

Trends of Humanities and Social Sciences Research

ISSN : 2985-1769 (Print) ISSN : 2985-1777 (Online)

Volume 12 Number 2 (July – December 2024)

Division of Research Administration, University of Phayao
Muang Phayao District, Phayao Province 56000
Tel: 0 5446-6666 Ext 1048
E-mail: hu.journal.up@gmail.com

เพื่อเป็นเวทีที่แลกเปลี่ยนและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติและการเสนอผลงานวิจัยที่มีเนื้อหาครอบคลุมสาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ผู้นิพนธ์ต้องรับผิดชอบข้อความในบทนิพนธ์ของตน มหาวิทยาลัยพะเยาไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับบทความที่ตีพิมพ์เสมอไป ผู้สนใจสามารถคัดลอก และนำไปใช้ได้ แต่จะต้องขออนุมัติเจ้าของและได้รับการอนุมัติเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน พร้อมกับการอ้างอิงและกล่าวคำขอบคุณให้ถูกต้องด้วย

เจ้าของ: มหาวิทยาลัยพะเยา

กำหนดออก: ปีละ 2 ฉบับต่อปี

เดือน มกราคม – เดือน มิถุนายน

เดือน กรกฎาคม – เดือน ธันวาคม

การรับรองคุณภาพวารสาร: TCI กลุ่มที่ 2

ที่ปรึกษา:

อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา

รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม

บรรณาธิการ:

รศ.ดร. พณินทรา ชีรานนท์

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ:

ศ.(พิเศษ) ดร. กาญจนา เจริญชัย (ผู้ทรงคุณวุฒิ) Prof. Ordinarius Dr. Habil Barbara (Poland)

Prof. Dr. Archana Shekara (USA)

ศ.ดร. เดือน คำดี (มก.)

รศ.ดร. จำเนียร บุญมาก (มจ.)

ศ.ดร. ระวีวรรณ โอฬารรัตน์มณี (มช.)

รศ.ดร. เฉลิมชัย ปัญญาดี (ม.ม.จ.)

รศ.ดร. วศิน ปัญญาวุฒิตระกูล (มน.)

รศ.ดร. ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ (มศก.)

รศ.ดร. ไชยันต์ รัชชกุล (มพ.)

รศ.ดร. สุรัชย์ กังวล (มจ.)

Assoc. Prof. Dr. Suwichit (sean) Chaidaroon (Singapore)

Assoc. Prof. Dr. Shaharuddin Tahir (Malaysia) ผศ.ดร. พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ (มธ.)

ผศ.ดร. รุ่งทิวา กองสอน (มพ.)

ผศ. สนิท ยืนศักดิ์ (มพ.)

ดร. สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์ (มน.)

Dr. Du Thi Mai (Vietnam)

Dr. Nguyen Thi Quyet (Vietnam)

เลขานุการ

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางสาวอัญชลี เทียมศิรินางมนีนานต์ วังแสง

นางสาวรัชฎาภรณ์ แก้วสืบ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการประจำฉบับนี้

ศ.ดร.อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา	รศ.ดร.ศิริพร ดาบเพชร	รศ.ดร.รักเกียรติ สุทธิพงษ์
รศ.ดร.ทวนทอง เขาวงกตพิงค์	รศ.ดร.จันทิมา อังคพนิชกิจ	รศ.ดร.เพ็ญมา คล้ายสิงโต
รศ.ดร.ศิริมา ปัญญาเมธิกุล	รศ.ดร.จำเนียร บุญมาก	รศ.ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ
รศ.ดร.วาริรัตน์ แก้วอุไร	รศ.ดร.วรวรรณ ศรียาภัย	รศ.ดร.อัมเรศ เนตาสีทธิ
รศ.ดร.ปิยนันท์ โชติวณิช	รศ.ดร.เดือนเด่น นาคสีหราช	รศ.ดร.อุทัยทิพย์ เจียวิวรรณกุล
รศ.ดร.ณัฐจันทน์ ประเทืองบริบูรณ์	รศ.ดร.โสภา อำนวยรัตน์	ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ ผกามาต
ผศ.ดร.เชาวนี ล่องชูผล	ผศ.ดร.ศิริวัตร กาวิละนันท์	ผศ.ดร.สุธิดา พงษ์พันธ์งาม
ผศ.ดร.ฉันทนา แรงสิงห์	ผศ.ดร.วรรณกร พรประเสริฐ	ผศ.ดร.วิลาวัณย์ จำปาแก้ว
ผศ.ดร.เชียง เกาษิต	ผศ.ดร.ปิยะพงษ์ แสงแก้ว	ผศ.ดร.พริศดา วิเศษศิลปามนท์
ผศ.ดร.สุริยา สัมจันทร์	ผศ.ดร.สุตาพร ปัญญาพฤษย์	ผศ.ดร.ศานิตย์ ศรีคุณ
ผศ.ว่าที่ ร.ต. ดร.นพรัตน์ ไชยชนะ	ผศ.ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง	ผศ.วีระยุทธ หอมชื่น
ผศ.สวพร จันทรสกุล	ดร.ชวนพิศ ศรีวิชัย	

บทความวิจัยทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ในวารสารนี้ ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องทางวิชาการ ซึ่งบทความทุกเรื่องต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอย่างน้อย 3 ท่าน ข้อความหรือบทความในวารสารฉบับนี้เป็นทัศนะหรือความคิดเห็นของผู้เขียน โดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องกับทัศนะหรือความคิดเห็นดังกล่าว และไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สำนักงานกองบรรณาธิการ

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา

อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

โทรศัพท์ 0 5446-6666 ต่อ 1048

E-mail: hu.journal.up@gmail.com

website: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/Humanties-up/index>

ISSN: 2985-1769 (Print) ISSN: 2985-1777 (Online)

Trends of Humanities and Social Sciences Research

Volume 12 Number 2 July – December 2024

The Journal will serve as a platform for exchange and dissemination of technical knowledge both theoretical and practical. Presentation of research results that covers the fields of Humanities and Social Sciences.

The authors are themselves responsible for their contents. Signed article may not always reflect the opinion of University of Phayao. The articles can be reproduced and reprinted, provided that permission is given by the authors and acknowledgement must be given.

Ownership: University of Phayao

Publishing Frequency: Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao is published two issues annually in January – June and July – December

Journal Quality Assurance: TCI Group 2

Advisory Board:

President of University of Phayao

Vice President for Research and Innovation

Editor:

Assoc. Prof. Phanintra Teeranon, Ph.D.

Advisory Editorial Board:

Prof. Kanchana Ngourungsi, Ph.D. (Senior Expert) Prof. Ordinarius Habil Barbara, Ph.D. (Poland)

Prof. Archana Shekara, Ph.D. (USA) Prof. Duan Kamdee, Ph.D. (KU)

Assoc. Prof. Jamnian Bunmark, Ph.D. (MJU) Prof. Rawiwan Ohlaanrattanamane, Ph.D. (CMU)

Assoc. Prof. Chalermchai Panyadee, Ph.D. (MJU) Assoc. Prof. Wasin Panyavuttrakul, Ph.D. (NU)

Assoc. Prof. Taninrat Rattanapongpinyo, Ph.D. (SU) Assoc. Prof. Chaiyan Rajchagool, Ph.D. (UP)

Assoc. Prof. Surachai Kungwan, Ph.D. (MJU) Assoc. Prof. Dr. Suwichit (Sean) Chaidaroon (Singapore)

Assoc. Prof. Shaharuddin Tahir, Ph.D. (Malaysia) Assist. Prof. Pomtida Visaetsilapanonta, Ph.D. (TU)

Assist. Prof. Rungtiwa Kongson, Ph.D. (UP) Assist. Prof. Sanit Yeunsak, Ph.D. (UP)

Suntaree Tungswi Wong, Ph.D. (NU) Du Thi Mai, Ph.D. (Vietnam)

Nguyen Thi Quyet, Ph.D. (Vietnam)

Secretary

Miss Anchalee Thiemkhiri

Assistant Secretary

Miss Warisara Klungnum

Miss Ratchadaporn Kaewsueb

Peer Reviewers

Prof. Unchalee Wongwattana, Ph.D.	Assoc. Prof. Siriporn Dabphet, Ph.D.
Assoc. Prof. Ruksit Suttipong, Ph.D.	Assoc. Prof. Tuanthong Chaowakeeratiphong, Ph.D.
Assoc. Prof. Jantima Angkapanichkit, Ph.D.	Assoc. Prof. Pennapa Klaisinto, Ph.D.
Assoc. Prof. Sirima Panyametheekul, Ph.D.	Assoc. Prof. Jamnian Bunmark, Ph.D.
Assoc. Prof. Sombat Tayraukham, Ph.D.	Assoc. Prof. Wareerat Kaewurai, Ph.D.
Assoc. Prof. Warawat Sriyabhaya, Ph.D.	Assoc. Prof. Ammareet Netasit, Ph.D.
Assoc. Prof. Saowalak Anantasart	Assoc. Prof. Kedthip Sirichaisin, Ph.D.
Assoc. Prof. Piyakanit Chotivanich, Ph.D.	Assoc. Prof. Duenden Naksriharach, Ph.D.
Assoc. Prof. Uthaithip Jiawiwatkul, Ph.D.	Assoc. Prof. Nathdanai Pratuangboriboon, Ph.D.
Assoc. Prof. Sopa Umnuayrat, Ph.D.	Asst. Prof. Porntida Visaetsilapanonta, Ph.D.
Asst. Prof. Phongsak Phakamach, Ph.D.	Asst. Prof. Chaowanee Longchoopol, Ph.D.
Asst. Prof. Siravast Kavilanan, Ph.D.	Asst. Prof. Sutthida Phongphanngam, Ph.D.
Asst. Prof. Chuntana Reangsing, Ph.D.	Asst. Prof. Wannakorn Phornprasert, Ph.D.
Asst. Prof. Wilawan Champakaew, Ph.D.	Asst. Prof. Chiang Phaochit, Ph.D.
Asst. Prof. Piyapong Saengkaew, Ph.D.	Asst. Prof. Suriya Somchan, Ph.D.
Asst. Prof. Sudapon Panyaprouks, Ph.D.	Asst. Prof. Sanit Srikoon, Ph.D.
Asst. Prof. Nobparat Chaichana, Ph.D.	Asst. Prof. Pollavat Prapatpong, Ph.D.
Asst. Prof. Weerayut Homchaen	Asst. Prof. Sawaporn Jantarasakul
Chuanpit Sriwichai, Ph.D.	

All the research articles published in this journal are subjected to validation and accuracy. All articles must be reviewed by at least 3 experts.

The articles in this journal are the author's opinion. If the editors do not agree with these perspectives or such comments, please feel free to ignore them. Those articles would not be any responsibility of the editors.

Editorial Office

Division of Research Administration, University of Phayao
Muang Phayao District, Phayao Province 56000

Tel: 0 5446-6666 Ext 1048

E-mail: hu.journal.up@gmail.com

website: <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/Humanties-up/index>

บทบรรณาธิการ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในมิติต่าง ๆ ทั้งมิติสังคม มิติเศรษฐกิจ มิติสิ่งแวดล้อม และมิติการศึกษา ข้อมูลจากการวิจัยจึงต้องมีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยควรมีผลกระทบสูงเพื่อจะได้ถูกนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สำหรับผลการวิจัยด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในวารสาร Trends of Humanities and Social Sciences Research ฉบับที่ 2 ปีที่ 12 มีบทความทันสมัยและสร้างผลกระทบให้กับสังคมจำนวน 15 บทความ ประกอบด้วยผลการวิจัยที่สอดคล้องกับ SDG 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ เช่น บทความเกี่ยวกับการบูรณาการแนวคิดความยั่งยืนเข้ากับรายวิชา เพราะปัจจุบันนี้เรื่องความยั่งยืนเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ อีกทั้งยังมีผลการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความยั่งยืนด้านการศึกษาผ่านการแก้ไขปัญหการออกกลางคันของผู้เรียน การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้เกมออนไลน์ การใช้ ChatGPT ที่เป็นเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก การพัฒนาเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย นอกจากนั้นยังมีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับ SDG 5 ความเท่าเทียมทางเพศ เช่น ผลการวิจัยด้านเพศทางเลือกเพื่อทำความเข้าใจความเท่าเทียมและความแตกต่างในสังคม ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับ SDG 3 สร้างหลักประกันการมีสุขภาพที่ดี และส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกช่วงวัย เช่น บทความเกี่ยวกับภาวะหมดไฟที่กำลังเป็นภาวะที่เกิดขึ้นกับทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่วัยทำงานในปัจจุบัน พฤติกรรมองค์การแห่งความสุขสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับ SDG 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีความครอบคลุม ปลอดภัย ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง และยั่งยืน เช่น ผลการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างเศรษฐกิจฐานรากผ่านทุนวัฒนธรรม และ ผลการวิจัยที่สอดคล้องกับ SDG 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ บทความเกี่ยวกับพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดด้วยการกำหนดระยะพินิจโทษของประเทศไทย

ในฐานะตัวแทนกองบรรณาธิการและคณะทำงานวารสาร Trends of Humanities and Social Sciences Research ขอขอบคุณผู้อ่านที่ได้ติดตามวารสารมาตลอดปี 2567 และในปี 2568 ผู้อ่านจะยังคงได้รับองค์ความรู้ที่ทันโลกทันเหตุการณ์จากวารสารเช่นเดิม ขอสวัสดิ์ปีใหม่ผู้อ่านและขอให้ทุกท่านได้ทั้งความรู้และมุมมองความคิดอันเป็นประโยชน์จากวารสารเพื่อนำไปใช้พัฒนาตนเองและสังคมต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.ผณิษฐา ชีรานนท์

บรรณาธิการ Trends of Humanities and

Social Sciences Research

Editor

Trends of Humanities and Social Sciences Research
Volume 12 Number 2 July – December 2024

Editor

In a world undergoing rapid transformations across social, economic, environmental, and educational dimensions, research findings must be timely and responsive to these changes. Research outcomes should have a high impact to ensure their maximum utility.

The 15 articles featured in the second issue of the 12th year of the Trends of Humanities and Social Sciences Research journal are both timely and socially impactful. They align with SDG 4 (Quality Education), such as those exploring the integration of sustainability concepts into curricula. Given the global emphasis on sustainability, these studies are particularly relevant. Other articles delve into fostering educational sustainability by addressing dropout rates, and utilizing supplementary activities and technology, including online games and groundbreaking AI like ChatGPT, to enhance learning. Development of Authentic assessment tools in educational measurement and evaluation, Faculty of Education, Loei Rajabhat University. Additionally, the journal includes research aligned with SDG 5 (Gender Equality), such as studies on gender identity to better understand equality and diversity in society. There are also articles connected to SDG 3 (Good Health and Well-being), focusing on issues like burnout, which is increasingly prevalent among both youth and working adults. Organizational Behavior of Happiness towards a Lifelong Learning Organization. Furthermore, the journal features research related to SDG 11 (Sustainable Cities and Communities), exploring topics like building grassroots economies through cultural capital. Lastly, articles tied to SDG 16 (Peace, Justice, and Strong Institutions) discuss developing restorative justice processes for offenders in Thailand.

On behalf of the editorial board and staff of the Trends of Humanities and Social Sciences Research journal, we would like to thank our readers for their continued support throughout 2023. In 2024, readers can expect to continue receiving up-to-date knowledge from the journal. We wish all our readers a happy new year and hope that the insights gained from our journal will empower them to contribute to personal and societal development.

(Associate Professor Phanintra Teeranon, Ph.D.)

Editor Trends of Humanities and Social Sciences Research

บทความวิชาการ

ปริทรรศน์ความยั่งยืนที่เปลี่ยนวิถีวัฒนธรรมการเรียนรู้สังคมศึกษา.....	1
กฤติภัทร สระทองขุน และ ชรินทร์ มั่งคั่ง	
พฤติกรรมมองค์การแห่งความสุขสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	27
พนัส จันทร์ศรีทอง	

บทความวิจัย

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ว่าด้วยเรื่องอุดมการณ์ทางเพศของเพศทางเลือกผ่านแบบเรียนของไทย.....	45
ขวัญญา หิริโกกุล และ ศานิตย์ ศรีคุณ	
ความเป็นชายที่ปรากฏในนวนิยายชายรักชายบนแพลตฟอร์ม Fictionlog.....	69
อุมารินทร์ ตูลารักษ์ มารศรี สอทิพย์ และ อรทัย เพียยุระ	
Refining Words with AI: ChatGPT in Language Editing for Social Sciences – Graduate Students' Perspectives.....	91
Pongsakorn Limna and Tanpat Kraivanit	
การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านทุนทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี.....	116
นพรัตน์ ไชยชนะ วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์ มะร่อชะ เลี้ยวและ สุภาพษ์ สุขชานา	
พจณีย์ สุขชานา วีระ ยุคุณธร และ วิยะดา พลชัย	
แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสมกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาใน	
ระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา.....	145
พงษ์ศักดิ์ ผกามาต ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ คักดีดา สุภาพ	
ณัฐชยา สมมาตเดชสกุล และ ทวีศิลป์ สารแสง	
การศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักศึกษา	
ระดับปริญญาตรี กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.....	172

พระศักดิ์ วงศ์อภิชาติ อภิญา สัมสุวรรณ และ ศิริรัฐ คชนทร์พงศ์

การศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาครูใน การจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	201
ชไมพร ไกลสิทธิ์ สุวิภา เอกพิมพ์ วัชรรา จันทา วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ พจมาน ชำนาญกิจ และ ปุณทริกา น้อยนนท์	
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.....	223
วราภา อินทรสถิตย์ รสสุคนธ์ คชรัตน์ อินทิพร โฆษิตานุกฤติ และ อรรวรรณ กীরติโรจน์	
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.....	243
ธารีย์นิชา สิริวิฑิต และ ปณิต กุลฉันทวิทย์	
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความภาคภูมิใจทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมส์ออนไลน์หลายผู้เล่นประเภท เกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งของผู้เล่นเจนเอเรชั่นแซด.....	264
ศิโรรัตน์ นิมละมูล ชาลีสา ชาวเต็มดี ธนวัต ลำธารทอง และ นิจกานต์ หนูอุไร	
การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดด้วย การกำหนดระยะพัฒนาผลดีของประเทศไทย.....	281
ปรกณเกียรติ วาณิชวัฒนากุล	
ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลผาง จังหวัดเชียงใหม่.....	301
ศุภลักษณ์ ใจบุญ	
การพัฒนาเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.....	323
ชัยมงคล ปินะสา อนุภูมิ คำยัง ภัทราพร เกษสังข์ เขาว์ อินโย และ จุฑามาส ศรีจำนงค์	
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์.....	347

Table of Contents

Academic Article

Sustainability Review the Transcultural Learning Social Studies.....1	
<i>Kittiphat Srathongchun and Charin Mangkhang</i>	
Organizational Behavior of Happiness towards a Lifelong Learning Organization.....27	
<i>Panus Junsrithong</i>	

Research Article

A Critical Discourse Analysis of Gender Ideology Regarding Alternative Gender through Thai textbooks.....45	
<i>Chananya Hirikokul and Sanit Srikoon</i>	
Masculinity in Boys Love Novels Published on Fictionlog.....69	
<i>Umarin Tularak, Marasri Sorthip and Orathai Piayura</i>	
Refining Words with AI: ChatGPT in Language Editing for Social Sciences – Graduate Students' Perspectives.....91	
<i>Pongsakorn Limna and Tanpat Kraiwanit</i>	
Developing the Grassroots Economy through Cultural Capital: A Case Study of the Mon Ethnic Group in Ban Wang Ka, Nong Lu Subdistrict, Sangkhla Buri District, Kanchanaburi Province.....116	
<i>Nobparat Chaichana, Weerawat Udomsap, Marosaeh Lohlaeh, Suapong Sukchaona, Photjanee Sukchaona, Weera Yukunthorn and Wiyada Pollachai</i>	
Learning Management Platform Using Problem–Based Learning Combined with Constructivism on Seminar in Trend Resolutions in the Educational System for Graduate Learner.....145	
<i>Phongsak Phakamach, Prapatpong Senarith, Sakda Supap, Natchaya Sommartdejsakul and Taweessilp Sarasaen</i>	
A Study of the Causes and Solutions for Undergraduate Student Dropout in the Faculty Group of Science and Technology, Suranaree University of Technology.....172	

Peerasak Wongapichat, Apinya Limsuwat and Sirirat Kachanpong

A Study of Participatory Action Research for Teacher Development in Integrated Learning Management Based on Principles of Sufficiency Economy Philosophy.....201

*Chamaiphorn Kaiyasit, Suwipa Akkapim, Wachara Chanta,
Vijittra Vonganusith, Potchaman Chamnankit and Puntarika Noinon*

Factors related to online learning achievement of pre-clinical medical students at faculty of Medicine, Naresuan University.....223

*Wacharapa Intarasaiti, Rossukon Khotcharrat, Inthiporn Kositanurit
and Orawan Keeratisiraj*

Factors Affecting Students' Satisfaction in Using the Extra-Curricular Activity Recording System Mahidol University.....243

Tareenichar Leepeeravitit and Panet Kulchanwit

The Factors Affecting Electronic Loyalty in Multiplayer First – Person Shooter Online Games in Generation Z.....264

*Sirorat Nimlamool, Chalisa Khaotemdee, Thanawat Lumtanton
and Nitchakarn Noo-urai*

Developing Judicial Process to Rehabilitate Offenders by Specifying The Timeline of Crime-Free Period.....281

Pakomkiat Wanichwattanakul

Factors Affecting Burnout Syndrome among Registered Nurses in Fang Hospital, Chiang Mai.....301

Supalak Jaiboon

Development of Authentic assessment tools in educational measurement and evaluation, Faculty of Education, Loei Rajabhat University.....323

*Chaimongkhon Pinasa, Anuphum Kumyoung, Patthraporn Kessung,
Chao Inyai and Jutamas Srijumnong*

Instruction for Author.....347

ปริทรรศน์ความยั่งยืนที่เปลี่ยนวิถีวัฒนธรรม
การเรียนรู้สังคมศึกษา
Sustainability Review the Transcultural
Learning Social Studies

กฤติภัทร สระทองขุน¹ และ ชรินทร์ มั่งคั่ง^{2*}

Kittiphat Srathongchun¹ and Charin Mangkhong^{2*}

¹ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200

² สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200

¹ History Program, Faculty of Humanities, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200

² Social Studies Program, Faculty of Education, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200

*Corresponding author: charin.mangkhong@cmu.ac.th

Received: October 19, 2024; Revised: November 17, 2024; Accepted: November 22, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปริทัศน์การบูรณาการแนวคิดความยั่งยืนในวิชาสังคมศึกษาผ่านการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตระหนักรู้ในประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืน วิธีการศึกษาประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจในบริบทท้องถิ่น ขณะเดียวกันยังพบข้อจำกัดในด้านทรัพยากรและการประยุกต์ใช้ในหลักสูตร บทความเสนอแนวทางแก้ไขผ่านการประสานความร่วมมือกับชุมชน การปรับปรุงหลักสูตร และการประเมินผลที่เน้นคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ส่งเสริมทักษะสำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน โดยเชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิตจริงและความยั่งยืน แตกต่างจากการสอนแบบท่องจำที่จำกัดความเข้าใจลึกซึ้ง การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ช่วยสร้างนักเรียนที่มีส่วนร่วม ตระหนักถึงบทบาทในสังคมและพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ: ความยั่งยืน การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาอย่างยั่งยืนในบริบทการศึกษา

Abstract

This article aims to review the integration of sustainability concepts in social studies through project-based learning (PBL), focusing on developing critical thinking skills, problem-solving skills, and awareness of sustainable development issues. The study methodology involves document analysis and relevant case studies. The results indicate that PBL can help students understand the impacts of environmental, social, and economic issues in local contexts. However, there are limitations in terms of resources and curriculum application. The article proposes solutions through community collaboration, curriculum improvement, and quality-based assessment to promote more effective teaching and learning.

Thus, project-based learning (PBL) promotes important skills such as critical thinking, problem-solving, and collaboration, connecting knowledge to real life and sustainability. Unlike rote teaching that limits deep understanding, PBL helps create engaged students who are aware of their role in society and develop sustainably.

Keywords: Sustainability, Project-based learning, Conservation of natural resources, Sustainable development in the educational context

บทนำ

ความยั่งยืนเป็นประเด็นสำคัญที่ทั่วโลกให้ความสนใจอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากความยั่งยืนได้กลายเป็นหัวข้อหลักที่ได้รับความสนใจจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วโลก โดยมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

17 ข้อ ซึ่งได้รับการยอมรับจากประเทศสมาชิกสหประชาชาติทั้งหมด 193 ประเทศ (THAIRATH ONLINE, 2023) โดยเฉพาะในภาวะที่ทรัพยากรธรรมชาติกำลังถูกใช้อย่างเกินขอบเขตที่พอเหมาะ และสิ่งแวดล้อมโลกได้รับผลกระทบจากการพัฒนาที่ขาดการวางแผนที่ยั่งยืน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564) การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development (ESD)) จึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างทักษะและความเข้าใจแก่นักเรียน เพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและป้องกันการเสื่อมทรัพยากรในอนาคต การศึกษาความยั่งยืนมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมของทั้งครูและเรียน โดย John Dewey นักปรัชญาการศึกษาชี้ว่า การศึกษาควรเป็นกระบวนการทางสังคมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชนการเรียนรู้ (พจนานุกรม, 2567) การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เน้นความยั่งยืนเป็นกระบวนการที่ต้องมีการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และต้องมีการออกแบบหลักสูตรใหม่ที่เหมาะสมถึงคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและการมองโลกเชิงบูรณาการเกี่ยวกับความยั่งยืน Filho et al. (2018) ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาเพื่อความยั่งยืนไม่ได้เน้นเพียงเนื้อหาทางวิชาการ แต่ยังเน้นการพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ในชุมชน หลักสูตรควรรวมเอาคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและมุมมองที่ครอบคลุมทุกมิติ เช่น เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กระตุ้นให้นักศึกษาและอาจารย์ร่วมมือกันผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมทางสังคม

บทบาทของวิชาสังคมศึกษาในการส่งเสริมความตระหนักรู้และพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบูรณาการเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับวิชาอื่น ๆ เช่น วิทยาศาสตร์และคอมพิวเตอร์ เพื่อให้การเรียนรู้มีความครอบคลุมและตอบสนองต่อความท้าทายในศตวรรษที่ 21 (อำพร ศุขญาวัตร และ ลดาวัลย์ มะลิไทย, 2566) วิชาสังคมศึกษานี้มีความครอบคลุมถึงหลายด้านของชีวิต เช่น เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งหมดนี้เชื่อมโยงกับความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ Brundtland Report, 1987 (อ้างใน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง วิชาสังคมศึกษา มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนแนวคิดเรื่องความยั่งยืน การศึกษาประเด็นความยั่งยืนสามารถถูกรวมเข้ากับวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรสังคมศึกษา เช่น ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การสอนแบบบูรณาการข้ามวิชา โดยเฉพาะในบริบทของวิชาสังคมศึกษา ช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น หนึ่งในเป้าหมายหลักคือการส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการตระหนักรู้เกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อความยั่งยืน (sustainability education) ในการพัฒนาความเข้าใจและการปฏิบัติของนักเรียนในประเด็นทางสิ่งแวดล้อมและสังคม (Buchanan and Crawford, 2015)

อย่างไรก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนของวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ ยังมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านเนื้อหาหลักสูตร การบูรณาการความยั่งยืนในบทเรียน และการขาดทรัพยากรในการสนับสนุนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การทบทวนการจัดการเรียนการสอนในด้านนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อตรวจสอบว่าวิธีการสอนและเนื้อหาของวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันสามารถตอบโจทย์แนวคิดความยั่งยืนได้มากน้อยเพียงใด ดังที่ วิชาพรณพินลา และ วิชาดา พินลา (2561) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาหลักในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศไทยที่ยังเน้นการบรรยายเนื้อหาตามหนังสือเรียน ซึ่งทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นและไม่มีส่วนร่วมในชั้นเรียน เนื่องจากเนื้อหาบางส่วนไม่น่าสนใจหรือไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังขาดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทความนี้มุ่งเน้นการทบทวนความยั่งยืนในห้องเรียนสังคมศึกษา จากการวิจัยทางวิชาการและบทความวิจัย โดยวิเคราะห์ถึงการบูรณาการแนวคิดความยั่งยืนในหลักสูตรและวิธีการสอนวิชาสังคมศึกษา รวมถึงการประเมินผลที่เกิดขึ้นต่อนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคม และการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่เป็นประโยชน์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างยั่งยืน

ทบทวนกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน

ผู้เขียนได้ทำการทบทวนกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน ซึ่งแนวคิดนี้มีผู้ให้แนวคิดไว้หลายประการ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงคำนิยามหรือความหมายของความยั่งยืน

แหล่งข้อมูล	ความหมายหรือคำนิยาม
สหประชาชาติ อ้างใน World Commission on Environment and Development (1987)	การตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบันโดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นต่อไป
ศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ฟวเจอร์เทลส์ แล็บ (2564)	ความสามารถในการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องในมิติต่าง ๆ ของชีวิตที่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบัน และไม่กระทบต่อความสามารถในการตอบสนองความต้องการของทุกสิ่งมีชีวิตในอนาคต
Rabie (2016)	การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นรูปแบบของการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ใช้ทรัพยากรมีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ในขณะที่ต้องมีการรักษาสภาพแวดล้อม มีทรัพยากรสำหรับคนในรุ่นปัจจุบันและคนในรุ่นต่อไป
Giovannoni and Fabietti (2014)	ความยั่งยืนมีลักษณะหลากหลายมิติ (multidimensional) ซึ่งรวมถึงมิติทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ และเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการใช้แนวทางแบบบูรณาการ (integrated approach) เพื่อจัดการความตึงเครียดและสร้างโอกาสในการดำเนินการอย่างยั่งยืน
Farrell and Hart (2010)	ความยั่งยืนสามารถถูกมองในสองมิติหลัก ได้แก่ มุมมองที่เน้นข้อจำกัดที่สำคัญ มุมมองนี้ให้ความสำคัญกับการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศที่สำคัญ เช่น ชั้นโอโซน ดินที่อุดมสมบูรณ์ และพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อให้มั่นใจว่าทรัพยากรเหล่านี้จะสามารถสนับสนุนการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้ในระยะยาว มุมมองที่เน้นเป้าหมายที่แข่งขันกัน มุมมองนี้มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ การศึกษา และเสรีภาพทางการเมือง

แหล่งข้อมูล	ความหมายหรือคำนิยาม
Salas-Zapata and Ortiz-Muñoz (2019)	จำแนกความหมายออกเป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ ความยั่งยืนในฐานะชุดของเกณฑ์ที่ขึ้นำการกระทำของมนุษย์ กล่าวถึงการใช้เกณฑ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในการวางแผนหรือออกแบบระบบต่าง ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าการกระทำหรือผลิตภัณฑ์นั้นสอดคล้องกับความยั่งยืนทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ความยั่งยืนในฐานะเป้าหมายของมนุษยชาติ เน้นว่าความยั่งยืนเป็นเป้าหมายหรืออุดมคติที่สังคมควรบรรลุ โดยรวมถึงเป้าหมายทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ ความยั่งยืนในฐานะวัตถุประสงค์ มองความยั่งยืนเป็นพฤติกรรมหรือความสามารถของระบบอ้างอิงที่สามารถรักษาคูณลักษณะหรือกระบวนการบางอย่างไว้ได้ในระยะยาว ความยั่งยืนในฐานะวิธีการศึกษา ใช้เพื่อศึกษาตัวแปรทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในระบบอ้างอิงเพื่อประเมินประสิทธิภาพด้านความยั่งยืน

จากการนิยามความหมายในข้างต้นสามารถอธิบายแนวคิดความยั่งยืน กล่าวคือ การพัฒนาที่ยั่งยืนหมายถึงการตอบสนองความต้องการของคนในยุคปัจจุบันโดยไม่ทำลายขีดความสามารถ การใช้ทรัพยากรในปัจจุบันควรเป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อให้คนรุ่นหลังยังมีโอกาสในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นและดำรงชีวิตได้อย่างยั่งยืนในอนาคต (ไม่ปรากฏผู้แต่ง, 2562) แนวคิดนี้เกี่ยวพันกับหลายมิติ ไม่เพียงแต่ด้านสิ่งแวดล้อม แต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างสมดุลระหว่างปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สังคมพัฒนามั่นคงในระยะยาว โดยไม่ทำลายทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับคนรุ่นหลัง มุมมองหนึ่งของความยั่งยืนเน้นถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีขีดจำกัดและการอนุรักษ์ระบบนิเวศ ในขณะที่อีกมุมมองหนึ่งให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างเป้าหมายทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้มนุษย์และธรรมชาติอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล แม้จะยังไม่มีคำนิยามของความยั่งยืนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่แนวคิดนี้สามารถถูกเข้าใจได้ว่าเป็นทั้ง

หลักเกณฑ์ในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ เป็นเป้าหมายของการพัฒนา เป็นส่วนประกอบของระบบสังคมนิเวศ และเป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยทางสังคมและนิเวศในบริบทที่แตกต่างกัน

แม้จะไม่มีคำนิยามของความยั่งยืนที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แต่นิยามต่าง ๆ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาในบริบทที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Ramsey (2015) การให้คำนิยามหรือความหมายของความยั่งยืนในรูปแบบต่าง ๆ จะต้องขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคมที่มีอยู่แล้ว และการนิยามเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างบริบทที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจหรือใช้งานคำนั้นได้ ดังนั้น ความหมายของความยั่งยืนจึงจำเป็นต้องถูกกำหนดผ่านการใช้งานและปฏิบัติในบริบทที่มีความหลากหลาย การพิจารณามุมมองที่หลากหลาย ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ช่วยให้การพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถตอบสนองความต้องการของทุกภาคส่วนได้อย่างครอบคลุม

จากกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความยั่งยืน ผู้เขียนสามารถนำประเด็นสำคัญมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยเน้นไปที่การสร้างความรู้เข้าใจเกี่ยวกับมิติต่าง ๆ ของความยั่งยืน และการบูรณาการความรู้ในบริบทการศึกษา ความเชื่อมโยงระหว่างมิติต่าง ๆ ของความยั่งยืน แนวคิดของ Panagiotakopoulos et al. (2015) ที่มองความยั่งยืนแบบหลากหลายมิติ (multidimensional) สามารถนำไปใช้ในบทเรียนที่กระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมิติทั้งสาม และวิธีการบูรณาการแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนในชีวิตประจำวัน การใช้แนวคิดความยั่งยืนเป็นเกณฑ์ชี้้นำการกระทำ ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ โดยศึกษาและประเมินตัวแปรทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ผลกระทบของกิจกรรมชุมชนต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Roseland (2000) การวิเคราะห์ทุนธรรมชาติ (natural capital) และทุนสังคม (social capital) รวมถึงเครื่องมือและนโยบายที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน การใช้ความยั่งยืนในฐานะวิธีการศึกษา ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ โดยศึกษาและประเมินตัวแปรทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ผลกระทบของกิจกรรมชุมชนต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Salas-Zapata & Ortiz-Muñoz (2019) การศึกษาในลักษณะนี้มักจะประยุกต์ใช้ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือกระบวนการของมนุษย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อประเมินผลกระทบในมิติด้านความยั่งยืน ตัวอย่างที่กล่าวถึงในบทความรวมถึงการวิเคราะห์ความยั่งยืนของระบบการผลิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และกิจกรรมชุมชน

การบูรณาการความยั่งยืนในหลักสูตรสังคมศึกษา

การบูรณาการความยั่งยืนในหลักสูตรสังคมศึกษามีหลากหลาย เช่น การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CBL) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation gaming) และการเรียนรู้ด้วยกรณีศึกษา (Case studies) เป็นต้น ในบทความนี้ ผู้เขียนมุ่งเน้นการนำเสนอแนวทางเฉพาะของการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) เพื่อบูรณาการแนวคิดเรื่องความยั่งยืนเข้าไปในหลักสูตรสังคมศึกษา การเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐานเน้นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสำรวจปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน โดยให้นักเรียนมีโอกาสวิเคราะห์ แก้ปัญหา และนำเสนอโซลูชันที่สร้างสรรค์ ซึ่งไม่เพียงแต่พัฒนาความรู้ แต่ยังเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของความยั่งยืนในบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม หากเปรียบเทียบกับวิธีการสอนผ่านการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CBL) วิธีการสอนนี้มุ่งเน้นการเชื่อมโยงนักเรียนกับชุมชน โดยให้นักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผ่านกิจกรรมในพื้นที่จริง เช่น การร่วมมือกับชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ผ่านการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีส่วนร่วมในชุมชน (แสงงาม นิธิภคพันธ์ และคณะ, 2564) อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ผ่านการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน อาจมีข้อจำกัดในแง่ของการประยุกต์ใช้ในบริบทที่นักเรียนไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรในชุมชนหรือกรณีที่ขาดความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation Gaming) ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านการจำลองสถานการณ์จริงที่ซับซ้อน เช่น การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการตัดสินใจและการทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย (ชญาณี ขวัญชูสุข, 2564) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์อาจไม่สามารถส่งเสริมความเข้าใจเชิงลึกในบริบทที่ซับซ้อนของปัญหาความยั่งยืนได้เท่ากับ การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) ซึ่งให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

ในบริบทของการศึกษาไทย ซึ่งเน้นการพัฒนาให้นักเรียนให้มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) เป็นวิธีการที่เหมาะสม เนื่องจากการเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เชื่อมโยงระหว่างวิชาต่าง ๆ เช่น สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และ เศรษฐศาสตร์ และการเรียนรู้ผ่านโครงการช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การทำงาน

เป็นทีมและการจัดการเวลา (พิชญา กล้าหาญ และวิสูตร โพธิ์เงิน, 2564) นอกจากนี้
แนวทางการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ยังสามารถปรับตัวให้เข้า
กับกรอบการประเมินผลของไทยที่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งด้าน ความรู้ (Cognitive)
ทักษะ (Psychomotor) และ คุณลักษณะ (Affective)

หากระบบการศึกษาไทยยังคงใช้การประเมินที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์
ผู้เขียนคิดว่าการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) มีศักยภาพใน
การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมนักเรียนสู่การเผชิญความท้าทายในอนาคต โดยเฉพาะ
ในด้านความยั่งยืน แม้ว่าจะยังไม่สอดคล้องกับระบบการประเมินผลในปัจจุบัน แต่การเสนอ
แนวทางนี้สามารถกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงระบบการประเมินผลในระยะยาว

การบูรณาการความยั่งยืนในหลักสูตรสังคมศึกษาโดยใช้เรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน
(Project-based Learning) ตามกรอบแนวคิดของ ชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) โดยผู้เขียนใช้วิธีการสอน
แบบโครงการหรือโครงงานสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงขั้นตอนกระบวนการสอนแบบโครงการหรือโครงงานสิ่งประดิษฐ์

ขั้นตอนการทำ โครงงาน	วิธีการดำเนินการ
1. กำหนดปัญหาหรือ หัวเรื่องที่ต้องการ ศึกษา	ในบริบทของความยั่งยืนเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เรียน เข้าใจและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนในระดับ ท้องถิ่นและระดับโลก โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นใน ชีวิตประจำวันหรือในชุมชนของตนเอง และพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ในการเสนอแนวทางแก้ไขหรือการสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์ที่สามารถช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน
2. ตั้งสมมติฐาน	การตั้งสมมติฐานในโครงงานสิ่งประดิษฐ์ควรมีความชัดเจนและ เป็นการคาดการณ์ผลลัพธ์ที่สามารถทดสอบหรือพิสูจน์ได้ โดย สมมติฐานต้องอิงจากปัญหาหรือแนวคิดที่เราต้องการแก้ไขหรือ พัฒนาในสิ่งประดิษฐ์นั้น ๆ เช่น หากนักเรียนเรียนรู้การนำ กะลามะพร้าวมาใช้ในการผลิตสินค้าที่ใช้ได้จริง จะช่วยส่งเสริม ความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและความยั่งยืนในท้องถิ่นได้ เพิ่มขึ้น

ขั้นตอนการทำ โครงการ	วิธีการดำเนินการ
3. ออกแบบ	มีขั้นตอนที่ชัดเจนและสะท้อนถึงแนวคิดความยั่งยืน ทั้งในแง่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. ดำเนินการ	เป็นขั้นตอนสำคัญในการทดสอบแนวคิดที่ออกแบบไว้ว่าสามารถแก้ปัญหาและสนับสนุนแนวทางความยั่งยืนได้หรือไม่
5. วิเคราะห์ข้อมูล	ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการวัดผลความสำเร็จและประสิทธิภาพของโครงการ ซึ่งสามารถทำได้โดยการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการทดสอบการใช้งานผลิตภัณฑ์ และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือปัจจัยที่กำหนดไว้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพครบถ้วน จำเป็นต้องมีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม ซึ่งสามารถทำได้โดย วัดผลจากโครงการหรือสิ่งประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้น โดยพิจารณาจากความยั่งยืน ความคิดสร้างสรรค์ และการนำไปใช้ในบริบทจริง การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ ความร่วมมือ ทักษะการแก้ปัญหา และการคิดวิเคราะห์ การประเมินด้วยแบบทดสอบหรือแบบสำรวจ วัดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของความยั่งยืน และความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

การเรียนรู้โดยใช้โครงการเป็นฐาน (PBL) เป็นรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ผ่านการสำรวจปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน โดยให้นักเรียนได้วิเคราะห์ปัญหา นำเสนอแนวทางแก้ไขอย่างสร้างสรรค์ และพัฒนาความเข้าใจใน ความสำคัญของความยั่งยืนในบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ด้วยโครงการช่วยพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งไม่เพียงแต่เพิ่มพูนความรู้ในด้านวิชาการ แต่ยังเสริมสร้างความตระหนักในสำคัญของความยั่งยืน นักเรียนจะได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุลและตระหนักถึงบทบาทของตนเองในสังคม นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งในขั้นตอนการกำหนดปัญหาหรือหัวข้อ ในบริบทของความยั่งยืนในชีวิตประจำวันหรือในชุมชน ช่วยให้นักเรียนค้นพบและสำรวจปัญหา

ด้วยตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นความร่วมมือและการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกขั้นตอน การสำรวจปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน ในการกำหนดหัวเรื่องที่ต้องการศึกษายำถึงการเชื่อมโยงกับประเด็นความยั่งยืน ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืนในบริบทต่าง ๆ โอกาสในการวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาโซลูชันที่สร้างสรรค์ ในขั้นตอนการตั้งสมมติฐานและออกแบบโครงการเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาและพัฒนาแนวทางแก้ไขหรือสิ่งประดิษฐ์ที่ตอบโจทย์ความยั่งยืน เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การแก้ปัญหาในบริบทจริงและการนำเสนอโซลูชัน ในขั้นตอนดำเนินการและวิเคราะห์ข้อมูล ให้นักเรียนทดสอบแนวคิดและโซลูชันที่พัฒนาขึ้นในสถานการณ์จริง รวมถึงวิเคราะห์ผลลัพธ์จากโครงการเพื่อประเมินประสิทธิภาพและความสำเร็จของแนวทางแก้ไขที่นำเสนอ การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความยั่งยืนในบริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการทั้งหมด นักเรียนจะได้เรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาสิ่งแวดล้อมกับสังคมและเศรษฐกิจ พร้อมทั้งพัฒนาความตระหนักรู้ในบทบาทของตนเองในการส่งเสริมความยั่งยืนทุกขั้นตอนที่ระบุในกระบวนการสอนโครงการแสดงถึงการบูรณาการแนวคิดความยั่งยืนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์และการแก้ปัญหาในบริบทจริง โดยมีการมีส่วนร่วมของนักเรียนอย่างเต็มที่

กลยุทธ์การเรียนรู้เชิงโครงการเพื่อบูรณาการแนวคิดแห่งความยั่งยืน

ในโลกปัจจุบันที่ความท้าทายทางสิ่งแวดล้อมและสังคมมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้ง การเรียนรู้เชิงบูรณาการที่พัฒนาเจตคติและส่งเสริมแนวคิดความยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง การเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) นับเป็นวิธีการสอนที่ทรงพลัง ซึ่งสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สำรวจ คิดวิเคราะห์ และลงมือแก้ปัญหาจริงในบริบทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของนักเรียน (ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน และ เหมลิมขวัญ สิงห์วี, 2563)

แนวคิดความยั่งยืนจึงได้รับการบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรสังคมศึกษา เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้แก่ผู้เรียนในการสร้างความตระหนักรู้และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ด้วยการพัฒนาเจตคติที่เชื่อมโยงกับปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง อีกด้วย

ในการจัดการเรียนรู้ ได้มีการประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบใช้โครงการเป็นฐาน (Project-based Learning) ร่วมกับเนื้อหาเกี่ยวกับ “การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน” โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหาหรือหัวเรื่องที่ต้องการศึกษา

ครูผู้สอนเริ่มด้วยการให้นักเรียนช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยครูผู้สอนมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนตระหนัก ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตนเอง เช่น ปัญหาขยะ น้ำเสีย หรือ การตัดไม้ทำลายป่า รวมถึงพัฒนาทักษะการสังเกตและการทำงานร่วมกัน และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมง่าย ๆ เช่น การแยกขยะ หรือปลูกต้นไม้ในโรงเรียนพัฒนาทักษะการสังเกตและการทำงานร่วมกันศึกษาปัญหาหรือความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน เช่น การสูญเสียพื้นที่ป่า การจัดการขยะ การขาดน้ำ หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยครูผู้สอนจะให้นักเรียน สำรวจปัญหาโดยผ่านกิจกรรมภาคสนาม การสัมภาษณ์คนในชุมชน

ลำดับต่อไปครูผู้สอนได้ให้นักเรียนตั้งคำถามที่ต้องการตอบเพื่อแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากร เช่น เราจะลดการใช้พลาสติกในชุมชนได้อย่างไร หรือ จะใช้พลังงานหมุนเวียนในชุมชนอย่างไรให้ยั่งยืน คำถามที่ตั้งขึ้นจะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบโครงการสิ่งแวดล้อมที่สามารถแก้ปัญหาหรือช่วยลดผลกระทบได้

จากนั้นครูผู้สอนให้นักเรียนคิดค้นแนวทางการแก้ปัญหาหรือสิ่งประดิษฐ์ที่สอดคล้องกับปัญหาที่กำหนด เช่น การประดิษฐ์กระถางต้นไม้จากกะลามะพร้าว การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากเศษอาหารในโรงเรียน เป็นต้น

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในขั้นตอนการกำหนดปัญหาหรือหัวเรื่องที่ต้องการศึกษา โดยเน้นการพัฒนาทักษะในการสำรวจ วิเคราะห์ และตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ครูผู้สอนจะประเมินว่านักเรียนสามารถระบุปัญหาหรือความท้าทายที่เกิดขึ้นในชุมชนได้หรือไม่ โดยอ้างอิงจากกิจกรรมภาคสนามหรือการสัมภาษณ์ และตรวจสอบว่าปัญหาที่ระบุมีความสำคัญและสามารถนำไปสู่การแก้ไขหรือการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ที่มีประโยชน์ได้ จากนั้นครูผู้สอนประเมินว่าคำถามที่นักเรียนตั้งขึ้นมีความสัมพันธ์กับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่กำหนดหรือไม่ และ ตรวจสอบว่าคำถามที่ตั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนคิดค้นแนวทางการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเป็นไปได้ จากนั้นครูผู้สอนจะประเมินความเหมาะสมของแนวทางแก้ปัญหาหรือสิ่งประดิษฐ์ที่เสนอ เช่น การใช้วัสดุที่มีอยู่ในชุมชนหรือการออกแบบที่สอดคล้องกับปัญหาที่ระบุ และตรวจสอบว่าแนวคิดที่นำเสนอมีความสร้างสรรค์และแตกต่างจากแนวทางที่มีอยู่หรือไม่ จากนั้นครูผู้สอน ประเมินว่านักเรียนสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง และประเมินความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการกำหนดปัญหาและตั้งคำถามที่เกี่ยวข้อง จากนั้นครูผู้สอนประเมินความกระตือรือร้นและ

การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการสำรวจปัญหาจริงในชุมชน และประเมินทักษะการสื่อสารและความร่วมมือระหว่างนักเรียนในกลุ่มหรือระหว่างนักเรียนกับคนในชุมชน จากนั้นนักเรียนเขียนบันทึกสะท้อนถึงประสบการณ์จากการสำรวจและการสัมภาษณ์ เช่น ปัญหาที่พบ ความสำคัญของปัญหา และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการตั้งคำถามเพื่อแก้ปัญหา จากนั้นนักเรียนนำเสนอปัญหาและคำถามที่ตั้งไว้ต่อหน้าชั้นเรียน โดยประเมินความชัดเจนของเนื้อหา การจัดลำดับความคิด และการตอบคำถามจากผู้ฟัง และครูผู้สอนใช้เกณฑ์การประเมินที่เน้นความเข้าใจในปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสาร

ขั้นตอนที่ 2 ตั้งสมมติฐาน

ในขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนจะต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าการตั้งสมมติฐานคืออะไร ทำไมจึงสำคัญต่อการดำเนินโครงการ โดยเน้นว่าสมมติฐานเป็นคำตอบที่คาดการณ์ล่วงหน้าจากคำถามหรือปัญหาที่กำลังศึกษา และต้องการการทดสอบเพื่อพิสูจน์ความถูกต้อง เช่น หากนักเรียนกำลังทำโครงการเกี่ยวกับการใช้เปลือกมะพร้าวเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ นักเรียนอาจตั้งสมมติฐานว่า การใช้เปลือกมะพร้าวในการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่สามารถช่วยลดปริมาณขยะและสร้างรายได้เสริมให้ชุมชน โดยครูผู้สอนจะอธิบายให้เห็นว่าสมมติฐานควรมีความเชื่อมโยงกับปัญหาหลังแวดล้อมที่กำลังศึกษา เช่น สมมติฐานเกี่ยวกับการใช้วัสดุจากธรรมชาติหรือการลดของเสีย การตั้งสมมติฐานนี้ช่วยให้นักเรียนมองเห็นภาพรวมของปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการทดลองหรือสิ่งประดิษฐ์ของตน

ครูผู้สอนจะส่งเสริมให้นักเรียนตั้งสมมติฐานที่ทำนายและวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ เช่น เปลือกมะพร้าวจะทนทานต่อการใช้งานเป็นภาชนะที่ใช้ซ้ำได้หรือไม่ และ ผลิตภัณฑ์จากเปลือกมะพร้าวจะมีประสิทธิภาพดีกว่าวัสดุอื่นในด้านความยั่งยืนหรือไม่

จากนั้นให้แน่ใจว่านักเรียนใช้ข้อมูลหรือความรู้เบื้องต้นที่ได้จากการศึกษาในขั้นแรกในการตั้งสมมติฐาน เช่น การศึกษาคุณสมบัติของเปลือกมะพร้าวในทางปฏิบัติว่ามีความแข็งแรงหรือทนทานต่อการแปรรูปหรือไม่

ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งเป็นกระบวนการตั้งสมมติฐาน ครูผู้สอนจะดำเนินการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยพิจารณาความมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าว เช่น การอภิปรายกลุ่ม การตั้งคำถาม หรือการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสมมติฐานที่เสนอ นอกจากนี้ ครูผู้สอนจะตรวจสอบว่านักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เบื้องต้น เช่น คุณสมบัติของเปลือกมะพร้าว กับปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือหัวข้อโครงการได้อย่างชัดเจนหรือไม่

การประเมินสมมติฐานที่นักเรียนตั้งขึ้นจะพิจารณาตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ความชัดเจน สมมติฐานสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้อย่างชัดเจน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเปลือกมะพร้าวกับการลดปริมาณขยะ

2. ความเชื่อมโยงกับปัญหา สมมติฐานสะท้อนถึงปัญหาหรือคำถามที่กำลังศึกษา

3. ความสามารถในการทดสอบ สมมติฐานสามารถพิสูจน์หรือโต้แย้งได้ผ่านการทดลองหรือการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากนั้น นักเรียนจะใช้แบบฟอร์มประเมินตนเองเพื่อตรวจสอบว่าสมมติฐานที่ตั้งขึ้นมีความสมเหตุสมผลและสามารถทดสอบได้ นอกจากนี้ จะมีการประเมินโดยเพื่อนร่วมชั้นผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น การวิพากษ์สมมติฐานของกันและกันในกลุ่มย่อย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความคิดที่ท้าทายและสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุด นักเรียนจะเขียนบันทึกสะท้อนกระบวนการตั้งสมมติฐาน ซึ่งครอบคลุมถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ ความท้าทายที่พบ และแนวทางในการปรับปรุงสมมติฐานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบ

ครูผู้สอนอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของการออกแบบในโครงการสิ่งประดิษฐ์ โดยเน้นว่าการออกแบบเป็นการวางแผนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาที่ศึกษาและสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เช่น ถ้านักเรียนทำโครงการเกี่ยวกับการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากเปลือกมะพร้าว นักเรียนจะต้องออกแบบรูปร่างขนาด และวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

ต่อมานักเรียนจะต้องออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ตัวอย่างเช่น หากเป้าหมายของโครงการคือการลดของเสีย การออกแบบผลิตภัณฑ์ควรคำนึงถึงการใช้วัสดุที่สามารถรีไซเคิลได้หรือใช้ซ้ำได้ และครูผู้สอนจะให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ โดยการระดมความคิด เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนคิดค้นหลาย ๆ ไอเดียสำหรับการออกแบบก่อนที่จะเลือกแนวทางที่ดีที่สุด โดยครูผู้สอนได้มีการสนับสนุนให้นักเรียนคิดถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เช่น การใช้วัสดุธรรมชาติที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ

จากนั้นนักเรียนจะต้องทดสอบว่าสิ่งที่ออกแบบสามารถทำได้จริงหรือไม่ โดยคิดถึงทั้งกระบวนการผลิต ค่าใช้จ่าย วัสดุที่ใช้ และประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการตรวจสอบว่าสิ่งที่ออกแบบสามารถตอบสนองต่อสมมติฐานได้หรือไม่ และนักเรียนสามารถ

ออกแบบแผนผังการผลิตหรือขั้นตอนในการสร้างสิ่งประดิษฐ์ โดยอธิบายถึงขั้นตอนที่ต้องใช้ และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำให้สิ่งประดิษฐ์นั้นสำเร็จ ซึ่งจะช่วยให้การผลิตเป็นไปอย่างราบรื่น และมีความชัดเจนมากขึ้น

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในขั้นตอนการออกแบบมุ่งเน้นให้นักเรียน แสดงออกถึงความสามารถในการวางแผนและพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ที่สอดคล้องกับปัญหาและ สมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยครูผู้สอนจะทำการประเมินความชัดเจนและความสมบูรณ์ของแผน การออกแบบ ซึ่งครอบคลุมถึงแผนผัง รูปร่าง ขนาด วัสดุที่ใช้ และขั้นตอนการผลิต พร้อมทั้ง ตรวจสอบว่างานออกแบบสามารถตอบสนองต่อปัญหาที่ระบุและสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้หรือไม่ ใน กระบวนการนี้ ครูผู้สอนจะประเมินจำนวนและความหลากหลายของแนวคิดที่นักเรียนระดม ความคิดขึ้น โดยพิจารณาถึงนวัตกรรมและแนวคิดใหม่ ๆ ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหา เชิงสร้างสรรค์ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ความคิดริเริ่ม (Originality) และความสามารถในการคิด หาททางเลือกที่หลากหลาย

ครูผู้สอนจะตรวจสอบกระบวนการคิดเชิงออกแบบของนักเรียน เช่น การระบุปัญหา การระดมความคิด การเลือกไอเดียที่ดีที่สุด และการนำไปปฏิบัติ พร้อมทั้งประเมินการวางแผน ที่คำนึงถึงผลกระทบเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้วัสดุที่ยั่งยืนหรือรีไซเคิลได้ หลังจากนั้น นักเรียนจะต้องแสดงหลักฐานการทดสอบต้นแบบของผลิตภัณฑ์ เช่น การทดลองผลิต การประเมินความคุ้มค่าของวัสดุ และการวิเคราะห์ผลกระทบเชิงบวกที่เกิดขึ้น โดยครูผู้สอนจะ ประเมินความสามารถในการปรับปรุงต้นแบบตามผลการทดสอบและข้อเสนอแนะ

ครูผู้สอนจะสังเกตพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมของนักเรียนในขั้นตอนการระดม ความคิดและการออกแบบ โดยพิจารณาทักษะการสื่อสาร การแบ่งหน้าที่ และความร่วมมือ ภายในกลุ่ม

นักเรียนจะเขียนบันทึกสะท้อนเกี่ยวกับกระบวนการออกแบบ ซึ่งครอบคลุมถึงสิ่งที่ได้ เรียนรู้ ความท้าทายที่พบ และการพัฒนาทักษะในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ครูผู้สอนจะใช้ คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสะท้อนผลลัพธ์ เช่น “นักเรียนคิดว่าการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ของนักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่ เพราะเหตุใด”

สุดท้าย ครูผู้สอนจะประเมินการนำเสนอแผนการออกแบบของนักเรียน โดยพิจารณา จากความชัดเจน ความสามารถในการอธิบายขั้นตอนการออกแบบ และเหตุผลเบื้องหลังการ เลือกใช้วัสดุและวิธีการผลิต ทั้งนี้ การประเมินจะใช้เกณฑ์ที่ครอบคลุมด้านเนื้อหา ความสามารถในการสื่อสาร และการตอบคำถามจากผู้ฟัง

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการ

ครูผู้สอนเริ่มต้นด้วยการให้นักเรียนทบทวนแผนการออกแบบที่ได้พัฒนาขึ้นในขั้นตอนก่อนหน้านี้ โดยย้ำถึงความสำคัญของการปฏิบัติตามขั้นตอนที่วางไว้ เช่น วัสดุที่ต้องใช้ ขั้นตอนการผลิต และการทดสอบสมมติฐาน และครูผู้สอนให้นักเรียนรู้จักการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ใช้วัสดุอย่างประหยัดและหลีกเลี่ยงการสิ้นเปลือง เพื่อให้โครงการของพวกเขามีความยั่งยืน ตัวอย่างเช่น การนำวัสดุเหลือใช้จากขั้นตอนก่อนหน้านี้กลับมาใช้ซ้ำในขั้นตอนการผลิต

ในระหว่างการดำเนินการ นักเรียนอาจพบปัญหาที่ไม่คาดคิด เช่น วัสดุที่ไม่เหมาะสมหรือการผลิตที่ไม่เป็นไปตามแผน ครูผู้สอนให้นักเรียนมีทักษะที่ใช้ในการคิดแก้ปัญหา (problem-solving skills) เช่น การทดลองทางเลือกต่าง ๆ หรือปรับเปลี่ยนแผนที่เหมาะสม และครูผู้สอนให้นักเรียนทบทวนและตรวจสอบคุณภาพของการผลิตอยู่เสมอในระหว่างการดำเนินการ เพื่อให้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์ที่ได้ตรงตามเป้าหมายและสมมติฐาน เช่น การทดสอบความแข็งแรงของผลิตภัณฑ์หรือการตรวจสอบความทนทานของวัสดุ พร้อมให้นักเรียนจดบันทึกกระบวนการดำเนินการทั้งหมด โดยอธิบายถึงสิ่งที่นักเรียนได้ทำในแต่ละขั้นตอน การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงที่ทำได้ รวมถึงการบันทึกผลการทดสอบสมมติฐานในแต่ละช่วง

หลังจากที่นักเรียนได้ลงมือดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ครูผู้สอนได้ให้มีการทบทวนผลลัพธ์และเปรียบเทียบกับสมมติฐานและแผนการออกแบบที่ตั้งไว้ หากมีส่วนใดที่ไม่เป็นไปตามแผน ครูผู้สอนจะให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและหาวิธีปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพิ่มเติม

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในขั้นตอนการดำเนินการมุ่งเน้นที่ความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติตามแผนการออกแบบ การแก้ไขปัญหา และการบันทึกผลกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยครูผู้สอนจะสังเกตว่านักเรียนสามารถปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้หรือไม่ รวมถึงมีความรับผิดชอบในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยครูผู้สอนจะพิจารณาว่านักเรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่พบระหว่างการดำเนินการ เช่น วัสดุที่ไม่เหมาะสม หรือขั้นตอนที่ซับซ้อนเกินไป พร้อมทั้งประเมินวิธีการที่นักเรียนใช้ในการทดลองและปรับปรุงแผน เช่น การทดลองใช้วัสดุทางเลือก หรือการปรับเปลี่ยนขั้นตอนการผลิต จากนั้นครูผู้สอนจะประเมินคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น ความแข็งแรง ความทนทาน หรือการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และตรวจสอบว่าผลลัพธ์ที่ได้สอดคล้องกับสมมติฐานและแผนการออกแบบหรือไม่ นักเรียนจะต้องบันทึกการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด

รวมถึงปัญหาที่พบ วิธีแก้ไข และผลการทดสอบสมมติฐาน ครูผู้สอนจะตรวจสอบว่านักเรียนมีการดำเนินการที่เป็นระบบและสามารถปรับปรุงตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ครูผู้สอนจะกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินผลสำเร็จของกระบวนการ ได้แก่ ระดับความสำเร็จของการผลิตที่ตรงตามเป้าหมาย ความสม่ำเสมอของผลิตภัณฑ์ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนจะประเมินผลการทดสอบผลิตภัณฑ์ เช่น ความแข็งแรง ความทนทาน หรือคุณสมบัติสำคัญอื่น ๆ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

หลังจากนั้น นักเรียนจะเขียนบันทึกสะท้อนประสบการณ์ที่ได้รับ โดยระบุปัญหาที่พบ วิธีการแก้ไข และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการดำเนินการ ครูผู้สอนจะใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเรียนวิเคราะห์ผลการดำเนินการ เช่น “ขั้นตอนใดที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของนักเรียน” และ “มีสิ่งใดที่นักเรียนจะทำแตกต่างออกไปในครั้งต่อไป”

สุดท้ายนักเรียนจะนำเสนอผลการดำเนินงานและผลิตภัณฑ์ โดยอธิบายกระบวนการที่ใช้ ปัญหาที่พบ และผลการทดสอบสมมติฐาน พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล

มอบหมายให้นักเรียนเก็บข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการผลิตสิ่งประดิษฐ์หรือการทดสอบผลิตภัณฑ์ เช่น ผลการทดสอบความแข็งแรงหรือความทนทานของวัสดุ การวัดผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อม และความคิดเห็นจากผู้ใช้งานจริง โดยครูผู้สอนอธิบายให้นักเรียนเรียนรู้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินการในขั้นตอนที่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นผลการทดสอบประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ ความทนทาน หรือความสามารถในการตอบโต้ปัญหาที่ตั้งไว้ จากนั้นให้ช่วยกันจัดระเบียบข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นระเบียบชัดเจน เช่น สร้างตารางหรือกราฟเพื่อแสดงผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ

ต่อมานักเรียนเปรียบเทียบข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้กับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในขั้นตอนก่อนหน้า เพื่อพิจารณาว่าสมมติฐานนั้นถูกต้องหรือไม่ และควรปรับปรุงหรือแก้ไขอย่างไร โดยให้เน้นวิเคราะห์ในแง่ของผลกระทบต่องสิ่งแวดล้อม เช่น ความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้น มีผลอย่างไรต่อการลดปริมาณขยะหรือการประหยัดทรัพยากร ถ้าหากโครงการนั้นมีการเก็บข้อมูลที่ซับซ้อนมากขึ้น ครูผู้สอนจะให้นักเรียนใช้เครื่องมือทางสถิติง่าย ๆ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การหาค่าเฉลี่ยหรือการกระจายของข้อมูล เพื่อดูแนวโน้มของผลลัพธ์และนำข้อมูลนั้นมาสนับสนุนการตัดสินใจ

หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จสิ้น นักเรียนจะตั้งข้อสรุปว่าโครงการหรือสิ่งประดิษฐ์ของพวกเขาประสบความสำเร็จหรือไม่ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการนี้ เช่น ความทนทานของภาชนะหรือประโยชน์ที่ได้รับต่อสิ่งแวดล้อม โดยกระตุ้นให้นักเรียนสะท้อนผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยให้นักเรียนพิจารณาว่าสิ่งใดที่ทำได้ดีและสิ่งใดที่ต้องปรับปรุงเพิ่มเติม หากมีข้อบกพร่องหรือความคลาดเคลื่อนจากที่คาดไว้ ควรให้นักเรียนเสนอแนะวิธีการปรับปรุง เช่น การปรับปรุงกระบวนการผลิต หรือการใช้วัสดุที่ดีกว่า ท้ายสุด นักเรียนนำเสนอผลการวิเคราะห์ให้ชัดเจน โดยทำรายงานหรือการนำเสนอแบบปากเปล่าต่อหน้าชั้นเรียน ซึ่งเป็นการฝึกฝนทักษะการสื่อสารและการนำเสนอข้อมูลที่สำคัญ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูลจะครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยครูผู้สอนจะตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลที่นักเรียนเก็บรวบรวม เช่น ผลการทดสอบความแข็งแรง ความทนทาน หรือความคิดเห็นจากผู้ใช้งาน และประเมินความถูกต้องในการเก็บข้อมูล เช่น วิธีการวัดผล การจดบันทึก และการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

ครูผู้สอนจะพิจารณาความสามารถของนักเรียนในการจัดระเบียบข้อมูล เช่น การสร้างตารางหรือกราฟที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย สำหรับกรณีที่มีข้อมูลจำนวนมาก ครูผู้สอนจะประเมินว่านักเรียนสามารถใช้เครื่องมือทางสถิติ เช่น การหาค่าเฉลี่ย หรือการวิเคราะห์แนวโน้มได้อย่างถูกต้อง

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ครูผู้สอนจะประเมินว่านักเรียนสามารถวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสามารถระบุได้ว่าสมมติฐานนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยพิจารณาความสามารถในการวิเคราะห์ผลลัพธ์ในแง่ของความยั่งยืน เช่น การลดปริมาณขยะ การประหยัดทรัพยากร หรือการใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ครูผู้สอนจะประเมินความสามารถของนักเรียนในการสรุปผลการดำเนินโครงการหรือการทดสอบผลิตภัณฑ์ได้อย่างชัดเจนและสอดคล้องกับข้อมูลที่วิเคราะห์ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง เช่น การเปลี่ยนแปลงวัสดุ กระบวนการผลิต หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่

นักเรียนจะต้องสะท้อนถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากกระบวนการ เช่น ปัญหาที่พบ ความสำเร็จ และแนวทางการปรับปรุงในอนาคต ครูผู้สอนจะประเมินทัศนคติของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ เช่น การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด

สุดท้าย ครูผู้สอนจะให้นักเรียนนำเสนอข้อมูลและผลการวิเคราะห์ โดยพิจารณาความชัดเจนในการนำเสนอทั้งในรูปแบบรายงานและการนำเสนอปากเปล่า ซึ่งจะประเมินจากการจัดลำดับเนื้อหา ความเข้าใจในข้อมูล และการใช้สื่อช่วย เช่น กราฟหรือภาพประกอบ รวมถึงความสามารถในการตอบคำถามจากผู้ฟัง เพื่อแสดงถึงความเข้าใจในเนื้อหาและความมั่นใจในการนำเสนอ

วิธีการประเมินการเรียนรู้

ครูผู้สอนมีการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การสำรวจชุมชน และการทดลอง โดยเน้นพฤติกรรมที่สะท้อนถึงความกระตือรือร้น ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน และครูจะประเมินผลัดกันหรือสิ่งประดิษฐ์ที่นักเรียนสร้างขึ้น โดยดูจากความสามารถในการตอบโจทย์ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความคุ้มค่า และผลกระทบที่เกิดขึ้น ครูผู้สอนจะวิเคราะห์วิธีการทำงานของนักเรียนในแต่ละขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การออกแบบ การดำเนินการ และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการด้านทักษะต่าง ๆ เช่น การวางแผน การจัดการทรัพยากร และการแก้ไขปัญหา และนักเรียนจะเขียนบันทึกสะท้อนถึงประสบการณ์ ความสำเร็จ ความท้าทาย และสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละขั้นตอน ซึ่งครูสามารถใช้ข้อมูลนี้เพื่อวิเคราะห์พัฒนาการด้านทัศนคติและการเรียนรู้ของนักเรียน

ผลกระทบของการเรียนรู้

นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่สามารถนำไปใช้ในบริบทอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ผลัดกันหรือโครงการของนักเรียนสามารถช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การลดขยะหรือการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และนักเรียนมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และเห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวก

ผลผลิตของการเรียนรู้

ผลัดกันหรือสิ่งประดิษฐ์ที่ตอบโจทย์ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ภาชนะจากเปลือกมะพร้าว ปุ๋ยอินทรีย์จากเศษอาหาร นอกจากนี้รายงานการวิจัยและการนำเสนอข้อมูลที่แสดงถึงการวิเคราะห์ผลลัพธ์และข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาต่อไป และการปรับปรุงแผนการเรียนรู้ โดยการรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะจากทั้งนักเรียนและชุมชน

การปรับปรุงการเรียนรู้ในอนาคต

ครูสามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุงการสอนในอนาคต เช่น การปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน การออกแบบเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุมมากขึ้น การเพิ่มกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

การประเมินตนเองของผู้สอน

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอน ประเมินว่ากระบวนการสอนสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้ตามเป้าหมายหรือไม่ นอกจากนี้ครูเขียนบันทึกสะท้อนเกี่ยวกับความสำเร็จและข้อบกพร่องของการสอน เช่น การจัดการเวลา การใช้สื่อการสอน และการตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน และการพัฒนาตนเอง ครูจำเป็นต้องเข้าร่วมการอบรมหรือกิจกรรมพัฒนาความรู้เพื่อปรับปรุงทักษะการสอนและการประเมินผล

บทสรุป

การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) มีจุดเด่นที่แตกต่างจากวิธีการสอนอื่น ๆ เช่น การบรรยายหรือการสอนแบบดั้งเดิมในลักษณะเชิงเนื้อหาที่เน้นการท่องจำ ในการศึกษาเปรียบเทียบนี้ กลุ่มที่ 1 ใช้ การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ซึ่งให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสำรวจและแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงกับความยั่งยืน โดยมีการบูรณาการแนวคิดด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการทำโครงงาน เช่น การสร้างผลิตภัณฑ์จากเปลือกมะพร้าว กลุ่มนี้แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทักษะสำคัญ ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม ซึ่งไม่เพียงแต่เพิ่มพูนความรู้ในเชิงลึก แต่ยังช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตจริง

ในทางกลับกัน กลุ่มที่ 2 ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายที่เน้นการท่องจำเนื้อหาจากตำราเรียน ผลลัพธ์พบว่านักเรียนในกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะเข้าใจเนื้อหาเพียงผิวเผินและไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการคิดเชิงวิพากษ์

การอภิปรายในเชิงลึกชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสนับสนุนให้นักเรียนค้นพบความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และเข้าใจถึงผลกระทบของ

การกระทำของตนต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Dewey ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ควรเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับสังคม การบูรณาการความยั่งยืนผ่าน การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ทำให้นักเรียนสามารถตระหนักถึงบทบาทของตนเองในกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน และสร้างเจตคติที่เป็นบวกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แม้ว่า การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) จะมีข้อดีที่ชัดเจน แต่การนำไปใช้ในโรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ ยังคงต้องพิจารณาปัจจัยแวดล้อม เช่น ทรัพยากร เวลา และการสนับสนุนจากชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ ข้อเสนอแนะในการพัฒนาและปรับใช้ การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) โรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนในท้องถิ่น เช่น การใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อสนับสนุนโครงการของนักเรียน หรือการเชิญบุคลากรจากชุมชนมาเป็นที่ปรึกษาในโครงการ ครูควรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการใช้ โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวคิดความยั่งยืน และการประเมินผลการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกมิติ รัฐบาลควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากร รวมถึงการออกนโยบายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่าน โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ในหลักสูตรระดับการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนที่มีทรัพยากรจำกัดสามารถนำแนวทางนี้ไปปรับใช้ได้ โรงเรียนควรปรับกิจกรรมโครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ให้เหมาะสมกับบริบทของตน เช่น หากโรงเรียนอยู่ในพื้นที่ชนบทที่มีทรัพยากรจำกัด ควรเน้นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือการทำโครงการที่ไม่ต้องใช้งบประมาณสูง และควรมีการประเมินที่ไม่เพียงแต่เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังรวมถึงพฤติกรรมการทำงาน ทักษะการสื่อสาร และการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้

การใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกยุคใหม่ เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหา ในขณะเดียวกัน ครูเองก็ได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้นำทางการเรียนรู้ ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะในการจัดการชั้นเรียนและการประเมินผล

การบูรณาการความยั่งยืนผ่านการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานในวิชาสังคมศึกษา ไม่เพียงแต่ส่งเสริมความเข้าใจในแนวคิดความยั่งยืน แต่ยังช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการสอนความยั่งยืนในวิชาสังคมศึกษา

จากประสบการณ์ของผู้เขียนบทความการพัฒนาการสอนความยั่งยืนในหลักสูตรสังคมศึกษาโดยใช้การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning: PBL) พบว่า ถือว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการทำให้ผู้เรียนเข้าใจความยั่งยืนอย่างลึกซึ้งมากขึ้น เพราะวิธีการสอนดังกล่าวช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและปัญหาจริงที่เกี่ยวข้องกับความยั่งยืน นักเรียนเรียนได้เรียนรู้ผ่านการทำโครงงานที่มีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหา วางแผนหาทางแก้ไข และปฏิบัติจริง ซึ่งส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ธนย์พศุทธิ์ พรหมมา (2566) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสนใจส่วนตัว ผ่านกระบวนการทำงานกลุ่มและการสืบค้นความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครูทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นและให้คำแนะนำ กระบวนการเรียนรู้แบบนี้ช่วยเพิ่มความคิดสร้างสรรค์และส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความยั่งยืนผ่านการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning: PBL) ยังช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนมากกว่าการเรียนแบบทฤษฎี นักเรียนเรียนจะรู้สึกเชื่อมโยงกับปัญหาความยั่งยืนในชีวิตประจำวัน เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ทำให้นักเรียนไม่เพียงแต่เข้าใจความสำคัญของความยั่งยืน แต่ยังมีแรงบันดาลใจในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (ฐิติภัทร์ เดชพิพัฒน์วรกุล และคณะ, 2563)

นอกจากนี้ผู้เขียนยังพบว่าการบูรณาการความยั่งยืนในหลักสูตรสังคมศึกษาโดยใช้การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning: PBL) มีความท้าทายหลักหลายประการในการบูรณาการความยั่งยืนในหลักสูตรสังคมศึกษาโดยใช้การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based Learning) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องจัดการกับความเข้าใจของนักเรียนและครูในเรื่องความยั่งยืนที่ไม่เท่ากัน การขาดความเข้าใจในแนวคิดนี้อาจทำให้การสอนและการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของความยั่งยืน ซึ่งหมายถึงการเชื่อมโยงระหว่างความต้องการของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมในบริบทท้องถิ่น การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความยั่งยืนจึงเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญ

ในการออกแบบโครงงาน ผู้เขียนพบว่า การเชื่อมโยงแนวคิดความยั่งยืนกับปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อนจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์และ

ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การออกแบบโครงการจึงควรเน้นไปที่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันและชุมชนของนักเรียนเอง การให้แนวทางที่ชัดเจนแก่นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ แต่ต้องควบคู่กับการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดค้นและสร้างสรรค์แนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

นอกจากนี้ ข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากรที่เป็นปัญหาสำคัญ โครงการที่ดีต้องการการวางแผนและการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอ เช่น การวิจัย การลงพื้นที่ และการใช้เทคโนโลยี แต่ในหลายกรณี โรงเรียนอาจขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นในการสนับสนุนโครงการเหล่านี้ ผู้เขียนจึงเสนอว่า การหาแนวทางที่ยืดหยุ่นและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นสิ่งที่ควรต้องคำนึงถึงในการออกแบบโครงการ

ผู้เขียนบทความมีความเห็นว่าการยอมรับว่าความท้าทายเหล่านี้ต้องการการสนับสนุนทั้งจากครู นักเรียน และชุมชน การสร้างความร่วมมือระหว่างนักเรียนและชุมชน เช่น การทำกิจกรรมที่มีการเชื่อมโยงกับชุมชนในท้องถิ่น จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในความยั่งยืนที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิด อุไรวรรณ ศัขพงษ์ และ ประจวบ ขวัญมัน (2566) กิจกรรมที่เชื่อมโยงนักเรียนกับชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจนี้ ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในประเด็นความยั่งยืนในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและสภาพแวดล้อมรอบตัวนักเรียน อีกทั้ง การประเมินผลโครงการในบริบทนี้ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน มากกว่าการประเมินผลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับแนวคิด แจ่มนภา ล้ำจุมจัง และคณะ (2023) การประเมินผลโครงการโดยเน้นว่าควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียน มากกว่าการเน้นประเมินผลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว โดยประเมินผลผ่านการส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทำงานร่วมกันโดยใช้เทคโนโลยี และสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ

ในการจัดการความท้าทายนี้ สิ่งสำคัญคือการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง พัฒนาโครงการที่เชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และสร้างสรรค์แนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้นักเรียนไม่เพียงแต่มีความเข้าใจเรื่องความยั่งยืนอย่างแท้จริง แต่ยังสามารถนำความรู้นี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. ม.ป.พ.
- แจ่มนภา ล้ำจุมจัง, สุนันทา กลิ่นถาวร และ ธวัช อารีราษฎร์. (2566). การสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์. **วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ**, 9(1), 87–99. จาก <https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/project-journal/article/view/249329>.
- ชญาณี ขวัญชูช. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation gaming): Tropical Paradise วิชาการบริหารและการจัดการท่องเที่ยว 1. **DeSec-Journal Articles**, 105–109. จาก <https://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/27931>.
- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2565). ปัญหาการสอนสังคมศึกษา. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.
- จุฬิภาทร์ เดชพิพัฒน์วรกุล, กฤษณา คิตติ และ ศิริรัตน์ เพ็ชรแสงสร. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานสะเต็มเป็นฐานด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, 25(1), 117–130.
- ฉันทย์พุดมภ์ พรหมมา. (2566). การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (PBL) วิชาภูมิศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารครุศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**, 8(2), 173–186. จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/jeducrru/article/view/265169>.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน และ เฉลิมขวัญ สิงห์วี. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**, 46(1), 218–253. จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/241841>.
- พจนมา มาโนช. (2567). ปรัชญาการศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง. **วารสารสถาบันพอธิ**, 1(9), 1–14. จาก <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/S-J/article/view/1025>.
- พิชญา กล้าหาญ และ วิสูตร โพธิ์เงิน. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดเชิงออกแบบร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เพื่อ

- ส่งเสริมความเป็นวัดกรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 49(2), 1–16. DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.49.2.13.
- วิภาพรรณ พินลา และ วิภาดา พินลา. (2561). **การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุค ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์วิจัยอนาคตศึกษา ฟิวเจอร์เทลส์ แล็บ. (2564). **อนาคตของความยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: บริษัทต้นกล้าการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). **การประเมินผล กระบี่สิ่งแวดล้อม**. สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/sdgs/>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (ม.ม.ป.). **เกี่ยวกับ SDGs**. สืบค้น 14 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://alumni.mahidol.ac.th/sustainability/>.
- แสงงาม นิธิภคพันธ์, ทศนีย์ มูลคำปลิว, ดวงจันทร์ แก้วกงพาน, ชิสาพัชร ชูทอง และ สุตารณ สืบสุตัน. (2564). **การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community Based Learning: CBL) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์และทักษะ ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. **วารสาร สหวิทยาการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์**, 11(1), 111–125. จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/GRAURU/article/view/246734>.
- อุไรวรรณ คัชพงษ์ และ ประจวบ ขวัญมัน. (2566). **การประเมินโครงการส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร**. **วารสารการพัฒนาชุมชนและ คุณภาพชีวิต**, 11(3), 248–259. จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JCDLQ/article/view/263636>.
- อำพร ดัชฎยาวัตร และ ลดาวัลย์ มะลิไทย. (2566). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อ ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในผู้เรียน**. **วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**, 14(1), 63–74. จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/gajarasara/article/view/264731>.
- Buchanan, L. B., & Crawford, E. O. (2015). Teaching for sustainability in a social studies methods course: Opportunities and challenges. **Social Studies Research and Practice**, 10(2), 135–156.

- Farrell, A., & Hart, M. (2010). What does sustainability really mean? The search for useful indicators. **Environment: Science and Policy for Sustainable Development**, 40(9), 4–31.
- Giovannoni, E., & Fabietti, G. (2014). What is sustainability? A review of the concept and its applications. In C. Busco, M. L. Frigo, A. Riccaboni, & P. P. Quattrone (Eds.), **Integrated reporting**, 21–40.
- Leal Filho, W., Raath, S., Lazzarini, B., Vargas, V. R., de Souza, L., Anholon, R., Quelhas, O. L. G., Haddad, R., Klavins, M., & Orlovic, V. L. (2018). The role of transformation in learning and education for sustainability. **Journal of Cleaner Production**, 199, 286–295. Form: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2018.07.017>.
- Panagiotakopoulos, P., Espinosa, A., & Walker, J. (2015). Integrated sustainability management for organizations. **Kybernetes**, 44(6/7), 984–1004. Form: <https://doi.org/10.1108/K-12-2014-0291>.
- Rabie, M. (2016). **A theory of sustainable sociocultural and economic development**. Springer.
- Ramsey, J. L. (2015). On not defining sustainability. **Journal of Agricultural and Environmental Ethics**, 28(6), 1075–1087.
- Roseland, M. (2000). Sustainable community development: Integrating environmental, economic, and social objectives. **Progress in Planning**, 54, 73–132.
- Salas-Zapata, W. A., & Ortiz-Muñoz, S. M. (2019). Analysis of meanings of the concept of sustainability. **Sustainable Development**, 27(1), 153–161.
- THAIRATH ONLINE. (2023). รู้จัก SDGs กับ 17 เป้าหมาย “การพัฒนาที่ยั่งยืน” มุ่งรักษาสິงมีชีวิตทุกชนิดบนโลก. Future perfect. สืบค้น 16 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.thairath.co.th/futureperfect/articles/2722753>.
- World Commission on Environment and Development. (1987). **Our common future**. Oxford University Press.

พฤติกรรมองค์การแห่งความสุข
องค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต
Organizational Behavior of Happiness
towards a Lifelong Learning Organization

พนัส จันทรศิริทอง^{1*}

Panus Junsrithong^{1*}

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131

¹ Faculty of Education, Burapha University, Chonburi 20131

* Corresponding author: panus.ju@go.buu.ac.th

Received: September 29, 2024; Revised: December 16, 2024; Accepted: December 20, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพฤติกรรมองค์การแห่งความสุข องค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามการศึกษาค้นคว้าและทัศนะของผู้ประพันธ์ในเรื่อง พฤติกรรมองค์การ องค์การแห่งความสุข พฤติกรรมองค์การแห่งความสุข การส่งเสริม พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และองค์การแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตสู่องค์การแห่งความยั่งยืน มีความสำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาพฤติกรรมองค์การนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ การแสดงออกของบุคคลและกลุ่มภายในองค์การ โดยเฉพาะการสำรวจปัจจัยต่าง ๆ ที่มี ผลกระทบต่อความพึงพอใจและประสิทธิภาพในการทำงาน การสร้างองค์การแห่งความสุข ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการองค์การ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรรู้สึก ผูกพันและมีความสุขในการทำงาน ซึ่งไม่เพียงแต่พิจารณาในด้านผลตอบแทนทางการเงิน เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการให้ความสำคัญต่อความเป็นอิสระและโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์การสามารถเสริมสร้างความร่วมมือและความสุขของบุคลากรได้ โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง พนักงาน พฤติกรรมองค์การแห่งความสุขเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ช่วยพัฒนาองค์กรสู่การเป็น

องค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้าง สนับสนุนความรู้สึกลดภัยทางจิตใจ และสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบุคลากร ช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ร่วมมือและมีประสิทธิภาพในด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต องค์การควรปลูกฝังวัฒนธรรมการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง การอบรม การแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อให้บุคลากรสามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพการเชื่อมโยงระหว่างการสร้างความสุขและการสนับสนุนการเรียนรู้อย่างยั่งยืนจะช่วยเสริมแรงจูงใจและความมุ่งมั่นของบุคลากร ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาวองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะของบุคลากรจึงสามารถสร้างความยั่งยืนและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันได้ กระบวนการที่เชื่อมโยงกันระหว่างการสร้างความสุขในองค์กรกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากร องค์กรที่ประสบความสำเร็จในระยะยาวต้องมุ่งเน้นทั้งการสร้างความสุขและการเรียนรู้ที่ยั่งยืนควบคู่กันไป

คำสำคัญ: พฤติกรรมองค์กร ความสุขขององค์กร องค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Abstract

This academic article aims to present organizational behaviors that promote happiness in the workplace, fostering lifelong learning organizations. Based on the author's studies and perspectives, the discussion encompasses organizational behavior, happiness in organizations, positive organizational behaviors, fostering organizational citizenship behaviors, lifelong learning, and sustainable lifelong learning organizations. These elements play a critical role in enhancing employee performance and organizational effectiveness. The study emphasizes analyzing individual and group behaviors within organizations, focusing on factors that influence job satisfaction and productivity. Establishing a happy organization is highlighted as a key management strategy to foster employee engagement and workplace happiness. This approach extends beyond financial rewards to include providing autonomy and continuous development opportunities. Furthermore, promoting organizational citizenship behaviors enhances cooperation and employee satisfaction, particularly through fostering positive relationships among employees. Happy organizational behaviors serve as a foundation for developing

organizations into lifelong learning entities. Creating an open environment that supports psychological safety and positive interpersonal relationships is essential for a collaborative and productive workplace. To achieve lifelong learning, organizations must cultivate a learning culture through continuous skill development, training, knowledge sharing, and experiential learning. These efforts enable employees to adapt effectively to societal and economic changes. The integration of happiness creation and sustainable learning support strengthens employee motivation and commitment, contributing to organizational sustainability and competitiveness. Organizations that prioritize learning and skill development are better equipped to achieve long-term sustainability. The interplay between fostering happiness and enhancing employee potential underscores the necessity for organizations to balance both aspects for enduring success.

Keywords: Organizational behavior, Organizational happiness,
Lifelong learning organization

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนต้องเผชิญกับความท้าทายที่ไม่เคยเกิดขึ้นส่งผลต่อการบริหารจัดการและความเสี่ยงซึ่งหากไม่ให้ความสำคัญ องค์การอาจไม่สามารถรักษาความอยู่รอดและการเติบโตในอนาคตได้ โดยปัจจัยที่สำคัญและส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การ อาทิ ความสามารถในการแข่งขัน การดำเนินงานที่เป็นเลิศ เป็นต้น ทำให้การวางแผนองค์การ การจัดการองค์การภายใต้การเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้องค์การสามารถปรับตัวได้อย่างราบรื่น องค์การในปัจจุบันอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมของการแข่งขันสูง ส่งผลให้เกิดแนวทางใหม่ด้านพฤติกรรมขององค์การ ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์การจ้างงาน การจัดการความขัดแย้ง การตั้งเป้าหมายและการบริหารจัดการ การเรียนรู้ในองค์การ พฤติกรรมของสมาชิกในองค์การ ความสุขของคนในองค์การ และอื่น ๆ อีกหลากหลายที่ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อความสัมพันธ์ในการทำงาน (Daft, 2001; DeNisi, Hitt et al., 2003; Drucker, 1999; Grose, 1987; Rousseau, D. M., 1997) ซึ่งพฤติกรรมการใช้ชีวิตของคนในยุคดิจิทัล ได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก โดยคนส่วนใหญ่ต้องการประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็ว ไม่ยึดติดกับองค์การ พร้อมเปลี่ยนงานเสมอ

และขึ้นชอบการทำงานในรูปแบบอิสระ ด้วยเหตุนี้ การบริหารทรัพยากรบุคคลภายในองค์การ จึงต้องมีการวางแผนอย่างชัดเจนเพื่อสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจให้ตรงกับความต้องการของบุคคลมากที่สุด การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์การและผู้บริหารจำเป็นต้องดำเนินการอย่างมีระบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกระดับในการวางแผนและกำหนดเป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน เพื่อให้องค์การดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความคาดหวังขององค์การ ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรเพื่อให้พฤติกรรมการทำงานสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การส่งผลต่อความสุขและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สงบ อินทรมณี, 2562; กัลยารัตน์ ชีรณชัยกุล, 2562)

การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและแรงจูงใจของบุคลากร เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคการแข่งขันสูง การบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบช่วยสร้างความสุขในการทำงานและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคลากร เพื่อประสิทธิภาพและความยั่งยืนขององค์การ พฤติกรรมองค์การที่ส่งผลถึงความเป็นองค์การแห่งความสุข และ องค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นปัจจัยที่สำคัญเชื่อมโยงกันในการพัฒนาบุคคล พัฒนาองค์การให้เติบโตและประสบความสำเร็จในยุคที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ความสุขของบุคลากร และความยั่งยืนขององค์การ จำเป็นที่องค์กรต้องพิจารณาเพื่อให้สามารถแข่งขันและอยู่รอดได้ต่อไป

พฤติกรรมองค์การ

พฤติกรรมองค์การ (Organizational Behavior) มาจากการรวมคำสองคำเข้าด้วยกัน คือ "พฤติกรรม" และ "องค์การ" พฤติกรรม คือ การแสดงออกหรือแนวโน้มของปฏิกิริยาที่บุคคลจะแสดงออกในสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ส่วน องค์การ หมายถึง หน่วยงานหรือองค์การที่มีการจัดตั้งขึ้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้น พฤติกรรมองค์การ มีผู้ให้คำจำกัดความไว้หลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ถึงความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลภายในองค์การ ทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม และโครงสร้างองค์การ เพื่อช่วยให้องค์การดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

พจนีย์ จันทิ (2563) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมองค์การว่าเกิดจากการรวมคำสองคำคือ “พฤติกรรม” และ “องค์การ” ซึ่งหมายถึงการแสดงออกของบุคคลในสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์การ ดังนั้น พฤติกรรมองค์การ (Organizational Behavior) จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลภายในองค์การ ที่มีผลกระทบต่อการแสดงออก

กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล (2562) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมองค์การ คือการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม เจตคติ และผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภายในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศขององค์การ โดยพิจารณาผลกระทบที่องค์การและกลุ่มมีต่อมุมมอง ความรู้สึก และการกระทำของพนักงาน รวมถึงผลกระทบของสภาพแวดล้อมที่มีต่อองค์การ ทรัพยากรบุคคล และเป้าหมายขององค์การ ตลอดจนผลกระทบที่พนักงานมีต่อองค์การและควมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์การ

Lee Jarvis (2017) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมองค์การว่าเป็นการศึกษาประยุกต์เกี่ยวกับวิธีการที่บุคคลและกลุ่มดำเนินการภายในองค์การ โดยเน้นขอบเขตการศึกษาที่สำรวจผลกระทบของบุคคล กลุ่ม และโครงสร้างที่มีต่อพฤติกรรมในองค์การ จุดมุ่งหมายคือการใช้ความรู้ที่ได้มาเพื่อปรับปรุงประสิทธิผลขององค์การ โดยการศึกษาพฤติกรรมในองค์การจะต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมองค์การด้วย

Robbins (2003) กล่าวว่า พฤติกรรมองค์การ คือ การตรวจสอบผลกระทบของปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยด้านบุคคล กลุ่มบุคคล และโครงสร้างภายในองค์การ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมภายในองค์การ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ความรู้ที่ได้รับมาในการปรับปรุงและพัฒนาการทำงานขององค์การให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

Moorhead and Griffin (1995) กล่าวว่า พฤติกรรมองค์การ คือ การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นภายในองค์การ รวมถึงปฏิกิริยาที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับปัจจัยต่าง ๆ ภายในองค์การนั้น ๆ

Baron and Greenberg (1989) กล่าวถึง พฤติกรรมองค์การ ว่าเป็นการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ภายในองค์การ โดยมีการศึกษากระบวนการของปัจจัยบุคคล กลุ่ม และองค์การอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ความรู้นั้นในการเพิ่มประสิทธิผลขององค์การ และทำให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานในองค์การ

ดังนั้น พฤติกรรมองค์การ (Organizational Behavior) คือการศึกษาเกี่ยวกับการแสดงออกของบุคคลและกลุ่มภายในองค์การ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและประสิทธิภาพการทำงานขององค์การ การศึกษาในด้านนี้จะครอบคลุมถึงเจต

คติและผลการปฏิบัติงานของบุคลากร รวมถึงผลกระทบที่มีต่อองค์กรและเป้าหมายต่าง ๆ การวิจัยจะเน้นการตรวจสอบผลกระทบจากบุคคลและโครงสร้างที่มีต่อพฤติกรรมในองค์การ การศึกษาเหล่านี้มีเป้าหมายในการเพิ่มประสิทธิผลและความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรในองค์การ

องค์การแห่งความสุข

องค์การแห่งความสุขเป็นแนวคิดที่มุ่งสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นบวกและสนับสนุนให้บุคลากรมีความสุขในการทำงาน และความสุขในองค์การไม่เพียงส่งผลดีต่อพนักงานเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตโดยรวมขององค์การด้วย การสร้างวัฒนธรรมองค์การที่ดี การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และการส่งเสริมการพัฒนาตนเองล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่องค์การแห่งความสุขที่ยั่งยืน ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์การแห่งความสุขไว้ดังนี้

พงษ์ศักดิ์ ผกามาต ปภาภัทร แสงแก้ว และ ปรางทิพย์ เสยกระโทก (2566) กล่าวว่า การเสริมสร้างองค์การแห่งความสุขเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการ เพื่อให้้องค์การ สามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัลและมีคุณภาพ

ภัทรพล สายแวว (2564) กล่าวว่า องค์การแห่งความสุขคือองค์การที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้เกิดความรักและความผูกพันต่อการทำงานและองค์การ โดยมีการสร้างทัศนคติเชิงบวกและแรงจูงใจในการทำงาน เพื่อสร้างความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจของพนักงาน องค์การจะต้องสร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งขององค์การให้กับบุคลากรผ่านสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งทางกายภาพและสังคม รวมถึงการเตรียมความพร้อมด้านพลังงานและพลังใจ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในองค์การ

อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2562: 10) กล่าวว่า องค์การแห่งความสุข คือ แนวทางการพัฒนาสถานที่ทำงานที่มุ่งเน้นการสร้างความสุขให้กับบุคลากร โดยเฉพาะในวงการการศึกษา ซึ่งเน้นการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ระหว่างเพื่อนร่วมงาน การช่วยเหลือและสนับสนุนกันในงาน และการสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงาน นอกจากนี้ยังมีการยอมรับกฎระเบียบขององค์การและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน การพิจารณาในองค์การแห่งความสุขจะมุ่งเน้นที่สามด้านหลัก ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านสถานที่

เดนมัย อาทิตยเจริญชัย (2558) กล่าวว่า องค์การแห่งความสุขว่าเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรอย่างมุ่งเป้าหมาย โดยมุ่งสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีตามแนวทางของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพดี (Happy Body), ด้านน้ำใจงาม (Happy Heart), ด้านการผ่อนคลาย (Happy Relax), ด้านการหาความรู้ (Happy Brain), ด้านคุณธรรม (Happy Soul), ด้านการใช้เงินเป็น (Happy Money), ด้านครอบครัวที่ดี (Happy Family), และด้านความสุขขององค์การและสังคม (Happy Society) เป้าหมายคือการพัฒนาองค์การให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และสามารถเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

Melamed (2016) กล่าวว่า ความสุขในองค์กรนั้นไม่ได้หมายถึงเพียงแค่เงินเดือนของพนักงาน (แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่สำคัญ) แต่เมื่อความต้องการพื้นฐานได้รับการตอบสนองแล้ว ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเป็นอิสระ ซึ่งทำให้พนักงานมีความมั่นใจในงานที่ทำและรู้สึกมีคุณค่าในบทบาทของตนเอง

Alayón (2015) กล่าวว่า ความสุขนั้นถูกกำหนดโดยความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลในองค์กรและคุณภาพชีวิต และยังมีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นและแรงจูงใจ เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โอกาสในการศึกษาเพิ่มเติม การเลื่อนตำแหน่ง และสวัสดิการอื่น ๆ ที่มีในองค์กร

ดังนั้นองค์การแห่งความสุขเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ โดยองค์การต้องสร้างบรรยากาศที่ดีทั้งทางกายภาพและสังคม เพื่อให้บุคลากรมีความรักและผูกพันกับองค์กร นอกจากนี้ ความสุขในองค์กรไม่เพียงแค่เงินเดือน แต่ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความเป็นอิสระและโอกาสในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สุดท้ายคือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความเป็นอยู่ที่ดีและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร

พฤติกรรมองค์กรแห่งความสุข

พฤติกรรมองค์กรแห่งความสุขเป็นแนวทางการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากรในองค์กร โดยการสร้างความรักและความผูกพันต่อการทำงาน การส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และการพัฒนาทักษะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้พนักงานรู้สึกมีส่วนร่วมและมีคุณค่าในองค์กร นอกจากนี้ ยังมุ่งหวังให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

พร้อมทั้งส่งเสริมให้พนักงานมีความสุขทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ ทั้งหมดนี้จะนำไปสู่ผลสำเร็จขององค์กรในระยะยาว ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงพฤติกรรมองค์การแห่งความสุขไว้ดังนี้

พงษ์ศักดิ์ ผกามาต (2566) กล่าวว่า การเสริมสร้างพฤติกรรมองค์การแห่งความสุข ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการองค์การ โดยการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี ทำให้บุคลากรมีความสุขและความผูกพันและมีความสุขในองค์การ

อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ และ มัทนา วังถนอมศักดิ์ (2562) กล่าวว่า พฤติกรรมองค์การแห่งความสุขเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงาน ส่งผลให้เกิดความสุขในที่ทำงาน

Grant (2013) กล่าวว่า พฤติกรรมองค์การแห่งความสุข (Organizational Behavior of Happiness) เกี่ยวข้องกับการมีเป้าหมายที่ชัดเจนในงาน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเติบโต โดยการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานรู้สึกว่าคุณค่าและสามารถมีส่วนร่วมในความสำเร็จขององค์การได้

Seligman (2011) กล่าวว่า พฤติกรรมองค์การแห่งความสุข (Organizational Behavior of Happiness) เกี่ยวข้องกับการใช้หลักการของจิตวิทยาบวกกับการเพิ่มความสุขในที่ทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้พนักงานมีประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้น และมีความสามารถในการจัดการกับความเครียดและความท้าทายในงานได้ดี

Helliwell and Putnam (2004) กล่าวว่า พฤติกรรมองค์การแห่งความสุข หรือ กิจกรรมความสุขในองค์กรนั้นเกิดจากการสร้างเครือข่ายสังคมในที่ทำงานที่แข็งแกร่ง ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ โดยการส่งเสริมการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน

Meyer and Allen (1991) กล่าวว่า พฤติกรรมองค์การแห่งความสุข คือ แนวทางที่เน้นความพึงพอใจและความผูกพันของบุคลากรในองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีในองค์กร โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และการสนับสนุนซึ่งกันและกันภายในองค์กร

ดังนั้นพฤติกรรมองค์การแห่งความสุขเกี่ยวข้องกับการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและส่งเสริมความสุขของบุคลากรในองค์กร โดยมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความสัมพันธ์ที่ดีและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การมีเป้าหมายในงานและการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานรู้สึกว่าคุณค่าเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมการเรียนรู้ การเติบโต และความผูกพันในองค์กรผ่านการสนับสนุนซึ่งกันและกัน

การส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร

การส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรเป็นกระบวนการที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างบุคลากรและองค์กร โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และแสดงพฤติกรรมที่สนับสนุนความสำเร็จขององค์กร การส่งเสริมให้เกิดความผูกพันและทัศนคติเชิงบวกจะช่วยให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นสมาชิกที่มีคุณค่า โดยมีนักวิชาการหลายท่านทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร ไว้ดังนี้

พงษ์ศักดิ์ ผกามาต (2566) กล่าวถึง การส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร คือ การสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดีซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กร และมีความสุขในการทำงาน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กร

อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ และ มัทนา วังนอมศักดิ์ (2562) กล่าวถึง การส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กร คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในองค์กรผ่านการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์และการสร้างทัศนคติที่ดีในการทำงาน ส่งผลให้เกิดความสุขและประสิทธิภาพในการทำงาน

สฎายุ ธีระวนิชตระกูล (2547) กล่าวว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร คือ พฤติกรรมของพนักงานที่ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ซึ่งนอกเหนือจากที่องค์กรได้กำหนดไว้ โดยเป็นพฤติกรรมสนับสนุนและมีความจำเป็นต่อการดำเนินงานขององค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อองค์กร

Grant (2013) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีเป้าหมายที่ชัดเจนในงาน การสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการเติบโต ทำให้พนักงานรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีส่วนร่วมในความสำเร็จขององค์กร

Seligman (2011) พูดถึงการใช้หลักจิตวิทยาบวกเพื่อเพิ่มความสุขในที่ทำงาน ส่งผลให้พนักงานมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น และสามารถรับมือกับความเครียดได้ดีกว่า

ดังนั้นการส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์กรเกี่ยวข้องกับการสร้างบรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน ซึ่งช่วยเพิ่มความผูกพันและความสุขของบุคลากรในองค์กร การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพนักงานส่งผลให้เกิดความร่วมมือและประสิทธิภาพในการทำงาน พฤติกรรมเหล่านี้รวมถึงการแสดงความเต็มใจในการทำงานเกินกว่าหน้าที่ที่กำหนด และการมีเป้าหมายที่ชัดเจน ทำให้บุคลากรรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีส่วนร่วมในความสำเร็จขององค์กร

องค์ประกอบของการส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

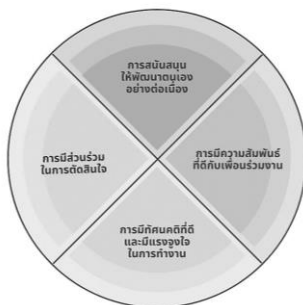
จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การ สามารถแบ่งองค์ประกอบออกเป็นหลายด้าน ซึ่งส่งผลให้พนักงานมีความผูกพันและมีพฤติกรรมที่ดีต่อองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบที่สำคัญมีดังนี้ (Seligman, 2011; Grant, 2013; พงษ์ศักดิ์ ผกามาต, 2566; อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ และ มัทนา วังธนอมศักดิ์, 2562; Meyer and Allen, 1991)

องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ : การที่พนักงานได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับองค์การ ทำให้บุคลากรรู้สึกว่าคุณค่าและมีส่วนร่วมในความสำเร็จขององค์การ

องค์ประกอบที่ 2 การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน: การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานช่วยสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนและร่วมมือกัน ซึ่งส่งผลให้การทำงานเป็นไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนามนุษยสัมพันธ์ และส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรมีผลต่อการสร้างความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน

องค์ประกอบที่ 3 การมีทัศนคติที่ดีและแรงจูงใจในการทำงาน: การสนับสนุนให้พนักงานมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และการให้แรงจูงใจในการทำงานจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างความสุขในองค์การ

องค์ประกอบที่ 4 การสนับสนุนให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง: การสนับสนุนให้พนักงานเรียนรู้และพัฒนาตนเอง จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงาน และสร้างความรู้สึถึงการเติบโตในหน้าที่การงาน

ภาพที่ 1 สังเคราะห์องค์ประกอบของการส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

ที่มา: (Seligman, 2011; Grant, 2013; พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, 2566;

อุทัยวรรณ ศรีรัตน์, 2562; Meyer and Allen, 1991)

ดังนั้นการส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อประสิทธิภาพและความสุขของบุคลากร โดยเริ่มต้นจากการให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับองค์การ ซึ่งทำให้บุคลากรรู้สึกว่าคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จขององค์การ นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานก็ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนและร่วมมือกัน ส่งผลให้การทำงานดำเนินไปอย่างราบรื่น การมีทัศนคติที่ดีและแรงจูงใจในการทำงานจะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและสร้างความสุขในองค์การ ในขณะเดียวกัน การพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและสนับสนุนให้พนักงานพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้บุคลากรรู้สึกถึงการเติบโตในหน้าที่การงานทำให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดีและประสิทธิผลสูงสุดสำหรับองค์การด้วยเช่นกัน

การเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นแนวคิดที่เน้นความสำคัญของการศึกษาและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งชีวิต ซึ่งไม่จำกัดเพียงแค่การศึกษาในระบบ การศึกษาแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่รวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ การทำงาน การอ่าน หนังสือ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเติบโตทางความคิดและทักษะต่าง ๆ ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการพัฒนาตนเองทั้งในด้านอาชีพและการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ

อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2565) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้และทักษะที่จำเป็นในยุคสมัยใหม่ โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย ได้เสนอแนวทางการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ตามความต้องการของบุคคลและสถานการณ์ในสังคม เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงาน

Jarvis, P. (2021) กล่าวถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกปัจจุบัน เน้นว่าผู้เรียนต้องสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ที่ผ่านมาเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถประยุกต์ใช้ได้ สถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางสังคมในกระบวนการเรียนรู้

Knowles, M. S. (2020) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและทักษะที่จำเป็นในชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำงาน ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการเรียนรู้ของตนเอง และการเรียนรู้ต้องเกิดขึ้นในบริบทของประสบการณ์ที่หลากหลาย

Candy, P. C. (2019) กล่าวถึง การเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าเป็นกระบวนการที่ไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้เกิดขึ้นตลอดเวลาผ่านประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ทั้งในและนอกห้องเรียน การเรียนรู้เป็นการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่มีความซับซ้อน

Schuller, T., & Watson, D. (2004) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางอาชีพ แต่ยังรวมถึงการพัฒนาความสามารถทางสังคมและการมีสุขภาพดี โดยเน้นความสำคัญของการเรียนรู้ในชุมชนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นผ่านประสบการณ์ในชีวิตทั้งในและนอกห้องเรียน โดยมีความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะและความสามารถทางสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมและการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงานได้

องค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่องค์กรแห่งความยั่งยืน

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว องค์การที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากร เพื่อรองรับความท้าทายที่เกิดขึ้น การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืนภายในองค์กรไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน แต่ยังส่งเสริมความยั่งยืนในทุกมิติของการดำเนินงาน ทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2565) ได้อธิบายความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุคสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศไทย การเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะด้านอาชีพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

David Garvin (2016) กล่าวไว้ในหนังสือ Learning in Action: A Guide to Putting the Learning Organization to Work Garvin ได้กล่าวถึงแนวคิดขององค์การแห่งการเรียนรู้ โดยองค์การที่สนับสนุนการเรียนรู้จะมีความสามารถในการปรับตัวและสร้างนวัตกรรม ซึ่งจะช่วยให้มีความยั่งยืนในตลาดที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

Peter Senge (2006) กล่าวว่า การสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกระดับจะทำให้สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Peter Cappelli (2008) กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่อง Talent on Demand: Managing Talent in an Age of Uncertainty Cappelli ถึงบทบาทของการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการสร้างความยั่งยืนในองค์กร ซึ่งการลงทุนในการพัฒนาทักษะที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้บุคลากรมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างยั่งยืน

Michael Fullan (2007) กล่าวถึงการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร ซึ่งผู้นำควรมีบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของบุคลากร การสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้างจะช่วยให้พนักงานรู้สึกมีส่วนร่วมและมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กรในระยะยาว

ในยุคสมัยใหม่ การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย ที่การพัฒนาทักษะด้านอาชีพไม่เพียงพออีกต่อไป ต้องมีการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเศรษฐกิจที่มีความซับซ้อน การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรและชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งการเรียนรู้ไม่เพียง

ช่วยเสริมสร้างทักษะทางอาชีพ แต่ยังเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวและการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมจากสมาชิกในองค์กรช่วยสร้างความยั่งยืน และทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น องค์กรที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกระดับสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในการพัฒนาทักษะของบุคลากรจะทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและเทคโนโลยีได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เปิดกว้างจะช่วยให้พนักงานรู้สึกมีส่วนร่วมและมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์การในระยะยาว การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยังสามารถกระตุ้นให้พนักงานแสดงความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในยุคที่มีการแข่งขันสูง การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทั้งในระดับองค์กรและสังคม และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาที่มีคุณภาพในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้นการส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีและการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความเชื่อมโยงกันอย่างลึกซึ้งกับการพัฒนาพฤติกรรมองค์การแห่งความสุข ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความยั่งยืนขององค์การในระยะยาว การสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร โดยการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรช่วยสร้างความผูกพัน และแรงจูงใจในการทำงานของพนักงาน ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ดีทั้งในด้านการทำงานและการมีส่วนร่วมในความสำเร็จขององค์การ พนักงานที่รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและได้รับการยอมรับจะมีความสุขในการทำงานและพร้อมที่จะพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องในขณะเดียวกัน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในองค์กรเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาความสามารถและทักษะของบุคลากรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและการทำงาน การเรียนรู้ไม่เพียงแต่เกิดจากการอบรมในที่ทำงาน แต่ยังเกิดจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาความรู้และทักษะในทุกระดับ จะช่วยให้บุคลากรมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพองค์การที่สามารถผสมผสานการส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถสร้างความสุขในที่ทำงานได้โดยไม่เพียงแต่ปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน แต่ยังสามารถเติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว ความสุขในองค์การส่งเสริมให้บุคลากรมีแรงบันดาลใจในการทำงาน และการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยพัฒนาองค์กรให้เติบโตไปข้างหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน

บทสรุป

พฤติกรรมองค์การแห่งความสุขและองค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กร การสร้างองค์การแห่งความสุขเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งทางกายภาพและสังคม เพื่อส่งเสริมความผูกพันและความสุขในการทำงาน ซึ่งช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานและความร่วมมือระหว่างบุคลากร ความสุขในองค์การไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนทางการเงิน แต่ยังรวมถึงโอกาสในการพัฒนาและการทำงานอย่างอิสระ การสนับสนุนพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีในองค์การจะเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพและเป้าหมายที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนองค์การไปข้างหน้า ในขณะเดียวกัน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในองค์การเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร เพื่อปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและตลาดแรงงาน โดยการเรียนรู้เกิดขึ้นไม่เพียงแต่จากการอบรมในที่ทำงาน แต่ยังจากประสบการณ์ชีวิตประจำวัน การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์การช่วยให้บุคลากรพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน และเตรียมพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กรและอุตสาหกรรม การเรียนรู้ตลอดชีวิตยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันขององค์กรและสร้างความสามารถในการปรับตัวอย่างยั่งยืน พฤติกรรมองค์การแห่งความสุข และ องค์การแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นกลไกที่เสริมสร้างความสามารถในการทำงานของบุคลากร และช่วยให้องค์การสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน องค์การที่สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความสุขและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะมีความสามารถในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสร้างความยั่งยืนในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสุขในองค์การ การเรียนรู้ตลอดชีวิตการเรียนรู้ในที่ทำงานเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยพัฒนาองค์การให้เติบโตไปข้างหน้าได้อย่างยั่งยืน การสนับสนุนการพัฒนาทักษะของบุคลากรโดยการจัดการฝึกอบรม การเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานจริง และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์การ ช่วยให้บุคลากรสามารถปรับตัวและแข่งขันได้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สำหรับการประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัตินั้นควรเริ่มจากการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนความสุขทั้งในด้านอาชีพและส่วนบุคคล ซึ่งรวมถึงการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างให้พนักงานสามารถแสดงความคิดเห็นได้ การส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการมอบหมายภารกิจที่ท้าทาย แต่สามารถทำได้ นอกจากนี้ องค์การควรสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการจัดการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาของบุคลากร และสนับสนุนการเรียนรู้นอกห้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ ชีระธนชัยกุล. (2562). **พฤติกรรมองค์การ และการพัฒนาองค์การ**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ปภาภัทร แสงแก้ว, พงษ์ศักดิ์ ผกามาต และ ปรางทิพย์ เสยกระโทก. (2023). แนวทางการเสริมสร้างองค์การแห่งความสุขของสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคใต้ของประเทศไทย: องค์การแห่งความสุขสถาบันการอาชีวศึกษา ประเทศไทย. **วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา**, 7(1), 78–88.
- พจนิษฐ์ จันทิ. (2563). **พฤติกรรมการบริหารองค์การที่ส่งผลต่อปัญหาในการบริหารงบประมาณของคณะ บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี** (รายงานการวิจัย). กองทุนส่งเสริมงานวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ภัทรพล สายแวว. (2564). แนวทางการพัฒนาองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษายุคใหม่. **วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**, 4(1), 45–60.
- ภัทรพล สายแวว. (2564). **แนวทางการส่งเสริมองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและ เทคโนโลยีอีสเทิร์น**, 16(1), 353–360.
- สญา ชีระวณิชตระกูล. (2547). การส่งเสริมพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อการสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรอย่างยั่งยืน. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา**, 16(1), 15–28.
- อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ และมัทนา วังธนอมศักดิ์. (2562). **การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนอง ฝ่าย**. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- Alayón, I. (2015). **Happiness and business accomplishments. Diploma Work.** (Diploma in Senior Management). Bogotá: Universidad Militar Nueva Granada. From <http://repository.unimilitar.edu.co/bitstream/10654/13664/2/FELICIDAD%20Y%20LOG>.
- Baron, R. A., & Greenberg, J. (1990). **Behavior in organizations: Understanding and managing the human side of work** (3rd ed.). Allyn and Bacon.
- Candy, P. C. (2019). **Lifelong learning: A new perspective on adult learning.** New York, NY: Routledge.
- Cappelli, P. (2008). **Talent on demand: managing talent in an age of uncertainty.**
- Daft, R. L. (2015). **Organization theory and design.** Cengage Learning Canada Inc.
- DeNisi, A. S., Hitt, M. A., & Jackson, S. E. (2003). The knowledge-based approach to sustainable competitive advantage. **Managing knowledge for sustained competitive advantage: Designing strategies for effective human resource management, 21.**
- Drucker, P. (1999). **Management challenges for the 21st century.** New York: Harper Business.
- Fullan, M. (2007). **Leading in a culture of change.** John Wiley & Sons.
- Garvin, D. A. (2016). **Learning in action: A guide to putting the learning organization to work.** Harvard Business Review Press.
- Grant, A. M. (2013). **Give and take: Why helping others drives our success.** Viking.
- Delmas, M. A., & Pekovic, S. (2013). Environmental standards and labor productivity: Understanding the mechanisms that sustain sustainability. **Journal of Organizational Behavior, 34**(2), 230–252.
- Grose, V. L. (1987). **Managing risk.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice–Hall.
- Helliwell, J. F., & Putnam, R. D. (2004). The social context of well-being. **Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences.**
- Jarvis, P. (2021). **Adult learning in the social context.** London: England Routledge.

- Knowles, M. S. (2020). **The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development**. New York, NY: Routledge.
- Lee C. Jarvis. (2017). Fringed versus felt: Feigning behaviors and the dynamics of Institutional logics. **Academy of Management Review**, 42(2).
- Lyubomirsky, S. (2007). **The how of happiness: A scientific approach to getting the life you want**. Penguin Press.
- Melamed, A. (2016). **When a good salary is not enough to stay**. Claflo.
- Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. **Human Resource Management Review**, 1(1), 61–89.
- Rousseau, D. M. (1997). Organizational behavior in the new organizational era. **Annual review of psychology**, 48(1).
- Schuller, T., & Watson, D. (2004). **The benefits of learning: The impact of education on health, family life and social capital**. London, England: Routledge.
- Seligman, M. E. (2011). **Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being**. Simon and Schuster.
- Senge, P. M. (2006). **The fifth discipline: The art and practice of the learning organization**. Broadway Business.

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ว่าด้วยเรื่อง
อุดมการณ์ทางเพศของเพศทางเลือกผ่านแบบเรียนของไทย
A Critical Discourse Analysis of Gender Ideology
Regarding Alternative Gender through Thai textbooks

ชนัญญา หิริโกกุล¹ และ ศานิตย์ ศรีคุณ^{1*}

Chananya Hirikukul¹ and Sanit Srikoon^{1*}

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

¹ Faculty of Education, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002

* Corresponding author: sanitsrikoon@gmail.com

Received: May 7, 2024; Revised: September 21, 2024; Accepted: September 27, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ทางเพศด้วยกลวิธีทางภาษาผ่านภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกในตำราเรียนหนังสือรายวิชาสุขศึกษาพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยเก็บข้อมูลจากสำนักพิมพ์ 5 สำนักพิมพ์ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพวิชาการ, วัฒนาพานิช, สกสค., อักษรเจริญทัศน์ และเอมพันธ์

จากผลการศึกษาพบว่าหนังสือเรียนสุขศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นแต่เพียงการให้ความรู้ในรายวิชา แต่ยังมีการแฝงกลวิธีการนำเสนอภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกไว้ด้วย เช่น การใช้คำอ้างถึง การใช้คำมูลบท การใช้คำปรากฏร่วมกัน และการใช้วัจนกรรม ซึ่งกลวิธีเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความคิดและทัศนคติบางประการในการนำเสนอภาพตัวแทนของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศในมุมมองต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น การนำเสนอภาพตัวแทนผู้กลุ่มเพศทางเลือกที่พึงประสงค์ ได้แก่ สังคมพุทธวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของสังคมที่ยอมรับความแตกต่างและความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงความหลากหลายทางเพศและวิถีทางเพศ และการนำเสนอภาพตัวแทนผู้กลุ่มเพศทางเลือกที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรุนแรงทางวัฒนธรรมในเรื่องเพศความเชื่อที่ว่า เพศตามธรรมชาติมีเพียงเพศชายและ

เพศหญิง ส่วนเพศอื่น ๆ “ไม่ธรรมดา” จึงส่งผลให้เกิดการกลั่นแกล้งกีดกันคนข้ามเพศในสังคม ซึ่งโยงนำไปสู่ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดดั้งเดิมของคนในสังคม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการนำเสนอปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมผ่านสื่อสาธารณะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ผลการวิจัยก็แสดงให้เห็นถึงการสร้างภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกในหนังสือเรียนเมื่อพิจารณาเทียบกับเหตุการณ์ในสังคมที่แสดงให้เห็นการปรับเปลี่ยนความคิดเรื่องเพศภาวะแล้ว พบว่าการปรับปรุงเนื้อหาของหนังสือเรียนสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแม้จะแสดงพัฒนาการที่สำคัญและมีการนำเสนอเกี่ยวกับกลุ่มเพศทางเลือกมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังปรับเปลี่ยนได้ไม่ทันการเปลี่ยนแปลงในสังคมด้วยเหตุนี้อาจนำไปสู่การผลิตซ้ำความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศได้

คำสำคัญ: วาทกรรมเชิงวิพากษ์, ภาพตัวแทน, กลวิธีทางภาษา, กลุ่มเพศทางเลือก

Abstract

This research aimed to analyze gender ideology using linguistic strategies through the representation of alternative gender groups in the basic health education textbooks for upper secondary school students, based on critical discourse analysis. Data was collected from five publishers: Phatthana Kritsadakarn, Wattanapanich, SKSK, Aksorn Charoentat, and Amphan.

The results of the study found that health education textbooks do not focus only on providing knowledge in the subject, but also contain strategies for presenting alternative gender groups, such as using references, using base words, using co-occurring words, and using rhetorical devices. These strategies reflect certain thoughts and attitudes in presenting representatives of gender diverse groups from different perspectives. For example, presenting desirable representations of gender diverse people, such as a multicultural society is a form of society that accepts differences and equality in human dignity, including gender diversity and sexual orientation. Presenting undesirable representations of gender diverse people, such as cultural violence on gender, the belief that natural genders are only male and female, while other genders are “unnatural”. This results in bullying and discrimination against transgender people in society, which is linked to related socio-cultural factors, such as traditional

ideas of people in society, related laws. Including the increasing presentation of various phenomena of the LGBTQ group in society through public media. The research results also show the creation of the image of the LGBTQ group in textbooks. When compared with social events that show changes in thinking about gender, it was found that the improvement of the content of health education textbooks in high school, despite showing significant developments and more presentations of LGBTQ people, has not been able to keep up with changes in society. For this reason, it may lead to the reproduction of gender inequality.

Keywords: Critical discourse, Representation, Linguistic strategies, Gender diversity

บทนำ

กระบวนการศึกษานับว่ามีส่วนสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรของประเทศ ปรากฏการณ์ทางสังคมด้านต่าง ๆ เกิดการไหลบ่าของกระแสทุนนิยม ค่านิยม และอุดมการณ์ต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้กระบวนการศึกษามีส่วนสำคัญต่อการหล่อหลอมและถ่ายทอดค่านิยม ทักษะคิด รวมทั้งเงื่อนไขทางสังคมที่มีต่อเพศ ผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้เรียนทุกระดับชั้นในสถาบันการศึกษา (ตริંગตรา แหลมสมุทร, 2560, น.4) ดังนั้น ข้อมูลหรือเนื้อหา รวมถึงความคิดความเชื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏผ่านตัวบทหนังสือเรียนจึงถูกถ่ายทอดและส่งต่อไปยังผู้เรียนได้โดยง่าย

จะเห็นได้ว่าถึงแม้ปัจจุบันจะมีกฎหมายหรือการประกาศใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศขึ้นในปีพ.ศ. 2558 ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางสังคม แต่ในสื่อสังคมก็ได้มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับแบบเรียนไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงความลำห้ลังทางการศึกษา อาทิ ใน พ.ศ. 2564 มีรายงานข่าวถึงหนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษาที่มีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องเพศในลักษณะที่ไม่เหมาะสม ดังที่ข่าวของสำนักข่าวไทยที่ลงข้อมูล (ณ วันที่ 21 มกราคม 2564) พูดถึงเรื่อง “คนข้ามเพศร้องหนังสือเรียนสุขศึกษาเนื้อหาเหยียดเพศ” แสดงให้เห็นว่ามีกลุ่มผู้ที่ไม่พึงพอใจในการนำเสนอเนื้อหาของหนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษา เนื่องจากเนื้อหาในหนังสือมีการนำเสนอข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและอคติทางเพศ ทั้งยังมีสำนักข่าวโพสต์ทูเดย์ซึ่งปรากฏที่มาจาก <https://www.posttoday.com/social/generaV566501> (ข้อมูล ณ วันที่ 21 มกราคม 2564) ได้พาดหัวข่าวว่า “หนังสือเรียนสุขศึกษาระบุเนื้อหา “ห้ามคบเพื่อนเกย์-เพศที่สาม” เนื้อหาข่าวนำเสนอว่าหนังสือเรียนสุขศึกษามีแนวคิดที่ลำห้ลังเนื้อหาที่หนังสือเรียนนำเสนอสร้างทัศนคติเชิงลบผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

จากการรายงานข่าวข้างต้น หากดูจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2551 (2551: 168) ในรายวิชาสุขศึกษากล่าวถึงคุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีข้อหนึ่งกล่าวว่า "ความเข้าใจในอิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่ติดต่อพฤติกรรมทางเพศ..." จะเห็นได้ว่าเรื่อง "เพศ" เป็นเรื่องที่หนังสือเรียนสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาให้ความสำคัญ ประกอบกับเมื่อมีประกาศใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมทางเพศ พ.ศ. 2558 ทำให้หนังสือเรียนมุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาเริ่มมีการกล่าวถึงเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ว่าส่งผลต่อความคิดในเรื่องเพศของคนในสังคม ประเด็นข้อมูลข้างต้นนี้จึงน่าสนใจว่าภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษาปรากฏในลักษณะใดบ้าง และภาพตัวแทนนั้นสะท้อนให้เห็นถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศจริงหรือไม่

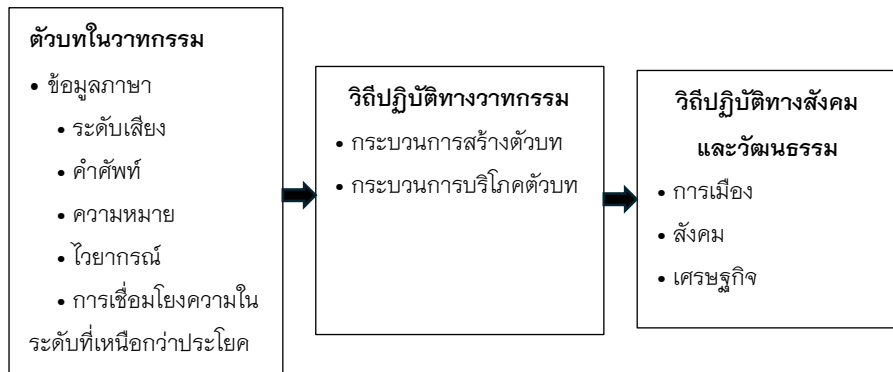
ทั้งนี้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พงพานวิชัยของภัทริยา แรมวัลย์ (2563) และคชาธิป พาณิชตระกูล (2556) ที่ศึกษาหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตีพิมพ์ก่อนและหลัง พ.ศ. 2560 ในประเด็นรูปแบบและลักษณะของเพศวิถี การผลิตซ้ำของมายาคติเพศวิถี รวมไปถึงการนำเสนอภาพตัวแทนที่เป็นด้านบวกและภาพด้านลบของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ งานวิจัยทั้ง 2 เล่มนี้เป็นการศึกษาโดยการวิเคราะห์ด้วยทมิได้ใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และภาพตัวแทนการศึกษาด้วยเหตุข้างต้นนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาพตัวแทนของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในหนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และภาพตัวแทน เพื่อให้ทราบถึงอุดมการณ์ทางเพศด้วยกลวิธีทางภาษาผ่านภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกในตัวแทนเรียนหนังสือรายวิชาสุขศึกษาพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์อุดมการณ์ทางเพศด้วยกลวิธีทางภาษาผ่านภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกในตัวแทนเรียนหนังสือรายวิชาสุขศึกษาพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์วิเคราะห์หาคำตอบการค้นพบทางเพศด้วยกลวิธีทางภาษาผ่านภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกในฉบับหนังสือเรียนหนังสือรายวิชาสุขศึกษาพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้กรอบมิติทั้ง 3 ทางวาทกรรมของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995a, 1995b) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า มิติที่ 1 ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ตัวบทเพื่อให้ทราบถึงกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการนำเสนอภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือก โดยจะพิจารณาทั้งในระดับคำ กลุ่มคำ ความหมายและข้อความ มิติที่ 2 ผู้วิจัยจะวิเคราะห์วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม โดยมุ่งศึกษากระบวนการผลิตและเผยแพร่ตัวบท รวมไปถึงกระบวนการบริบทและตีความตัวบท มิติที่ 3 ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบททางสังคมวัฒนธรรม โดยมุ่งศึกษาจากสถานการณ์หรือปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและบริบทตัวบท

วิธีการศึกษา

ขั้นที่ 1 : ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2 : การกำหนดกลุ่มข้อมูล เป็นการสำรวจจากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีการปรับปรุงและใช้ในปัจจุบัน จากการสำรวจการจัดจำหน่ายของหนังสือ

เรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในร้านจำหน่ายหนังสือ และอินเทอร์เน็ต พบว่ามีจำหน่ายทั้งสิ้น 4 สำนักพิมพ์ ได้แก่ สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการวัฒนาพานิช, สกสค, อักษรเจริญทัศน์, และเอมพันธ์

ขั้นที่ 3 : การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือก ที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์ทั้งหมด 4 สำนักพิมพ์ โดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และภาพตัวแทน เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการนำเสนอภาพตัวแทนของแต่ละกลุ่ม และเพื่อให้ทราบว่าภาพตัวแทนเพศทางเลือกที่ถูกนำเสนอผ่านตัวบทหนังสือเรียนมีการนำเสนอในแง่มุมใด ผู้ผลิตตัวบทมีการนำเสนอชุดความคิดที่มีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อของคนในสังคมหรือมีการนำเสนอที่แฝงอคติทางเพศ หรือความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศไว้หรือไม่ รวมถึงเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงบทบาทของภาษาในหนังสือเรียนในฐานะเครื่องมือที่ใช้ในการนำเสนอความคิดและความเชื่อต่าง ๆ จากผู้ผลิตตัวบทสู่ผู้รับตัวบทหรือคนในสังคม

ขั้นที่ 4 : การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษาและภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือก โดยใช้กรอบมิติทั้ง 3 ทางวาทกรรมของแฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995a, 1995b)

ขั้นที่ 5 : การนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยได้เจาะประเด็นวิเคราะห์เฉพาะวันภาษาเกี่ยวกับบทบาทและการนำเสนอภาพตัวแทนที่แสดงให้เห็นถึงเพศทางเลือกในเนื้อหาหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และนำเสนอในเชิงพรรณนา และเรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัย รวมทั้งสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

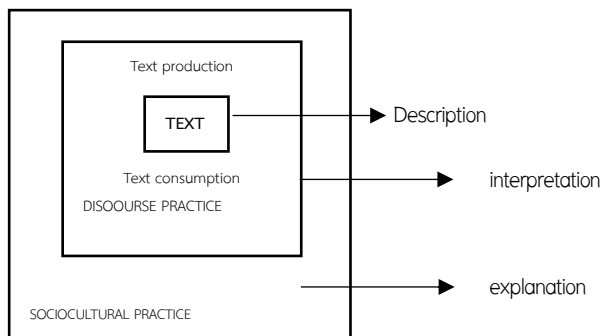
1. วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis: CDA) มุ่งศึกษาวาทกรรมในฐานะกระบวนการทางสังคม และวิเคราะห์บริบทสังคมควบคู่ไปด้วย แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995b) ได้อธิบายว่า การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์เป็นการศึกษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มคนการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

- ตัวบท (text) หมายถึง ข้อมูลภาษา ทั้งในระดับเสียง คำศัพท์ ความหมาย ไวยากรณ์ รวมถึงการเชื่อมโยงความในระดับที่เหนือกว่าประโยค

- วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (discourse practice) หมายถึง การผลิตตัวบทและการบริโภคตัวบท แฟร์คลัฟ มองว่าวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมเป็นสื่อกลางระหว่างตัวบทกับสังคมและวัฒนธรรม จึงมุ่งเน้นศึกษากระบวนการผลิตและเผยแพร่ตัวบท รวมถึงกระบวนการบริโภคและตีความตัวบท

- วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (sociocultural practice) หมายถึง สถานการณ์หรือปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับการผลิตและการบริโภควาทกรรม

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของ แฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995a, 1995b)

2. ภาพตัวแทน

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องภาพตัวแทนที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการการประกอบสร้างความหมายให้กับสรรพสิ่ง ในการศึกษาภาพของกลุ่มเพศทางเลือก คำว่า "ภาพตัวแทน" (representation) มีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายความหมายไว้ ดังเช่น

ฮอลส์ (Hall, 2003) กล่าวว่า ภาพตัวแทนเชื่อมโยงความหมายระหว่างภาษากับวัฒนธรรม และภาพตัวแทนเป็นส่วนสำคัญในการผลิตความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นและถูกแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในวัฒนธรรมนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างสรรพสิ่ง (things) มโนทัศน์ (concepts) และสัญญาณ (signs) คือ หัวใจในการผลิตความหมายในภาษา และกระบวนการที่เชื่อมโยงทั้ง 3 นี้เรียกว่า "ภาพตัวแทน"

นอกจากนี้ ศิริพร ภักดีผาสุข (2561, น. 100–103) ก็ได้นำเสนอว่า ภาพตัวแทนหมายถึง การใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์นำเสนอภาพของสรรพสิ่งในความคิดออกสู่โลกภายนอก การประกอบสร้างภาพตัวแทนเกี่ยวข้องกับจุดยืนหรือมุมมองของบุคคลนั้นต่อสิ่งต่าง ๆ ผ่านการเลือกสรร ตัดสิน ประเมินค่า แล้วจึงนำเสนอผ่านภาษา

การการศึกษาความหมายของภาพตัวแทน ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า “ภาพตัวแทน” หมายถึง กระบวนการการประกอบสร้างทางความหมายให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ โดยการใช้ภาษาและสัญลักษณ์นำเสนอภาพของสิ่งนั้นที่อยู่ในความคิดออกสู่โลกภายนอกภาพที่นำเสนอถูกประกอบสร้างขึ้นผ่านกระบวนการเลือกสรร ประเมินค่า และตีความ มิได้นำเสนอความเป็นจริงทั้งหมด เป็นการนำเสนอสิ่งที่ถูกประกอบสร้างขึ้นตามความต้องการของผู้ส่งสาร การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดภาพตัวแทนในการศึกษาถึงภาพตัวแทนของเพศภาวะต่าง ๆ ที่ปรากฏในหนังสือเรียนว่ามีการนำเสนอในลักษณะใด และมีความคิดที่แฝงอยู่เบื้องหลังหรือไม่อย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ศึกษาหนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษาในประเด็นเรื่องเพศ โดยเลือกศึกษาเพื่อใช้ประกอบการวิจัย ออกเป็นงานวิจัยที่ตีพิมพ์ก่อนและหลังปี 2560 ดังนี้

งานวิจัยที่ตีพิมพ์ก่อนปี 2560 ของวิจิตร ร่องวาริทพิทย์ (2559) ที่วิเคราะห์การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศโดยมุ่งเน้นศึกษากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่าหนังสือเรียนมีการนำเสนอเนื้อหาที่มีอคติทางเพศค่อนข้างมาก รวมถึงอคติในเรื่องความหลากหลายทางเพศมองว่าเพศปกติ คือ เพศหญิงและเพศชาย ส่วนกลุ่มคนที่รักเพศเดียวกันหรือแสดงออกไม่ตรงกับเพศกำเนิดจะถูกจัดให้เป็นกลุ่มที่มีความผิดปกติ แต่งานวิจัยของวิจิตร ร่องวาริทพิทย์ (2559) ไม่ได้มุ่งเน้นการศึกษากลวิธีทางภาษาหรือใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในการศึกษา เพียงแต่บรรยายให้ทราบถึงการนำเสนอเนื้อหาเรื่องเพศ และให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไข ทั้งยังเป็นเพียงการศึกษากลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น

ส่วนงานวิจัยที่ตีพิมพ์หลังปี 2560 วิจัยของภัทริยา แรมวัลย์ (2563) ที่ศึกษารูปแบบและลักษณะของเพศวิถี รวมถึงวิเคราะห์การผลิตซ้ำของมายาคติเพศวิถี ผลการศึกษาพบว่าหนังสือเรียนนำเสนอให้เห็นถึงเพศวิถีแบบคู่ต่างเพศซึ่งคือผู้หญิงและผู้ชาย แต่ก็ยังปรากฏการนำเสนอเนื้อหาของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และมีการปลูกฝังความเท่าเทียมระหว่าง

เพศแต่เนื้อหาดังกล่าวยังพบในความถี่ที่ไม่สูงมาก ทั้งงานวิจัยของภทริยา แรมวัลย์ (2563) ยังไม่ได้ศึกษากลวิธีทางภาษาหรือใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ในการวิเคราะห์ เพียงแต่นำเสนอให้เห็นถึงข้อมูลและภาพประกอบที่มีการกล่าวถึงประเด็นเรื่องเพศวิถี ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ของผู้วิจัยจึงแตกต่างจากงานวิจัยทั้ง 2 เล่ม ในแง่ขอบเขตการศึกษา รวมถึงแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และผู้วิจัยยังได้ศึกษางานวิจัยที่ศึกษาจากหนังสือเรียนหรือหนังสือสำหรับเด็กจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนหรือหนังสือสำหรับเด็ก โดยจะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

งานวิจัยที่ศึกษาหนังสือเรียนในประเด็นเรื่องเพศ : ตรีวิทย์ อัศวศิริศิลป์ (2562) เรื่อง "มิติหญิงชายในแบบเรียนของไทย : การวิเคราะห์เนื้อหา" โดยศึกษาจากหนังสือเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ผลการศึกษาพบว่าหนังสือเรียนมีการใช้ภาพหรือคำในการระบุเพศชายสูงกว่าเพศหญิงในทุกระดับชั้น การนำเสนอรูปภาพพบรูปภาพเพศชายมากกว่าเพศหญิง และการแสดงภาพของเพศหญิงจะเป็นฝ่ายที่ด้อยกว่าเพศชาย บทบาทของเพศชายในหนังสือเรียนเสริมสร้างความรู้สึกริดากิตติ์ ชายเป็นใหญ่ ชายคือบุคคลสำคัญ และชายคือผู้นำ ระดับการใช้คำระบุเพศหญิงและเพศชายจะมีจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ และจะสูงที่สุดในแบบเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างด้านบทบาท หน้าที่ และค่านิยมระหว่างหญิงชายจะเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

กลุ่มงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องเพศโดยใช้แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขจิตา สครพุ่ม (2562) เรื่อง อุดมการณ์ทางเพศในพจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1-2: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ งานวิจัยนี้ศึกษาอุดมการณ์ทางเพศที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในข้อความประโยคตัวอย่างจากหนังสือพจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1-2 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยใช้มุมมองวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการวิจัยพบว่ามีอุดมการณ์ทางเพศ 3 ประเด็น แต่ละประเด็นสื่อชุดความคิดย่อย 3 ชุดความคิด การใช้กลวิธีทางภาษาปรากฏการใช้กลวิธีทางภาษา 6 กลวิธี และด้านการบริโศคและการกระจายวาทกรรมพบว่า มีลักษณะการกระจายตัวบทแบบสื่อสารมวลชน ในด้านภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมไทยแสดงให้เห็นว่า มีการแบ่งแยกบุคคลที่ปรากฏเน้นไปที่เรื่องทางเพศสภาพและตัดสินความเป็นหญิง ชาย และเพศอื่น ๆ จากสภาพทางกายที่แสดงออกไม่ได้พิจารณาถึงคุณสมบัติภายใน

ผลการศึกษา

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดและงานวิจัยต่าง ๆ รวมไปถึงหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาสุศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว จึงสามารถนำมาวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์อุดมการณ์เกี่ยวกับเพศทางเลือกด้วยกลวิธีทางภาษา โดยใช้วิธีการศึกษาตามแนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA) ของแฟร์คลัฟ ซึ่งผู้วิจัยพบว่ามีกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการนำเสนอภาพตัวกลุ่มเพศทางเลือกทั้งหมด 4 กลวิธี เช่น การใช้คำอ้างถึง การใช้คำมูลบท การใช้คำปรากฏร่วมกัน และการใช้วัจนกรรม ทั้งยังมีการใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสื่อถึงภาพตัวแทนของกลุ่มเพศทางเลือกโดยนำเสนอเป็นภาพตัวแทนที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

ภาพตัวแทนที่พึงประสงค์ จะเป็นการใช้กลวิธีทางภาษาที่นำเสนอกลุ่มเพศทางเลือกในด้านบวก ดังนี้

1. **ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นบุคคลปกติ** : ภาพตัวแทนที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเพศทางเลือก เป็นบุคคลปกติทั่วไปไม่ได้แตกต่างจากเพศหญิงและเพศชาย มีการใช้กลวิธีทางภาษาที่พบได้แก่ การใช้คำอ้างถึง การใช้คำมูลบท และการใช้วัจนกรรม ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ (1) การกระทำหรือการแสดงออกที่เหมาะสมกับเพศของตนเอง มีความเป็นสุภาพชน และเหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่ว่าตนเองจะเห็นเพศชาย เพศหญิง หรือผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เรียกว่า พฤติกรรมที่เหมาะสมทางเพศ (ม. 4, พัฒนาคุณภาพวิชาการ, น. 37)

ตัวอย่างที่ (2) ความเชื่อทางเพศเกิดขึ้นจากมุมมองหลายมิติจากสังคมไทยที่เปิดกว้างสำหรับ บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (ม. 4, วัฒนาพานิช, น. 29)

ตัวอย่างที่ (3) ความเชื่อทางเพศเกิดขึ้นจากมุมมองหลายมิติจากสังคมไทยที่เปิดกว้างสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ได้แก่

(2) ความหลากหลายทางเพศไม่ได้ถือว่าเป็นความผิดปกติแต่อย่างใด

(5) การแสดงออกทางเพศที่ต่างไปจากเพศสรีระไม่ถือว่าเป็นความผิดปกติแต่อย่างใด หรือเป็นความเจ็บป่วยทางจิต แต่เป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติ (ม. 4, อักษรเจริญทัศน์, น. 67)

จากตัวอย่างที่ (1) และ (2) จะเห็นได้ว่าผู้ผลิตตัวบทเลือกใช้คำว่า **"ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ"** และ **"บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ"** เพื่อเรียกบุคคลที่ไม่ใช่ผู้หญิงและผู้ชาย โดยมีวิธีการนำเสนอผ่านกลวิธีทางภาษาโดยการใช้นิยามในลักษณะนี้ เป็นการกล่าวโดยรวม แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของเพศสภาวะ ว่าปัจจุบันไม่ได้มีเพียงแต่ผู้ชายและผู้หญิงเท่านั้น แต่ยังมีมีความหลากหลายทางเพศอื่น ๆ อีกด้วย และจากตัวอย่างที่ (3) จะเห็นได้ว่าผู้ผลิตตัวบทมีการนำเสนอว่าในสังคมไทยปัจจุบันได้มีการเปิดกว้างสำหรับกลุ่มเพศทางเลือกมากขึ้น โดยมีใช้กลวิธีทางภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องเพศ ยกตัวอย่างเช่น ความหลากหลายทางเพศ **"ไม่ได้ถือว่าเป็นความผิดปกติ"** หรือการแสดงออกทางเพศที่ต่างไปจากเพศสรีระ **"ไม่ถือว่าเป็นความผิดปกติ"** แสดงให้เห็นถึงความคิดหรือค่านิยมเดิม ๆ ของคนในสังคม ว่าอาจมีคนในสังคมบางกลุ่มคิดว่าผู้กลุ่มเพศทางเลือกคือผู้ผิดปกติ หรือเป็นความผิดปกติ ซึ่งผู้ผลิตตัวบทก็มีการเขียนเชิงปฏิเสธว่าแท้จริงแล้วความหลากหลายทางเพศไม่ได้เป็นความผิดปกติ และการแสดงออกทางเพศที่ต่างไปจากเพศสรีระก็ไม่ใช่ว่าผิดปกติ

2. ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเท่าเทียมกับเพศสภาวะอื่นมากขึ้น ภาพตัวแทนนี้นำเสนอว่ากลุ่มเพศทางเลือกมีสถานะทางสังคมเท่าเทียมกับผู้หญิงและผู้ชายมากขึ้น จากที่ได้ศึกษาพบว่ามีการใช้กลวิธีในการนำเสนอภาพตัวแทน คือ 1. การใช้คำอ้างถึงและกลุ่มคำที่ปรากฏร่วมกัน ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ (4) สังคมพหุวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของสังคมที่ยอมรับความแตกต่างและความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงความหลากหลายทางเพศและวิถีทางเพศ ดังนั้นวัยรุ่นจึงควรเรียนรู้เกี่ยวกับ (ม. 4, วัฒนาพานิช, น. 17)

ตัวอย่างที่ (5) ค่านิยมในเรื่องเพศของแต่ละวัฒนธรรมอย่างเปิดกว้าง รู้เท่าทัน สามารถเลือกและประยุกต์ใช้ค่านิยมในเรื่องเพศที่มีอย่างหลากหลายได้อย่างเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตในสังคมไทยและการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อการมีสุขภาพที่ดีและมีชีวิตที่มีความสุข (ม. 4, วัฒนาพานิช, น. 17)

จากตัวอย่างที่ (4),(5) จะเห็นได้ว่าผู้ผลิตตัวบทได้มีการใช้กลวิธีในการนำเสนอภาพตัวแทน 2 วิธี คือ 1) การใช้คำอ้างถึง เป็นการยอมรับของคนในสังคมสำหรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยใช้คำศัพท์เกี่ยวกับการยอมรับ คือ **"เปิดกว้าง"** **"สำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ"** 2) การใช้คำปรากฏร่วมกันของคำอ้างถึงกลุ่มเพศทางเลือกกับ

คำศัพท์เกี่ยวกับความเท่าเทียม คือ "ยอมรับความแตกต่างและความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์" แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเพศทางเลือกมีสิทธิและมีความเท่าเทียมกับเพศภาวะอื่น ๆ หรือกล่าวได้ว่ากลุ่มเพศทางเลือกเท่าเทียมกับเพศภาวะอื่นมากขึ้น

ภาพตัวแทนที่ไม่พึงประสงค์ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกในด้านลบ หรือไม่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ความคิด ทัศนคติ ที่มีต่อกลุ่มเพศทางเลือกในด้านลบ: จากการศึกษาที่มีการนำเสนอภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกในพฤติกรรมด้านลบ เพื่อสื่อให้เห็นถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งมีการปรากฏกลวิธีทางภาษาที่นำเสนอภาพตัวแทน 3 กลวิธี คือ การใช้คำที่ปรากฏร่วมกัน การใช้คำมูลบท และการใช้คำอ้างถึงยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ (6) ความรุนแรงทางวัฒนธรรมในเรื่องเพศความเชื่อที่ว่า เพศตามธรรมชาติมีเพียงเพศชายและเพศหญิง ส่วนเพศอื่น ๆ "ไม่ธรรมชาติ" ซึ่งส่งผลให้เกิดการกลั่นแกล้งกีดกันคนข้ามเพศ (ม. 5,พัฒนาคุณภาพวิชาการ,น. 93)

ตัวอย่างที่ (7) ครอบครัวเป็นต้นแบบให้สมาชิกยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติและการแสดงออกทางพฤติกรรม ดังต่อไปนี้ 2.6 เป็นแบบอย่างในการแสดงออกทางพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมแสดงออกถึงลักษณะบทบาทของชายและหญิงที่ชัดเจน เด็กหญิงมักจะเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศจากแม่ เด็กชายจะเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศจากพ่อ ดังนั้นเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้การแสดงพฤติกรรมทางเพศของตนเองอย่างเหมาะสม แต่ถ้าครอบครัวไม่เป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม อาจจะทำให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้องตามเพศ เกิดการเบี่ยงเบนทางเพศได้ (ม. 5, สกสค., น. 25)

จากตัวอย่างที่ (6) จะเห็นได้ว่าการใช้กลวิธีทางภาษาโดยใช้คำมูลบทเพื่ออธิบายให้เห็นว่ากลุ่มเพศทางเลือกถูกกลั่นแกล้งและกีดกันจากคนในสังคม ซึ่งปัญหาการกลั่นแกล้งหรือถูกกีดกันของกลุ่มเพศทางเลือกนี้เกิดจากความเชื่อที่ว่าเพศตามธรรมชาติมีเพียงเพศชายและเพศหญิง ส่วนเพศอื่น ๆ "ไม่ธรรมชาติ" จึงแสดงให้เห็นภาพว่ากลุ่มเพศทางเลือกเป็นผู้ถูกระทำ แต่ผู้เขียนก็ได้นำเสนอความคิดความเชื่อนี้ถือเป็นความรุนแรง แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนไม่เห็นด้วยกับการกระทำหรือความคิดดังกล่าว และจากตัวอย่างที่ (7) จะเห็นได้ว่าการใช้กลวิธีทางภาษาโดยใช้คำปรากฏร่วมเพื่ออธิบายให้เห็นว่าครอบครัวเป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญในการสั่งสอนค่านิยม ความรู้ พฤติกรรมต่าง ๆ ให้กับสมาชิกภายในครอบครัว

ยกตัวอย่างคำในดวบทที่ว่า "เด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้องตามเพศ " เกิดการเบี่ยงเบนทางเพศได้ จากคำดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตดวบทมองว่ากลุ่มเพศทางเลือกมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้อง ส่วนผู้หญิงและผู้ชายคือผู้ที่มีพฤติกรรมที่เป็นเหมาะสม และปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้พฤติกรรมทางเพศที่ถูกต้องเหมาะสมคือครอบครัว หากครอบครัวไม่เป็นแบบอย่าง เด็กย่อมเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จนเกิดเป็นความเบี่ยงเบนทางเพศ แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่เหมาะสม คือ พฤติกรรมที่ถูกต้องตามเพศ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม คือ พฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องตามเพศ ภาพตัวแทนนี้พบจากดวบทของสำนักพิมพ์ สกสค. เท่านั้น

2. ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมักถูกจำกัดสิทธิ์ต่าง ๆ จากสังคม เป็นการแสดงหมายถึง ภาพตัวแทนที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มเพศทางเลือกยังไม่ได้รับโอกาสหรือสิทธิ์ต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกับเพศสภาวะอื่น ซึ่งมีปรากฏกลวิธีการนำเสนอภาพตัวแทนนี้ 2 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้คำที่ปรากฏร่วมกัน ลักษณะที่ปรากฏคือ คำอ้างถึงกลุ่มเพศทางเลือกการถูกร่วมกับคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการประสบปัญหา เช่น การไม่รับเข้าทำงาน การถูกเลือกปฏิบัติ การถูกเลิกจ้าง 2) การใช้อูปลักษณ์เพื่อสื่อความว่ามีปัญหาความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศเกิดขึ้นในสังคม ยกตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ (8) การเลือกปฏิบัติและการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลที่มีชีวิตทางเพศและอัตลักษณ์ทางเพศหลากหลายเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก บุคคลที่เป็นเลสเบี้ยน เกย์ คนรักสองเพศ และคนข้ามเพศ มักประสบปัญหาการเลือกปฏิบัติในตลาดแรงงาน ตั้งแต่การศึกษาอบรมเพื่อทำงาน การจ้างงานการปฏิเสธการเข้ารับทำงาน การถูกเลิกจ้าง และการไม่ได้รับโอกาสฝึกอบรมหรือเลื่อนตำแหน่งไปจนถึงการประกันสังคม (ม. 4, วัฒนาพานิช)

วิธีปฏิบัติทางวาทกรรม

1. การผลิตและกระจายดวบท

จากการผลิตดวบทหนังสือเรียน จะเห็นได้ว่าปัจจุบันหนังสือเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และปรับเนื้อหาในหนังสือให้เข้ากับสังคมโลกปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหนังสือเรียนในรายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษา ผู้วิจัยได้มีการศึกษาจากหนังสือหลาย ๆ สำนักพบว่าส่วนใหญ่ผู้ผลิตดวบทได้มีการปรับปรุงเนื้อหาตามกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ดังที่ปรากฏในคำชี้แจงและคำนำของหนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษาพื้นฐาน ยกตัวอย่างเช่น

คำชี้แจงของหนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษาพื้นฐานสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด (ม.ป.ป, คำชี้แจง) กล่าวไว้ว่า

ตัวอย่างที่ (9)

คำชี้แจง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษาและพลศึกษา ของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด ฉบับนี้ได้ปรับแก้ไขเนื้อหาให้ถูกต้องและสอดคล้องตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครกในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาภายใต้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยปรับแก้ไขเนื้อหาในสาระที่ 1 การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์ สาระที่ 2 ชีวิตและครอบครัว และสาระที่ 5 ความปลอดภัยในชีวิต เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศวิถี ความเท่าเทียมระหว่างเพศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาดังครกในวัยรุ่น ซึ่งได้กำหนดคำสำคัญ ความหมาย เนื้อหา และตัวอย่าง โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคประชาสังคมได้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นกรอบและแนวทางให้ทุกสำนักพิมพ์ใช้ในการปรับแก้หนังสือเรียนให้ถูกต้องเป็นที่เข้าใจตรงกัน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ทั้งนี้ การปรับปรุงหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน สุขศึกษาและพลศึกษาดังกล่าวยังคงยึดถือรากฐานเดิมของสังคมไทยไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และทุกคนในสังคม ในการร่วมสร้างความเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 อย่างเท่าเทียมไปพร้อมกัน

จากตัวอย่างที่ (9) จะเห็นได้ว่าหนังสือเรียนในรายวิชาสุขศึกษาพื้นฐาน ได้เริ่มมีการปรับปรุงโดยการนำเสนอภาพตัวแทนในส่วนของกลุ่มเพศทางเลือกมากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยในปัจจุบันให้ความสนใจในเรื่องเพศ ความเท่าเทียมทางเพศรวมถึงความเสมอภาคทางเพศเพิ่มมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

จากการเรียนการสอนในห้องเรียน จะเห็นได้ว่าปัจจุบันหนังสือเรียนถือเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมีผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ คือ ครูผู้สอน และผู้รับองค์ความรู้ คือ นักเรียนผ่านหนังสือเรียน ดังนั้นจากการเรียนการสอนในห้องเรียนจึงหมายถึงห้องเรียนของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา โดยโรงเรียนหรือสถาบันศึกษานับว่าเป็นสถานที่ ที่ผู้คนในสังคมเชื่อว่าเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ ดังนั้นแล้วเมื่อเกิดการเรียนการสอนหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นภายในโรงเรียนจึง

เปรียบเสมือนเป็นเครื่องช่วยตรวจเพื่อเพิ่มค่าน้ำหนักในการนำเสนอเนื้อหาจากหนังสือเรียนมากยิ่งขึ้น และยังสามารถทำให้ผู้เรียนเชื่อที่จะรับความรู้ รวมถึงความคิดในด้านต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนนำเสนอในชั้นเรียนอีกด้วย

กล่าวสรุปการผลิตและกระจายตัวบท จะเห็นได้ว่าการผลิตหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา เป็นการสร้างวาทกรรมของกลุ่มที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านศาสตร์นี้โดยเฉพาะ โดยใช้กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีผ่านตัวหนังสือ โดยการผลิตจะต้องมีการเรียบเรียงเนื้อหาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผ่านการตรวจสอบประเมินคุณภาพทางวิชาการจากกระทรวงศึกษาธิการก่อน และเมื่อผ่านการประเมินจึงจะสามารถตีพิมพ์เพื่อใช้ในการเรียนการสอนตามสถานศึกษาได้ ด้วยเห็นนี้หนังสือเรียนจึงถือเป็นเครื่องซึ่งตรวจความเชื่อ และได้รับการยอมรับจากผู้คนในสังคมว่าถูกต้องและน่าเชื่อถือ ด้วยเหตุนี้ตัวบทหนังสือจึงถือเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ให้คนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติแฝง ล้วนแต่เป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนผู้เรียนให้สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมโลกได้

ภายใต้การผลิตหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนนอกจากผู้ผลิตตัวบทแล้ว “รัฐ” ยังเป็นอีกส่วนที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการศึกษา จะเห็นได้ว่าการผลิตหนังสือทุกเล่มที่จะใช้เพื่อการเรียนการสอนจะต้องมีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดขึ้นโดยกระทรวงศึกษาธิการที่เป็นองค์กรของรัฐที่ดูแลในด้านการศึกษา ดังนั้นแล้วจึงปฏิเสธไม่ได้เลยว่ารัฐมีส่วนในการควบคุมความคิดของคนในสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันตามที่รัฐต้องการและในด้านการกระจายตัวบท ด้วยการเรียนในปัจจุบันจะยึดตามหนังสือเรียนซึ่งเป็นวาทกรรมที่ใช้ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ โดยมีครูผู้สอนเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ตัวผู้เรียนผ่านวิธีการต่างสอน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการนำตัวบทไปเผยแพร่สู่สังคมเป็นวงกว้าง ดังนั้นหนังสือจึงต้องมีความน่าเชื่อถือและจัดทำขึ้นเป็นหนังสือที่มีความคงทน เพื่อที่จะสามารถให้ผู้เรียนกลับมาศึกษาเพื่อทบทวนองค์ความรู้ได้เสมอ

2. การบริโภคและตีความตัวบท จะเห็นได้ว่าหนังสือรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาทุกสำนักพิมพ์ที่ผู้วิจัยได้นำมาทำการวิจัย ได้ผ่านการตรวจสอบประเมินคุณภาพโดยกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ จึงทำให้หนังสือเรียนรายวิชาสุขศึกษามีมาตรฐานและความน่าเชื่อถือจากคนในสังคม ดังนั้นเมื่อหนังสือเรียนได้มีการนำไปใช้ในการเรียนการสอน โดยผ่านครูผู้สอนจึงทำให้ผู้เรียนยอมรับ เชื่อ และปฏิบัติตามเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือ

เรียน รวมถึงแนวคิด ค่านิยมที่แฝงอยู่ในตัวบทของหนังสือเรียนนั้นด้วย ทั้งนี้การที่จะผลิตหนังสือจึงต้องใช้วาทกรรมที่เน้นการอบรม สั่งสอน หรือโน้มน้าวให้ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามการใช้ภาษาหรือการนำเสนอภาพตัวแทนต่าง ๆ จึงต้องแสดงให้เห็นโดยชัดเจน ดังนั้นแล้วการที่จะตีความบทให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างลึกซึ้งจึงต้องใช้ครูเป็นตัวกลางในการส่งสาร เนื่องจากสังคมไทยเคยรพยกย่องว่าครูคือผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทำให้เมื่อครูทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ จากหนังสือเรียนสู่ผู้เรียน ผู้เรียนจึงมีแนวโน้มที่จะรับฟังและปฏิบัติตามโดยง่าย

กล่าวโดยสรุป การศึกษาแนวคิดมิติด้านวิถีปฏิบัติทางวาทกรรม โดยเป็นกรอบแนวคิดของแฟร์คลัฟ เพื่อใช้วิเคราะห์หาภาพรวมองค์ประกอบอันได้แก่ 1) การผลิตและกระจายตัวบท 2) การบริโภคนและตีความตัวบท ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า หนังสือเรียนถูกผลิตและถูกถ่ายทอดโดยกลุ่มคนที่มีอำนาจในสังคม คือ ภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาสุศึกษา และครูผู้สอน ทำให้เนื้อหาที่ถูกตีพิมพ์ลงในหนังสือมีความน่าเชื่อถือ ประกอบกับฉกการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ จึงทำให้การที่จะนำเสนอเนื้อหาเรื่องเพศทางเลือกที่ปรากฏในหนังสือที่แฝงในด้านความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมของผู้ผลิตตัวบทและครูผู้สอนต่อกลุ่มเพศทางเลือกจะต้องมีการถ่ายทอดไปสู่ตัวผู้เรียน และเพื่อเป็นไปในทางเดียวกันการนำเสนอภาพตัวแทนกลุ่มคนหลากหลายทางเพศต้องสอดคล้องกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถรู้ถึงบทบาทของกลุ่มเพศต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม

อิทธิพลของสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการนำเสนอภาพตัวแทนเพศทางเลือกในหนังสือเรียน จากการศึกษาหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามีการอ้างถึงอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการนำเสนอภาพตัวแทนเพศทางเลือกในหนังสือเรียน โดยสรุปได้ดังนี้

1. **ความคิด ทัศนคติ ความเชื่อเดิมของคนในสังคม จะเห็นได้ว่าจากตัวบทหนังสือจะสื่อให้เห็นความคิดเรื่องเพศของคนในสังคมเดิมมักมองแต่เพียงเพศสรีระซึ่งคือเพศหญิงและเพศชายเท่านั้น จึงส่งผลให้ผู้ที่มีเพศสภาวะอื่นที่ไม่ใช่เพศหญิงหรือชาย ถูกมองว่าเป็นผู้ผิดปกติหรือแตกต่าง จึงส่งผลให้กลุ่มเพศทางเลือกถูกผลักออกมาเป็น "อื่น" หรือเป็น "คนชายขอบ" และความเป็นอื่นนี้เองทำให้ในบางครั้งผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศถูกจำกัดสิทธิ์หรือโอกาสบางอย่าง เพียงเพราะไม่ได้มีลักษณะตรงตามทีสังคมคาดหวังหรือกำหนดไว้**

ด้วยเหตุผลข้างต้นจากการศึกษาเนื้อหาว่าด้วยเรื่องเพศทางเลือกจากสำนักพิมพ์ 5 สำนัก ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ผลิตตัวบทพยายามที่จะนำเสนอว่าสิ่งเหล่านี้เป็นความคิดหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสม เพราะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศ และยังมีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าทุกเพศ มีความเท่าเทียมกันทั้งผู้หญิง ผู้ชาย และกลุ่มเพศทางเลือก ทั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตตัวบทมีเจตนาดีที่จะสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศให้แก่คนในสังคม เสมือนว่ากำลังพยายามลบความคิดเรื่องชายเป็นใหญ่จากความคิดของคนในสังคม

2. กฎหมาย (Law) จากการศึกษาพบว่าหนังสือเรียนสุขศึกษามีการใช้สหบทโดยการอ้างกฎหมายเพื่อนำเสนอให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยกฎหมายที่มีการกล่าวถึงในหนังสือเรียนสุขศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้เป็นพระราชบัญญัติฉบับแรกที่น่าเสนอเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (ราชกิจจานุเบกษา, 2558: 27) ซึ่งจากที่ผู้วิจัยได้มีการศึกษาพบว่าหนังสือเรียนสุขศึกษามีการนำเสนอให้เห็นถึงความเท่าเทียมเรื่องเพศมากขึ้น กล่าวสรุปที่ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาความเท่าเทียมทางเพศจากหนังสือเรียนสุขศึกษา 5 สำนักพิมพ์ พบว่ามีทั้งหมด 4 สำนักพิมพ์ที่ปรับปรุงและแก้ไขเนื้อหาตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ วัฒนาพานิช อักษรเจริญทัศน์ และเอมพันธ์ และสำนักพิมพ์ที่ยังไม่ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ได้แก่ สำนักพิมพ์สสส.

3. สื่อ (Media) หมายถึง สื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ภายในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกันหรือในเวลาเดียวกัน อาทิ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันได้สำนักข่าวได้นำเสนอเกี่ยวกับเนื้อหาในหนังสือเรียนที่สะท้อนให้เห็นถึงความล้าสมัยเรื่องเพศ ซึ่งรายวิชาสุขศึกษาเองก็เป็นหนึ่งรายวิชาที่สำนักข่าวหลาย ๆ สำนักได้ออกมาเสนอข่าวและมีเสียงวิพากษ์จากคนในสังคม ยกตัวอย่างเช่น

1. ตัวอย่างการนำเสนอข่าวเรื่องเพศ จาก <https://www.posttoday.com/politics/56650>

2. ตัวอย่างเนื้อหาที่ใช้สอนรายวิชาสุขศึกษาเรื่องเพศจาก

https://www.matichon.co.th/education/news_1159681#google_vignette

3. ตัวอย่างข่าวเรื่องเล่าเข้านี้ เรื่อง สพร.สั่งตรวจสอบ หนังสือเรียนสุขศึกษา

แนวคิดหัวโบราณ สร้างทัศนคติผิด ๆ เหยียดเพศที่สาม

ซึ่งจะเห็นได้ว่า "สื่อ" เป็นสื่อกลางที่สำคัญที่มีส่วนในการประกอบสร้างภาพตัวตนของแต่ละเพศ เมื่อสื่อมีการนำเสนอเนื้อหาและผลิตซ้ำเนื้อหานั้น ๆ ย่อมทำให้ผู้รับสารเข้าใจว่าสิ่งที่สื่อนำเสนอเป็นความจริง สุดท้ายนี้ "สื่อ" นับว่าเป็นช่องทางการสื่อสารที่จะกระจายสู่ผู้รับเป็นวงกว้าง ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อใหม่ ก็ถือเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีผลต่อการประกอบสร้างภาพตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกได้ทั้งสิ้น หากสื่อเลือกนำเสนอภาพของเพศทางเลือกโดยแฝงอคติหรือนำเสนอภาพด้านลบ อาจทำให้ผู้รับสารมีความเข้าใจต่อเพศทางเลือกเปลี่ยนไป ดังนั้นสื่อไม่ว่าจะเป็นช่องทางใดก็ตามควรมีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องเพศโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมระหว่างเพศ เน้นการให้ข้อมูลเรื่องเพศที่ถูกต้อง เพื่อให้คนทุกเพศอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเท่าเทียมและไม่เกิดอคติระหว่างเพศต่อเพศใดเพศหนึ่ง

เหตุการณ์ในสังคม จะเห็นได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันหรือประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นอาจมีส่วนในการนำเสนอภาพตัวตนเพศทางเลือกในหนังสือเรียนได้ เพราะเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อรับรู้เรื่องในเรื่องหนึ่งของคนในสังคม หากพิจารณาในช่วงปีที่ผลิตหนังสือเรียนส่วนใหญ่พบว่าเหตุการณ์ที่เป็นประเด็นสำคัญที่อาจเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องเพศทางเลือกเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น 1) เทศกาล Pride Month 2) การร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตและร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์ในสังคมที่เกิดขึ้นจะสะท้อนให้เห็นว่า แม้สื่อจะมีพื้นที่ให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น หรือสังคมจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้นแล้ว แต่หนังสือเรียนวิชาสุขศึกษาก็อาจยังตามไม่ทันวาทกรรมอื่น ๆ ที่ปรากฏในสังคม การนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในหนังสือเรียนวิชาสุขศึกษาที่ถือเป็นพัฒนาการที่ดีในหนังสือเรียนของประเทศไทยแต่การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นยังเป็นการนำเสนอถึงการให้ข้อมูลเรื่องความหลากหลายทางเพศ หรือให้ภาพด้านลบหรือด้านที่ไม่พึงประสงค์ จึงสื่อให้เห็นว่าหนังสือเรียนอาจยังก้าวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงในสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

อภิปรายและสรุปผล

อภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยจะแบ่งการอภิปรายออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1. การนำเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับกลุ่มเพศทางเลือก จากการศึกษากลุ่มเพศทางเลือกพบว่าในหนังสือเรียนพื้นฐานวิชาสุขศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามีในตัวแทนทางตอนได้มีการปรับปรุงสอดแทรกเนื้อหาที่โดยกล่าวถึงทุกเพศสภาวะเมื่อนำเสนอ

เนื้อหาด้วยเช่นเดียวกัน นับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่ผู้เขียนเริ่มให้ความสำคัญกับกลุ่มเพศทางเลือกมากยิ่งขึ้น ในการศึกษาด้านการนำเสนอภาพตัวตนของส่วนกลุ่มเพศทางเลือก จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาจากภาพตัวตนกลุ่มเพศทางเลือก พบว่ามีการนำเสนอทั้งภาพที่พึงประสงค์และภาพที่ไม่พึงประสงค์ของกลุ่มเพศทางเลือก หนังสือเรียนสุขศึกษา มีบทบาทในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจของสมาชิกในสังคมเกี่ยวกับชีวิต สุขภาพ และสวัสดิภาพในสังคม การเปิดพื้นที่ในการนำเสนอ และให้ความรู้เรื่องความหลากหลายทางเพศ ถือว่ามีความทันสมัยและเข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน นับเป็นสิ่งที่ "ควรค่าแก่การชมเชย" แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้ว พบว่ามีภาพตัวตนที่ขัดแย้งกัน โดยมีการใช้กลวิธีทางภาษาที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียม และการไม่ยอมรับกลุ่มเพศทางเลือกปรากฏในหนังสือเรียนที่อาจแฝงทัศนคติด้านลบต่อกลุ่มเพศทางเลือกโดยที่ผู้เขียนอาจไม่รู้ตัว แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้กันทางความคิดระหว่างความคิดเดิมกับความพยายามปฏิเสธความคิดที่มีมาแต่เดิม เช่นเดียวกับงานวิจัยของของภักทริยา แรมวาลัย (2563) และ ศษชธิป พาณิชตระกูล (2556) ที่พบทั้งภาพตัวตนที่นำเสนอภาพด้านบวกและภาพด้านลบของกลุ่มเพศทางเลือก

2. การถ่ายทอดชุดความคิดจากหนังสือเรียนสู่ผู้รับตัวบท จากหนังสือเรียนสู่

ผู้เรียน จะเห็นได้ว่าการที่ผู้ผลิตพยายามตีกรอบในการนำเสนอความคิดอันกำหนดให้เห็นว่า “พึงประสงค์” “ถูกต้อง” และ “เหมาะสม” คล้ายการตั้งมาตรฐานการปฏิบัติตนของเพศต่างๆ ในสังคม และเมื่อมีผู้ไม่ปฏิบัติตามหรือทำในสิ่งที่ต่างออกไปจากที่กำหนด อาจถูกมองว่าเป็นคนแตกต่างหรือผิดปกติ ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้จึงทำให้เห็นการนำเสนอภาพตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกที่ตีพิมพ์ลงในหนังสือโดยมีเนื้อหาหรือบทความในลักษณะที่จำกัดหรือซ้ำเติม และเมื่อแนวคิดลักษณะนี้ถูกถ่ายทอดไปยังผู้รับตัวบท จะทำให้เกิดช่องว่างหรือเกิดการบิดเบือนการคิดที่รุนแรงขึ้นเนื่องจากตัวบทที่ถ่ายทอดไม่สอดคล้องกับสภาพจริงที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ในทางกลับกันหากมีการนำเสนอภาพตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกว่าเป็นคนปกติ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2554) และ Natthaporn Panpothong (2015) ที่พบว่าหนังสือสำหรับเด็กและหนังสือเรียนไม่ได้เพียงทำหน้าที่ส่งสารทางวิชาการ แต่ยังทำหน้าที่เป็นสารทางอุดมการณ์ที่ตอกย้ำหรือสื่อความคิดที่มีผลต่อทัศนคติและการแสดงออกของคนในสังคม หนังสือเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนคุ้นเคยและคุ้นชินกับอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในตัวบท

3. การปรับปรุงเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาสุศึกษา การศึกษาคครั้งนี้ศึกษา

ข้อมูลจากหนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 สำนักพิมพ์ที่มีการปรับปรุงและแก้ไขเนื้อหาตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ วัฒนาพานิช อักษรเจริญทัศน์ และเอมพันธ์ ยกเว้น สำนักพิมพ์ สกสค. โดยผู้ผลิตหนังสือเรียนจะใช้วาทกรรมเชิงปฏิเสธแนวคิดของกลุ่มคิดที่ยังมองว่าบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นผู้ผิดปกติ พบว่าการนำเสนอเนื้อหาเรื่องความหลากหลายทางเพศของทั้ง 4 สำนักพิมพ์ที่มีการปรับปรุงเนื้อหาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 นี้มีบางส่วนที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะแตกต่างกับการนำเสนอเนื้อหาของสำนักพิมพ์สกสค. จากการศึกษาหาสาเหตุที่ทำให้หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์สกสค. มีการนำเสนอเนื้อหาที่ยังแฝงทัศนคติด้านลบต่อบางเพศภาวะ เช่น ทัศนคติเชิงลบต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศที่เห็นได้จากภาพตัวแทนผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นผู้ผิดปกติ และภาพตัวแทนผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่ปรากฏเพียงข้อมูลจากสำนักพิมพ์สกสค. นั้นพบว่าเมื่อภาครัฐเป็นตัวกำหนดหลักสูตรจึงทำให้ทุกสำนักพิมพ์ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาในหนังสือใหม่เพื่อให้มีการนำเสนอเนื้อหาไปในทิศทางเดียวกัน และเมื่อสำนักพิมพ์ สกสค. ไม่มีการแก้ไขเนื้อหาในหนังสือจึงทำให้เกิดความแตกต่างจาก 4 สำนักพิมพ์ดังกล่าว แต่ถึงอย่างไรก็ตามสำนักพิมพ์สกสค. ก็มีเนื้อหาบางส่วนที่นำเสนอหรือสร้างความเท่าเทียมระหว่างเพศเช่นเดียวกัน

งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นในเรื่องการนำเสนอภาพตัวแทนของกลุ่มเพศทางเลือกในหนังสือเรียนได้อย่างชัดเจน ผ่านการเลือกใช้ ภาษา ของผู้ส่งสารนั้นก็คือผู้ผลิตตัวบทและภาครัฐที่ต้องสร้างสมาชิกที่พึงประสงค์ออกสู่สังคม ดังนั้นหากหนังสือเรียนมีเนื้อหาที่สื่อให้เห็นถึงความเท่าเทียมทางเพศ หรือกล่าวถึงกลุ่มกลุ่มเพศทางเลือก จะทำให้สังคมได้เรียนรู้หรือรับรู้การมีอยู่จริงของคนกลุ่มนี้ แต่หากการที่หนังสือยังมีการนำเสนอภาพตัวแทนของกลุ่มเพศทางเลือกไม่พึงประสงค์ คนในสังคมก็จะยังไม่รับรู้หรือไม่ยอมรับคนกลุ่มนี้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุผลเหล่านี้หนังสือเรียนเองจึงถือเป็นเครื่องซึ่งตรวจความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมของคนในสังคม หากผู้ผลิตตัวบทมีการระมัดระวังในการใช้คำ ไม่นำเสนออคติเรื่องเพศ หนังสือเรียนที่จะสามารถส่งเสริมให้สังคมเปิดกว้างและยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้นด้วย

สรุปผล

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หัตถการทางเพศด้วยกลวิธีทางภาษาผ่านภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกในตัวบทเรียนหนังสือรายวิชาสุขศึกษาพื้นฐานมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแนวทฤษฎีการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ โดยเก็บข้อมูลจากสำนักพิมพ์ 5 สำนักพิมพ์ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพวิชาการ, วัฒนาพานิช, สกสค., อักษรเจริญทัศน์ และเอมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่าหนังสือเรียนสุขศึกษาไม่ได้มุ่งเน้นแต่เพียงการให้ความรู้ในรายวิชา แต่ยังมีการแฝงกลวิธีการนำเสนอภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกไว้ด้วยทั้งสิ้น 4 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำอ้างถึง การใช้คำมูลบท การใช้คำปรากฏร่วมกัน และการใช้วัจนกรรม ซึ่งกลวิธีเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความคิดและทัศนคติบางประการในการนำเสนอภาพตัวแทนของกลุ่มเพศทางเลือกในมุมมองต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น 1) การนำเสนอภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกที่พึงประสงค์ ได้แก่ สังคมพหุวัฒนธรรมเป็นรูปแบบของสังคมที่ยอมรับความแตกต่างและความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ รวมถึงความหลากหลายทางเพศและวิถีทางเพศ และ 2) การนำเสนอภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกที่ไม่พึงประสงค์ ได้แก่ ความรุนแรงทางวัฒนธรรมในเรื่องเพศความเชื่อที่ว่า เพศตามธรรมชาติมีเพียงเพศชายและเพศหญิง ส่วนเพศอื่น ๆ “ไม่ธรรมชาติ” จึงส่งผลให้เกิดการกลั่นแกล้งกีดกันคนข้ามเพศในสังคม ซึ่งโยงไปสู่ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดดั้งเดิมของคนในสังคม ภูมิหายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการนำเสนอปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมผ่านสื่อสาธารณะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

ในด้านผลการศึกษาแนวคิดมิติด้านวิถีปฏิบัติทางทฤษฎี โดยเป็นกรอบแนวคิดของแฟร์คลัฟ เพื่อใช้วิเคราะห์หาภาพรวมองค์ประกอบอันได้แก่ 1) การผลิตและกระจายตัวบท 2) การบริโภคและตีความตัวบท พบว่าหนังสือเรียนถูกผลิตและถูกถ่ายทอดโดยกลุ่มคนที่มีอำนาจในสังคม คือ ภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิสาขาสุขศึกษา และครูผู้สอน ทำให้เนื้อหาที่ถูกตีพิมพ์ลงในหนังสือมีความน่าเชื่อถือ ประกอบกับฉากการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาต่าง ๆ จึงทำให้การที่จะนำเสนอเนื้อหาเรื่องเพศทางเลือกที่ปรากฏในหนังสือที่แฝงในด้านความเชื่อ ทัศนคติ ค่านิยมของผู้ผลิตตัวบทและครูผู้สอนต่อกลุ่มเพศทางเลือกจะต้องมีการถ่ายทอดไปสู่ตัวผู้เรียน และเพื่อเป็นไปในทางเดียวกัน การนำเสนอภาพตัวแทนกลุ่มคนหลากหลายทางเพศต้องสอดคล้องกับสภาพสังคมในยุคปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถรู้ถึงบทบาทของกลุ่มเพศต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ทั้งนี้ผลการวิจัยก็แสดงให้เห็นถึงการสร้างภาพตัวแทนกลุ่มเพศทางเลือกในหนังสือเรียนเมื่อพิจารณาเทียบกับเหตุการณ์ในสังคมที่แสดงให้เห็นการปรับเปลี่ยนความคิดเรื่องเพศสถานะแล้ว พบว่าการปรับปรุงเนื้อหาของหนังสือเรียนสุขศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแม้จะแสดงพัฒนาการที่สำคัญและมีการนำเสนอเกี่ยวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศมากยิ่งขึ้นแต่ก็ยังปรับเปลี่ยนได้ไม่ทันการเปลี่ยนแปลงในสังคมด้วยเหตุนี้อาจนำไปสู่การผลิตซ้ำความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สุขศึกษา และพลศึกษา**. กรุงเทพฯ: สกสค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สุขศึกษา และพลศึกษา**. กรุงเทพฯ: สกสค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**, จาก <http://academic.obec.go.th/newsdetail.php?id=75>.
- กิตติ ประมัตถผล และคณะ. (2562). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. นนทบุรี: เอมพันธ์.
- กุลสุมาวดี คำเกลี้ยง และคณะ. (2562). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. นนทบุรี: เอมพันธ์.
- กุลสุมาวดี คำเกลี้ยง และคณะ. (2562). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**. นนทบุรี: เอมพันธ์.
- คชาธิป พานิชตระกูล. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ว่าด้วยชายรักชายในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปีพ.ศ. 2555: การศึกษาวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) คณะอักษรศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬารัตน์ 9 แอร์พอร์ต. (2566). **"Pride Month " เดือนแห่งความภูมิใจของ LGBTQ ความหลากหลายทางเพศที่เท่าเทียม**, จาก <https://ch9airport.com/pride-month/>.
- ตรีวิทย์ อัศวศิริศิลป์. (2562). **มิติหญิงชายในแบบเรียนของไทย: การวิเคราะห์เนื้อหา**. *วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*, 37(1), 118–130.

ปริยศ กิตติธระศักดิ์. (2560). ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำนิยามในการศึกษาถึงความหลากหลายทางเพศในคนกลุ่มน้อยทางเพศในประเทศไทย.

วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 31(2), 114.

พนม เกตุมาน. (2566). **การสอนเพศศึกษา-ครอบครัวศึกษาในวัยรุ่น**, จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_38.html.

พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ. (2562). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ชั้น**

มัธยมศึกษาปีที่ 5 (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

พรสุข หุ่นนิรันดร์ และคณะ. (2563). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา ชั้น**

มัธยมศึกษาปีที่ 4 (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยฯ (สวท) ในพระราชปณิธานสมเด็จพระศรีนคริน

ทราบรมราชชนนี. (2555). **พ.ร.บ.คู่ชีวิตแตกต่างกับ สมรสเท่าเทียม อย่างไร**,

จาก <https://ppat.or.th/พ-ร-บ-คู่ชีวิตแตกต่างกับ/>.

สมหมาย แดงสกุล และคณะ. (ม.ป.ป.). (2551). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาและ**

พลศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

สำนักข่าวไทย. (2561). **คนข้ามเพศร้องหนังสือเรียนสุขศึกษา เนื้อหาเหยียดเพศ**, จาก

<https://tna.mcot.net/tna-246450>.

สำนักงานราชกิจจานุเบกษา. (2558). **พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.**

2558, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2558/A/018/17.PDF>.

สิริภัทร เชื้อกุล. (2563). **ภาพตัวแทนผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ประกอบสร้างผ่านภาษาใน**

วาทกรรมสื่อมวลชนและวาทกรรมสื่อภาครัฐ-การศึกษานววาทกรรม

วิเคราะห์เชิงพหุภพ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต) ภาควิชา

ภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพร รักดีผาสุข. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการ**

นำมาศึกษาภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โครงการตำรา คณะอักษรศาสตร์ จุฬา.

อุทัย สงวนพงษ์ และ สุนันฐา สงวนพงศ์. (2563). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษา**

และพลศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

อุทัย สงวนพงษ์ และ สุนันฐา สงวนพงศ์ (2563). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานสุขศึกษาและ**

พลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

Barker, C. (2008). **Cultural Studies: theory and practice**. Los Angeles: Sage.

Fairclough, N. (1995a). **Critical discourse analysis: the critical study of language**. New York: Longman.

Panpothong, N. (2015). Thai Primary School History Textbooks: A Textually-oriented Critical Discourse Analysis. **Journal of Language and Linguistics**, **34**(1), 66–93.

ความเป็นชายที่ปรากฏในนวนิยายชายรักชาย
บนแพลตฟอร์ม Fictionlog
Masculinity in Boys Love Novels Published
on Fictionlog

อุมารินทร์ ตูลารักษ์^{1*} มารศรี สอทิพย์¹ และ อรทัย เพียยุระ¹

Umarin Tularak^{1*}, Marasri Sorthip¹ and Orathai Piayura¹

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002

¹ Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002

* Corresponding author: umatul@kku.ac.th

Received: August 1, 2024; Revised: October 7, 2024; Accepted: October 8, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งศึกษาการนำเสนอความเป็นชายของตัวละครเอกชายรักร่วมเพศบนแพลตฟอร์ม Fictionlog โดยเลือกศึกษานวนิยายชายรักชายที่มีผู้อ่านและยอดการซื้อสูงสุดจนได้รับการจัดอันดับว่าเป็นนวนิยายยอดเยี่ยมตลอดกาลประจำปี Fictionlog จำนวน 4 เรื่อง และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยนำกรอบแนวคิดของ Richmond-Abbott, Marie (1992) มาใช้ในการวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบทั้งความเป็นชายแบบเก่า (Traditional Male) และความเป็นชายแบบใหม่ (New Male) ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยพบความเป็นชายแบบเก่า 7 ประการ คือ มีความเข้มแข็งของร่างกาย ไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหว ชอบคบค้าสมาคมกับผู้ชาย เชื่อมโยงกันแบบผู้ชาย การแต่งงานคือความจำเป็น เพศสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญ และมีทัศนคติในการมองแบ่งแยกผู้หญิง ในขณะที่พบความเป็นชายแบบใหม่ 6 ประการ คือ ประสบความสำเร็จในชีวิต มีอารมณ์อ่อนไหว สามารถคบค้าสมาคมกับผู้หญิงได้ มีปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามในฐานะของการช่วยเหลือสนับสนุน แต่งงานด้วยความรัก และมีความเสมอภาคทางเพศ กล่าวได้ว่า การศึกษาความเป็นชายในนวนิยายชายรักชายมีความน่าสนใจ ความเป็นชายที่พบในนวนิยายมีลักษณะใกล้เคียงและสอดคล้องกับความเป็นชายในสังคมไทย กล่าวคือ เป็นการคงไว้

ซึ่งความเป็นชายแบบเก่าผ่านการเลือกลักษณะบางประการที่เป็นลักษณะตามความเป็นจริงของผู้ชายมาผสมผสานกับความเป็นชายแบบใหม่อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาใช้ในการสร้างตัวละครเอกชายรักชายหรือตัวละครเอกรักร่วมเพศชาย ทำให้ตัวละครดังกล่าวมีความหลากหลายและมีลักษณะที่ใกล้เคียงและสอดคล้องกับผู้ชายที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทย

คำสำคัญ: ความเป็นชาย นวนิยายชายรักชาย รักร่วมเพศ ตัวเอกชาย

Abstract

The objective of this study was to investigate masculinity as presented through gay male protagonists in stories published on the online platform Fictionlog. Four ‘boys love’ novels were selected based on their having the highest readership and sales, leading to their ranking as top hits of all time on Fictionlog. Data were summarized using descriptive analysis and analyzed using a framework of masculinity conceptualized by Richmond–Abbott, Marie (1992).

Representations of masculinity in the novels appeared in similar proportions of ‘traditional male’ and ‘new male’, with seven attributes fitting the former category and six the latter. Traditional male attributes included: having physical strength, having a disinclination to expose emotional vulnerability, taking pleasure in associating with other men, making connections based on masculinity, marrying out of obligation, valuing sex, and having a discriminatory attitude toward women. In terms of new male attributes, elements included: having life successes, being emotionally vulnerable, having the ability to associate with women, having interactions with the opposite sex in a supportive manner, marrying out of love, and practicing gender equality. These findings on masculinity in boys love novels are compelling, as the novels’ representations are comparable and consistent with masculinity as it tends to manifest in Thai society. In the novels, traditional forms of masculinity were maintained by creating gay male protagonists with conventional male attributes while also combining such qualities with aspects of new masculinity that are a product of social change. This led to more diversity among the protagonists and helped them to seem more realistic or consistent with what one might encounter in general in Thai society.

Keywords: Masculinity, Boy Love’s Novel, Male homosexual, Male main character

บทนำ

นวนิยายจัดว่าเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนไปตามแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยเนื้อเรื่องที่มีขนาดยาวและสามารถบรรยายเหตุการณ์หรือความรู้สึกนึกคิดของตัวละครที่เชื่อมโยงกับแก่นเรื่องได้เป็นอย่างดี โดยนวนิยายจะมีการเล่าเรื่องอย่างละเอียด มีเหตุการณ์ต่าง ๆ เขามาทำให้ตัวละครมีหลากหลายมิตินวนิยายจึงมีความสัมพันธ์กับสังคมในแง่ของการทำหน้าที่นำเสนอสภาพสังคมและวัฒนธรรมตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหรือในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีอิทธิพลชี้นำหรือสร้างสรรค์สังคมและวัฒนธรรมในเรื่องต่าง ๆ ได้อีกด้วย ดังเช่นนวนิยายในปัจจุบันที่แสดงให้เห็นความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งการปฏิเสธหรือการยอมรับความหลากหลายเหล่านั้นผ่านตัวละครในเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยายที่มุ่งเน้นการที่นำเสนอชีวิตหรือเรื่องราวของคนรักเพศเดียวกัน หรือที่เรียกกันว่าวรรณกรรมวาย (Y)

สำหรับนวนิยายวาย (Y) เป็นผลงานวรรณกรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสนองตอบความต้องการของกลุ่มเพศทางเลือกหรือเพศที่สาม รวมไปถึงกลุ่มของผู้ที่ชื่นชอบในวรรณกรรมรักร่วมเพศ มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอเรื่องราวของคนรักเพศเดียวกัน มีตัวละครเอกของเรื่องเป็นเพศเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นแนวหญิงรักหญิงที่เรียกว่า “ยูริ (YURI)” หรือชายรักชายที่เรียกว่า “ยะโออิหรือยาโอโย (YAOI)” ทั้งนี้นวนิยายวายมีความน่าสนใจในแบบของตัวเองไม่ต่างจากนวนิยายประเภทอื่น ๆ เนื่องจากนวนิยายวายเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่คนในสังคมและเพศที่สามใช้ในการถ่ายทอดวิถีชีวิต อารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนมุมมองที่คนในสังคมมีต่อเพศที่สามและเพศที่สามมีต่อตนเองและสังคม

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่านวนิยายวายซึ่งเป็นนวนิยายที่นำเสนอเรื่องราวของเพศที่สามหรือนวนิยายที่มีแก่นของเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมรักร่วมเพศนั้นเป็นผลงานวรรณกรรมที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจากผู้คนในสังคมยุคปัจจุบัน ความสำเร็จของนวนิยายวายเห็นได้จากการการติดอันดับหนังสือขายดี (best seller) จากร้านหนังสือชั้นนำต่าง ๆ รวมทั้งการนำมาดัดแปลงเป็นซีรีส์ออกอากาศทางโทรทัศน์ และภาพยนตร์ที่เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ ซึ่งการปรากฏของนวนิยายวายดังกล่าวจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

สำหรับนวนิยายวายที่เป็นชายรักชายหรือที่เรียกว่า ยะโออิหรือยาโอโย (YAOI) โดยความหมายของคำนี้ อรุณี ชัยทองศรี (2560) ได้กล่าวไว้ว่า หากพิจารณาคำว่า Yaoi ย่อมาจาก Yamanashi, Ochinashi, Iminashi หมายถึง ไม่มีไคลแม็กซ์ ไม่มีประเด็น ไม่มีความหมายเป็น

การเรียกเพื่อล้อเลียนเนื้อหาของเรื่องเล่าประเภทนี้ ซึ่งมักไม่ มีโครงเรื่องหรือแนวคิดสำคัญ แต่มุ่งเน้นความสัมพันธ์แบบรักโรแมนติกหรือความสัมพันธ์ ทางเพศของตัวละครชายกับชาย เท่านั้น” ดังนั้นในช่วงแรกเริ่มยาโอโยจึงเป็นการนำเสนอเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียนตามใจตัวเอง แต่เนื่องจากมีการนำเสนอเรื่องความรักระหว่างผู้ชายกับผู้ชายมากกว่าประเด็นอื่น ๆ จึงทำให้ ระยะต่อมายาโอโยจึงหมายถึงความรักระหว่างผู้ชายโดยตรง นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้ BL ที่ย่อมาจาก Boys’ love ซึ่งเป็นอีกคำที่นำมาใช้ในความหมายเดียวกันกับยาโอโย นวนิยายวาย เป็นนวนิยายที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและถือได้ว่าเป็นเรื่องที่แปลกใหม่สำหรับวงการวรรณกรรมไทย มีการสร้างแก่นเรื่องที่นำเสนอมุมมองความรักของคนเพศเดียวกันได้อย่างลึกซึ้งซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจและการให้การยอมรับของผู้คนในสังคมที่มีต่อคนรักเพศเดียวกัน

หากย้อนกลับไปในอดีต จะเห็นได้ว่านวนิยายในระยะแรกถูกนำเสนอในรูปแบบของสิ่งตีพิมพ์ที่จัดพิมพ์เป็นรูปเล่มเพื่อวางจำหน่ายตามร้านหนังสือต่าง ๆ แต่ในยุคปัจจุบันวัฒนธรรมการเขียนและการอ่านเกิดความเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนวนิยายแบบดั้งเดิมที่อยู่ในรูปแบบของการตีพิมพ์เป็นรูปเล่มแล้ว ยังพบนวนิยายในระบบดิจิทัลหรือพื้นที่ออนไลน์ซึ่งเป็นช่องทางใหม่สำหรับผู้เขียนและผู้่านอีกด้วย สำหรับในประเทศไทยนั้นนวนิยายประเภทต่าง ๆ รวมทั้งนวนิยายวายที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลหรือนวนิยายออนไลน์สามารถค้นหาได้จากหลายแหล่งด้วยกัน อาทิ เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน Dek-D (เด็กดี), เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน Tunwalai (ธัญวลัย), เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน KaweBook (กวีบุ๊ค), เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน Meb, เว็บไซต์ Fallinread, เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ReadAwrite, เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน Joylada, เว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน Jamsai และเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน Fictionlog ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มหรือช่องทางออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

สำหรับ Fictionlog (ฟิคชั่นล๊อค) เป็นแพลตฟอร์มที่ถูกสร้างขึ้นสำหรับการอ่านและการเขียนนิยายบนโลกออนไลน์ในยุคดิจิทัล โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างนักเขียนและผู้อ่านในการซื้อ-ขายนวนิยายออนไลน์ผ่านจุดยืนที่โดดเด่น คือ การเป็นพื้นที่สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานเขียนและการจำหน่ายนิยายออนไลน์โดยนักเขียนโดยตรง นักเขียนสามารถลงผลงานของตนเองบน Fictionlog ในขณะที่ผู้อ่านสามารถสนับสนุนนักเขียนได้โดยตรงผ่านการเข้ามาเลือกซื้อหรืออ่านผลงานที่ตนสนใจด้วยการเติมเงินเพื่อสนับสนุนนักเขียน โดย Fictionlog เป็นเพียงสื่อกลางในการเชื่อมต่อระหว่างนักเขียนและผู้อ่าน แต่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นนายหน้าหรือสำนักพิมพ์ ดังนั้นจึงทำให้ลิขสิทธิ์ของนวนิยายที่นำมาลงบน Fictionlog นั้นเป็น

ของนักเขียนแบบ 100 เปอร์เซ็นต์ ส่งผลให้นักเขียนสามารถนำผลงานเขียนของตนมาจัดทำเป็นรูปเล่มเพื่อออกวางจำหน่ายตามช่องทางต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากแพลตฟอร์ม ดังจะเห็นได้ว่า Fictionlog ถือได้ว่าเป็นทั้งพื้นที่สำหรับผู้อ่านที่ให้อ่านสามารถเข้าไปเลือกอ่านนวนิยายประเภทต่าง ๆ และยังมีพื้นที่ที่เปิดให้เหล่านักเขียนได้ใช้ฝีมือในการเขียนนิยายของตนเองได้ด้วย

นวนิยายที่อยู่บนแพลตฟอร์ม Fictionlog นั้นมีให้อ่านมากมาย หลากหลายหมวด ซึ่งมีถึง 16 หมวดด้วยกัน อาทิ โรแมนติก แฟนตาซี รักวัยรุ่น สืบสวน กำลังภายใน ลึกลับสยองขวัญ สะท้อนชีวิต เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยายประเภท Girls'Love และ Boys'Love อันเป็นนวนิยายที่นำเสนอเรื่องราวของคนรักเพศเดียวกันหรือที่เรียกกันว่ารักร่วมเพศ ซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูงจากผู้อ่าน อีกทั้งยังเป็นตัวบทที่มีความน่าสนใจศึกษาในแง่มุมที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยายวายประเภทชายรักชายที่มีการศึกษาอย่างแพร่หลายจากศาสตร์ต่าง ๆ และถือได้ว่าเป็นเรื่องที่แปลกใหม่สำหรับวงการวรรณกรรมไทย ทั้งนี้จากการทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายวายอันเป็นนวนิยายรักร่วมเพศชายที่ผ่านมา พบว่าส่วนใหญ่จะศึกษาเกี่ยวกับการสร้างตัวละคร อาทิ วิทยา พุ่มยิ้ม (2550) ศึกษาเรื่องภาพแทนของชายรักชายในวรรณกรรมไทย พ.ศ.2544 – 2548, สิริภาพ แก้วมาก (2558) ศึกษาเรื่องการสร้างตัวละครหลักและวิธีการเล่าเรื่องชายรักชายในสื่อบันเทิงไทย, พัฒนพล วงษ์ม่วง (2559) ศึกษาเรื่องตัวละครเกย์ในละครโทรทัศน์ไทยยุคใหม่, นุชฌนาภรณ์ สมญาติ (2561) ศึกษาเรื่องชีรีส์วาย (Y): ลักษณะเฉพาะและการนำเสนอความรักของชายรักชาย และกฤตพล สุธิภัทรกุล (2563) ศึกษาเรื่องการประกอบสร้างตัวละครชายรักชายในชีรีส์วาย

ในขณะที่การศึกษาถึงบทบาททางเพศภาวะ อันได้แก่ ความเป็นชาย (Masculinity) และ ความเป็นหญิง (Femininity) ที่ปรากฏในนวนิยายวายประเภทชายรักชายมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนใหญ่พบในการศึกษาด้านสื่อสารมวลชน อาทิ ภาพยนตร์บู๊ของฮอลลีวูดกับการสะท้อนความเป็นชาย ของ กำจร หลุยยะพงศ์ (2540), การนำเสนอภาพความเป็นชายในภาพยนตร์ไทยระหว่างปี พ.ศ.2541–2542 ของวิรัช สันทนาประสิทธิ์ (2543), ภาพความเป็นชายยุคใหม่ที่สะท้อนในภาพยนตร์อเมริกันช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2541 ของ อังสนา ชิตรัตน์ (2543), การถ่ายทอดอุดมการณ์ความเป็นชายผ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หน้า 1 ของ ศิริกมล อธิวาสนพงศ์ (2547) และความเป็นชายที่มีอำนาจและความสัมพันธ์ทางเพศสถานะในโฆษณาที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2558 – 2559 ของ ศิวรัฐ ชาญพานิช (2559) ในขณะที่การศึกษาด้านวรรณกรรมพบเพียงจำนวนน้อย

นอกจากนี้งานวิจัยที่ผ่านมายังพบว่าการศึกษาความเป็นชายนั้นไม่ได้แสดงให้เห็นชัดเจนเกี่ยวกับความเป็นชายว่ามีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมหรือไม่ หรือความเป็นชายแบบเก๋ารวมทั้งความเป็นชายแบบใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นชายในนวนิยายออนไลน์ซึ่งปัจจุบันได้รับความนิยมจากนักอ่านเป็นจำนวนมาก ด้วยความน่าสนใจของนวนิยายแนววายประเภทชายรักชายใน Fictionlog และการนำเสนอความเป็นชายในนวนิยายซึ่งเป็นตัวบททางวัฒนธรรมร่วมสมัยที่เชื่อมโยงกับความคิดของผู้เขียนและผู้อ่าน รวมทั้งปรากฏการณ์ทางสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นชายที่ปรากฏในนวนิยายชายรักชายบนแพลตฟอร์ม Fictionlog โดยใช้แนวคิดทฤษฎีเพศภาวะ คือ แนวคิดความเป็นชาย (Masculinity) ของ Marie Richmond–Abbott (1992) ที่มีทั้งการวิเคราะห์ความเป็นชายแบบเก๋ารวมทั้งความเป็นชายแบบใหม่มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงความเป็นชายอันเป็นส่วนหนึ่งของบทบาททางเพศภาวะของตัวละครชายรักชายในนวนิยายวาย ซึ่งเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาเรื่องเพศภาวะในวรรณกรรมให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น และจะทำให้เกิดการเรียนรู้และความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย และตระหนักได้ถึงการอยู่ร่วมกันในกระแสสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการนำเสนอความเป็นเอกชายของตัวละครชายรักร่วมเพศที่ปรากฏในนวนิยายวายบนแพลตฟอร์ม Fictionlog

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดความเป็นชาย (Masculinity) ของ Marie Richmond–Abbott (1992) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาในครั้งนี้ และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

Marie Richmond–Abbott (1992) ได้เสนอว่า ความแตกต่างทางชีวภาพและการสืบทอดทางกรรมพันธุ์เป็นสิ่งที่ล้วนส่งผลและครอบงำการแสดงออกของความเป็นชายและหญิง อีกทั้งสถานะทางชนชั้น เชื้อชาติ และภูมิหลังทางชาติพันธุ์ซึ่งเป็นตัวกำหนดรูปแบบดังกล่าวนั้นก็มีส่วนทำให้ความเป็นชายและความเป็นหญิงมีความแตกต่างกัน และมีส่วนในการสร้างกระบวนการขัดเกลาบทบาททางเพศด้วยเช่นกัน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงจากความเป็นชายแบบเก๋ารวมทั้งแบบใหม่ ซึ่ง Marie Richmond–Abbott ได้แบ่งประเภทของความเป็นชายออกเป็น

2 ประเภท คือ ความเป็นชายแบบเก่าและความเป็นชายแบบใหม่ สามารถสรุปได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ความเป็นชายแบบเก่า (Traditional Male)	ความเป็นชายแบบใหม่ (New Male)
มีความเข้มแข็งทางร่างกาย มีพลังกำลัง มีความก้าวร้าวรุนแรง (Physical and aggression)	ประสบความสำเร็จในชีวิตด้านเศรษฐกิจ จากความเฉลียวฉลาด และความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ที่ดี (Economic achievement, Intelligence, Interpersonal skills)
ไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหวหรืออารมณ์อื่นใดออกมา นอกจากอารมณ์โกรธ (Not emotionally sensitive or self-revealing)	มีอารมณ์ที่อ่อนไหวและสามารถเปิดเผยได้กับผู้หญิง (Emotionally sensitive and self-expressive with women)
ชอบคบค้าสมาคมเฉพาะกับผู้ชาย (Prefers company of men)	สามารถคบค้าสมาคมกับผู้หญิงได้ (Prefers company of women)
เชื่อมโยงกันแบบผู้ชาย มีความสนิทสนมกับผู้ชาย แต่จะไม่ใกล้ชิด (Strong male bonds but no intimacy)	สามารถปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามได้ในฐานะของการช่วยเหลือสนับสนุน (Heterosexual relationships as a source of support)
การแต่งงานคือความจำเป็น ไม่ได้เกิดจากความรัก (Marriage as necessity, not romantic)	แต่งงานด้วยความรัก (Romantic marriage)
ใช้อำนาจครอบงำผู้หญิง (Domination of women)	มีความเสมอภาคทางเพศ (Equal relationships)
เพศสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญ การมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหลายคนถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา (Sexual double standard)	เพศสัมพันธ์ไม่ใช่เรื่องสำคัญ (Less of double standard)
มีทัศนคติในการมองแบบแบ่งแยกผู้หญิง ออกเป็นผู้หญิงดีและผู้หญิงเลว (Good girl/bad girl)	มีทัศนคติในการมองผู้หญิงว่าแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันออกไป (Women seen more as individuals)

ที่มา: (Abbott, 1992: 9)

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางวรรณกรรม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คัดเลือกนวนิยายบนแพลตฟอร์ม Fictionlog โดยเลือกศึกษานวนิยายวายประเภทชายรักชายที่แต่งเสร็จสิ้นแล้ว และเป็นนวนิยายที่มียอดผู้เข้าอ่านและยอดการซื้อสูงสุดจนได้รับการจัดอันดับจาก Fictionlog ว่าเป็นนวนิยาย “ยอดเยี่ยมตลอดกาลประจำ Fictionlog” จำนวน 4 เรื่องตามลำดับความนิยม ดังต่อไปนี้ 1) อุบัติรักพิโรธมน [OmagaVerse] โดย Gukak 2) ไฉ่มาเพี้ยนนิ้วผมครับ (ทองได้) โดย ปลาทองหัววัน 3) คู่หมั้นร้ายของนายมาเพีย โดย@มะนาวยังเรียนน้อง 4) เขามาแข่งแข่งที่ข้าง ๆ หลุมผมครับ โดย larza

การเก็บข้อมูล สืบหาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความหมายของเพศภาวะ (Gender) 2) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับความเป็นชาย (Masculinity) 3) รวบรวมเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับรักร่วมเพศ (Homosexual)

การศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลดังนี้ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมาของรักร่วมเพศในสังคมโลก สังคมไทย และในวรรณกรรม 2) ศึกษาเนื้อหาของนวนิยายชายรักชายทั้ง 4 เรื่อง เพื่อคัดเลือกตัวรักร่วมเพศชายที่เป็นตัวละครเอกซึ่งจะนำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์ 3) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดเพศภาวะ (Gender) ด้านความเป็นชาย (Masculinity) อันได้แก่ ความเป็นชายแบบเก่า (Traditional Male) และความเป็นชายแบบใหม่ (New Male)

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาความเป็นชาย (Masculinity) แบ่งออกเป็นความเป็นชายแบบเก่า (Traditional Male) และความเป็นชายแบบใหม่ (New Male)

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า มีตัวละครเอกที่เป็นชายรักร่วมเพศในนวนิยายทั้งหมด 8 ตัวละคร ซึ่งพบว่าทุกตัวละครล้วนเป็นตัวละครเกย์ทั้งสิ้น ผู้วิจัยสามารถจำแนกการวิเคราะห์ออกเป็นความเป็นชายแบบเก่า (Traditional Male) และความเป็นชายแบบใหม่ (New Male) ได้ดังนี้

ความเป็นชายแบบเก่า (Traditional Male) พบทั้งหมด 7 ประการ ดังนี้

1. มีความเข้มแข็งทางร่างกาย มีพลังกำลัง มีความก้าวร้าวรุนแรง เช่น

อีธานคิดว่าเอาอันเดอร์แวร์ของตัวเองมาสวม **อวดร่างกายที่แสนจะเพอร์เฟกต์** ใบหน้าดูริเด้งก่า มันไม่ใช่ซินนะ...มันออกกำลังกายมาไง หน้าเลยแดง

แต่ว่า...**หุ่นท่านประธานนี่ดูก็ทีก็แซ่บเนอะ** มันแบบ หุ้ยยยย แล้วกลืนน้ำลาย **เกิดเป็นชายก็อยากจะมีหุ่นแบบนี้กับเขาเหมือนกัน** ได้แค่ฝัน น่าเศร้ายิ่งนัก แค่อคิดถึงค่า เข้าฟิตเนส ฤทธิก็ถอนหายใจแล้วละ

(Gukak, 2561: ตอนที่ 6)

จากตัวอย่างข้างต้น ความเข้มแข็งทางด้านร่างกายนำเสนอให้เห็นผ่านลักษณะทางกายภาพหรือรูปร่างอันแข็งแกร่งของอีธาน กล่าวคือ อีธานเป็นชายหนุ่มที่มีร่างกายกำยำและแข็งแรง โดยเขามีรูปร่างที่ล่ำสัน มีกล้ามเนื้อแขน ขา และหน้าท้องที่แข็งแกร่ง จนอาจกล่าวได้ว่ารูปร่างของเขามีความสมบูรณ์แบบ จนเป็นที่ชื่นชมและเป็นที่อิจฉาของภริยาที่เป็นผู้ชายเช่นเดียวกัน

2. ไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหวหรืออารมณ์อื่นใดออกมา นอกจากอารมณ์โกรธ เช่น

ร่างหนาอยู่บนโซฟาตัวหูลู่ด้วยสีหน้าเรียบเฉยไร้ความรู้สึกแต่กลับแผ่รังสี **น่ากลัวออกมาจนคนที่อยู่รอบข้างสัมผัสได้หลังจากเชียวจ่านขึ้นบนห้องไปแล้ว** **สายตาของเขาจับจ้องไปบนชั้นสามของคฤหาสน์ซึ่งเป็นบริเวณห้องของเชียวจ่าน ด้วยสีหน้าเรียบเฉยแต่ในใจกับเดือดพล่านในสิ่งที่ร่างบางพูดเอ่ยกับเขา**

“ไม่ได้...แล้วก็ไม่อยากจำด้วย”

ไม่อยากจำหรือ คำพูดของเชียวจ่านยังคงดังก้องอยู่ในหูของเขา ไม่มีคำพูดคำไหนเลยที่จะสั่นคลอนหัวใจเขาได้มากขนาดนี้ การรอมมาโดยตลอดหลังจากไปเรียนต่ออเมริกา รอเพื่อจะได้พบกันอีกครั้ง **แต่ทำไมต้องทำให้เขาโกรธตั้งแต่เจอกันเลยนะ**

(@มะนาวยังเรียกน้อง, 2562: ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างข้างต้น โดยปกติคิมหันต์เป็นคนที่มีมักจะกักเก็บอารมณ์หรือความรู้สึกส่วนไว้ภายใน ไม่แสดงออกให้ผู้อื่นได้รับทราบเท่าใดนัก แต่กลับพบว่าเมื่อมีเพียงอารมณ์เดียวที่เขาเลือกที่จะแสดงออกมาให้ผู้อื่นได้รับทราบ คือ อารมณ์โกรธ

3. ชอบคบค้าสมาคมเฉพาะกับผู้ชาย เช่น

...ส่วนไอนี่มีชื่อว่า**ทาคากิครับ** เป็นเพื่อนหนึ่งในสามของผม ลูกของมันเป็นคล้าย ๆ กับไอ้คุณชายเอ๋อจ๊ะแต่มันไม่โหดเถื่อนแบบคุณชายนั่น ผมของมันมีสีน้ำตาลเข้ม มันชอบแต่งตัวเนี้ยบตลอดเวลา ต่างกับผมและ**ไอ้โซโตะ**ที่ ชอบแต่งตัวสบาย ๆ และคนสุดท้ายที่เป็นที่ทุกคนรู้จักกันดีนั่นก็คือ **โคเกะ**คนเดิมเพิ่มเติมคือวันนี้มันมาในลุคผู้ชายแมน ๆ ผมที่ไว้วางใจใช้ปั่นป่วนผมเอาไว้....

(ปลาทองหัววัน, 2561: ตอนที่ 10)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามาอิโระมีเพื่อนสนิทสามคนด้วยกัน โดยเพื่อนสนิททั้งสามคนของเขา ไม่ว่าจะเป็น โคเกะ ทาคากิ และโซโตะ ต่างเป็นผู้ชายด้วยกันทั้งสิ้น

4. เชื่อมโยงกันแบบผู้ชาย มีความสนิทสนมกับผู้ชาย แต่จะไม่ใกล้ชิด เช่น

...ผมเลยโดน**พวกลูกน้องลากบวกับตัวไปโรงพยาบาลที่อยู่ภายใต้การปกครองของแก๊งโจคัง** อันที่จริงแก๊งโจคังของเรามีพื้นที่การปกครองทางทิศเหนือทั้งหมดรวมทั้งโรงพยาบาลและพวกโรงแรมต่าง ๆ...

(ปลาทองหัววัน, 2561: ตอนที่ 1)

จากตัวอย่างข้างต้น ภายใต้การดำรงสถานภาพนายน้อยของมาอิโระเป็นเหตุให้เขามีการเชื่อมโยงกับบรรดาลูกน้องในแก๊งโจคังของเขาซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้ชายด้วยกันทั้งสิ้น โดยเขาและลูกน้องมีความสนิทสนมกันแบบผู้ชาย โดยเป็นแค่เพียงการเชื่อมโยงกันในฐานะเจ้านายกับลูกน้องเท่านั้น ไม่ได้ใกล้ชิดหรือสนิทสนมกันในเชิงชู้สาว

5. การแต่งงานคือความจำเป็น ไม่ได้เกิดจากความรัก เช่น

“เพียงจำเรื่องที่ผมทะเลาะกับพ่อได้ไหม พ่อบอกอยากให้มีแต่งงานหลังเรียนจบ แต่ผมปฏิเสธเพราะรู้สึกว่ามันเร็วไป”

“ตอนที่ไปอเมริกาผมไปเจอกับเธอ แล้วก็รับเธอกลับมาที่นี่ครับ”

“ผู้หญิงคนที่ฉันจะแต่งงานด้วยเป็นใครจ๊ะหรือ”

“ก็เป็นผู้หญิงที่ฉลาดดีครับ” ฉันหยุดคิดไปสักพักหนึ่งแล้วพูดออกมา ดูเหมือนคำตอบของเขาจะไม่ตรงประเด็นกับที่ผมถามสักเท่าไร **“เธอเป็นลูกสาวของเจ้าของบริษัทที่นำเข้าพวกอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ครับ”**

(Iarza, 2560: ตอนที่ 21)

จากตัวอย่างข้างต้น ธันวาคมผู้เป็นบิดาบังคับให้แต่งงานกับหญิงสาวคนหนึ่ง ซึ่งเป็นบุตรสาวของเจ้าของบริษัทนำเข้าพวกอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งการแต่งงานของทั้งสองมีความเหมาะสมในแง่ของการช่วยสนับสนุนฐานะทางการเงินและทางสังคมที่ดีให้แก่ทั้งสองฝ่าย นำเสนอให้เห็นถึงการแต่งงานคือความจำเป็น ไม่ได้เกิดจากความรัก

6. เพศสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญ การมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหลายคนถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา เช่น

อีธานลอบมองลูกน้องหนึ่งในฝันของตัวเอง ใบหน้าอีกฝ่ายหล่อเหลา ได้ข่าวว่าก็มีอะไรกับสาว ๆ ในออฟฟิศหลายคนด้วยความเต็มใจ...

(Gukak, 2561: ตอนที่ 4)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงว่าธุรกิจสามารถมีเพศสัมพันธ์ได้กับผู้หญิงทุกคนโดยที่ไม่ผูกมัด ทั้งในรูปแบบ One night stand และในรูปแบบ Friend With Benefit แสดงให้เห็นถึงเพศสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญ การมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหลายคนถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา

7. มีทัศนคติในการมองแบบแบ่งแยกผู้หญิงออกเป็นหญิงดีและหญิงเลว เช่น

“บอกไว้ก่อนเลยว่ากูไม่ใช่ผู้หญิง กูไม่สนใจเรื่องงานแต่งอะไรนั่น เพราะงานแต่งไม่ต้องมีเรื่องหวานแหว่วโรแมนติกอะไรนั่น มึงก็อย่าฝันว่าจะมี” ผมไม่ใช่คนโรแมนติกอะไรนั่น วัน ๆ ทำเป็นแต่เรื่องชกต่อยและมีเรื่องกับชาวบ้าน

“ก็ดี เพราะถ้ามึงเป็นแบบพวกผู้หญิงพวกนั้นกูคงรำคาญน่าดู” พุดจบได้คุณชายมันก็ยกขาขึ้นมาไขว้ห้าง ยกมือกอดอกเตะท่าจนผมเห็นแล้วหมั่นไส้...

(ปลาทองหัววัน, 2561 : ตอนที่ 1)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้หญิงเลวในทัศนคติของมาฮิระและเฮย์จิคือผู้หญิงที่มีแนวคิดโรแมนติกที่มักจะให้ความสำคัญกับพิธีแต่งงาน โดยมองว่าการแต่งงานเป็นพิธีสำคัญที่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวในชีวิต ดังนั้นพิธีแต่งงานจึงมักจะมุ่งเน้นไปที่ความโรแมนติก ความหรูหรา หรืออสังการ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งสร้างความรำคาญ ความเบื่อหน่าย หรือความหงุดหงิดให้แก่พวกเขาเป็นอย่างมาก

ความเป็นชายแบบใหม่ (New Male) พบทั้งหมด 6 ประการ ดังนี้

1. ประสบความสำเร็จในชีวิตด้านเศรษฐกิจจากความเฉลียวฉลาด และความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ที่ดี เช่น

รับมือกับลูกค้าที่บ่นเยอะ ๆ มาก **กูริสามารถเสนอขายยาที่พิชัยเอามาให้เขาได้มากกว่าที่คาดการณ์เอาไว้ ด้วยความปากหวานและเทคนิคลูกค้าดี บวกกับการอ่านข้อมูลมาอย่างแน่นตอนรถติด จบรายการก็มีรายได้สอง** **กูริปิดการขายได้อย่างรวดเร็วและว่องไว ก็ก่อนเที่ยงอะ...ถือว่าเร็วนะสำหรับลูกค้าสองเจ้า**

(Gukak, 2561: ตอนที่ 23)

จากตัวอย่างข้างต้น กูริสามารถรับผิดชอบหน้าที่ในฐานะพนักงานขายหรือเซลล์ (Sales) โดยอาศัยความเฉลียวฉลาดและความสามารถในการปฏิสัมพันธ์จากตัวอย่างข้างต้นของเขาได้เป็นอย่างดีจนทำให้บริษัทยาของ ایشان มียอดขายยาที่พุ่งสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในด้านการปฏิสัมพันธ์ที่ดีของกูริซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน

2. มีอารมณ์ที่อ่อนไหว เช่น

“พี่ร้องให้อีกแล้ว...”

น้ำเสียงของฉันท่อนลง ก่อนที่ปลายนิ้วนั้นจะเปลี่ยนน้ำเสียงที่คลอเคลียตาให้ออกไป
ผมไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตัวเองร้องไห้ตอนไหน จนกระทั่งฉันพุดขึ้นมา ทั่วนั้นกลับไม่ต่างจากการรดน้ำมันลงบนกองไฟเสียสักเท่าไรนัก **ยิ่งเขาทัก น้ำตาของผมนักยิ่งไหลลงมาจนกระทั่งฉันตาเปียกขึ้น**

(larza, 2560: ตอนที่ 11)

จากตัวอย่างข้างต้น เมฆจะแสดงออกซึ่งอารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวต่าง ๆ ออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอารมณ์อ่อนไหวที่ส่วนใหญ่จะถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของการร้องไห้ที่ถูกแสดงออกมาให้เห็นมากที่สุด

3. สามารถคบค้าสมาคมกับผู้หญิงได้ เช่น

...ทุกสายตาส่งยิ่งโพล่งมาที่นั่นมากขึ้น บ้างก็เข้าข้างกูริ...ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่มีอคติกับเขา จึงเห็นว่าเขาเป็นพนักงานที่ทำงานดีมากคนหนึ่ง ผู้ชายหลายคนก็ชอบที่กูริเป็นกันเองตัวยังคอยช่วยงานเท่าที่ช่วยได้อีก

(Gukak, 2561: ตอนที่ 3)

จากตัวอย่างข้างต้น กูริสามารถคบค้าสมาคมกับผู้หญิงได้ กล่าวคือ สังคมรอบตัวของกูริรายล้อมไปด้วยผู้หญิง ทั้งครอบครัวที่ประกอบไปด้วยมารดาและน้องสาว และสังคมที่ทำงานของเขาที่ปะปนไปด้วยเพื่อนร่วมงานทั้งเพศชายและเพศหญิง กูริสามารถคบหาได้กับทุกเพศและทุกชนชั้น

4. สามารถปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามในฐานะของการช่วยเหลือสนับสนุน เช่น

กูริเดินออกมาจากห้องเอกสารด้วยใบหน้ายิ้มแย้ม ระหว่างทางเดินก็เจอสาวสวยกำลังยกเอกสารปึกใหญ่ไปเครื่องถ่ายเอกสาร ความมีน้ำใจของเขาทำให้เขาอาสาช่วยเธอยกพลาญพุดคุยกับหญิงสาวที่มีสถานะเป็นเบต้า

(Gukak, 2561: ตอนที่ 14)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สังคมที่ทำงานของกูรินอกเหนือจากเพื่อนผู้ชายที่เป็นชนชั้นเบต้าเช่นเดียวกันกับเขาแล้ว เขายังสามารถคบค้าสมาคมและปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามได้อีกด้วย ทั้งผู้หญิงในที่ทำงานและผู้หญิงนอกที่ทำงาน โดยเป็นการปฏิสัมพันธ์ในฐานะของการช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านการงานซึ่งกันและกัน รวมไปถึงในเรื่องเพศสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

5. แต่งงานด้วยความรัก เช่น

“แต่งงานกับพี่นะคนดี พี่จะปกป้องดูแลและจะไม่ทำให้เราเสียใจอีก จะมีเราเพียงคนเดียวทั้งชีวิต ที่สัญญา แต่งงานกับพี่นะครับ” คิมพุด เขียวจ้านได้ยืนแบบนั้นมันทำให้เขารู้สึกดีใจยังบอกไม่ถูก เขียวจ้านก็รักคนตรงหน้าไม่ต่างกัน

“ครับ” มมพุดพร้อมกับพยักหน้า คิมจับมือซ้ายแล้วสวมแหวนที่นิ้วนางและก้มลงจูบเบาๆ คิมเข้าไปสวมกอดเขียวจ้านทันที เขียวจ้านเป็นคนที่เขารักมากที่สุด รักมานานเขาถึงไม่อยากเสียไปครั้งที่สอง

(@มะนาวยังเรียกน้อง, 2562 : ตอนที่ 21)

จากตัวอย่างข้างต้น การแต่งงานระหว่างเชียวจ้านและคิมหันต์เป็นการแต่งงานที่เกิดขึ้นจากความรักของทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเชียวจ้านหรือคิมหันต์ที่ต่างตัดสินใจแต่งงานกันโดยมีความรักที่ทั้งสองมีให้แก่กันและกันเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการแต่งงานในครั้งนี้

6. มีความเสมอภาคทางเพศ เช่น

“ก็ใช่! ถึงบอกว่าเข้าใจ แต่ตอนนี้อะไรๆ มันเปลี่ยนไปแล้ว ผมอยากปรับปรุงระบบ...อยากปรับปรุงคนของตัวเอง อัลฟ่าบางคนในบางแผนกก็เหมาะสมจะขึ้นรับตำแหน่งแทนหัวหน้าที่โดนปลดไป แต่ก็มีอีกหลายแผนกที่อัลฟ่ามีประสิทธิภาพดีกว่าโอเมก้าหรือเบต้า”

(Gukak, 2561: ตอนที่ 35)

การปรับเปลี่ยนโครงสร้างของบริษัทของตัวอิชานด้วยกรมอบหมายตำแหน่งงานตามความสามารถหรือศักยภาพของบุคคลนั้น ๆ ไม่ได้พิจารณาจากชนชั้นของบุคคลเหมือน เช่นที่ผ่านมา จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความเสมอภาคกับทุกคนทุกเพศ และทุกวัยที่ปรากฏในตัวอิชาน

ผลการวิจัยความเป็นชายที่ปรากฏในนวนิยายชายรักชายบนแพลตฟอร์ม Fictionlog นำเสนอภาพความเป็นชายแบบเก่าและความเป็นชายแบบใหม่ ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ส่งผลและครอบงำการแสดงออกของความเป็นชาย เป็นความแตกต่างทางร่างกาย จิตใจ ทัศนคติ และฐานะทางสังคม ซึ่งมีส่วนทำให้ความเป็นชายมีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังมีส่วนในการสร้างกระบวนการขัดเกลาบทบาททางเพศและความเปลี่ยนแปลงจากความเป็นชายแบบเก่าและแบบใหม่ ผลการศึกษาความเป็นชายแบบเก่าและแบบใหม่โดยใช้แนวคิดความเป็นชาย (Masculinity) ของ Marie Richmond-Abbott (1992) มีดังนี้

ผู้ชายแบบเก่า (Traditional Male) ในนวนิยายชายรักชายบนแพลตฟอร์ม Fictionlog

1. มีความเข้มแข็งทางร่างกาย มีพลังกำลัง มีความก้าวร้าวรุนแรง
2. ไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหวหรืออารมณ์อื่นใดออกมา นอกจากอารมณ์โกรธ
3. ชอบคบค้าสมาคมเฉพาะกับผู้ชาย
4. เชื่อมโยงกันแบบผู้ชาย มีความสนิทสนมกับผู้ชาย แต่จะไม่ใกล้ชิด
5. การแต่งงานคือความจำเป็น ไม่ได้เกิดจากความรัก
6. เพศสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญ การมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหลายคนถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา

ปกติธรรมดา

7. มีทัศนคติในการมองแบบแบ่งแยกผู้หญิงออกเป็นผู้หญิงดีและผู้หญิงเลว
ผู้ชายแบบใหม่ (New Male) ในนวนิยายชายรักชายบนแพลตฟอร์ม Fictionlog

1. ประสบความสำเร็จในชีวิตด้านเศรษฐกิจจากความเฉลียวฉลาด และความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ที่ดี
2. มีอารมณ์ที่อ่อนไหวและสามารถเปิดเผยได้กับผู้หญิง
3. สามารถคบค้าสมาคมกับผู้หญิงได้
4. สามารถปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามได้ในฐานะของการช่วยเหลือสนับสนุน
5. แต่งงานด้วยความรัก
6. มีความเสมอภาคทางเพศ

ความเป็นชายในนวนิยายชายรักชายบนแพลตฟอร์ม Fictionlog	
ผู้ชายแบบเก่า (Traditional Male)	ผู้ชายแบบใหม่ (New Male)
มีความเข้มแข็งทางร่างกาย มีพลังกำลัง	ประสบความสำเร็จในชีวิตด้านเศรษฐกิจ
มีความก้าวร้าวรุนแรง	จากความเฉลียวฉลาด และความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ที่ดี
ไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหวหรืออารมณ์อื่นใดออกมา นอกจากอารมณ์โกรธ	มีอารมณ์ที่อ่อนไหวและสามารถเปิดเผยได้กับผู้หญิง
ชอบคบค้าสมาคมเฉพาะกับผู้ชาย	สามารถคบค้าสมาคมกับผู้หญิงได้
เชื่อมโยงกันแบบผู้ชาย มีความสนิทสนมกับผู้ชาย แต่จะไม่ใกล้ชิด	สามารถปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามได้ในฐานะของการช่วยเหลือสนับสนุน
การแต่งงานคือความจำเป็น ไม่ได้เกิดจากความรัก	แต่งงานด้วยความรัก
เพศสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญ การมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงหลายคนถือเป็นเรื่องปกติธรรมดา	มีความเสมอภาคทางเพศ
มีทัศนคติในการมองแบบแบ่งแยกผู้หญิงออกเป็นผู้หญิงดีและผู้หญิงเลว	

อภิปรายและสรุปผล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความเป็นชายที่ปรากฏในนวนิยายชายรักชาย โดยใช้แนวคิดเพศภาวะ (Gender) ด้านความเป็นชาย (Masculinity) ศึกษาตัวละครเอกชายรักร่วมเพศบนแพลตฟอร์ม Fictionlog โดยเลือกศึกษานวนิยายชายรักชายที่มียอดผู้เข้าอ่านและยอดการซื้อชายสูงสุดจนได้รับการจัดอันดับว่าเป็นนวนิยายยอดเยี่ยมตลอดกาลประจำ Fictionlog จำนวน 4 เรื่องตามลำดับความนิยม โดยผลการศึกษาลักษณะความเป็นชายที่ได้รับการนำเสนอในนิยายวายนั้นได้แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงกับลักษณะความเป็นชายแบบเก่าและความเป็นชายแบบใหม่ตามแนวคิดความเป็นชาย (Masculinity) ของ Marie Richmond–Abbott (1992) และแสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้อ่านซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ในสังคมนั้นมีการตอบรับคุณลักษณะทั้งความเป็นชายแบบเก่า และในขณะเดียวกันก็มีความเป็นชายแบบใหม่เพิ่มเติมด้วย โดยส่งผ่านมายังวรรณกรรมออนไลน์ที่มีผู้อ่านและยอดการซื้อชายสูงสุด การศึกษาครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทางความคิดและการตอบรับความคิดเกี่ยวกับเพศภาวะที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งกล่าวได้ว่าวรรณกรรมยังเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอโมทัศน์เกี่ยวกับความเป็นเพศที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งมีส่วนในการสร้างกระบวนการขัดเกลาบทบาททางเพศด้วยเช่นกัน นอกจากนี้การศึกษามหาบททางเพศของชายรักชายในวรรณกรรมออนไลน์ยังแสดงให้เห็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมและอัตลักษณ์ทางเพศที่ได้รับการคัดเลือกมานำเสนอเป็นตัวแทนโมทัศน์ของผู้เขียนและผู้อ่านวรรณกรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับรักร่วมเพศว่าเป็นพฤติกรรมและอัตลักษณ์ทางเพศอย่างหนึ่งของ มิเชล พูโกต์ (อ้างใน Humm, 1999) ที่แสดงว่าเป็นปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์สังคมวิทยา (Socio-historical) ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละสังคม โดยที่เราไม่สามารถนำอัตลักษณ์รักร่วมเพศของสังคมหนึ่งไปใช้กับอีกสังคมหนึ่งได้ (Humm, 1999: 124)

ผลการศึกษาลักษณะความเป็นชายที่ถูกถ่ายทอดและนำเสนอในนวนิยายวายนั้นปรากฏให้เห็นใน 2 ลักษณะ คือ ความเป็นชายแบบเก่า (Traditional Male) ตามค่านิยมกระแสหลัก และในขณะเดียวกันก็มีการนำเสนอความเป็นชายแบบใหม่ด้วยเช่นกัน โดยผู้แต่งเลือกนำเสนอลักษณะบางประการที่เป็นลักษณะตามความเป็นจริงของผู้ชายที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปมาใช้ในการสร้างตัวละครชายรักชาย เช่น ลักษณะทางกายภาพผ่านการมีรูปร่างที่แข็งแรง มีพลังกำลังมาก มีความก้าวร้าว ไม่แสดงอารมณ์อ่อนไหวหรืออารมณ์ใด ๆ การคบค้าสมาคมเชื่อมโยง และการสนิทสนมเฉพาะเพศชายตามแบบชายแท้

กล่าวได้ว่านวนิยายชายรักชายต้องการเน้นการนำเสนอภาพลักษณ์ของความเป็นชายเป็นหลัก ดังจะเห็นได้จากการที่ตัวละครเอกในนวนิยายชายรักชายส่วนมาก ไม่ว่าจะเป็นพระเอกหรือนายเอกนั้นถูกสร้างให้มีลักษณะของผู้ชายในอุดมคติ ทั้งลักษณะภายนอกและลักษณะนิสัย อีกทั้งยังไม่แตกต่างกับละครชายหญิงตามกระแสหลักที่พระเอกจะต้องสมบูรณ์แบบ เพียงแค่พระเอกในนวนิยายชายรักชายนั้นจะเกิดความรักใคร่ ชื่นชอบต่อเพศเดียวกันหรือผู้ชายด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะทางกายภาพของตัวละครที่เน้นเรื่องความแข็งแรง มีพลังกำลังมาก สอดคล้องกับ การศึกษาการประกอบสร้างตัวละครชายรักชายในซีรีส์วาย ของ กฤตพล สุธีภัทรกุล (2563) ที่พบว่าการศึกษาตัวบทและผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยพบว่าตัวละครทั้ง 20 ตัวละคร มีรูปร่างหน้าตาที่อยู่ในเกณฑ์ดี มีกล้ามเนื้อสมส่วน ไม่ผอมหรืออ้วนจนเกินไป แต่มีความสูงและสีผิวที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของนักแสดง สอดคล้องกับการให้ความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ระบุว่า ตัวละครชายรักชายในซีรีส์ยายนั้นจะต้องหน้าตาดี เป็นไปตามค่านิยมของสังคมไทย คือ ดี ขาว สูง เพราะเรื่องทางการตลาด เพราะรูปร่างหน้าตาของนักแสดงเป็นสิ่งแรกที่คนดูจะได้เห็น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการเดินตามขนบธรรมเนียมของละครโทรทัศน์ไทยกระแสหลักที่นำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครหลักที่สมบูรณ์แบบเพียบพร้อมไปทุกด้าน นอกจากนี้ยังพบอีกว่าเป็นผลมาจากระบบสังคมแบบปิตาธิปไตยหรือชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) ที่ฝังรากลึกและโหลเวียนอยู่ในสังคมไทย ถึงแม้ยุคสมัยจะเกิดความเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ตาม ส่งผลให้มีการคงไว้ซึ่งความเป็นชายแบบเก่าจากตัวละครเอกในนวนิยายชายรักชาย

อย่างไรก็ตามพบว่าเมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่การปกครองในระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ ซึ่งส่งผลให้ความคิด ความเชื่อ เกี่ยวกับเพศภาวะหรือบทบาททางเพศระหว่างทั้งสองเพศเกิดการเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ สังคมเริ่มมองว่าบทบาททางเพศนั้นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา มีความสั่นไหวจึงส่งผลให้เกิดความเป็นชายแบบใหม่ขึ้น ดังนั้นในระยะหลังจึงมีการนำความเป็นชายแบบใหม่เข้ามาใช้ในการประกอบสร้างตัวละคร เป็นเหตุให้พบความเป็นชายแบบใหม่จากตัวละครเอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีอารมณ์ที่อ่อนไหวซึ่งปรากฏให้เห็นมากเป็นอันดับหนึ่งในตัวละครเอกกรักร่วมเพศชายทั้งพระเอกและนายเอก แม้คุณลักษณะดังกล่าวจะเคยเชื่อว่าเป็นคุณลักษณะเฉพาะของเพศหญิงก็ตาม รวมไปถึงคุณลักษณะอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานด้วยความรัก การประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยความเฉลียวฉลาดและความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ สามารถคบค้าสมาคมกับผู้หญิงได้ และมีความเสมอภาคทางเพศที่ปรากฏให้

เห็นในตัวละครเอกรักร่วมเพศชาย องค์ประกอบเหล่านี้ทำให้ตัวละครมีหลากหลายมิติมากขึ้น มีความสมจริงมากขึ้น รวมทั้งมีลักษณะที่สอดคล้องกับผู้ชายในสังคมยุคปัจจุบัน ทำให้ตัวละครมีความน่าสนใจและสร้างความประทับใจให้แก่ผู้อ่านนวนิยายวายเป็นอย่างมาก ยิ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง ภาพความเป็นชายจากการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายเรื่อง บุพเพสันนิวาสของรอมแพง ของ ดิษยทรศน์ ศรีบุญเรือง และ สุทธภา อินทรศิลป์ (2562) ที่พบว่า การสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายเรื่อง บุพเพสันนิวาสของ รอมแพง นั้นได้นำเสนอภาพความเป็นชายในสังคมยุคอดีตกับการนิยามความเป็นชายแบบใหม่ในสังคมปัจจุบัน กล่าวได้ว่าในช่วงแรกตัวละครมีภาพความเป็นชายแบบเก่าอย่างชัดเจน แต่ต่อมาความเป็นชายของตัวละครเอกหลักฝ่ายชายกลับมีการเปลี่ยนแปลงเป็นภาพความเป็นชายแบบใหม่ที่ลดทอนความเป็นปัจเจกบุคคลของผู้ชายลงลงในบางเรื่อง กล่าวได้ว่าลักษณะที่มีความหลากหลายของความเป็นชายที่มีการนำเสนออยู่ในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาสนั้นมีความสอดคล้องกับความความเป็นชายที่มีอยู่จริงในสังคมได้ระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นที่สังเกตได้ว่าลักษณะของผู้ชายในสังคมปัจจุบันนั้นมีความหลากหลายขึ้นมากกว่าเดิม ถึงแม้ว่าลักษณะความเป็นชายแบบเก่ายังคงมีอิทธิพลในสังคมปัจจุบันอยู่ แต่ภาพของความเป็นชายแบบใหม่ก็ได้รับการนำเสนอควบคู่กันมา และ การศึกษาของ ปุรินทร์ นาคสิงห์ และธาดรี ได้ฟ้าพล (2556) ที่ศึกษาเรื่องการประกอบสร้างตัวตนเกย์ในภาพยนตร์ไทย ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมตัวละครเกย์ถูกสร้างให้มีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งสอดคล้องและแตกต่างจากความเป็นจริงทางสังคม โดยอิทธิพลของความเป็นจริงทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมีส่วนสำคัญในการกำหนดการประกอบสร้างนอกจากนี้ภาพยนตร์ในฐานะสถาบันทางสังคมก็มีแนวโน้มที่จะผลิตและผลิตซ้ำอัตลักษณ์เกย์ให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานและความคาดหวังของสังคม รวมทั้งงานของ วิชชา สันทนาประสิทธิ์ (2543) ที่ศึกษา การนำเสนอภาพความเป็นชายในภาพยนตร์ไทยระหว่างปี พ.ศ.2541-2542 โดยผลการศึกษาพบว่า ภาพความเป็นชายที่ถูกนำเสนอออกมาในภาพยนตร์นั้นไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แค่การนำเสนอภาพของผู้ชายที่เป็นลักษณะแบบตายตัว (Stereotypic Traits) ทัว ๆ ไปของผู้ชาย ซึ่งเป็นค่านิยมกระแสหลักที่ถูกปลูกฝังกันมาอยู่แล้วในสังคม เช่น ผู้ชายต้องเข้มแข็ง ผู้ชายต้องเป็นผู้นำเท่านั้น หากแต่มีการผสมผสานลักษณะของผู้ชายตามค่านิยมกระแสหลักกับลักษณะของผู้ชายแบบใหม่ ทำให้ภาพที่ถูกนำเสนอออกมาในภาพยนตร์มีความหลากหลาย มีมิติและดูมีความเป็นคน สมจริงสมจังมากยิ่งขึ้น ภาพลักษณ์ของกลุ่มชายรักชายเกิดการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่มีการเข้ามาของวัฒนธรรมวาย ตัวละครชายรักชายกลายเป็นกลุ่มที่มีความเป็นมนุษย์มากขึ้น ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับความเป็นชายจน

แทบจะไม่แตกต่างออกไปจากตัวละครชายรักต่างเพศ โดยตัวละครชายรักชายสามารถมีความรักที่อ่อนหวานโรแมนติกได้ไม่ต่างกับละครโทรทัศน์ความรักของชายหญิงทั่วไป (นุชนาภรณ์ สมญาติ, 2561: 82) แสดงให้เห็นว่าสภาพสังคมมีส่วนสำคัญยิ่งและอิทธิพลในการประกอบสร้างภาพของตัวละครชายรักชายในนวนิยายที่เกิดเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาถึงความเป็นชายของตัวละครเอกจากนวนิยายชายรักชาย จะเห็นได้ว่าผู้วิจัยเลือกศึกษาเพียงตัวละครเอกอย่างเดียวเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่สามารถแสดงความเป็นชายที่ปรากฏในกลุ่มชายรักชายในเพศวิถีอื่น ๆ อาทิ ดุต กะเทย หรือสาวประเภทสอง ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่สนใจศึกษาความหลากหลายทางเพศก็สามารถนำแนวคิดบทบาททางเพศด้านความเป็นชายไปศึกษาตัวละครอื่น ๆ อาทิ ตัวละครรอง และตัวละครประกอบที่มีเพศวิถีที่หลากหลายที่ปรากฏในนวนิยายชายรักชายได้เช่นกัน

2. งานวิจัยชิ้นนี้ปรากฏให้เห็นถึงการตั้งครมภ์ของผู้ชายหรือการที่สร้างให้ตัวละครนายเอกมีมดลูกจึงสามารถตั้งครมภ์ได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบการสร้างสรรค์นวนิยายในรูปแบบใหม่ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้การตั้งครมภ์ดังกล่าวเป็นผลให้ตัวละครชายรักชายต้องรับบทบาทการเป็นมารดาและภรรยา ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไป ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรศึกษาถึงความเป็นหญิงที่ปรากฏในตัวละครชายรักชายในประเด็น อาทิ สถานภาพและบทบาทของการเป็นมารดาและภรรยาว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างไปจากตัวละครหญิงทั่วไปหรือไม่ อย่างไร

3. ผู้วิจัยมองว่างานวิจัยชิ้นนี้สามารถเป็นแนวทางในการประยุกต์การสร้างสรรค์ละครเอกชายรักชายในสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ รวมไปถึงสื่อบันเทิงไทยให้มีหลากหลายมิติมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ตัวละครมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กฤตพล สุธีภัทรกุล. (2563). การประกอบสร้างตัวละครชายรักชายในซีรีส์วาย. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์และนวัตกรรม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- กัจจกร หลุยยะพงศ์. (2540). **ภาพยนตร์บู๊ของฮอลลีวู้ดกับการสะท้อนภาพความเป็นชาย**. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กัจจกร หลุยยะพงศ์. (2539). **การวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอของความเป็นชายในโฆษณาเบียร์สิงห์**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลธิดา สายพรหม. (2562). “Fictionlog” ธุรกิจแพลตฟอร์มสื่อ (นิยาย) ในยุคดิจิทัล. **วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์**, 13(2), 12–43.
- ชีรา ทองกระจ่าง. (2561). **ความเท่าเทียมทางเพศสภาพ**. สืบค้น 2 สิงหาคม 2565, จาก www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/82427-8.pdf.
- ดิษยพรรณ ศรีบุญเรือง และสุทธภา อินทรศิลป์. (2561). ภาพความเป็นชายจากการสร้างตัวละครเอกฝ่ายชายในนวนิยายเรื่องบุพเพสันนิวาสของรอมแพง. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณแก่น**, 6(1), 431–445.
- นุชนาถรณ์ สมญาดี. (2561). ซีรีส์วาย (Y): ลักษณะเฉพาะและการนำเสนอความรักของชายรักชาย. **การนำเสนอโครงการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติของนักศึกษา ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 1/2561**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปัญชา เตส่วน. (2560). **การประกอบสร้างความหมายผู้ชายแบบเมโทรเซ็กซวล (Metrosexual) ในนิตยสาร Attitude และ Lips**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปฐมนิธิ นาคสิงห์ และ ธาตรี ไต้ฟ้าพูล. (2556). การประกอบสร้างตัวตนเกย์ในภาพยนตร์ไทย. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**, 39(2), 35–53.
- พจนนา ชูแก้ว (2547). **การสื่อสารเพื่อสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มผู้รักร่วมเพศชาย กรณีศึกษาเปรียบเทียบประเทศไทยและเยอรมนี**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัฒน์พล วงษ์ม่วง. (2559). ตัวละครเกย์ในละครโทรทัศน์ไทยยุคใหม่. **วารสารการสื่อสารและการจัดการนิต้า**, 2(2), 102.

- มณิสร วรณศิริกุล. (2563). **Omegaverse โลกสมมติที่ผู้ชายท้องได้ เมื่อหยิบมานำเสนอ ทำให้ถึงเป็นปัญหา**. สืบค้น 20 ตุลาคม 2565, จาก <https://urbancreature.co/omegaverse-problematic-world/>.
- โยธิน สวัสดิ์โยธิน. (2551). **การสร้างภาพความเป็นชายแบบ “เมโทรเซ็กส์ชวล” ในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์**. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิชา สันทนาประสิทธิ์. (2543). **การนำเสนอภาพความเป็นชายในภาพยนตร์ไทยระหว่างปี พ.ศ. 2541–2542**. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต) กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยา พุ่มยิ้ม. (2550). **ภาพแทนของชายรักร่วมเพศในวรรณกรรมไทย**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดีไทย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ. (2549). **การวิเคราะห์ลักษณะบุคคลของผู้เป็นแบบปณิตยสาร GM ในช่วงปี 2528 – 2548**. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน)). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริกมล อธิวาสนพงศ์. (2547). **การถ่ายทอดอุดมการณ์ความเป็นชายผ่านหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ หน้า 1**. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริรัฐ หาญพานิช. (2559). **“ความเป็นชายที่มีอำนาจนำและความสัมพันธ์ทางเพศสถานะในโฆษณาารถที่ออกอากาศทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2558–2559”**. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสตรี เพศสถานะ และเพศวิถีศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิรภพ แก้วมาก. (2558). **การสร้างตัวละครหลักและวิธีการเล่าเรื่องชายรักชายในสื่อบันเทิงไทย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย เพ็ญยุระ. (2564). **วรรณกรรมกับเพศภาวะ Literature and gender**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อรรี สมิทธิผล. (2559). **เจาะลึกโมเดลของ Fictionlog แพลตฟอร์มเขียน-อ่าน-ชื้อนิยาย**

ออนไลน์กับการพัฒนางานเขียน. สืบค้น 2 ตุลาคม 2565, จาก

<https://techsauce.co/news/fictionlog-release-and-analysis>.

อรุณี ชัยทองศรี (2560). Boys Love Manga and Beyond: History, Culture, and Community in Japan. **วารสารมนุษยศาสตร์**, 24(2), 344–359.

อังสนา ชิตรัตน์. (2543). **ภาพความเป็นชายยุคใหม่ที่สะท้อนในภาพยนตร์อเมริกัน ช่วงปี**

พ.ศ. 2539 – 2541. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Connell, R. (2000). **The Men and the Boys**. Cambridge: Polity Press.

Greenberg, D. (1988). **The Construction of Homosexuality**. Chicago: The University of Chicago Press.

Humm, M. (1999). **The Dictionary of Feminist Theory**. Essex: Prentice Hall.

Jackson, P. A., Cook, N. M. (1999). **Genders & sexualities in modern Thailand**. Chiang Mai: Silkworm Books.

Jagose, A. (1996). **Queer Theory: An Introduction**. New York: New York University Press.

Kilmartin, Christopher T. (2000) **The masculine self** (2nd ed). Boston, Mass: McGraw–Hill Higher Education.

Marie Richmond–Abbott. (1992). **Masculine and Feminine: gender roles over the life cycle** (2nd ed). New York: McGraw–Hill.

Refining Words with AI: ChatGPT in Language Editing for Social Sciences – Graduate Students' Perspectives

Pongsakorn Limna¹ and Tanpat Kraiwanit^{1*}

¹ Digital Economy Program, Faculty of Economics, Rangsit University, Pathum Thani 12000

* Corresponding author: tanpat.k@rsu.ac.th

Received: April 18, 2024; **Revised:** ; October 23, 2024 **Accepted:** November 18, 2024

Abstract

In the evolving landscape of academic research, the integration of artificial intelligence (AI) tools offers unprecedented opportunities to enhance the clarity and precision of scholarly communication. This study explores the utilization of ChatGPT (GPT-4), an AI-driven language model, in the language editing processes of social sciences articles, emphasizing the perspectives of graduate students. Employing a qualitative methodology, this study conducted in-depth interviews with 12 purposively selected participants, analyzing the data through content analysis. The findings unveil four core themes discernible in the evaluation of ChatGPT's impact on refining the language editing processes of social science articles among graduate students, delineating both the potential benefits and challenges: enhancement of writing quality, efficiency and time management, learning tool and learning experience, and impediments and limitations. Despite the significant advantages ChatGPT presents in terms of grammatical refinement and stylistic suggestions, it is advisable to regard it as a supplementary tool in the realm of academic writing. The study's findings have implications for future research into AI's role in academia, suggesting the need for continuous evaluation of AI tools' impact on writing quality, learning experiences, the evolving nature of academic publishing, and beyond.

Keywords: Artificial Intelligence (AI), ChatGPT; Language Editing, Graduate Students, Social Sciences

Introduction

Academic writing constitutes a fundamental component of scholarly research and education, characterized by a methodical approach to articulating thoughts. Employed extensively by researchers and educators in scholarly compositions, it facilitates the presentation of data-driven arguments and coherent rationalizations. This mode of writing is pivotal in enabling readers to gain a comprehensive understanding of a subject. Moreover, it provides authors with the opportunity to conduct in-depth analyses of concepts, culminating in thoroughly elucidated theories or conclusions. The application of academic writing varies across disciplines, serving distinct purposes within each field. For instance, scientists utilize this form of writing to delineate their research methodologies and discuss their findings comprehensively. In contrast, literary scholars employ academic writing to construct critiques grounded in factual analysis and evidence-based interpretations (Akkaya & Aydin, 2018; Wilson, 2019). In the social sciences, academic writing serves as a critical tool for conducting and presenting research. It requires a disciplined structure, typically comprising an introduction that sets the stage for the research question, a literature review that situates the research within the existing body of knowledge, a methodology section that describes the methods of data collection and analysis, followed by results, and a discussion that interprets the findings in the context of the broader theoretical and empirical landscape (Bhattacharjee, 2012; MacDonald, 2010). One of the final and most crucial stages of academic writing is the editing process, which ensures that the argument is not only coherent and well-structured but also polished in terms of language, grammar, and style. This step is indispensable for enhancing the clarity and precision of scholarly communication, making it more accessible and impactful. With the increasing integration of artificial intelligence (AI) tools such as ChatGPT, the editing process is undergoing transformation, offering researchers new ways to refine their manuscripts efficiently while maintaining academic rigor (Chauhan, 2022; Curry, 2024; Srivastava & Agarwal, 2024; Tran et al., 2023).

In this digital age, AI is rapidly transforming the landscape of research across various disciplines, heralding a new era of scientific inquiry and innovation. By harnessing the power of AI, researchers can analyze complex datasets, automate mundane tasks, and generate

sophisticated models and simulations with unprecedented accuracy and efficiency. This integration of AI not only accelerates the pace of research but also enhances the quality and reliability of findings. As AI continues to evolve, it is increasingly becoming an indispensable tool in the researcher's toolkit, offering novel solutions to longstanding challenges and facilitating a deeper understanding of intricate scientific phenomena. This shift towards AI-driven research promises to reshape how knowledge is created, shared, and applied, potentially leading to groundbreaking discoveries and technological advancements (Christou, 2023; Ciaccio, 2023; Khalifa & Albadawy, 2024; Pal, 2023).

Developed by OpenAI, ChatGPT represents a considerable breakthrough in the field of natural language processing (NLP). Departing from the original GPT architecture designed primarily for tasks such as machine translation and text summarization, ChatGPT adopts a generative strategy that facilitates the real-time generation of novel content in interactive dialogues. This feature sets ChatGPT apart from other AI models, including OpenAI's DALL-E, which focuses on creating visual content from textual descriptions. A pivotal characteristic of ChatGPT is its ability to maintain a consistent persona throughout interactions, thereby enhancing the authenticity and continuity of conversations, a marked improvement over more segmented exchanges. This trait arises from rigorous training on an extensive and varied dataset, which includes a wide array of conversational texts such as chat logs, forum discussions, and social media interactions. The extensive training protocol and its unique architectural framework enable ChatGPT to produce responses that closely mirror human conversational patterns, making it a highly adaptable tool across different domains. Remarkably, upon its release to the public on November 30, 2022, ChatGPT swiftly garnered widespread interest, attracting over one million users within just one week, underscoring its considerable appeal. In the realm of education, the deployment of ChatGPT has provoked a range of reactions from educators, pointing to potential shifts in established educational practices. This suggests that ChatGPT's capabilities might influence educational strategies and methodologies, contributing to ongoing debates and discussions within the academic community about the integration of AI technologies in teaching and learning processes.

(Klayklung et al., 2023; Lim & Siripatthanakul, 2023; Roumeliotis & Tselikas, 2023; Shaengchart et al., 2023; Su & Liu, 2023).

ChatGPT has evolved through several versions, each enhancing its capabilities and expanding its potential applications. The initial versions of ChatGPT were primarily focused on generating coherent and contextually relevant text based on user prompts. These versions demonstrated strong language understanding and fluency, but occasionally produced outputs that were overly verbose or factually inaccurate. Subsequent iterations introduced significant improvements in terms of accuracy, fine-tuning the model to minimize biases and ensure more reliable outputs. OpenAI's introduction of GPT-3.5 marked a major leap, offering enhanced contextual awareness and better handling of nuanced conversations. The most recent advancements, particularly with GPT-4, emphasized increased factual accuracy, improved reasoning abilities, and the capacity to engage in more complex tasks, such as code generation, logical problem-solving, and creative writing. GPT-4 also introduced multimodal capabilities, meaning it can process both text and images, allowing for more versatile applications. These versions also incorporate safety mechanisms to prevent harmful or biased outputs, with features like fine-grained user customization and expanded memory to support longer, more dynamic interactions. Each version of ChatGPT builds on the last, refining the balance between generating human-like text and maintaining high standards of ethical AI use (Gandolfi, 2024; Kapuściński, 2024; Sant, 2024; Yekta, 2024). Table 1 shows the parameters used for training and features of GPT-1, GPT-2, GPT-3, and GPT-4.

Table 1. GPT Model Capability Comparison Matrix

	GPT-1	GPT-2	GPT-3	GPT-4
Language Understanding	Limited	Improved	Advanced	Highly Advanced
Text Generation	Basic	Advanced	Very Advanced	Exceptional
Sentiment Analysis	Not Supported	Not Supported	Supported	Enhanced
Text Summarization	Not Supported	Not Supported	Supported	Enhanced
Text Correction	Not Supported	Not Supported	Supported	Enhanced

(Source: Alawida et al., 2023)

Table 1 illustrates the evolution and progression of GPT (Generative Pre-trained Transformer) language models from GPT-1 to GPT-4, comparing five key capabilities across different versions: language understanding, text generation, sentiment analysis, text summarization, and text correction. It shows a clear progression in capabilities, with GPT-1 having limited or unsupported features in most categories, while GPT-4 demonstrates highly advanced or enhanced capabilities in all areas. The comparison reveals how each successive version has brought significant improvements, with a notable jump in functionality occurring at GPT-3, which introduced support for sentiment analysis, summarization, and text correction. GPT-4 represents the most sophisticated version, with "Exceptional" text generation abilities and "Enhanced" capabilities across all other features. This matrix effectively visualizes the technological advancements and increasing sophistication of GPT models over time, highlighting how these AI language models have evolved from basic text processors to highly capable language understanding and generation systems (Alawida et al., 2023).

Kim (2023) discusses the rising interest in AI chatbots, particularly ChatGPT, developed by OpenAI, and their implications in academic authorship. Despite the increasing use of ChatGPT, ethical concerns about attributing authorship to AI in scientific articles have emerged. A publication in *Nature* emphasizes that AI cannot be held accountable for the claims made in scholarly works, highlighting the need for human oversight. Kim illustrates this point through an example where ChatGPT provided a detailed response about the effects of streptozotocin-induced diabetes on bone growth in rats. While the chatbot offered specific references, they were ultimately found to be fabricated, underscoring the risks of relying solely on AI-generated content for factual accuracy. In contrast to traditional paid language editing services, ChatGPT has demonstrated advantages, particularly for non-English speaking authors, by producing refined sentences quickly and for free. However, the article stresses that while AI can assist with language editing, it should not be credited as a co-author, as its primary function is to enhance clarity rather than contribute original ideas. Authors are urged to validate any new ideas generated by AI through empirical research and to disclose the use of AI in their work. Given ChatGPT's propensity to generate misleading information, thorough human review and verification of its outputs are essential before incorporation into academic writing.

Chukwuere (2024) investigates the role of ChatGPT in the current academic landscape, highlighting its remarkable ability to generate human-like text responses. The study explores ChatGPT's impact on various academic tasks, including writing assistance, data analysis, literature reviews, and scientific collaboration. Through a rapid literature review, the research identifies both the benefits and limitations of using ChatGPT in academic research, such as its potential for data collection and collaboration, as well as concerns about plagiarism. The study concludes that, when used responsibly, ChatGPT holds significant promise for enhancing academic research and fostering interdisciplinary cooperation, offering transformative possibilities for the future of scholarly work.

The primary objective of a scientific article is to present new information substantiated by evidence, necessitating rigorous scrutiny of all claims before publication. While authors may utilize English-editing services during the publication process, these services should not receive co-authorship. Employing ChatGPT solely for language editing poses no issues in preparing scientific manuscripts. However, any novel ideas proposed by ChatGPT must be empirically validated, and their results should be independently verified by human researchers. As previously demonstrated, the current version of ChatGPT can potentially produce erroneous information; thus, it is imperative for human authors to thoroughly review and confirm the accuracy of the information produced by ChatGPT before its inclusion in their articles. Additionally, any AI assistance must be disclosed in the publication (Gaggioli, 2023; Kim, 2023). Furthermore, Golan et al. (2023) observe that AI has become a crucial and transformative technology across various sectors. Its applications permeate nearly every field and industry, with academic writing being a particularly dynamic area that has substantially incorporated AI-based tools and methodologies. Kim (2023) notes that many authors, especially those from non-English speaking backgrounds, frequently utilize language editing services provided by various publishers. The study contrasts these traditional paid services with ChatGPT, highlighting that ChatGPT offers significant advantages in certain aspects. Notably, ChatGPT's ability to produce more refined sentences surpasses that of unedited texts. Additionally, ChatGPT can provide edited paragraphs within seconds and is currently available at no cost to users. Despite these benefits, the current version of ChatGPT may generate inaccurate

information. Therefore, it is crucial for authors to rigorously scrutinize and validate the content generated by ChatGPT before its inclusion in scholarly publications, ensuring the integrity and credibility of the scientific discourse.

Despite the increasing integration of AI tools like ChatGPT in academic writing, a significant gap remains in understanding their impact on the specific needs and experiences of graduate students in the social sciences, particularly in Thailand. While existing literature acknowledges the general capabilities of AI in refining language and improving readability, empirical research focusing on the subjective experiences of students actively utilizing these tools is limited. Furthermore, the effects of ChatGPT on adherence to disciplinary editorial standards, especially regarding the articulation of complex ideas and academic rigor, have not been thoroughly examined. In Thailand, where educational standards and the demand for high-quality research are rapidly evolving, graduate students face the dual challenges of clearly expressing intricate concepts while meeting stringent editorial requirements. ChatGPT offers a promising solution by assisting in the refinement of language and structure in academic articles. This study aims to investigate how graduate students in Thailand perceive the effectiveness of ChatGPT in enhancing their writing processes, thereby contributing valuable insights into the evolving role of AI in shaping academic conventions within the social sciences. Through in-depth interviews and content analysis, this research seeks to provide a comprehensive understanding of how AI tools, exemplified by ChatGPT (GPT-4), are reshaping academic writing in this context.

Research Objective

The objective of this study is to explore the effectiveness of ChatGPT (GPT-4) in enhancing the language editing processes of social sciences articles from the perspectives of graduate students.

Methodology

This study employed a qualitative research methodology to explore individual perspectives and experiences regarding ChatGPT usage in academic writing. The essence of qualitative research lies in its ability to provide nuanced explanations for observed phenomena.

Central to this approach is the valorization of open-ended dialogue in interviews, which not only enriches the data pool but also deepens the researcher's understanding of the subject matter (Akyildiz & Ahmed, 2021; Bryda & Costa, 2023). Semi-structured interviews were used to facilitate a detailed and goal-oriented data collection process aligned with the research objectives. This format is advantageous for addressing key research questions while allowing the flexibility to explore specific topics comprehensively. It enables the researcher to guide the conversation, ensuring that discussions remain focused on the intended themes. This flexibility is crucial for maintaining the relevance of the dialogue to the research goals for both the interviewer and the interviewee. The semi-structured format fosters a dialogic interaction, encouraging open and expansive responses that help capture a holistic view of the subject matter under investigation (Islam & Aldaihani, 2022). The interview protocol was carefully crafted to gather perceptions from individuals engaged in language editing for social sciences articles regarding ChatGPT as a facilitative tool. The interviews, conducted in English, were structured around open-ended questions to stimulate detailed discourse. They could be conducted either in person or remotely, with audio recordings used to aid thorough analysis of the discussions. Additionally, the study utilized a documentary method, analyzing secondary data sources to extract primary data insights. This comprehensive methodological approach was designed to deepen the understanding of language editing for social sciences articles and the role of ChatGPT within it. The questions used in the interviews are listed in the Appendix.

Purposive sampling was employed as a strategic method for participant selection, characteristic of qualitative research. This approach involves the selective recruitment of individuals based on the researchers' informed judgment, tailored to meet the specific needs of the investigation (Brod et al., 2009; Zickar & Keith, 2023). Purposive sampling focuses on enriching understanding of a particular group or phenomenon. The study aimed to recruit 12 participants, including social sciences graduate students in Pathum Thani, Thailand, chosen for their direct experience, expertise, and involvement with social sciences articles and ChatGPT. The study's participants were Ph.D. students from different universities, enrolled in a social sciences program. The inclusion criteria specified individuals 18 years or older who are actively involved in language editing for social sciences articles, with recent experience or knowledge

related to ChatGPT (GPT-4). This targeted recruitment strategy was designed to collect rich, contextually relevant data, enhancing the depth and integrity of the study's findings. The interview data were gathered in March of 2024. Table 2 presents the demographic information of the study's participants.

Table 2. Respondents' Demographic Information

No.	Gender	Age	Experience with ChatGPT	Academic Level	Program
R1	Male	29	Yes	Ph.D.	Public Administration
R2	Male	32	Yes	Ph.D.	Business Administration
R3	Male	33	Yes	Ph.D.	Economics
R4	Male	43	Yes	Ph.D.	Laws
R5	Male	45	Yes	Ph.D.	Sociology
R6	Male	42	Yes	Ph.D.	Public Administration
R7	Female	29	Yes	Ph.D.	Education
R8	Female	27	Yes	Ph.D.	Psychology
R9	Female	33	Yes	Ph.D.	Economics
R10	Female	34	Yes	Ph.D.	Economics
R11	Female	44	Yes	Ph.D.	Education
R12	Female	28	Yes	Ph.D.	Business Administration

(Source: Authors)

The demographic information presented in Table 2 provides a comprehensive overview of the 12 respondents (R1–R12) who participated in the study. The sample exhibits a balanced gender distribution, comprising six males and six females. The participants' ages range from 27 to 45 years old, with a notable concentration in their late 20s to early 30s, and several participants in their early to mid-40s. All respondents reported having experience with ChatGPT, indicating their familiarity with the technology being studied. In terms of academic qualifications, all participants were pursuing Ph.D. degrees across various social science disciplines. The academic programs represented include Public Administration (2 participants), Business Administration (2 participants), Economics (3 participants), Laws (1 participant),

Sociology (1 participant), Education (2 participants), and Psychology (1 participant). This diverse disciplinary representation within the social sciences provides a rich cross-section of perspectives while maintaining the focus on doctoral-level academic expertise. The even gender distribution, varied age range, and diverse academic backgrounds contribute to a well-rounded sample for investigating ChatGPT's role in academic writing and language editing.

Content analysis was the primary method for data analysis, facilitating the meticulous and unbiased examination of textual, visual, or verbal content. This qualitative technique is instrumental in identifying meaningful patterns, themes, or categories from the data, enabling insightful conclusions and interpretations. The process involved systematic categorization of data, ensuring the validity of the inferences made through inductive reasoning (Finfgeld-Connett, 2014; Shava et al., 2021). Furthermore, to enhance data management and analysis, a word frequency analysis was performed, visualizing the most frequently occurring words to identify key themes and concepts. The use of a word cloud facilitated a more organized and detailed exploration of the collected data, allowing for more accurate navigation of its complexities (Heimerl et al., 2014).

Results

The participants demonstrated a systematic approach to using ChatGPT for editing their academic work in social sciences. Graduate students primarily utilized ChatGPT for three key editing functions: grammatical refinement, stylistic enhancement, and structural improvement. For grammatical editing, participants would input their draft paragraphs for immediate feedback on grammar, syntax, and punctuation errors. In terms of style, they employed ChatGPT to suggest more refined vocabulary choices and to maintain consistency throughout their documents, particularly in lengthy academic papers. Students reported submitting their work in segments to ChatGPT for real-time corrections and suggestions, which helped them refine their arguments and improve overall document coherence. Moreover, the majority of participants noted using ChatGPT as an iterative editing tool, running multiple drafts through the system to progressively improve their writing. The tool was particularly valuable for non-native English speakers, as it helped them produce more polished sentences quickly. However, participants emphasized their practice of thoroughly

social sciences. The AI's ability to maintain style consistency throughout a document helps in preserving the coherence and readability of lengthy academic papers, which can often become disjointed over multiple revisions.

“ChatGPT can enhance academic writing by providing immediate feedback on grammar and syntax. The real-time corrections are helpful for catching those common grammatical mistakes. It ensures the text meets professional standards, which is crucial for academic work. Also, ChatGPT substantially improved my papers' readability by suggesting clearer sentence structures and more precise academic vocabulary. Moreover, I found the tool particularly helpful in maintaining consistency throughout lengthy academic manuscripts.” (A graduate student in Public Administration, interviewed on March 10, 2024).

“I have utilized the language editing services offered by various publishers. Compared to paid English-editing services, ChatGPT has proven more advantageous in certain aspects. Its ability to produce more refined sentences exceeds those of the unedited versions. It can provide an edited paragraph within seconds and is currently available for free to everyone” (A graduate student in Business Administration, interviewed on March 10, 2024).

“ChatGPT suggests better vocabulary, which can make complex ideas in social sciences much clearer and more precise. Plus, ChatGPT helps maintain a consistent style throughout the document. This is so important for keeping lengthy papers coherent and readable” (A graduate student in Economics, interviewed on March 10, 2024).

2. Efficiency and Time Management

The speed with which ChatGPT operates allows graduate students to receive feedback and make corrections much faster than would be possible with traditional human editing. This rapid turnaround facilitates quicker revisions and supports a more dynamic writing process where students can iteratively refine their arguments and structure. The availability of ChatGPT ensures that students can work on their papers at any time, which is particularly beneficial for those balancing various responsibilities or working in different time zones, thus making efficient use of limited time.

“The real-time feedback on grammar and syntax helped me produce more polished academic work efficiently” (A graduate student in Public Administration, interviewed on March 10, 2024).

“We can quickly get feedback on our drafts with ChatGPT. It is much faster than waiting for edits from a human editor. That speed makes a huge difference. It allows us to revise our work promptly, which really helps in refining our arguments and the overall structure of the paper” (A graduate student in Laws, interviewed on March 11, 2024).

“The ability to receive feedback at any time is a game-changer, especially with our varying schedules. The 24/7 availability means we can work on our papers whenever we find the time. It is perfect for those of us juggling jobs or in different time zones” (A graduate student in Sociology, interviewed on March 11, 2024).

3. Educational Tool and Learning Process

Beyond mere text editing, ChatGPT serves as an educational tool that promotes ongoing learning and skill development in academic writing. By interacting with this AI, students can gain insights into better writing practices and understand the nuances that elevate the quality of their work. The AI's feedback can act as a continuous learning mechanism, encouraging students to analyze and reflect on their writing style and structure. This aspect of ChatGPT is invaluable as it complements other educational resources such as writing centers or academic advisors, providing a supplementary means of learning that is both flexible and accessible.

"I've started using ChatGPT not just for editing, but as a learning tool for writing. It is amazing how much you can improve by just interacting with the AI" (A graduate student in Public Administration, interviewed on March 10, 2024).

"ChatGPT can give feedback that goes beyond basic grammar. It helps me see better writing practices and understand the nuances that make my writing stronger" (A graduate student in Sociology, interviewed on March 11, 2024).

"When I work on a paper, I frequently run my drafts through ChatGPT. It does more than correct mistakes; it provides feedback that helps me understand better writing practices and the finer points that improve the quality of my work. It is like having an interactive guide. It is not just about spotting errors. The AI comments on style and structure, offering suggestions that make you think critically about how your writing flows and how effectively you're arguing your points" (A graduate student in Education, interviewed on March 11, 2024).

4. Challenges and Limitations

Despite its advantages, the application of ChatGPT in academic settings is not without challenges. One significant limitation is the AI's potential lack of deep contextual understanding, which is crucial in grasping the complex theories and specific jargon of social sciences. This might lead to suggestions that, while grammatically correct, could be contextually inappropriate. An overreliance on AI for editing tasks could impede students' development of critical writing skills and independent thinking. Ethical concerns also arise regarding the authenticity and originality of AI-assisted academic work, compounded by potential risks related to data privacy and the security of sensitive information.

"Sometimes I worry that it could suggest changes that make sense linguistically but distort the meaning I am trying to convey, especially with nuanced theoretical discussions" (A graduate student in Public Administration, interviewed on March 10, 2024).

"It is important to consider how relying too much on AI could affect our own skills. There's a risk that if we depend on it for everything, we might not develop our ability to critically analyze and revise our work as effectively. It is like using a calculator for every simple math problem; over time, you might find that your basic math skills start to deteriorate because you're not practicing them" (A graduate student in Economics, interviewed on March 10, 2024).

"There are ethical considerations. Using AI in our academic work brings up questions about the originality and authenticity of our writing. How much of the edited work can we claim as solely our own?" (A graduate student in Economics, interviewed on March 11, 2024)

“I think we should be more judicious in how we use ChatGPT. It is undoubtedly a powerful tool for certain tasks, but maybe we should limit its use to initial drafts or less critical parts of our work” (A graduate student in Education, interviewed on March 11, 2024).

“While ChatGPT is great for grammatical corrections and basic style suggestions, it does not fully grasp the complex theories or the specific jargon we use in our field. The feedback might be technically correct, but it can miss the mark contextually” (A graduate student in Laws, interviewed on March 11, 2024).

“It might be best to use ChatGPT as a supplementary tool rather than a primary editing resource. We can benefit from its speed and efficiency without compromising the depth and integrity of our work” (A graduate student in Psychology, interviewed on March 11, 2024).

Discussions and Conclusions

The qualitative approach adopted in this investigation provides a nuanced understanding of the students' experiences, highlighting both the potential enhancements and the challenges faced while incorporating AI into their academic writing workflows. The study revealed ChatGPT's significant impact on enhancing both the readability and academic rigor of social sciences research articles. In terms of readability, the AI tool demonstrated strong capabilities in improving grammatical accuracy, refining sentence structures, and maintaining stylistic consistency throughout academic manuscripts. Participants reported that ChatGPT was particularly effective in suggesting more precise vocabulary and improving document flow, which enhanced the overall clarity of their academic arguments. Regarding academic rigor, the tool proved valuable in maintaining a consistent scholarly tone and supporting proper academic formatting, though its effectiveness was somewhat limited by its understanding of discipline-specific terminology.

and complex theoretical frameworks. The research showed that ChatGPT's real-time feedback and editing capabilities led to more polished final manuscripts with clearer presentation of ideas and better-organized content. However, the study emphasized that optimal results were achieved when users adopted a balanced approach, using ChatGPT as a supplementary tool rather than a primary editor. This approach involved careful human oversight, regular validation of content accuracy, and integration with traditional editing methods to maintain the authenticity of academic voice while benefiting from AI assistance. While the tool significantly improved technical aspects of writing, participants noted the importance of verifying all suggestions against original meanings and reviewing changes for academic appropriateness, particularly in field-specific contexts. The findings suggested that ChatGPT's effectiveness is maximized when combined with human expertise, creating a synergistic approach that enhances both the readability and scholarly quality of academic writing.

ChatGPT significantly boosts the quality of academic writing by providing instant feedback on grammar and syntax, making it highly effective in identifying and correcting common grammatical errors. This ensures that the writing adheres to professional standards. Moreover, ChatGPT's capability to suggest precise vocabulary helps in articulating complex ideas clearly, which is particularly valuable in the social sciences. Its ability to maintain consistency in style is crucial for keeping lengthy academic papers coherent and readable, even through multiple revisions. The speed of ChatGPT is a major asset, allowing students to receive rapid feedback and make necessary corrections quickly. This is especially beneficial for those juggling various responsibilities or operating across different time zones, enabling efficient time management and flexible working hours. Furthermore, ChatGPT acts as a dynamic educational tool, enhancing students' understanding of effective writing practices and the nuances that elevate the quality of their work. It serves not just as a proofreader, but as an interactive guide that provides valuable insights into writing style and structure. The study's results were consistent with Mahapatra's (2024) findings, which substantiated a notable positive influence of ChatGPT on students' proficiency in academic writing, and students' perspectives regarding this impact were predominantly favorable.

Imran and Almusharraf (2023) also affirmed the substantial role of the AI chatbot, ChatGPT, as a writing assistant across various disciplines. Their analysis and findings underscore that the introduction of ChatGPT heralds a new era of boundless advancements in science, technology, and education. Furthermore, Athanassopoulos et al. (2023) revealed that ChatGPT could serve as a valuable language learning tool and contribute to the teaching process, particularly for students with refugee or migrant backgrounds. Golan et al. (2023) indicated that the adoption of AI-based tools for scientific writing should be more broadly embraced.

However, the application of ChatGPT in academic settings is not without challenges. Its potential limitations in understanding complex theories and specific jargon could lead to contextually inappropriate suggestions. Relying heavily on AI might also hinder the development of essential writing skills and critical thinking. Additionally, ethical concerns about the originality and authenticity of AI-assisted work, along with data privacy and security risks, suggest a cautious approach to its use. The study's findings align with Mondal and Mondal (2023), highlighting concerns about the reliability of ChatGPT and the potential risks associated with its use. An (2024) demonstrated that while the findings demonstrate significant improvements in writing skills and stimulated critical thinking, challenges such as the potential over-reliance on AI tools were also acknowledged.

In conclusion, while ChatGPT offers significant advantages for grammatical corrections and style suggestions, it should be considered a supplementary tool in academic writing. Using it judiciously allows graduate students to leverage its capabilities without compromising the depth and integrity of their scholarly work. Consistent with the suggestions of Mondal and Mondal (2023), it is crucial to maintain human judgment in the writing process and to utilize ChatGPT as a complementary resource rather than a substitute for human effort. Researchers and writers are thus encouraged to ensure the responsible and effective application of ChatGPT in their academic endeavors.

Research Implications

This study's exploration into the efficacy of ChatGPT in language editing holds significant implications for the academic community, particularly in the realm of scholarly communication. The findings suggest that AI tools like ChatGPT have the potential to catalyze broader adoption within academic circles, offering avenues for enhancing both the quality and accessibility of academic work. For graduate students, in particular, the study highlights promising opportunities for improving writing proficiency and streamlining the article preparation process, thereby reducing the time and effort typically required for these tasks. Moreover, the insights derived from this research could guide the development of AI tools specifically tailored to meet the unique needs of social science researchers, further advancing the integration of technology into academic practices. By elucidating ChatGPT's potential impact on academic writing, this study makes a valuable contribution to ongoing scholarly discourse. The identification of key themes—including improvements in writing quality, efficiency, pedagogical benefits, and the associated challenges—offers a nuanced perspective on the role of AI in language editing. Importantly, the study emphasizes that ChatGPT should be viewed as a supplementary tool rather than a substitute for human expertise in academic writing. This underscores the necessity of preserving human judgment, critical thinking, and deeper engagement with the content, ensuring that AI tools enhance rather than replace these essential elements of the research process. The study's findings also pave the way for future research into AI's evolving role in academia, advocating for the continuous evaluation of AI's impact on writing quality, educational experiences, and the future of academic publishing.

Limitations and Recommendations for Future Studies

The study's sample size was restricted to only 12 graduate students from Pathum Thani, Thailand, potentially limiting the applicability of the findings to broader populations. Moreover, the specific context of Pathum Thani may constrain the generalizability of the results to graduate students in other geographical locations or cultural settings. Future research endeavors should strive to incorporate larger and more diverse sample sizes

to bolster the generalizability of the findings. Conducting cross-cultural studies in various cultural contexts can provide a more comprehensive understanding of ChatGPT's efficacy in language editing processes across diverse backgrounds. While qualitative methodologies offer valuable insights, they may lack the statistical robustness needed to draw definitive conclusions about the overall effectiveness of ChatGPT in language editing processes. Employing a mixed-methods approach that combines quantitative measures with qualitative methods can yield a more nuanced and comprehensive analysis of ChatGPT's impact on language editing processes. Furthermore, the study's reliance on the subjective viewpoints of graduate students may introduce bias into the findings and interpretations. Additionally, the study's narrow focus solely on the perspectives of graduate students overlooks the insights of other stakeholders such as professors, editors, or language professionals. For future studies, longitudinal studies tracking the usage of ChatGPT over an extended period can offer insights into its sustained effectiveness and any evolving perceptions among users. Additionally, involving a broader spectrum of stakeholders, including professors, editors, and language professionals, in future research endeavors can capture diverse perspectives on the utility of ChatGPT in academic writing.

References

- Akkaya, A. & Aydin, G. (2018). Academics' views on the characteristics of academic writing. **Educational Policy Analysis and Strategic Research**, 13(2), 128–160. Form <https://doi.org/10.29329/epasr.2018.143.7>.
- Akyildiz, S. T., & Ahmed, K. H. (2021). An overview of qualitative research and focus group discussion. **International Journal of Academic Research in Education**, 7(1), 1–15. Form <https://doi.org/10.17985/ijare.866762>.
- Alawida, M., Mejri, S., Mehmood, A., Chikhaoui, B., & Isaac Abiodun, O. (2023). A comprehensive study of ChatGPT: Advancements, limitations and ethical considerations in natural language processing and cybersecurity. **Information**, 14(8), 462. Form <https://doi.org/10.3390/info14080462>.

- An, N. M. (2024). Leveraging ChatGPT for enhancing English writing skills and critical thinking in University Freshmen. **Journal of Knowledge Learning and Science Technology**, **3**(2), 51–62. Form <https://doi.org/10.60087/jklst.vol3.n2.p62>.
- Athanassopoulos, S., Manoli, P., Gouvi, M., Lavidas, K., & Komis, V. (2023). The use of ChatGPT as a learning tool to improve foreign language writing in a multilingual and multicultural classroom. **Advances in Mobile Learning Educational Research**, **3**(2), 818–824. Form <https://doi.org/10.25082/AMLER.2023.02.009>.
- Bhattacharjee, A. (2012). **Social science research: Principles, methods, and practices**. University of South Florida, Form https://digitalcommons.usf.edu/oa_textbooks/3.
- Brod, M., Tesler, L. E., & Christensen, T. L. (2009). Qualitative research and content validity: Developing best practices based on science and experience. **Quality of Life Research**, **18**, 1263–1278. Form <https://doi.org/10.1007/s11136-009-9540-9>.
- Bryda, G., & Costa, A. P. (2023). Qualitative research in digital era: Innovations, methodologies and collaborations. **Social Sciences**, **12**(10), 570. Form <https://doi.org/10.3390/socsci12100570>.
- Chauhan, P. (2022). Fundamentals of academic writing: A literature review. **Journal of NELTA**, **27**(1–2), 161–180. Form <https://doi.org/10.3126/nelta.v27i1-2.53201>.
- Christou, P. A. (2023). How to use artificial intelligence (AI) as a resource, methodological and analysis tool in qualitative research?. **The Qualitative Report**, **28**(7), 1968–1980. Form <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2023.6406>.
- Chukwuere, J. (2024). Today's academic research: The role of ChatGPT writing. **Journal of Information Systems and Informatics**, **6**(1), 30–46. Form <https://doi.org/10.51519/journalisi.v6i1.639>.
- Ciaccio, E. J. (2023). Use of artificial intelligence in scientific paper writing. **Informatics in Medicine Unlocked**, 101253. Form <https://doi.org/10.1016/j.imu.2023.101253>.
- Curry, A. N. (2024). Scholarly writing. In C. Barker–Stucky & K. Elufiede (Eds.), **Best Practices to Prepare Writers for Their Professional Paths**, IGI Global 120–134. Form DOI 10.4018/978-1-6684-9024-2.

- Fingfeld–Connett, D. (2014). Use of content analysis to conduct knowledge–building and theory–generating qualitative systematic reviews. **Qualitative Research**, **14**(3), 341–352. Form <https://doi.org/10.1177/1468794113481790>.
- Gaggioli, A. (2023). Ethics: Disclose use of AI in scientific manuscripts. **Nature**, **614**(7948), 413. Form <https://doi.org/10.1038/d41586–023–00381–x>.
- Gandolfi, A. (2024). GPT–4 in education: Evaluating aptness, reliability, and loss of coherence in solving calculus problems and grading submissions. **International Journal of Artificial Intelligence in Education**, 1–31. Form <https://doi.org/10.1007/s40593–024–00403–3>.
- Golan, R., Reddy, R., Muthigi, A., & Ramasamy, R. (2023). Artificial intelligence in academic writing: A paradigm–shifting technological advance. **Nature Reviews Urology**, **20**(6), 327–328. Form <https://doi.org/10.1038/s41585–023–00746–x>.
- Heimerl, F., Lohmann, S., Lange, S., & Ertl, T. (2014, January). Word cloud explorer: Text analytics based on word clouds. In **2014 47th Hawaii international conference on system sciences** (HICSS 2014) (1833–1842). IEEE, Form <https://doi.org/10.1109/HICSS.2014.231>.
- Imran, M., & Almusharraf, N. (2023). Analyzing the role of ChatGPT as a writing assistant at higher education level: A systematic review of the literature. **Contemporary Educational Technology**, **15**(4), ep464, Form <https://doi.org/10.30935/cedtech/13605>.
- Islam, M. A., & Aldaihani, F. M. F. (2022). Justification for adopting qualitative research method, research approaches, sampling strategy, sample size, interview method, saturation, and data analysis. **Journal of International Business and Management**, **5**(1), 1–11. Form <https://doi.org/10.37227/JIBM–2021–09–1494>.
- Kapusiński, M. (2024, June 4). **Evolution of AI: From GPT–1 to GPT–4o – Key features, milestones, and applications**. TTMS, Form <https://ttms.com/chat–gpt–evolution/>.

- Khalifa, M., & Albadawy, M. (2024). Using artificial intelligence in academic writing and research: An essential productivity tool. **Computer Methods and Programs in Biomedicine Update**, 5(2024) 100145. Form <https://doi.org/10.1016/j.cmpbup.2024.100145>.
- Kim, S. G. (2023). Using ChatGPT for language editing in scientific articles. **Maxillofacial Plastic and Reconstructive Surgery**, 45, 13. Form <https://doi.org/10.1186/s40902-023-00381-x>.
- Klayklung, P., Chocksathaporn, P., Limna, P., Kraiwanit, T., & Jangjarat, K. (2023). Revolutionizing education with ChatGPT: Enhancing learning through conversational AI. **Universal Journal of Educational Research**, 2(3), 217–225. Form <https://doi.org/10.17613/3rtf-4408>.
- Lim, L., & Siripipatthanakul, S. (2023, December). A review of artificial intelligence (AI) and ChatGPT influencing the digital economy. In **International Conference on Research and Development (ICORAD)**, 2(2), 29–42. Form <https://doi.org/10.47841/icorad.v2i2.139>.
- MacDonald, S.P. (2010). **Professional academic writing in the Humanities and Social Sciences**. Carbondale: Southern Illinois University Press. Form <https://muse.jhu.edu/pub/186/book/1454>.
- Mahapatra, S. (2024). Impact of ChatGPT on ESL students' academic writing skills: A mixed methods intervention study. **Smart Learning Environments**, 11(1), 9. Form <https://doi.org/10.1186/s40561-024-00295-9>.
- Mondal, H., & Mondal, S. (2023). ChatGPT in academic writing: Maximizing its benefits and minimizing the risks. **Indian Journal of Ophthalmology**, 71(12), 3600–3606. Form https://doi.org/10.4103/IJO.IJO_718_23.
- Pal, S. (2023). A paradigm shift in research: Exploring the intersection of artificial intelligence and research methodology. **International Journal of Innovative Research in Engineering & Multidisciplinary Physical Sciences**, 11(3), 1–7. Form <https://doi.org/10.37082/IJIRMPS.v11.i3.230125>.

- Roumeliotis, K. I., & Tselikas, N. D. (2023). ChatGPT and Open-AI models: A preliminary review. **Future Internet**, 15(6), 192. Form <https://doi.org/10.3390/fi15060192>.
- Sant, H. (2024, July 19). **ChatGPT-4 vs ChatGPT-3.5 default vs. ChatGPT-3.5 legacy: Differences tested**. Geekflare. Form <https://geekflare.com/chat-gpt-versions-comparison/>.
- Shaengchart, Y., Bhumpenpein, N., Kongnakorn, K., Khwannu, P., Tiwtakul, A., & Detmee, S. (2023). Factors influencing the acceptance of ChatGPT usage among higher education students in Bangkok, Thailand. **Advance Knowledge for Executives**, 2(4), 1–14. Form <https://www.researchgate.net/publication/374420317>.
- Shava, G. N., Hleza, S., Tlou, F., Shonhiwa, S., & Mathonsi, E. (2021). Qualitative content analysis, utility, usability and processes in educational research. **International Journal of Research and Innovation in Social Science**, 5(7), 553–558. Form <https://ideas.repec.org/a/bcp/journl/v5y2021i7p553-558.html>.
- Srivastava, A. P. & Agarwal, S. (Eds.). (2024). **Utilizing AI tools in academic research writing**. IGI Global. Form <https://doi.org/10.4018/979-8-3693-1798-3>.
- Su, Y., & Liu, Z. (2023). A study of ChatGPT empowering college students' innovation and entrepreneurship education in the context of China. **International Journal of New Developments in Education**, 5(13), 1–7. Form <https://doi.org/10.25236/IJNDE.2023.051301>.
- Tran, N. V., Nguyen, D. N. C., Nguyen, D. H., Nguyen, H. Q., Trinh, H., Pham, T., ... & Nguyen, T. (2023). How to edit a manuscript with assistance of ChatGPT. **TTU Journal of Biomedical Sciences**, 2(1), 51–64. Form <https://doi.org/10.53901/tjbs.2023.08.art06>.

- Wilson, E. (2019). On academic writing. **Journal of New Librarianship**, 4(1), 193–207. Form <https://doi.org/10.21173/newlibs/6/14>.
- Yekta, M. M. J. (2024). The general intelligence of GPT-4, its knowledge diffusive and societal influences, and its governance. **Meta-Radiology**, 2(2), 100078. Form <https://doi.org/10.1016/j.metrad.2024.100078>.
- Zickar, M. J., & Keith, M. G. (2023). Innovations in sampling: Improving the appropriateness and quality of samples in organizational research. **Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior**, 10, 315–337. Form <https://doi.org/10.1146/annurev-orgpsych-120920-052946>.

**การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านทุนทางวัฒนธรรม:
กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ ตำบลหนองลู
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี**
**Developing the Grassroots Economy through Cultural
Capital: A Case Study of the Mon Ethnic Group in
Ban Wang Ka, Nong Lu Subdistrict,
Sanakhla Buri District, Kanchanaburi Province**

นพรัตน์ ไชยชนะ^{1*} วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์¹ มะรอมแซะ เลี้ยวและ¹ สุภาพงษ์ สุขชาวนา²
พจณีย์ สุขชาวนา³ วีระ ยุคคุณธร⁴ และ วิยะดา พลชัย⁵
Nobparat Chaichana^{1*}, Weerawat Udomsap¹, Marosaeh Lohlaeh¹,
Suapong Sukchaona², Photjaneer Sukchaona³, Weera Yukunthorn⁴ and
Wiyada Pollachai⁵

¹ สาขาวิชานวัตกรรมสังคมเพื่อการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 71190

² สาขาวิชาการออกแบบดิจิทัลคอนเทนต์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี กาญจนบุรี 71190

³ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
กาญจนบุรี 71190

⁴ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
กาญจนบุรี 71190

⁵ สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
กาญจนบุรี 71190

¹ Program Social Innovation for Community Development, Faculty of Humanities and Social
Science, Kanchanaburi Rajabhat University, Kanchanaburi 71190

² Digital Content Design major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Kanchanaburi

Rajabhat University, Kanchanaburi 71190

³ Department of Computer Studies, Faculty of Science and Technology, Kanchanaburi Rajabhat

University, Kanchanaburi 71190

⁴ The Mathematics Department, Faculty of Science and Technology, Kanchanaburi Rajabhat

University, Kanchanaburi 71190

⁵ Program Social Digital Technology for Business, Faculty of Management Science, Kanchanaburi

Rajabhat University, Kanchanaburi 71190

*Corresponding author: Chimmanee@kru.ac.th

Received: August 19, 2024; **Revised:** October 2, 2024; **Accepted:** October 11, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากผ่านการใช้ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านวังกะ วิเคราะห์บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และค้นหาแนวทางในการใช้ทุนเหล่านี้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน การวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประยุกต์วิธีวิจัยเชิงมานุษยวิทยา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยประชากร 25 คน มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ในพื้นที่ การสร้างเครื่องมือวิจัยประกอบด้วยการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างและแบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลที่ครอบคลุมและเชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แนวคิด (Thematic Analysis) โดยใช้วิธีการสามเส้า (Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา

ผลการศึกษพบว่ากลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะมีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและลึกซึ้ง ประกอบด้วยความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรมดั้งเดิม เช่น ประเพณีลอยเรือสะเดาะเคราะห์และประเพณีสงกรานต์มอญบ้านวังกะ ซึ่งจัดขึ้นทุกปีและมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากทั้งในและนอกพื้นที่ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บค่าเข้าชมงาน ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงการขายของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น ผ้าทอมอญ เครื่องประดับ และงานหัตถกรรมต่าง ๆ จากการสำรวจพบว่ารายได้เฉลี่ยของชุมชนเพิ่มขึ้น

ประมาณ 30% ในช่วงการจัดกิจกรรมประเพณีใหญ่ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามากว่า 3,000 คนปี ส่งผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชนมากกว่า 500,000 บาทต่อปี การใช้ทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยรักษาและส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญบ้านวังกะ แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน แนวทางการใช้ทุนทางวัฒนธรรมดังกล่าวสามารถเพิ่มมูลค่าและสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนมอญบ้านวังกะในระยะยาว

คำสำคัญ: ทุนทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจฐานราก ชุมชนมอญบ้านวังกะ การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This research aims to study the development of the grassroots economy through the utilization of cultural capital by the Mon ethnic group in Ban Wang Ka, Nong Loo Subdistrict, Sangkhla Buri District, Kanchanaburi Province. The objectives are to synthesize the cultural capital of the Ban Wang Ka community, analyze the role of cultural capital in grassroots economic development, and identify ways to use this capital to create added value and improve the quality of life of the community. The research employs qualitative methods, incorporating anthropological approaches. The sample group consists of 25 individuals with knowledge and experience in the community's culture and economy. Data collection methods include in-depth interviews, focus group discussions, and on-site observation. Research tools consist of structured and semi-structured interview guides to collect comprehensive and in-depth data. Data analysis involves content analysis and thematic analysis, using triangulation to enhance the credibility of the findings.

The study results reveal that the Mon ethnic group in Ban Wang Ka possesses diverse and profound cultural capital, including religious beliefs and traditional rituals such as the "Boat Floating Ceremony" for misfortune dispelling and the Mon Songkran Festival, which are held annually and play a significant role in generating income for the community. These events attract numerous tourists, both from within and outside the region, resulting in income distribution through various channels, such as entrance fees, accommodation, food

and beverages, and the sale of souvenirs and local products like Mon-woven textiles, jewelry, and handicrafts. Survey data indicate that the community's average income increases by approximately 30% during major cultural festivals, especially during the Songkran Festival, which attracts over 3,000 tourists annually. This leads to an economic circulation exceeding 500,000 baht per year within the community. Utilizing this cultural capital not only helps preserve and transmit the Mon identity of Ban Wang Ka but also plays a crucial role in promoting cultural tourism and fostering sustainable economic collaboration. The approach to leveraging cultural capital can effectively add value and create economic sustainability for the community, serving as an essential tool for grassroots economic development and strengthening the Mon community in Ban Wang Ka in the long term.

Keywords: Cultural capital, Grassroots economy, Mon community of Ban Wang Ka, Local development

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันของอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีในช่วง 3-5 ปีที่ผ่านมาพบว่าการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่สำคัญ โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวที่ถือเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก ภายหลังการระบาดของโควิด-19 เศรษฐกิจท้องถิ่นเริ่มฟื้นตัวในปี 2024 การท่องเที่ยวในอำเภอสังขละบุรีมีแนวโน้มกลับสู่ระดับก่อนการระบาด ซึ่งคาดว่าจะภายในกลางปี 2025 จะสามารถกลับคืนสู่ระดับเดิมได้อย่างสมบูรณ์ การท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรม เช่น การเยี่ยมชมสะพานมอญ วัดวังแก้วเวการาม และการทำบุญตักบาตรในวัดชีขาวมอญ เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจำนวนมากได้เข้ามาเยี่ยมชมและสร้างรายได้กว่า 3 ล้านบาทในช่วงวันหยุดยาว (Bangkok Post, 2021)(Bangkok Post) ในด้านเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดกาญจนบุรีและประเทศ แนวโน้มในปี 2024 คาดว่าจะเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยมีการคาดการณ์การเติบโตที่ 2.4% ในปี 2024 และเพิ่มขึ้นเป็น 2.8% ในปี 2025 โดยปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญคือการท่องเที่ยวและการบริโภคภาคเอกชน นอกจากนี้ การส่งออกสินค้ายังคงมีแนวโน้มที่ดีซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่ (World Bank, 2024)(World Bank) วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพในอำเภอสังขละบุรีเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและทุนทางวัฒนธรรมเป็นหลัก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศาสนาทำให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น อาหาร และของที่ระลึก นอกจากนี้ ธุรกิจท้องถิ่นและร้านอาหารยังมีโอกาสเติบโตเมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืนในชุมชนท้องถิ่น

ชุมชนมอญในจังหวัดกาญจนบุรีสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1) กลุ่มชาติพันธุ์มอญที่ได้รับสัญชาติไทย กลุ่มนี้เข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น พวกเขาอพยพพร้อมกับกลุ่มชาติพันธุ์มอญที่มาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพฯ และพื้นที่ปริมณฑล รวมถึงจังหวัดอื่น ๆ กลุ่มนี้ได้รับสัญชาติไทยและมีชีวิตความเป็นอยู่ตามวิถีของชุมชนท้องถิ่น บางชุมชนยังคงรักษาวัฒนธรรมและอัตลักษณ์แบบมอญไว้อย่างดี ขณะที่บางชุมชนมีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย แต่ยังคงความภาคภูมิใจในเชื้อสายมอญ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์มอญในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ที่ได้ย้ายมาตั้งถิ่นฐานในดินแดนดังกล่าว อำเภอทองมะคา และอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และ 2) กลุ่มชาติพันธุ์มอญที่ไม่ได้รับสัญชาติไทย กลุ่มนี้อพยพเข้ามาในประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากความไม่สงบทางการเมืองและการบีบคั้นของรัฐบาลของประเทศเมียนมา พวกเขาได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายแดนไทย-เมียนมา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 (นพรัตน์ ไชยชนะ, 2562: 3) ชุมชนมอญบ้านวังกะ

เป็นตัวอย่างที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน กลุ่มชาติพันธุ์มอญที่อพยพมาจากเมืองมะละแหม่ง ประเทศเมียนมา ได้นำวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อดั้งเดิมเข้ามาสู่พื้นที่นี้ และยังคงรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ได้อย่างแข็งแกร่ง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (นพรัตน์ ไชยชนะ, อภิชาติ ใจอารีย์ และ ประสงค์ ตันพิชัย, 2564: 258) อย่างไรก็ตาม ชุมชนมอญบ้านวังกะกำลังเผชิญกับความท้าทายในการรักษาและใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ การวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการวิเคราะห์และเสนอแนวทางที่จะนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน

ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญบ้านวังกะมีบทบาทสำคัญในการรักษาและสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งสามารถมองเห็นได้จากความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรมดั้งเดิม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ สะพานไม้มอญ (สะพานอุตตมานุสรณ์) และวัดวังกวีเวการาม ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยงชุมชนกับประวัติศาสตร์ ความเชื่อ และวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ พิธีกรรมและความเชื่อของชาวมอญ เช่น การทำบุญ การบูชาบรรพบุรุษ และพิธีการลอยเรือสะเดาะเคราะห์ สะท้อนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกับธรรมชาติและศาสนาพุทธที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน การที่ชุมชนยังคงปฏิบัติพิธีกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างความศรัทธาและความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้ทุนทางวัฒนธรรมนี้มีอิทธิพลต่อความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชนอย่างลึกซึ้ง (นพรัตน์ ไชยชนะ, อภิชาติ ใจอารีย์ และ ประสงค์ ตันพิชัย, 2564: 258) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนมอญบ้านวังกะยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สร้างความโดดเด่นและน่าสนใจ โดยนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมจะได้สัมผัสกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ เช่น การเข้าร่วมพิธีทำบุญที่วัด การสวมชุดมอญเพื่อถ่ายภาพที่สะพานไม้มอญ รวมถึงการชิมอาหารพื้นเมืองของชาวมอญ นอกจากนี้ งานหัตถกรรม การทอผ้า และผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่สะท้อนภูมิปัญญาชาวมอญยังเป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าและรายได้ให้กับชุมชน การรักษาและพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมนี้ทำให้ชุมชนมอญบ้านวังกะมีความโดดเด่นในฐานะชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่น่าสนใจ และยังเป็นแนวทางที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาและสังเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมจะช่วยให้ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากมรดกทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้อย่างยั่งยืน (นพรัตน์ ไชยชนะ, 2562: 2)

ปัญหาหลักของการวิจัยนี้คือ การขาดแนวทางที่ชัดเจนในการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะยังคงมีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน แต่การที่ชุมชนขาดความเข้าใจและแนวทางในการพัฒนาทุนเหล่านี้ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม กลายเป็นปัญหาที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน ผู้วิจัยใช้หลักการทางมานุษยวิทยาและเศรษฐศาสตร์ชุมชนในการสังเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ โดยเริ่มจากการศึกษาประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อ และพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ แล้วนำข้อมูลเหล่านี้มาสังเคราะห์หัตถาพของทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชน แนวทางในการนำทุนทางวัฒนธรรมไปใช้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากประกอบด้วย การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ การจัดกิจกรรมและพิธีกรรมที่สะท้อนวิถีชีวิตและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมเข้ากับตลาดท้องถิ่นและตลาดนานาชาติ ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จะนำเสนอแนวทางที่สามารถนำทุนทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างมูลค่าและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนมอญบ้านวังกะในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสังเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์หัตถาพของทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ
3. เพื่อค้นหาแนวทางการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน

กรอบแนวคิดและสมมุติฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัยจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาสามารถพิจารณาประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ การศึกษาบทบาทของอัตลักษณ์และพิธีกรรมทางวัฒนธรรมงานวิจัยของเนตรนา วรวงษ์ (2565) เน้นย้ำถึงความสำคัญของอัตลักษณ์ความเป็น

มอญและพิธีกรรมดั้งเดิมที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวมอญบ้านวังกะ การที่ชุมชนสามารถรักษาและส่งต่อพิธีกรรม เช่น การทำบุญ การลอยเรือสะเดาะเคราะห์ และพิธีสงกรานต์ ทำให้เกิดความเข้มแข็งในอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม สะท้อนถึงความเชื่อและคุณค่าที่ชุมชนให้ความสำคัญ งานวิจัยนี้ช่วยเน้นย้ำว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจงานวิจัยของสุชาสินี วิทยาภรณ์ และคณะ (2566) เน้นถึงการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนมอญบ้านวังกะ พบว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นำเสนอกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์และประเพณีของชาวมอญ เช่น การแสดงดนตรี การสาธิตการทำอาหารพื้นเมือง และการทอดผ้า สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้เป็นหลักฐานสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถเป็นแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน การศึกษาด้านกระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์โดยนพรัตน์ ไชยชนะ, อภิชาติ ใจอารีย์ และประสงค์ ดันพิชัย (2564) ชี้ให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มอญที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านวังกะ การถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นผ่านกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ช่วยสร้างความเข้มแข็งในอัตลักษณ์ของชุมชนและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น การวิจัยนี้เน้นถึงการเรียนรู้ร่วมกันและความสามารถของชุมชนในการปรับตัวเพื่อนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการเกิดประโยชน์ และการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มอญ งานวิจัยของนพรัตน์ ไชยชนะ (2562) วิเคราะห์ถึงการถ่ายทอดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มอญจากรุ่นสู่รุ่น โดยเฉพาะในชุมชนบ้านวังกะ การสืบทอดอัตลักษณ์นี้ไม่เพียงแต่รักษาความเป็นมอญ แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการสืบทอดและรักษาอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและสามารถนำมาใช้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนได้ จากการสังเคราะห์งานวิจัยทั้ง 4 ชิ้น ข้อสรุปที่ได้คือ ทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ความเป็นมอญมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การอนุรักษ์และสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การใช้ทุนทางวัฒนธรรมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก การวิจัยนี้จึงเน้นศึกษาแนวทางการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประยุกต์วิธีวิทยาทางมานุษยวิทยา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกสนามวิจัยและสถานการณ์ทางสังคม การเลือกชุมชนบ้านวังกะต่าบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นสนามวิจัย เนื่องจากชุมชนนี้มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและรักษาทุนทางวัฒนธรรมไว้อย่างดี เชื่อมโยงกับประเด็นวิจัยเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาทุนทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การเลือกพื้นที่นี้ยังพิจารณาจากการเข้าถึงแหล่งข้อมูลและความร่วมมือจากชุมชนในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อกับผู้นำชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อขออนุญาตและกำหนดวันที่จะเข้าไปศึกษาสังเกตและสัมภาษณ์ โดยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอบเขตการเก็บข้อมูลแก่ผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือที่ดี

2. การเข้าสนามวิจัย ผู้วิจัยเข้าชุมชนบ้านวังกะต่าบลอย่างไม่เป็นทางการ โดยประสานติดต่อกับผู้นำชุมชนและสร้างปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในชุมชน เช่น งานประเพณีและกิจกรรมทางวัฒนธรรม การเข้าสนามวิจัยครั้งนี้ใช้เวลา 3 เดือน (มิถุนายน – สิงหาคม 2567) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสังเกตและบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงการประเมินผลกระทบของการทำงานสนามต่อความเป็นอยู่ของชุมชน

3. การเชื่อมชุมชนที่ศึกษา คณะผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญในชุมชนบ้านวังกะต่าบล เช่น ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชนด้านวัฒนธรรม และผู้รู้ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการสำรวจสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยใช้เวลา 1 เดือน (กันยายน 2567) เพื่อทำความเข้าใจโครงสร้าง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องและครอบคลุม

4. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญถูกแบ่งออกเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1.1 ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำทางศาสนา และผู้นำทางจิตวิญญาณ มีบทบาทสำคัญในชุมชน กลุ่มนี้มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาและถ่ายทอดทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน 1.2 ผู้ประกอบพิธีกรรม เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินพิธีกรรมตามประเพณีของชุมชนมอญ เป็นผู้ที่สามารถอธิบายและให้ความเข้าใจในความหมายของพิธีกรรมดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากรบรรพบุรุษได้อย่างลึกซึ้ง 1.3 ปราชญ์ชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น

ครูภูมิปัญญาสมุนไพรร ครูภูมิปัญญาการเกษตร และผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ของชุมชน กลุ่มนี้มีความรู้และความเชี่ยวชาญในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้เพื่อสร้างมูลค่าให้กับชุมชน

1.4 กลุ่มแกนนำในชุมชน เป็นผู้ที่มามีบทบาทในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของชุมชนมอญบ้านวังกะ

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 2.1 กลุ่มเยาวชน ตัวแทนของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสืบทอดทุนทางวัฒนธรรม มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและปรับตัวให้ทุนทางวัฒนธรรมมีความร่วมสมัย 2.2 หน่วยงานราชการในพื้นที่ ตัวแทนจากหน่วยงานที่มีบทบาทในการสนับสนุนการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ได้มุมมองในด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจและการรักษาวัฒนธรรมของชุมชน และ 2.3 ตัวแทนผู้ประกอบการอาชีพในชุมชน เช่น ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์พื้นเมือง ร้านอาหารพื้นบ้าน และผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นถึงมุมมองในการนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ในการเชิงเศรษฐกิจ เหตุผลในการเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ เนื่องจากพวกเขามีบทบาทที่หลากหลายและมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการรักษาและพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญบ้านวังกะ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 25 คน ช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ลึกซึ้ง ครอบคลุม และสะท้อนภาพที่แท้จริงของบทบาททุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน ช่วยให้การวิจัยมีความสมบูรณ์และสามารถนำเสนอแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะได้อย่างแท้จริง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือวิจัยหลายประเภทเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งที่สุดเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ โดยเครื่องมือวิจัยหลักที่ใช้ประกอบด้วย

5.1 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ผู้ประกอบพิธีกรรม และปราชญ์ชุมชนด้านต่าง ๆ นอกจากนี้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรองจำนวน 10 คน เป็นตัวแทนเยาวชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ และตัวแทนผู้ประกอบการในชุมชน การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวกับประสบการณ์ ความเชื่อ และบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างละเอียดครบถ้วน

5.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participant and Non-participant Observation) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการสังเกตวิถีชีวิต กิจกรรม และพิธีกรรมของชาวมอญบ้านวังกะในชุมชน โดยผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอย่างละเอียดทั้งในส่วนของการสังเกตโดยการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและการสังเกตในฐานะบุคคลภายนอก การสังเกตนี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลปฐมภูมิที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ใช้แผนผังความคิด (Mind Map) เพื่อจัดระบบและวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้อย่างเป็นระบบ

5.3 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มชาติพันธุ์มอญ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และตัวแทนเยาวชนจำนวน 10 คน เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพบริบทของชุมชน ประวัติศาสตร์ สภาพกายภาพ สภาพสังคมและวัฒนธรรม สภาพทรัพยากรธรรมชาติ และเศรษฐกิจของชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยนี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจมุมมองที่หลากหลายและประเด็นต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อทุนทางวัฒนธรรมของชาวมอญบ้านวังกะ การสนทนากลุ่มย่อยช่วยเสริมการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต ให้มีความครบถ้วนมากยิ่งขึ้น

5.4 การวัดค่าความเชื่อมั่นและความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยได้รับการประเมินด้วยค่าสัมประสิทธิ์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 0.80–1.00 แสดงถึงความสอดคล้องและความเหมาะสมของคำถาม ในขณะที่เดียวกัน ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการทดสอบและมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.85 ซึ่งแสดงถึงความน่าเชื่อถือในระดับสูงของเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

การใช้เครื่องมือวิจัยทั้งสามประเภท ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มย่อย ทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความลึกซึ้ง ครบถ้วน และหลากหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และการพัฒนาเศรษฐกิจของชาวมอญบ้านวังกะได้อย่างครบถ้วน การออกแบบและการใช้เครื่องมือวิจัยที่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัยทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถให้ข้อมูลที่มีความหมายและมีความแม่นยำในการสะท้อนถึงบริบทของชาวมอญบ้านวังกะได้อย่างแท้จริง

6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บ

รวบรวมข้อมูลทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและหลากหลาย โดยข้อมูลปฐมภูมิหมายถึงข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยตรงจากผู้ให้ข้อมูลภายในชุมชนมอญบ้านวังกะ ขณะที่ข้อมูลทุติยภูมิหมายถึงข้อมูลที่ได้จากเอกสารงานวิจัย บทความวิชาการ และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย ซึ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ประกอบไปด้วยขั้นตอนและวิธีการดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีความละเอียดและครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ใช้ในการวิจัยได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารราชการ รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ และสื่อต่าง ๆ ที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนมอญบ้านวังกะ ข้อมูลเหล่านี้นำมาใช้เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในบริบทและเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์และเปรียบเทียบกับข้อมูลปฐมภูมิ การวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสนทนากลุ่มมาย่อยเป็นประเด็นหลักและตีความตามกรอบแนวคิดการวิจัย ข้อมูลถูกจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์ตามหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การวิเคราะห์นี้ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์และสรุปข้อมูลที่สำคัญได้อย่างชัดเจนและสามารถเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดการวิจัยได้อย่างเป็นระบบ การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าใจทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนมอญบ้านวังกะได้อย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับยังสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งทำให้การศึกษานี้สามารถนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยงและสะท้อนความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนมอญบ้านวังกะได้อย่างครบถ้วนและสมบูรณ์

7. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลใช้

การตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ใน 3 ด้าน ได้แก่

7.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่ต่างแหล่งกัน เช่น ผู้นำชุมชน ปรมาจารย์ชุมชน บุคลากรทางการศึกษา และนักพัฒนาองค์กรเอกชนในพื้นที่

7.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลในประเด็นเดียวกันโดยวิธีการที่ใช้ ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเจาะจง และการสนทนากลุ่ม

7.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theoretical Triangulation) ใช้กรอบการวิจัยที่มาจากทฤษฎีมากกว่าหนึ่งทฤษฎีเพื่อตรวจสอบและนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย

8. การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์โดยมหาวิทยาลัยทักษิณ (เลขที่โครงการวิจัย 390/66) โดยผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามแนวทางการรักษาจริยบรรณในการวิจัยอย่างเคร่งครัด ทั้งในด้านการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูล การรักษาความลับ และการใช้ข้อมูลอย่างมีจริยธรรม

ผลการศึกษา

ผลการศึกษานี้ได้ถูกนำเสนอให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยเชื่อมโยงกับองค์ประกอบสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ เพื่อให้เกิดการสังเคราะห์ข้อมูลที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงระหว่างทุนทางวัฒนธรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ดังนั้นผลการศึกษาจึงถูกแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

กลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งสืบทอดผ่านวิถีชีวิต ความเชื่อ และสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน การสังเคราะห์ทุนเหล่านี้ช่วยให้เข้าใจถึงการรักษาและพัฒนาวัฒนธรรมมอญในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสามารถนำเสนอผลการสังเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ทู่นทางวัฒนธรรมชุมชนบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

ทุนวัฒนธรรม	รายละเอียด	เสี่ยงสะท้อน
ทุนวัฒนธรรม ส่วนที่แฝงฝังอยู่ ในกาย	ความเชื่อทางศาสนาและวิถีชีวิต กลุ่มมอญบ้านวังกะมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ลึกซึ้ง ซึ่งมีการปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น พิธีลอยเรือสะเดาะเคราะห์ การสรงน้ำต้นโพธิ์ และการบูชาผีบรรพบุรุษ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและวิถีชีวิตที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น พิธีกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกถึงความศรัทธา แต่ยังเป็นการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ประเพณีลอยเรือสะเดาะเคราะห์ เป็นประเพณีที่สำคัญในการสะเดาะเคราะห์ บัดเป่าสิ่งไม่ดีออกไปจากชีวิต โดยใช้เรือที่ตกแต่งอย่างสวยงามลอยในน้ำ ประเพณีสรงกรานตมอญ เป็นการเฉลิมฉลองปีใหม่ของมอญ ที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมมอญ มีการสรงน้ำพระ รตน้ำดำหัวผู้ใหญ่ และการเล่นสาดน้ำ งานประเพณีทอดกฐินและผ้าป่า จัดขึ้นหลังจากออกพรรษา ชาวมอญบ้านวังกะจะรวมตัวกันเพื่อจัดขบวนแห่กฐินและผ้าป่าไปถวายวัด กิจกรรมนี้นอกจากจะเป็นการทำบุญและแสดงความสามัคคีแล้ว ยังเป็นการรักษาประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่ชาวมอญยึดถือและปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น	“กลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะมีความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่ลึกซึ้ง ซึ่งปรากฏในพิธีกรรมทางศาสนาอย่างเคร่งครัด เช่น พิธีลอยเรือสะเดาะเคราะห์ และประเพณีสรงกรานตมอญ ซึ่งสะท้อนถึงการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความศรัทธาที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น” (กลุ่มชาติพันธุ์มอญ) “พิธีกรรมเหล่านี้มีความสำคัญในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ประเพณีลอยเรือสะเดาะเคราะห์ ซึ่งเป็นการบัดเป่าสิ่งไม่ดีออกไปจากชีวิต โดยใช้เรือที่ตกแต่งอย่างสวยงามลอยในน้ำ” (ปราชญ์ชุมชนมอญ)

ทุนวัฒนธรรม	รายละเอียด	เสียงสะท้อน
	ประเพณีวันขึ้นปีใหม่มอญ (เทศกาลมอญ) จัดขึ้นหลังเทศกาลสงกรานต์ ชาวมอญจะมีการทำบุญตักบาตร ถวายอาหารพระ และจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เป็นการเฉลิมฉลองปีใหม่และขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิต การแสดงรำมอญและดนตรีพื้นบ้าน ในงานเทศกาลและงานบุญต่างๆ ชาวมอญบ้านวังกะจัดการแสดงรำมอญและดนตรีพื้นบ้าน ซึ่งเป็นศิลปะที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ การรำและดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นมอญที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ	
	ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภาษา การใช้ภาษามอญในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรมต่าง ๆ สะท้อนถึงการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ เช่น การทำข้าวแช่แบบมอญ การสืบทอดภาษามอญจากรุ่นสู่รุ่นเป็นตัวอย่างของการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญ แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการรักษามรดกทางวัฒนธรรม เช่น งานหัตถกรรม กลุ่มชาติพันธุ์มอญมีฝีมือในการทำหัตถกรรมที่มีลวดลายและเทคนิคเฉพาะ การทำอาหารและขนมมอญ อาหารและขนมมอญมีรสชาติและวิธีการทำที่เป็นเอกลักษณ์ งานหัตถกรรม การ	“การใช้ภาษามอญในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นตัวอย่างของการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวมอญบ้านวังกะ ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นในการรักษาอัตลักษณ์และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน” (ครูภูมิปัญญามอญ) “กลุ่มชาติพันธุ์มอญมีฝีมือในการทำหัตถกรรมที่มี

ทุนวัฒนธรรม	รายละเอียด	เสียงสะท้อน
	สร้างสรรค์งานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์และมีความสวยงาม ทำให้สามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น	ลวดลายและเทคนิคเฉพาะ ซึ่งแสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีมูลค่าเพิ่มในตลาด” (นักวิชาการมอญศึกษา)
ทุนวัฒนธรรม ส่วนที่อาศัยการ สถาปนา	บทบาทของผู้นำทางศาสนา หลวงพ่ออุตตมะเป็นผู้นำทางศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและรักษาวัฒนธรรมมอญ โดยเฉพาะการก่อสร้างวัดวังกวีเวการาม และสะพานไม้มอญ (สะพานอุตตมานุสรณ์) ที่กลายเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมในชุมชน การนำของท่านไม่เพียงแต่เป็นการสร้างศาสนสถาน แต่ยังเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนและการส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน การฟื้นฟูและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เทศกาล “พื้นวิถีโปะมอดบ้าง” เป็นการส่งเสริมและฟื้นฟูวัฒนธรรมมอญในชุมชน กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการสืบทอดประเพณี แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างชุมชนใหม่ที่วังกะบน หลังจากการสร้างเขื่อนยังสะท้อนถึงความสามารถของชุมชนในการปรับตัวและสร้างเครือข่าย	“การนำของหลวงพ่อบุตรดมะในการสร้างศาสนสถานไม่เพียงแต่เป็นการสร้างที่ทางศาสนา แต่ยังเป็นการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนมอญบ้านวังกะ” (ปราชญ์ชุมชนมอญ) “การจัดเทศกาล ‘พื้นวิถีโปะมอดบ้าง’ ไม่เพียงแต่เป็นการสืบทอดประเพณีเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมมอญในชุมชน รวมถึงสร้างความร่วมมือและความเข้มแข็งของชุมชน การสร้างชุมชนใหม่ที่ ‘วังกะบน’ หลังการสร้างเขื่อนสะท้อนถึงความสามารถของ

ทุนวัฒนธรรม	รายละเอียด	เสียงสะท้อน
	ทางสังคมที่เข้มแข็ง	ชุมชนในการปรับตัวและสร้างเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง”(ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและสหชนากลุ่ม)
ทุนวัฒนธรรม ส่วนที่อยู่ในรูป ของวัตถุ	สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้าง วัด วังแก้วอารามและสะพานไม้มอญเป็น สัญลักษณ์ที่สำคัญของวัฒนธรรมมอญ บ้านวังกะ สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูก สร้างเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีบทบาททาง ศาสนา แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยง อดีตและปัจจุบันของชุมชน สิ่งเหล่านี้เป็น ศูนย์กลางที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้กับชุมชน	“วัดวังแก้วอารามและ สะพานไม้มอญไม่ได้มีเพียง บทบาททางศาสนา แต่ยัง เป็นสัญลักษณ์ที่เชื่อมโยง อดีตและปัจจุบันของชุมชน สถาปัตยกรรมเหล่านี้ทำ หน้าที่เป็นศูนย์กลางที่ช่วย ส่งเสริมการท่องเที่ยวและ สร้างรายได้ให้กับชุมชนมอญ บ้านวังกะอย่างยั่งยืน” (พระสงฆ์ชาวมอญ)
	วัตถุทางศาสนาและเครื่องรางของขลัง วัตถุที่ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ลูกประคำ เครื่องรางของขลัง และวัตถุที่ ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาอื่น ๆ เป็น เครื่องมือในการสืบทอดความเชื่อทาง ศาสนาและวัฒนธรรม วัตถุเหล่านี้ไม่ เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา แต่ยัง เป็นตัวแทนของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของชุมชน	“วัตถุที่ใช้ในพิธีกรรมทาง ศาสนา เช่น ลูกประคำ เครื่องรางของขลัง ไม่เพียง แต่เป็นสัญลักษณ์ทาง ศาสนา แต่ยังเป็นตัวแทน ของ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ของชุมชน สืบทอดความเชื่อ และวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น” (ปราชญ์ชุมชน)

ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสืบทอดและรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านความเชื่อทางศาสนา การฟื้นฟูประเพณีและ

พิธีกรรม รวมถึงการรักษาสถาปัตยกรรมและวัตถุทางศาสนา ทุนวัฒนธรรมเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนและส่งเสริมอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่คงอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม

2. บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ

กลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ มีทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน บทบาทของทุนทางวัฒนธรรมช่วยส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจจะช่วยให้เข้าใจถึงวิธีที่ชุมชนมอญสามารถรักษาและส่งเสริมอัตลักษณ์ของตนในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ เช่น สะพานไม้มอญและวัดวังแก้วเวการาม เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญ นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเดินทางมาเยี่ยมชมสถานที่เหล่านี้ ทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนผ่านการจำหน่ายสินค้าและบริการ เช่น ของที่ระลึก อาหารพื้นเมือง และบริการที่พัก การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนี้ไม่เพียงช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน แต่ยังสร้างมูลค่าและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้เติบโตอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ควรมีการสำรวจและให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือน รวมถึงรายได้จากการท่องเที่ยวเพื่อแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่ชัดเจนต่อเศรษฐกิจของชุมชน ดังเลียงสะท้อน

“ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ เช่น สะพานไม้มอญและวัดวังกวีเวการาม ได้กลายเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญ นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเดินทางมาเยี่ยมชมสถานที่เหล่านี้ ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนผ่านการจำหน่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ เช่น ของที่ระลึก อาหารพื้นเมือง และบริการที่พัก” (เสียงสะท้อนจากเวทีสนทนากลุ่ม)

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนมอญบ้านวังกะ นอกจากจะช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนแล้ว ยังเป็นการเพิ่มมูลค่าและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์มอญได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีอัตลักษณ์ เช่น ข้าวแช่แบบมอญ ผ้าทอมือ และเครื่องรางของขลัง ผลิตภัณฑ์เหล่านี้สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านและยังช่วยสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นแนวทางที่สำคัญในการเสริมสร้างรายได้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ดังเสียงสะท้อน

“กลุ่มชาติพันธุ์มอญใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีอัตลักษณ์ เช่น ข้าวแช่แบบมอญ ผ้าทอมือ และเครื่องรางของขลัง ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน แต่ยังช่วยสืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป” (เสียงสะท้อนจากเวทีสนทนากลุ่ม)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นแนวทางที่สำคัญในการเสริมสร้างรายได้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ ผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะเหล่านี้ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของตลาด แต่ยังเป็นสื่อที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตดั้งเดิมกับเศรษฐกิจปัจจุบัน ทำให้ชุมชนสามารถรักษามรดกและวัฒนธรรมไว้ได้ในระยะยาว

ภาพที่ 1 ถุงมอญพัสดราถู่งผ้าเอนกประสงศ์ลีนค้ำวฒนธรรมชุมชนมอญบ้านวังกะ
ที่มา: นพรัตน์ ไชยชนะ (5 พฤษภาคม 2567)

ภาพที่ 2 กล่องใส่บรรจุภัณฑ์ลีนค้ำวฒนธรรมชุมชนมอญบ้านวังกะ
ที่มา: นพรัตน์ ไชยชนะ (5 พฤษภาคม 2567)

2.3 การสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจในชุมชน ทูทางวัฒนธรรมมีบทบาทใน

การสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจภายในชุมชน เช่น การจัดงานเทศกาลและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดผู้คนจากชุมชนอื่น ๆ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รวมถึงการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค การสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมดังเสี่ยงสะท้อน

“ทูทางวัฒนธรรมยังมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจในชุมชน โดยชุมชนมีการจัดงานเทศกาลและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ดึงดูดผู้คนจากชุมชนอื่น ๆ มาร่วมงาน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รวมถึงการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค” (เสียงสะท้อนจากเวทีสนทนากลุ่ม)

การสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจภายในชุมชนกับชุมชนอื่น ๆ ผ่านกิจกรรมทางวัฒนธรรมและงานเทศกาลเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชน ทูทางวัฒนธรรมไม่เพียงแต่ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ แต่ยังเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

2.4 การพัฒนาทักษะและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทูทาง

วัฒนธรรมยังช่วยในการพัฒนาทักษะและความรู้ของชุมชน เช่น การฝึกทักษะการทอดผ้า การทำอาหาร และการจัดการธุรกิจภายในชุมชน การพัฒนาทักษะเหล่านี้ไม่เพียงเพิ่มศักยภาพในการสร้างรายได้ แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและการพึ่งพาตนเองของชุมชน ดังเสี่ยงสะท้อน

“การสืบทอดและการใช้ทูทางวัฒนธรรมยังช่วยในการพัฒนาทักษะและความรู้ของชาวบ้าน เช่น การฝึกฝนทักษะการทอดผ้า การทำอาหาร และการจัดการธุรกิจในชุมชน การฝึกฝนเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการสร้างรายได้ แต่ยังเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชนอีกด้วย” (เสียงสะท้อนจากเวทีสนทนากลุ่ม)

การพัฒนาทักษะและความรู้ผ่านการสืบทอดทุนทางวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การฝึกฝนเหล่านี้ไม่เพียงแต่เพิ่มขีดความสามารถในการสร้างรายได้ แต่ยังส่งเสริมการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชน

ภาพที่ 3 กิจกรรมฝึกอบรมการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชน (เรียนรู้การทำเกม)

ที่มา: วีระ ยุคคุณธร (17 กันยายน 2567)

ทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะมีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับรายได้ ค่าใช้จ่าย การท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังชุมชน ทุนทางวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้เป็นจุดขายหรือสิ่งดึงดูดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวที่สนใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญจะเข้ามาเยี่ยมชมสถานที่สำคัญ เช่น สะพานไม้มอญและวัดวังกวีเวการาม ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน ชุมชนสามารถสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าและบริการต่าง ๆ เช่น ของที่ระลึก อาหารพื้นเมือง และบริการที่พัก ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนจะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ในการบำรุงรักษาและอนุรักษ์ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาและการรักษาทุนวัฒนธรรมจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถรักษาสถาปัตยกรรมและสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ในส่วนของการเชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยวที่ชุมชนมอญบ้านวังกะสามารถนำทุนทางวัฒนธรรมมาใช้เป็นจุดขายที่น่าสนใจ ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและมีคุณค่า จึงมีแนวโน้มที่นักท่องเที่ยวจะกลับมาเยี่ยมชมอีกครั้ง หรือนำสถานที่เที่ยวให้ผู้อื่นรู้จักมากขึ้น ส่งผลให้มีการเพิ่ม

รายได้และโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ทูทางวัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ เพิ่มมูลค่า และเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนมอญบ้านวังกะให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและเข้มแข็งยิ่งขึ้น

3. แนวทางการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน

การใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนมอญบ้านวังกะสามารถทำได้ผ่านการพัฒนาหลายด้านที่เชื่อมโยงกับความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน การดำเนินการดังกล่าวควรมีความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นวิธีที่สำคัญในการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยชุมชนมอญบ้านวังกะสามารถจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้และประสบการณ์ทางวัฒนธรรม เช่น การเยี่ยมชมสะพานไม้มอญ วัดวังกวีเวการาม และการเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ การจัดการท่องเที่ยวดังกล่าวควรทำโดยกลุ่มผู้ประกอบการในชุมชน เช่น กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนหรือสหกรณ์ท่องเที่ยว โดยมีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกในชุมชนเพื่อให้สามารถต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างมืออาชีพ การจัดทำแพ็คเกจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะช่วยเพิ่มมูลค่าและดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่น

3.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ข้าวแช่แบบมอญ ผ้าทอมือ และเครื่องรางของขลัง สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้โดยการพัฒนาคุณภาพและการออกแบบที่ตอบสนองความต้องการของตลาดปัจจุบัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มแม่บ้านในชุมชนสามารถร่วมกันพัฒนาและผลิตสินค้าเหล่านี้ โดยอาจได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมและให้คำปรึกษาด้านการตลาด การสร้างแบรนด์และการทำการตลาดออนไลน์เป็นแนวทางที่สำคัญในการเพิ่มมูลค่าและขยายตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

3.3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนมอญบ้านวังกะกับชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงหรือแม้แต่ชุมชนในระดับประเทศ จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาดร่วมกัน การจัดตั้งเครือข่ายหรือสหกรณ์ระหว่างชุมชนจะ

ช่วยเพิ่มอำนาจในการต่อรองทางเศรษฐกิจและส่งเสริมการแบ่งปันทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.4 การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะชุมชน การพัฒนาทักษะของกลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นทักษะการทอผ้า การทำอาหาร การจัดการธุรกิจ หรือการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การฝึกอบรมควรดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา หรือองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมีการร่วมมือกับผู้นำชุมชนและกลุ่มคนที่มีประสบการณ์ในการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ชาวบ้านมีความสามารถในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว

3.5 การอนุรักษ์และฟื้นฟูทุนทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมมอญเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับประเพณีและพิธีกรรมดั้งเดิม เช่น การจัดงานเทศกาลวัฒนธรรม การบูรณะศาสนสถาน หรือการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรมมอญ การทำเช่นนี้ไม่เพียงแต่ช่วยรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่ยังสามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวและผู้สนใจในวัฒนธรรม ทำให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้และการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

การดำเนินการเหล่านี้เป็นการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนมอญบ้านวังกะ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ จะช่วยให้การพัฒนานี้เป็นไปอย่างยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของทั้งชุมชนและตลาดภายนอก

อภิปรายและสรุปผล

กลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ทุนทางวัฒนธรรมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชน สามารถสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

1. ทูทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะ ทูทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะประกอบไปด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย ได้แก่ ความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ภาษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น พิธีกรรมทางศาสนา เช่น พิธีลอยเรือสะเดาะเคราะห์ และการใช้ภาษามอญในชีวิตประจำวัน เป็นตัวแทนที่สื่อถึงความศรัทธาและความมุ่งมั่นในการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญบ้านวังกะ สอดคล้องกับการศึกษาของเนตรนภา วรวงษ์ (2565) สนับสนุนว่าพิธีกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อทางศาสนา แต่ยังเป็นเครื่องมือในการรักษาและเชื่อมโยงวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบัน การสังเคราะห์ทูทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะยืนยันถึงความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ผ่านการรักษาภูมิปัญญาและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งมีส่วนช่วยให้ชุมชนสามารถปรับตัวและรักษาอัตลักษณ์ของตนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างยั่งยืน

2. บทบาทของทูทางวัฒนธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ทูทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน โดยการใช้ทูทางวัฒนธรรมในเชิงท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นจุดดึงดูดที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนผ่านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและการให้บริการต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวที่สะพานไม้มอญและวัดวังกวีเวการาม ซึ่งกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง สอดคล้องกับข้อค้นพบของ สุทธิณี วิทยากรณ์ และคณะ (2566) ยืนยันว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นช่องทางที่ช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้และยกระดับเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ข้าวแช่แบบมอญ และผ้าทอมือ ยังเป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าชุมชน ส่งผลให้เกิดการสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และสอดคล้องกับการศึกษาของพรรัตน์ ไชยชนะ, อภิชาติ ใจอารีย์ และประสงค์ ดันพิชัย (2564) ได้สนับสนุนว่าผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไม่เพียงแต่ตอบสนองความต้องการของตลาด แต่ยังเป็นสื่อที่สะท้อนถึงความหลากหลายและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมอญบ้านวังกะ

3. แนวทางการใช้ทูทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน ผลการศึกษาเสนอแนวทางที่ชัดเจนในการใช้ทูทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนมอญบ้านวังกะ โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการฝึกอบรมพัฒนาทักษะของชาวบ้านเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถ

ช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชน การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้และประสบการณ์ วัฒนธรรม รวมถึงการสร้างแบรนด์และการทำการตลาดออนไลน์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการเพิ่มมูลค่าและสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธาสิณี วิทยาภรณ์ และคณะ (2566) ซึ่งให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เช่น เทศกาลและการแสดง ศิลปะพื้นบ้าน เป็นแนวทางที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่น ๆ ยังเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนมอญบ้านวังกะ

ความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะที่สืบทอดมาอย่างยาวนานไม่ได้เป็นเพียงการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน การนำทุนทางวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนมอญบ้านวังกะ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน สร้างโอกาสให้ชุมชนสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และบริการ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน การนำเสนอแนวทางการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกลุ่มชาติพันธุ์มอญบ้านวังกะในการปรับตัวและพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายและการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงการอนุรักษ์และสืบสานทุนทางวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนมอญบ้านวังกะสามารถคงอัตลักษณ์และเติบโตในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืนและมีคุณค่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาชุมชน

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สนับสนุนชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ได้ เช่น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่น่าสนใจและสอดคล้องกับวัฒนธรรมมอญ ชุมชนควรสร้างแบรนด์ของตนเองและขยายตลาดผ่านการตลาดออนไลน์และการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสทางการตลาดส่งผลต่อการเพิ่มรายได้และการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน
2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชน ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างชุมชนมอญกับชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง โดยเน้นการจัดตั้งสหกรณ์

หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรองและการแบ่งปันทรัพยากรทางเศรษฐกิจ การสร้างเครือข่ายดังกล่าวจะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาไปได้ และยังส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการแข่งขันกับตลาดภายนอก

3. การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ จัดอบรมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับสมาชิกในชุมชน เช่น ทักษะในการบริหารจัดการธุรกิจ การทอผ้า การทำอาหาร รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการสร้างรายได้และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาทักษะดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยนี้ยังไม่ได้เจาะลึกถึงรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างชัดเจน จึงควรทำการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจำนวนนักท่องเที่ยว รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว และการค่าใช้จ่ายในชุมชน เพื่อประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อไป

2. ควรศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถดึงดูดตลาดมากขึ้น เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ หรือการสร้างเรื่องราวที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชน สรรวจเพิ่มเติมเกี่ยวกับช่องทางการตลาดที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อออนไลน์เพื่อเพิ่มการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น

3. งานวิจัยครั้งนี้ยังไม่ได้กล่าวถึงการเชื่อมโยงหรือการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภายนอก ควรวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือสถาบันการศึกษา เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของชุมชนให้ยั่งยืนยิ่งขึ้น

4. ควรมีการวิจัยเพื่อประเมินความยั่งยืนของทุนทางวัฒนธรรมที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนว่ามีการสืบทอด การอนุรักษ์ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับการรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนทรัพยากรอันทรงคุณค่าจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี พุทธทศนุการวิจัยจากอัครภูมิวิทยสถานเพื่อการพัฒนาพื้นที่ (บพท.) คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง รวมถึงสมาชิกในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ตัวแทนเยาวชน ที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จจุลวง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และรวมถึงศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ที่ให้ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยเชิงวัฒนธรรมมาโดยตลอดถึงแม้ท่านจะไม่อยู่บนโลกใบนี้แล้วก็ตาม หากมีข้อผิดพลาดประการใดในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดแต่เพียงผู้เดียว

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญเรือน บุญกอบแก้ว. (2562). แนวทางการปรับใช้ทุนวัฒนธรรมในการพัฒนาชุมชนบ้านวัง
หอน ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(พิเศษ),
188 – 209.
- ณฤศล เพ็ญอำไพ. (2558). การศึกษาลิขิตเด่น ตำนานในพิธีว่อนโละซาง กลุ่มชาติพันธุ์มอญ
บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: กระทั่ง
วัฒนธรรม.
- นพรัตน์ ไชยชนะ, อภิชาติ ใจอารีย์ และประสงค์ ดันพิชัย. (2564). กระบวนการเรียนรู้อัตลักษณ์
ทางชาติพันธุ์มอญ: กรณีศึกษาบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัด
กาญจนบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, 9(1),
256 – 278.
- นพรัตน์ ไชยชนะ. (2562). อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มอญจากฐานสู่รุ่น: กรณีศึกษาบ้านวังกะ
ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เนตรนา รวงษ์. (2565). อัตลักษณ์ความเป็นมอญกับประเพณีพิธีกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์
มอญที่บ้านวังกะ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร
ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภควดี ทองชมภูณู และ พัทธินทร์ ลาภานันท์. (2563). “บ้าน” ของกลุ่มชาติพันธุ์มอญวังกะ:

ความหมายและเงื่อนไขเบื้องหลังการให้นิยาม. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 37(2), 173–203.

มลธิชา เกรินทร์โทก. (2555). *พุทธในแบบมอญบ้านวังกะ: วิถีชีวิตบนชายขอบแดนสยาม*.

ประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุธาสินี วิทยาภรณ์, ตุลา ไชยาศิริรินทร์โรจน์, สฐิพร ดงสงฆ์ และ ญัฐวดี รังลิยานนท์. (2566).

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา ชุมชนชาวมอญ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 9(2), 61–73.

Bangkok Post. (2021, October 23). **Long-weekend crowds throng Sangkhla Buri**, from <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2203695/long-weekend-crowds-throng-sangkhla-buri>.

Chaichana, N., Jai-aree, A., & Tanpichai, P. (2018). Process of Mon ethnic identity construction: A case study in Ban Wangka. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 7(2), 60–72.

World Bank. (2024, July). **Thailand Economic Monitor July 2024: Unlocking the Growth Potential of Secondary Cities**, from <https://www.worldbank.org/en/country/thailand/publication/thailand-economic-monitor>.

**แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้
แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสมกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมใน
รายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไข้ปัญหาใน
ระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา
Learning Management Platform Using Problem-Based
Learning Combined with Constructivism on Seminar
in Trend Resolutions in the Educational System
for Graduate Learner**

พงษ์ศักดิ์ ผกามาต^{1*} ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์¹ ศักดิ์ดา สุภาพ¹
ณัฐชยา สมนาคเดชสกุล² และ ทวีศิลป์ สารแสน³
Phongsak Phakamach^{1*}, Prapatpong Senarith¹, Sakda Supap¹,
Natchaya Sommartdejsakul² and Taweetilp Sarasaen³

¹ สาขาวิชาบริหารการศึกษาและกลยุทธ์ วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จังหวัดนครปฐม 73170

² สถาบันนวัตกรรมทางการศึกษา สมาคมส่งเสริมการศึกษาทางเลือก จังหวัดสมุทรปราการ 10290

³ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จังหวัดขอนแก่น 40000

¹ Educational Administration and Strategies, Rattanakosin International College of Creative
Entrepreneurship, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Nakhonphatom 73170

² Educational Innovation Institute, Promote Alternative Education Association, Samutparkam 10290

³ Provincial Office of Education, Khonkaen 40000

* Corresponding author: phongsak.pha@mutr.ac.th

Received: October 12, 2024; **Revised:** November 18, 2024; **Accepted:** November 22, 2024

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ 1) เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นียมรายวิชาสัมพันธ์แนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา 2) เพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพการเรียนการสอนของแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้น และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 45 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย และผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 10 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นมีกระบวนการออกแบบและสร้างตามหลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นียมโดยมีรูปแบบการประเมินคุณภาพที่เหมาะสมสำหรับนำไปใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา 2) แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยเว็บไซต์ ฐานข้อมูลที่อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา บันทึกความรู้ แบบประเมินความรู้ กระดานสนทนาเชิงรุก คลังความรู้ โจทย์ปัญหาและวิธีการแก้ไข คาวาน์ไหลตเอกสาร กรณีศึกษา และภาพกิจกรรมต่าง ๆ จากการทดลองใช้แพลตฟอร์มปรากฏผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญในระดับมาก และ 3) นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้งานแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่าสามารถสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาและเป็นช่องทางที่ท้าทายสำหรับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะการเรียนรู้ด้านการบริหารการศึกษาจากปัญหาและกรณีศึกษาในรายวิชาควบคู่ไปกับเทคโนโลยีการศึกษาดิจิทัลที่ทันสมัย

คำสำคัญ: แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน แนวคิดสร้างสรรค์นียม

Abstract

The objectives of this research project were: 1) to develop a learning management platform using Problem-Based Learning (PBL) combined with constructivism methods on Seminar in Trend Resolutions in the Educational System for the graduate learners; 2) to test and evaluate the quality of developed platform for teaching and learning; and 3) to study students' satisfaction with the developed platform. The sample consisted of 21 graduate

students in the Master of Education Program of the first academic year 2024 using simple random sampling and 10 educational innovation and technology experts using specific selection based on the specified properties. Research instruments included questionnaires, interviews, and a focus group guide. The research results were listed, as follows. Firstly, the developed platform based on the principles of problem-based learning combined with constructivism methods and an appropriate performance model for use in graduate teaching and learning. Secondly, the developed platform has a structure consisting of a website, professor's team and student databases, knowledge records, knowledge assessments, active discussion boards, knowledge libraries, problems and solutions, downloaded documents, case studies, and activity images. As a result of the trial of the platform, the results of quality assessment results by experts are at a high level. Thirdly, students had the highest level of satisfaction with the developed platform. It was considered that it could support learning management in the course and was a challenging channel for developing learning skills and competencies in education administration from problems and case studies in the course along with modern educational digital technology.

Keywords: Learning management platform, Problem-based learning, Constructivism

บทนำ

การเรียนการสอนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกโฉม (Education Disruption) ได้มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีมิติหลากหลายสำหรับการนำมาใช้ส่งเสริมและแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การเรียนรู้ในวิถีถัดไปของสังคมโลก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับกระบวนทัศน์การเรียนรู้เชิงรุกแบบใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่และสามารถพัฒนาทักษะหรือสมรรถนะการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่และสามารถนำไปใช้ได้อย่างเต็มที่ (Chapman & Bell, 2020) ดังที่ Phakamach (2023) กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามกระบวนทัศน์การเรียนรู้แบบใหม่ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นว่าความรู้เป็นสิ่งที่ปลูกสร้างขึ้นโดยผู้เรียนบนระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (Learning Management System หรือ LMS) ซึ่งผู้เรียนต้องสามารถใช้ความรู้ สมรรถนะ

และประสบการณ์ที่มีอยู่เป็นพื้นฐานในการสร้างหรือพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร้ขีดจำกัด ผู้สอนคอยช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ที่มีอยู่ออกมาใช้ให้ถูกต้องและไตร่ตรองสิ่งที่ได้จากการอภิปรายกับผู้อื่น ดังนั้นผู้สอนจึงมีหน้าที่จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การตั้งประเด็นปัญหาที่ท้าทายสำหรับการเรียนรู้ การช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตัวเอง มีการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพในลำดับถัดไป (Garbin et al., 2022; Phakamach et al., 2022)

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning หรือ PBL) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดจากแนวคิดตามหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกเป็นบริบทของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งได้ความรู้และทักษะตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาไปพร้อมกัน (Ali, 2019; Dziubaniuk & Nyholm, 2021; Phakamach et al., 2022) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ไขปัญหาเป็นหลัก ถ้าพิจารณาในแง่ของยุทธศาสตร์การสอนแบบ PBL จะเป็นเทคนิคการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยตนเอง โดยจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดหลากหลายรูปแบบ เช่น การคิด วิเคราะห์ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น นอกจากนี้ Silva et al. (2018) และ Bertel et al. (2022) ระบุว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานตามแนวคิดสร้างสรรค์นิยมจะสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Adult Learning) ซึ่งผู้เรียนจะสามารถกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนเอง เรียนรู้เมื่อสิ่งนั้นมีคามหมายหรือสามารถที่จะนำไปใช้ได้ เรียนรู้ในสิ่งที่จำเป็นสำหรับใช้แก้ปัญหามากกว่าจะเรียนเพื่อท่องจำ เรียนรู้ตามความถนัดและศักยภาพของตนเอง และสามารถที่จะประเมินตนเองเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ และสิ่งที่เรียนรู้ได้เสมอ จากรายงานการวิจัยในอดีตที่ผ่านมาพบว่าการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีจุดเด่นที่สำคัญ คือ ผู้เรียนจะมีทักษะในการตั้งสมมติฐานและการให้เหตุผลที่ดีขึ้น สามารถพัฒนาทักษะและสมรรถนะการเรียนรู้ด้วยตนเอง การส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสื่อสารสังคมกับผู้อื่นได้ดีและมีประสิทธิภาพ ความคงอยู่ของความรู้มากกว่าการเรียนรู้แบบบรรยาย อีกทั้งบรรยากาศของการเรียนรู้จะมี

ชีวิตชีวาและจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ในประเด็นที่กำหนดมากขึ้น (O'Brien et al., 2019; Bell & Liu, 2019; Okolie et al., 2021; Song et al., 2022)

สัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษา (Seminar in Trend Resolutions in the Educational System) เป็นรายวิชาในหลักสูตรศึกษาศาสตรหรือคณะครุศาสตร์ ซึ่งหลายสถาบันในประเทศไทยมีการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา เนื่องจากเป็นวิชาที่เน้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการพัฒนารูปแบบและกลยุทธ์บริหารจัดการการศึกษาต่าง ๆ ให้มีคุณภาพและทันสมัยยิ่งขึ้น การเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าเรียนในห้องเรียนปกติ (Onsite) ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมากถ้าไม่มีแพลตฟอร์มดิจิทัลและแหล่งข้อมูลสนับสนุนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นการพิจารณานำการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้บนเว็บซึ่งเป็นระบบบริหารจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนกับหลักสูตร และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยตนเอง โดยเป็นการจัดการสื่อการเรียนรู้และอุปกรณ์การสอนเชิงดิจิทัลโดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นเสมือนผู้ฝึกสอน (Coaching) (Adele et al., 2023) และเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจใฝ่รู้จากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกและเชิงประสบการณ์ (Proactivity) ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา (Huang & Lai, 2020) ซึ่งก็คือรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยมาสนับสนุนการจัดการความรู้ในรายวิชาที่กำหนด โดยจะช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาตลอดจนการเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้ตามสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาที่เน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้และการแก้ปัญหาเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ให้ปรากฏอย่างมีคุณภาพต่อไป

จากแนวคิดและประเด็นปัญหาดังกล่าวทำให้คณะผู้วิจัยสนใจพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสมผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยม รายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งจะปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้แพลตฟอร์มมาสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์โดยการเน้นผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ การวิจัยและพัฒนาที่น่าสนใจของแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาที่ประกอบด้วย 1) สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์หรือแพลตฟอร์มของรายวิชา 2) ระบบสนับสนุนการจัดการความรู้และการประเมินผลต่าง ๆ 3) ฐานข้อมูลที่มีอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาลงทะเบียนการบริการวิชาการและงานวิจัย 4) กระดานข่าวออนไลน์เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

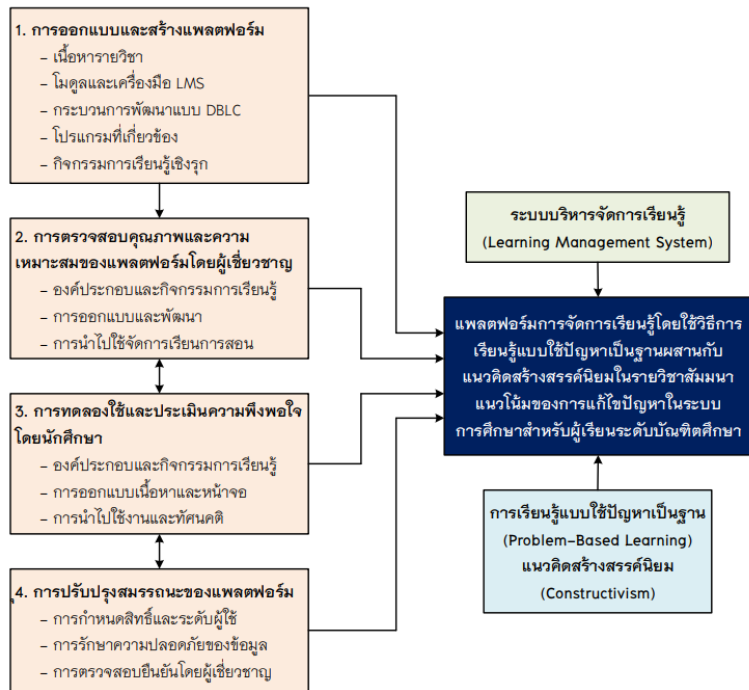
และกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา และ 5) ลิงค์เชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัย ดังนั้นแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นจะนำเสนอจะเป็นแบบจำลองระบบจัดการความรู้ด้วยการใช้ซอฟต์แวร์และการให้บริการบนเครือข่าย ตลอดจนการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและความพึงพอใจโดยผู้เรียน การปรับปรุงสมรรถนะตามข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม ดังนั้นแพลตฟอร์มต้นแบบจะมีรูปแบบเหมาะสมกับการให้บริการผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา สามารถนำไปใช้งานได้จริง ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และก่อให้เกิดการจัดการความรู้ในระดับบัณฑิตศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยามในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อทดลองใช้และประเมินคุณภาพของแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยามในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยามในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาเอกสาร การทบทวนวรรณกรรม และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจรวมถึงการออกแบบกระบวนการวิธีการวิจัยและพัฒนา ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดในการพัฒนาจากแนวคิดของ Adnan and Anwar (2020) และ Phakamach (2023) โดยสามารถนำมาใช้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) เพื่อการพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยามในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาแสดงได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสมผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา” ครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยมีองค์ประกอบการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรนานาชาติ) ได้แก่ (1) วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรค์นานาชาติ รัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จำนวน 21 คน (2) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี จำนวน 35 คน และ (3) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร จำนวน 28 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 เนื่องจากประชากรศึกษาทั้งหมดมีบริบท

การศึกษาในลักษณะเดียวกัน มีจำนวนไม่มากและผลการวิจัยต้องการข้อมูลที่เกิดจากความคิดเห็นของผู้เรียน ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากจำนวนผู้เรียนสถาบันละ 15 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 45 คน ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำหรับการตรวจสอบและยืนยันคุณภาพของแพลตฟอร์ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด ได้แก่ (1) ผู้มีผลงานด้านออกแบบและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเชิงประจักษ์ (2) ผู้มีผลงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ อย่างน้อย 5 เรื่อง และ (3) เคยเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษามากกว่า 5 ปี

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1) ขั้นการออกแบบและสร้างแพลตฟอร์ม ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาที่ถูกท้าทายตามแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในปัจจุบันผ่านกระบวนการของรูปแบบการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เริ่มจาก 1) ความคิดจุดประกาย (Big Idea), 2) คำถามที่จำเป็น (Essential Question), 3) ความท้าทาย (The Challenge), 4) การแก้ปัญหาและการลงมือปฏิบัติ (Solution and Taking Act) และ 5) การประเมินผล (Assessment) เป็นต้น โดยการใช้ซอฟต์แวร์สนับสนุนการจัดการจัดการเรียนรู้ (LMS) และโปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

2) ขั้นการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของแพลตฟอร์มโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 10 คน เพื่อหาคุณภาพของแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) องค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ (2) การออกแบบและพัฒนา และ (3) การนำไปใช้จัดการเรียนการสอน

3) ขั้นการทดลองใช้โดยนักศึกษาเป็นเวลา 1 เดือน ตามชั่วโมงการศึกษาจำนวน 48 ชั่วโมง และทดสอบความพึงพอใจในการใช้งานโดยนักศึกษา จำนวน 21 คน โดยประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ (1) องค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ (2) การออกแบบหน้าจอและเนื้อหา และ (3) การนำไปใช้งานและทัศนคติ

4) ขั้นการปรับปรุงสมรรถนะของแพลตฟอร์ม โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของทีมาจารย์ผู้สอน จำนวน 3 คน และนักศึกษาที่ทดลองใช้งานอย่างสม่ำเสมอ จำนวน 5 คน รวมถึงการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 10 คน

สำหรับการนำไปใช้ในการปรับปรุงสมรรถนะของแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในขั้นตอนสุดท้ายและสรุปรายงานผลการวิจัย

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) สถานที่ทำการทดลอง ได้แก่ (1) วิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติ รัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (2) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี และ (3) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

2) การเตรียมการทดลอง ได้แก่ (1) ขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองใช้แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้น ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 (2) อัปเดตข้อมูลผ่านเว็บไซต์และทดสอบการใช้งานตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา และ (3) เตรียมสถานที่ คอมพิวเตอร์ และ กำหนดเวลาทำการทดลองการใช้งาน

3) การดำเนินการทดลอง โดยการนำแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหในระบบการศึกษาที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาแล้วไปทดลองใช้เพื่อประเมินหาคุณภาพโดยมีการทดลองตามรูปแบบที่กำหนดดังนี้

(1) ทดลองกลุ่มย่อย (Small Group Testing) โดยการใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากจำนวนนักศึกษาสถาบันละ 5 คน รวม 15 คน ทดลองใช้แพลตฟอร์มตามเนื้อหาในรายวิชาที่กำหนดในประเด็นการเรียนรู้ที่นักศึกษาสนใจ ผลการทดลองจะนำไปใช้เป็นข้อสรุปเบื้องต้นเพื่อหาข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุงแก้ไข

(2) ทดลองภาคสนาม (Field Testing) ได้แก่ 1) นำแพลตฟอร์มไปให้นักศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน ทดลองใช้งานจริงเป็นเวลา 1 เดือน โดยจัดประชุมให้ความรู้ก่อนการทดลองเพื่อหาความพึงพอใจ 2) สัมภาษณ์ที่มอจารย์ผู้สอน จำนวน 3 คน และนักศึกษาที่ใช้งานสม่ำเสมอเกี่ยวกับการใช้งานและทัศนคติ จำนวน 5 คน และ 3) วิเคราะห์ผลสัมภาษณ์สรุปในลักษณะความเสี่ยง ผลการทดลองจะนำไปใช้เป็นข้อสรุปเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขแพลตฟอร์มให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้นจนสามารถนำไปใช้งานได้จริง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อประเมินคุณภาพของแพลตฟอร์มสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งประเมินคุณภาพของแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นในด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการออกแบบและพัฒนา และด้านการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน (2) แบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อหาความพึงพอใจของผู้เรียน เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประเมินความคิดเห็นในด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการออกแบบหน้าจอและเนื้อหา และด้านการนำไปใช้งานและทัศนคติ และ (3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับสัมภาษณ์การใช้งานและทัศนคติในประเด็นเกี่ยวกับ 1) ความรู้และการนำไปใช้งาน 2) พฤติกรรมและการตอบสนอง 3) การมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) ผลการใช้งานและทัศนคติ และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะ และ (4) แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview Guide) สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามจะเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความเหมาะสมของภาษาและการใช้ถ้อยคำแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) จากนั้นนำมาทดสอบหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) และหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยหาค่า Item Total Correlation โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .937

ขั้นตอนการสร้างแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ (1) ศึกษาหลักสูตร/รายวิชาและวิเคราะห์เนื้อหาในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา (2) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อกำหนดขอบข่ายเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาที่ท้าทายให้สอดคล้องกัน (3) กำหนดรูปแบบในการนำเสนอเนื้อหาโดยการสัมมนาวิชาการร่วมกันตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาที่ท้าทาย 5 ขั้นตอน เริ่มจาก 1) ความคิดจุดประกาย 2) คำถามที่จำเป็น 3) ความท้าทาย 4) การแก้ปัญหาและการลงมือปฏิบัติ และ 5) การประเมินผล เป็นต้น (4) เขียนผังงาน (Flowchart) ของแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้เพื่อกำหนดช่องทางการสื่อสารภายในให้สะดวก (5) ออกแบบ Storyboard ตามโครงสร้างแบบลำดับขั้นโดยอาศัยเทคนิคการจัดการความรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์นิยมเป็นหลัก (6) พัฒนารูปแบบของแพลตฟอร์มโดยใช้ LMS Tool Box และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้อง

(7) นำแพลตฟอร์มไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข และ (8) ประเมินคุณภาพและหาความพึงพอใจของผู้ใช้แพลตฟอร์ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยสามารถนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละขั้นตอนไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติโดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

1) การประเมินคุณภาพของแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการออกแบบและพัฒนา และ 3) ด้านการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 10 คน และความพึงพอใจ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการออกแบบเนื้อหาและหน้าจอ และ 3) ด้านการนำไปใช้งานและทัศนคติ โดยนักศึกษา จำนวน 21 คน โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	คุณภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	คุณภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	คุณภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	คุณภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	คุณภาพและความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้นกำหนดได้จากสูตร = $(5-1)/5 = 0.8$

2) นำผลการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาและความพึงพอใจในการใช้งานแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นจากนักศึกษาในชั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

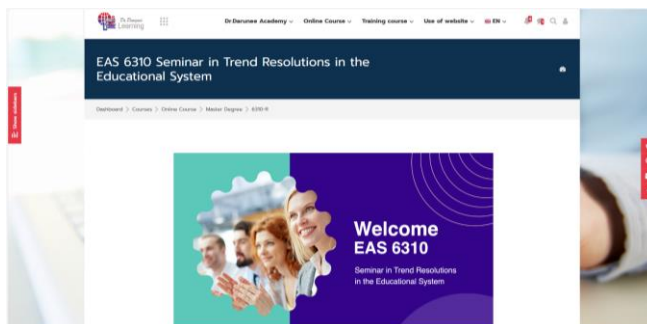
3) วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ของทีมาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาและการสนทนากลุ่มที่มีต่อการใช้งานแพลตฟอร์มโดยการสรุปในลักษณะความเรียง (Narrative)

ผลการศึกษา

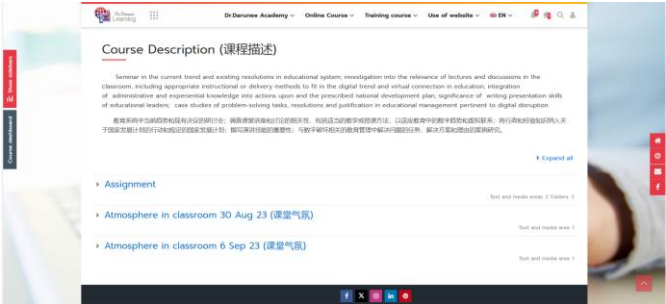
การพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาระบบ การศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังนี้

1. ผลการออกแบบและสร้างแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ ใช้ปัญหาเป็นฐาน ผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไข ปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา โดยอาศัยกระบวนการวิจัย และพัฒนาเพื่อสร้างแพลตฟอร์มสำหรับการนำไปใช้ในรายวิชาดังกล่าวที่ประกอบด้วย

- 1) สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ของรายวิชา
- 2) ระบบสนับสนุนการจัดการความรู้ต่าง ๆ
- 3) ฐานข้อมูลที่อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา ตลอดจนการบริการวิชาการและงานวิจัย
- 4) กระดานข่าวออนไลน์เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหาในระบบการศึกษา และ
- 5) ลิงค์เชื่อมโยงกับมหาวิทยาลัย ทำให้ได้แพลตฟอร์มดิจิทัล สำหรับการนำไปใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม สำหรับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษาต่อไป ตัวอย่างของ แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ผสานกับแนวคิด สร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียน ระดับบัณฑิตศึกษาแสดงดังภาพที่ 2 ถึงภาพที่ 5 ต่อไปนี้

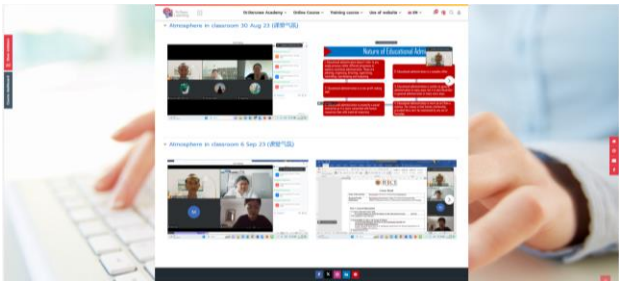
ภาพที่ 2 หน้าหลักของแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็น ฐาน ผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาระบบ การศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ภาพที่ 3 เนื้อหารายวิชา

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยม

ภาพที่ 5 กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันความรู้

2. ผลการประเมินคุณภาพของแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 10 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของแพลตฟอร์มจากผู้เชี่ยวชาญ

หัวข้อและรายการประเมิน		M	S.D.	แปลผล
ด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้	1. เว็บไซต์รายวิชา	4.32	0.65	มากที่สุด
	2. กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	4.17	0.50	มาก
	3. การวัดและประเมินความรู้	4.11	0.55	มาก
	4. กระดานสนทนาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.35	0.50	มากที่สุด
	5. บันทึกและคลังความรู้	4.26	0.55	มากที่สุด
	6. การดาวน์โหลดเอกสาร	4.08	0.65	มาก
	7. ภาพกิจกรรมต่าง ๆ	3.93	0.55	มาก
ด้านการออกแบบและพัฒนา	8. เนื้อหาและความสอดคล้อง	4.42	0.55	มากที่สุด
	9. รูปแบบและขนาดตัวอักษร	4.12	0.55	มาก
	10. สีตัวอักษรกับพื้นหลัง	4.05	0.55	มาก
	11. ภาพและเสียงประกอบ	4.07	0.55	มาก
	12. ระบบมีเดียเดียว	3.97	0.65	มาก
	13. คำสั่งและคู่มือการใช้งาน	3.88	0.55	มาก
	14. เนื้อหาและหน้าจอโดยภาพรวม	4.38	0.50	มากที่สุด
	15. กระบวนการออกแบบและพัฒนา	4.50	0.55	มากที่สุด
ด้านการนำไปใช้	16. ระบบสมาชิกและ Back End	4.07	0.45	มาก
จัดการเรียนการสอน	17. ส่วนการเชื่อมโยงและปฏิสัมพันธ์	4.21	0.55	มาก
	18. ระบบการค้นหาและตรวจสอบผลลัพธ์	4.30	0.55	มากที่สุด
	19. ระบบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้	4.35	0.65	มากที่สุด
	20. วิธีการนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์รายวิชา	4.01	0.55	มาก
	21. การบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน	4.41	0.55	มากที่สุด
รวม		4.17	0.55	มาก

จากการประเมินคุณภาพของแพลตฟอร์มโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการออกแบบและพัฒนา และด้านการนำไปใช้งานพบว่า คุณภาพของแพลตฟอร์มโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.17$) เมื่อพิจารณารายด้าน 3 ด้าน พบว่า ด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ 7 รายการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=4.16$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) กระดานสนทนาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) เว็บไซต์รายวิชา และ 3) บันทึกและคลังความรู้ ตามลำดับด้านการออกแบบและพัฒนา 8 รายการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.17$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) กระบวนการออกแบบและพัฒนา 2) เนื้อหาและความสอดคล้อง และ 3) เนื้อหาและหน้าจอบริบทภาพรวม ตามลำดับ ส่วนด้านการนำป้ใช้จัดการเรียนการสอน 6 รายการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($M = 4.22$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) การบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน 2) ระบบสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ และ 3) ระบบการค้นหาและตรวจสอบผลลัพธ์ ตามลำดับ

3. ผลการหาความพึงพอใจของการใช้งานแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไข้ปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาโดยนักศึกษา จำนวน 21 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจจากนักศึกษา

หัวข้อและรายการประเมิน		M	S.D.	แปลผล
ด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้	1. เว็บไซต์รายวิชา	4.49	0.47	มากที่สุด
	2. กิจกรรมการเรียนรู้และกรณีศึกษา	4.40	0.72	มากที่สุด
	3. การวัดและประเมินความรู้	4.08	0.57	มาก
	4. กระดานสนทนา	4.39	0.56	มากที่สุด
	5. บันทึกและคลังความรู้	4.26	0.63	มากที่สุด
	6. การดาวน์โหลดเอกสาร	4.28	0.73	มากที่สุด
	7. ภาพกิจกรรมต่าง ๆ	4.38	0.65	มากที่สุด
ด้านการออกแบบ	8. เนื้อหาและความสอดคล้อง	4.36	0.64	มากที่สุด
เนื้อหาและหน้าจอ	9. รูปแบบและขนาดตัวอักษร	4.22	0.75	มากที่สุด
	10. สีตัวอักษรกับพื้นหลัง	4.28	0.60	มากที่สุด

หัวข้อและรายการประเมิน		M	S.D.	แปลผล
	11. ภาพประกอบ	4.25	0.55	มากที่สุด
	12. เสียงประกอบ	4.12	0.64	มาก
	13. ระบบมัลติมีเดีย	4.21	0.51	มาก
	14. คำสั่งและคู่มือการใช้งาน	4.30	0.60	มากที่สุด
	15. เนื้อหาและหน้าจอโดยภาพรวม	4.35	0.70	มากที่สุด
ด้านการนำไปใช้ งานและทัศนคติ	16. ระบบสมาชิก	4.26	0.67	มาก
	17. ระบบการค้นหาและตรวจสอบ ผลลัพธ์	4.12	0.71	มาก
		4.42	0.57	มากที่สุด
	18. ระบบนำเข้าสู่บทเรียนและ แบบฝึกหัด	4.15	0.50	มาก
		4.38	0.67	มากที่สุด
	19. ส่วนการเชื่อมโยงและปฏิสัมพันธ์	4.51	0.51	มากที่สุด
	20. วิธีการนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์			
	21. ความรู้และประสบการณ์ในการ ใช้งาน			
รวม		4.30	0.63	มากที่สุด

จากการประเมินความพึงพอใจของการใช้งานแพลตฟอร์มโดยนักศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบของแพลตฟอร์ม ด้านการออกแบบหน้าจอและเนื้อหา และด้านการนำไปใช้งานและทัศนคติ พบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมของการใช้งานแพลตฟอร์มโดยนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.30) เมื่อพิจารณารายด้าน 3 ด้าน พบว่า ด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ 7 รายการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.30) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) เว็บไซต์รายวิชา 2) กิจกรรมการเรียนรู้และกรณีศึกษา และ 3) กระดานสนทนา ตามลำดับ ด้านการออกแบบเนื้อหาและหน้าจอ 8 รายการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.29) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) เนื้อหาและความสอดคล้อง 2) คำสั่งและคู่มือการใช้งาน และ 3) เนื้อหาและหน้าจอโดยภาพรวม ตามลำดับ ส่วนด้านการนำไปใช้งานและทัศนคติ 6 รายการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน (M = 4.32) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ คือ 1) ความรู้และประสบการณ์ใน

การใช้งาน 2) ระบบนำเข้าสู่บทเรียนและแบบฝึกหัด และ 3) วิธีการนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ตามลำดับ

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของทีมอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาที่มีต่อแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผลพบกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา โดยกำหนดเป็นการสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ประเด็น และผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 10 คน สำหรับการนำไปใช้ในการปรับปรุงสมรรถนะของแพลตฟอร์ม ปรากฏผลดังนี้

1) ความรู้และการนำไปใช้งานพบว่า ทีมอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามีแพลตฟอร์มที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้รายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา แพลตฟอร์มนี้สามารถตอบสนองต่อการใช้งานในรายวิชาที่กำหนดและการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ โดยทีมอาจารย์ผู้สอนสามารถนำประสบการณ์ไปใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในปีถัดไป ส่วนนักศึกษาสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษา การกำหนดนโยบายและกลยุทธ์การจัดการศึกษายุคดิจิทัลที่สนใจได้ในอนาคตรวมถึงนำความรู้ไปใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ในระดับถัดไป

2) พฤติกรรมและการตอบสนองพบว่า ทีมอาจารย์ผู้สอนใช้แพลตฟอร์มในการกำหนดรูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา ส่วนนักศึกษาใช้แพลตฟอร์มในการเรียนรู้ ค้นหา บันทึกความรู้จากการปฏิบัติการ การตั้งประเด็นคำถาม การฝึกปฏิบัติการแก้ไขปัญหาทางการศึกษา กระดานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้ การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ตลอดจนการประเมินความรู้ได้ผลตามกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งสามารถพัฒนาตนเองและเพิ่มประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

3) การมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้พบว่า ทีมอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามีส่วนร่วมในการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ การตั้งประเด็นคำถามเชิงสร้างสรรค์และการค้นหาคำตอบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ และการดำเนินตามกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด แพลตฟอร์มสามารถสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษาเข้ามาใช้งานเพื่อทำให้เกิดบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ร่วมกันในสังคมการศึกษายุคดิจิทัล

4) ผลการใช้งานและทัศนคติพบว่า ทีมอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้งานแพลตฟอร์มโดยมีการนำความรู้และประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาของสมาชิกคนอื่นไปปรับใช้บ้าง การจุดประเด็นปัญหาและการค้นหาคำตอบร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้เกิดทักษะและสมรรถนะการเรียนรู้ด้านการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5) ปัญหาและข้อเสนอแนะพบว่า ทีมอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาต้องการให้มีฟังก์ชันของการแสดงผลการประเมินความรู้โดยอาจไม่ต้องเป็นสาธารณะเพื่อให้ผู้ใช้ทราบถึงสมรรถนะหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ของตนเองในปัจจุบันได้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียนนี้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป นอกจากนี้ควรเพิ่มส่วนการบันทึกความรู้เพื่อการจัดทำรายงานสรุปในรูปแบบมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและรองรับการพัฒนาองค์ความรู้ในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผล

การพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผลานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นของวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การออกแบบและสร้างแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผลานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาซึ่งอาศัยเครื่องมือของระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (LMS) ทำให้ได้แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการนำไปใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2. การทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของแพลตฟอร์มโดยผู้เชี่ยวชาญ โดยมีประเด็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการออกแบบและพัฒนา และด้านการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน พบว่า คุณภาพของแพลตฟอร์มโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=4.17$)

3. การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของการใช้แพลตฟอร์มโดยนักศึกษา โดยมี ประเด็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ประกอบและกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการออกแบบเนื้อหาและ หน้าจอ และด้านการนำไปใช้งานและทัศนคติ พบว่า ความพึงพอใจของการใช้แพลตฟอร์มนี้โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.30$)

นอกจากนี้ ยังสามารถกล่าวได้โดยสรุปว่า กระบวนการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์ม ตามหลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้พื้นฐาน (PBL) ผลานกับแนวคิด สร้างสรรค์นิยามที่ประยุกต์ใช้ในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษา สำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่เกิดจากการสัมภาษณ์ที่อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาที่เข้า ใช้งานอย่างสม่ำเสมอรวมถึงผลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญใน การจัดการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดสิ่งที่ต้องเรียนรู้ (Identification) คือ การกำหนดประเด็น สำคัญเกี่ยวกับเนื้อหารายวิชาและกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้มองเห็นภาพรวมของความรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ ได้เลือกเนื้อหาเกี่ยวกับแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษามาเป็นหัวข้อหลัก

ขั้นตอนที่ 2 การแสวงหาความรู้ (Acquisition) คือ การนำเอาข้อมูล ความรู้ และ กิจกรรมปัญหาที่ทำหยาเป็นฐานที่เป็นประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องมาสร้างเอกสารให้มีคุณค่า ในขั้นนี้ได้นำข้อมูลเกี่ยวกับสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษามาสร้าง แพลตฟอร์มในระดับบัณฑิตศึกษาโดยพัฒนาเป็นเว็บไซต์รายวิชา สื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนผ่านระบบออนไลน์

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Creation and Exchange) คือ การดึงความรู้ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการทำงานมาสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ในรูปของสื่อ ต่าง ๆ และการสร้างชุมชนปฏิบัติที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในระดับบัณฑิตศึกษา ในขั้นนี้จะ ดำเนินการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์ม การดำเนินกิจกรรมที่กำหนด ตอบคำถามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา การทดสอบ และการนำเสนอผลการเรียนรู้ที่ทำหยา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การจัดเก็บและสืบค้นความรู้ (Storage and Retrieval) คือ การสร้าง ฐานข้อมูลทางการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียน ที่อาจารย์ผู้สอน และผู้สนใจทั่วไปเข้ามาใช้ประโยชน์ ตามความต้องการ โดยระบบฐานข้อมูลสามารถจัดเก็บและสืบค้นได้โดยการสร้างระบบสมาชิก เพื่อให้ผู้สนใจได้เข้ามาใช้ประโยชน์ร่วมกันเป็นชุมชนการศึกษาดิจิทัล

ขั้นตอนที่ 5 การถ่ายโอนและใช้ประโยชน์จากความรู้ (Transfer and Utilization) ซึ่งเป็นการกระจายและแบ่งปันความรู้ให้เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาผ่านขั้นตอนที่ 1 ถึง 4 มาแล้วก็จะตรวจสอบผลการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาเพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะชนต่อไป

จากผลการพัฒนาแพลตฟอร์มตามหลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมในรายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไขปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษารวมถึงการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญและความพึงพอใจของการใช้งานแพลตฟอร์มโดยผู้เรียนที่กล่าวมาทั้งหมด คณะผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (CBL) ผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมจากการสร้างแพลตฟอร์มรายวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ และการอาศัยซอฟต์แวร์ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (LMS) ที่เหมาะสมโดยการสร้างสื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบมีปฏิสัมพันธ์ที่สามารถใช้งานได้ทั้งแบบห้องเรียนปกติและออนไลน์ตลอดจนการนำไปใช้งานจริงกับการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาสามารถสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีสมรรถนะการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้ออกแบบไว้

อภิปรายผล

ในส่วนประเด็นของการอภิปรายผลการวิจัยมีส่วนสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายเพื่อเสนอองค์ความรู้ใหม่และแสดงความสอดคล้องกับเอกสารและงานวิจัยก่อนหน้าโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ออกแบบและสร้างโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน ตามลำดับ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา (2) การออกแบบระบบโดยการจัดลำดับเนื้อหา การจำแนกหัวข้อวิชาตามหลักการจัดการเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดแหล่งค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง การตั้งคำถามเชิงสร้างสรรค์ การสร้างห้องเรียนรู้เสมือนจริง และการประมวลผลผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับบัณฑิตศึกษา (3) การพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสร้างสรรค์นิยมโดยยึดหลักการ 4Is (Information, Interactive, Individual และ Immediate Feedback) (4) การใช้ระบบดำเนินการเรียนการสอนโดยอาศัยช่องทางสื่อสารที่จัดไว้ (5) การประเมินผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Gioiosa & Kinkela, 2022; Phakamach et al., 2021) และ (6) การทดสอบหาคุณภาพหรือประสิทธิภาพโดยพิจารณาจากความคิดเห็นของนักศึกษาเป็นหลักรวมถึงผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจากการสนทนากลุ่ม ดังนั้นสามารถยืนยันได้ในเรื่องคุณภาพของแพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นได้เป็นอย่างดี โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Bell and Liu (2019), Wang et al. (2021) และ Phakamach et al. (2021) ที่ดำเนินการวิจัยในลักษณะเดียวกันแล้วพบว่าการออกแบบองค์ประกอบและกำหนดขั้นตอนการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ดีจะช่วยให้สามารถสร้างแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีคุณภาพในระดับสากลได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Dziubaniuk and Nyholm 2021 และ Song et al. (2022) ที่ระบุจากผลการวิจัยว่าการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยอาศัยเทคนิคการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) จำเป็นต้องมีการออกแบบตามขั้นตอนมาตรฐานถึงจะทำให้ได้แพลตฟอร์มทางการศึกษาที่เหมาะสมกับการนำไปใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

2. ผลการทดลองใช้และประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและความเหมาะสมในการใช้ในระดับมาก แสดงว่าแพลตฟอร์มนี้มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริงกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยสะท้อนถึงการมีปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบที่นำไปสู่การค้นหาคำตอบเชิงสร้างสรรค์ร่วมกันในชั้นเรียน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากคณะผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาแพลตฟอร์มอย่างเป็นระบบตั้งแต่การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้รูปแบบการสอน (ADDIE Model) ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมในการดำเนินงาน 5 กิจกรรม ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analyze) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Develop) การนำไปใช้ (Implement) และการประเมินผล (Evaluate) ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินหาคุณภาพและความคิดเห็นและนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินการผลิตสื่อตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (R&D) และการอาศัยการทดลองใช้และปรับแก้ให้สมบูรณ์ที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ได้ต้นแบบหรือแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ดีและผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหารายวิชารวมถึงการประยุกต์ใช้ได้มากยิ่งขึ้น (Xin et al., 2018; Parramore, 2019; 2021; Song et al., 2022) อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นว่าควรปรับปรุงในประเด็นของการผสมผสานมัลติมีเดียสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอ

ปัญหาที่ทำนายและการแสวงหาคำตอบร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ กรณีศึกษาโครงการแก้ไข ปัญหาในระบบการศึกษาสากล และรูปแบบการประเมินผลที่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้บางส่วน ทั้งนี้เพื่อให้แพลตฟอร์มมีความสมบูรณ์แบบสำหรับการจัดการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา ให้มากยิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินความพึงพอใจโดยนักศึกษาพบว่า แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้น นักศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด แสดงว่านักศึกษาที่ใช้แพลตฟอร์มสามารถเรียนรู้ เข้าใจ การนำเสนอปัญหาที่ทำนายและแสวงหาคำตอบร่วมกันในชั้นเรียน การปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ในรายวิชาดังกล่าว รวมถึงสามารถสนับสนุนการจัดการ ความรู้ในรายวิชาตามแนวคิดสร้างสรรค์นิยมได้เป็นอย่างดี โดยสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ Bell and Liu (2019), Dziubaniuk and Nyholm (2021) และ Hamdan et al. (2022) ที่พบว่า การพัฒนาแพลตฟอร์มทางการศึกษาสำหรับการนำไปใช้กับผู้เรียนที่ดีและมีประสิทธิภาพต้องมี องค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 4 อย่าง คือ แหล่งข้อมูล แหล่งสนับสนุน ช่องทางการสื่อสาร และกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยสามารถสร้างรูปแบบการเรียนรู้เสมือนจริงได้ ดังนั้น แพลตฟอร์มต้นแบบที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบครบถ้วนที่ใช้เป็นระบบสนับสนุนการจัดการ ความรู้ในรายวิชานี้ได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกัน

ดังนั้นสามารถสรุปโดยภาพรวมจากการวิจัยและพัฒนาเรื่อง “แพลตฟอร์ม การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานผสานกับแนวคิดสร้างสรรค์นิยมใน รายวิชาสัมมนาแนวโน้มของการแก้ไข ปัญหาในระบบการศึกษาสำหรับผู้เรียนระดับ บัณฑิตศึกษา” ตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่ได้นำเสนอมานี้ จึงมั่นใจได้ในเรื่อง คุณภาพที่เพียงพอสำหรับการนำแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ไปใช้งานได้จริงในระดับ บัณฑิตศึกษา ซึ่งจะก่อให้เกิดบรรยากาศของการบริหารจัดการความรู้ในระดับบัณฑิตศึกษาที่ เกิดประสิทธิภาพได้จริง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์และออนไลน์ ในระดับบัณฑิตศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ปรับปรุงสมรรถนะ ของแพลตฟอร์มให้สามารถใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาให้มี คุณภาพดีขึ้นและสามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนารายวิชาอื่น ๆ ในระดับบัณฑิตศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาแพลตฟอร์มที่มีคุณภาพต้องอาศัยแนวคิดสร้างสรรค์นิยม ดังนั้นในการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับการจัดการเรียนการสอนยุคใหม่จำเป็นต้องใช้ทีมงานพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ระบบหรือแพลตฟอร์มการจัดการความรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการบริการผู้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษาต้องมีการบริการข้อมูลทางการศึกษาในหลากหลายมิติ ดังนั้นควรเพิ่มรายละเอียดที่เหมาะสมกับรายวิชา เช่น ระบบการแจ้งเตือน กรณีศึกษาและการแก้ปัญหา และคู่มือการใช้ฝึกปฏิบัติการในเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อฝึกปฏิบัติกับผู้เรียนให้บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษตามวัตถุประสงค์

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดการเรียนรู้สำหรับรายวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาต้องมีการผสมผสานกลไกกันทั้งออฟไลน์และออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเองเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้นการพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ควรเลือกใช้ตัวอักษร กราฟิก เสียง มัลติมีเดีย และการประชุมออนไลน์อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และการประมวลผลต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่ได้ออกแบบไว้

1.4 จากผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในระดับมากและการประเมินความพึงพอใจโดยนักศึกษาที่อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นเพื่อให้สามารถระบุถึงคุณภาพและความพึงพอใจจากผู้ใช้งานจำเป็นต้องมีการประเมินทั้งในด้านคุณภาพและความพึงพอใจของการใช้งานที่เหมาะสมและเชื่อถือได้โดยต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นประเด็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้ให้มีองค์ประกอบหรือรูปแบบที่จะใช้เป็นสื่อการเรียนรู้มาตรฐานในระดับบัณฑิตศึกษามากยิ่งขึ้น จะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อนำมาปรับปรุงแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้เชิงรุกวิชาอื่น ๆ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นอีกเพื่อเป็นการเพิ่มทรัพยากรการเรียนรู้สมัยใหม่สำหรับการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาประเทศไทยต่อไป

2.3 ควรนำรูปแบบการประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรมการศึกษาไปใช้กับการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรายวิชาอื่น ๆ โดยปรับปรุงตามบริบทของรายวิชานั้นอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริง

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการพัฒนาแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนหรือไมโครเลิร์นนิง (Micro Learning) ที่สามารถดำเนินการฝึกปฏิบัติการแบบออนไลน์และการรายงานผลในรูปแบบมาตรฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์พลิกผันทางการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยและตีพิมพ์เผยแพร่จากวิทยาลัยผู้ประกอบการสร้างสรรค์นานาชาติรัตนโกสินทร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- Adele, B., Ellinger, A.D., McWhorter, R.R., & Egan, T.M. (2023). Exploring Learning Outcomes for Managers Who Coach. **European Journal of Training and Development**, 47(5/6), 635–652.
- Adnan, M., & Anwar, K. (2020). Online Learning Amid the COVID-19 Pandemic: Students' Perspectives. **Online Submission**, 2(1), 45–51.
- Ali, S.S. (2019). Problem Based Learning: A student-Centered Approach. **English Language Teaching**, 12(5), 73–78.
- Bell, R., & Liu, P. (2019). Educator Challenges in the Development and Delivery of Constructivist Active and Experiential Entrepreneurship Classrooms in Chinese Vocational Higher Education. **Journal of Small Business and Enterprise Development**, 26(2), 209–227.

- Bertel, L.B., Winther, M., Routhe, H.W., & Kolmos, A. (2022). Framing and Facilitating Complex Problem-Solving Competences in Interdisciplinary Megaprojects: An Institutional Strategy to Educate for Sustainable Development. **International Journal of Sustainability in Higher Education**, 23(5), 1173–1191.
- Chapman, C., & Bell, I. (2020). Building Back Better Education Systems: Equity and COVID–19. **Journal of Professional Capital and Community**, 5(3/4), 227–236.
- Dziubaniuk, O., & Nyholm, M. (2021). Constructivist Approach in Teaching Sustainability and Business Ethics: A Case Study. **International Journal of Sustainability in Higher Education**, 22(1), 177–197.
- Garbin, F.G.d.B., Ten Caten, C.S., & Jesus Pacheco, D.A.d. (2022). A Capability Maturity Model for Assessment of Active Learning in Higher Education. **Journal of Applied Research in Higher Education**, 14(1), 295–316.
- Gioiosa, M.E., & Kinkela, K. (2022). Assessing the Outcomes of an Active Learning Exercise. **Journal of Applied Research in Higher Education**, 14(4), 1496–1508.
- Hamdan, K.M., Al-Bashaireh, A.M., Zahran, Z., Al-Daghestani, A., AL-Habashneh, S., & Shaheen, A.M. (2021). University Students' Interaction, Internet Self-Efficacy, Self-Regulation and Satisfaction with Online Education during Pandemic Crises of COVID–19 (SARS-CoV–2). **International Journal of Educational Management**, 35(3), 713–725.
- Huang, X., & Lai, C. (2020). Connecting Formal and Informal Workplace Learning with Teacher Proactivity: a Proactive Motivation Perspective. **Journal of Workplace Learning**, 32(6), 437–456.
- Kant, N., Prasad, K.D., & Anjali, K. (2021). Selecting an Appropriate Learning Management System in Open and Distance Learning: a Strategic Approach. **Asian Association of Open Universities Journal**, 16(1), 79–97.
- O'Brien, E., McCarthy, J., Hamburg, I., & Delaney, Y. (2019). Problem-Based Learning in the Irish SME Workplace. **Journal of Workplace Learning**, 31(6), 391–407.

- Okolie, U.C., Elom, E.N., Igwe, P.A., Binuomote, M.O., Nwajiuba, C.A., & Igu, N.C.N. (2021). Improving Graduate Outcomes: Implementation of Problem-Based Learning in TVET Systems of Nigerian Higher Education. **Higher Education, Skills and Work-Based Learning**, 11(1), 92–110.
- Parramore, S. (2019). Online Active-Learning: Information Literacy Instruction for Graduate Students. **Reference Services Review**, 47(4), 476–486.
- Phakamach, P. (2023). Educational Innovation: Elements and Mechanisms for the Development of Thai Educational Institutions Towards Internationalization. **Journal of Education and Innovative Learning**, 3(2), 161–180.
- Phakamach, P., Senarith, P., & Wachirawongpaisam, S. (2022). The Metaverse in Education: The Future of Immersive Teaching & Learning. **RICE Journal of Creative Entrepreneurship and Management**, 3(2), 75–88.
- Phakamach, P., Wachirawongpaisam, S., & Panjarattanakorn, D. (2021). Development of Active Learning Management Platform Using Constructivism on the Topic of ICT System and Innovation for Educational Administration at Graduation Level. **Journal of Education and Innovative Learning**, 1(3), 219–237.
- Silva, A.B.D., Bispo, A.C.K.d.A., Rodriguez, D.G., & Vasquez, F.I.F. (2018). Problem-Based Learning: A Proposal for Structuring PBL and its Implications for Learning Among Students in an Undergraduate Management Degree Program. **Revista de Gestão**, 25(2), 160–177.
- Song, B.L., Lee, K.L., Liew, C.Y., Ho, R.C., & Lin, W.L. (2022). Business Students' Perspectives on Case Method Coaching for Problem-Based Learning: Impacts on Student Engagement and Learning Performance in Higher Education. **Education + Training**, 64(3), 416–432.
- Wang, X., Lin, W., Jiang, Y., Wu, Y., Liu, Y., & Zhou, W.-Q. (2021). Active Learning and Instructor Accessibility in Online Talent Training: a Field Experiment in China during COVID-19. **Development and Learning in Organizations**, 36(1), 14–16.

Xin, Y., Zuo, X., & Huang, Q. (2018). Research on the Construction of Seamless Learning Platform Based on Open Education. **Asian Association of Open Universities Journal**, 13(1), 88–99.

การศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหา
การออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
A Study of the Causes and Solutions for
Undergraduate Student Dropout in the Faculty
Group of Science and Technology, Suranaree
University of Technology

พีระศักดิ์ วงศ์อภิชาติ^{1*} อภิญญา ลิ้มสุวัฒน์¹ และ ศิริรัฐ คชนนท์พงศ์¹
Peerasak Wongapichat^{1*}, Apinya Limsuwat¹ and Sirirat Kachanpong¹

¹ ศูนย์บริการการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี จังหวัดนครราชสีมา 30000

¹ The Center for Educational Services, Suranaree University of Technology, Nakhon Ratchasima 30000

*Corresponding author: peerasak@gmail.com

Received: April 4, 2024; Revised: September 6, 2024; Accepted: September 16, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษารอพินิจที่มีเกรดเฉลี่ยต่ำกว่า 1.80 จำนวน 14 คน นักศึกษาปกติทั่วไปที่มีเกรดเฉลี่ยมากกว่า 1.80 จำนวน 42 คน และอาจารย์ประจำสำนักวิชาจำนวน 24 คน วิธีการวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสาเหตุหลักของการออกกลางคันเกิดจากตัวนักศึกษาเอง ได้แก่ การขาดความตั้งใจเรียน และปัญหาส่วนตัว ปัจจุบันรอคือปัญหาด้านครอบครัว เช่น การสนับสนุนทางการเงินไม่เพียงพอ

หรือการถูกบังคับให้เรียนในสาขาที่ไม่ชอบ รวมถึงปัจจัยด้านการเรียนการสอนที่ทำให้เนื้อหาบางวิชาไม่น่าสนใจหรืออาจารย์สอนไม่เข้าใจ นอกจากนี้ยังพบว่าผลการสัมภาษณ์นักศึกษากบติทั่วไป พบว่า นักศึกษาที่มีความเสี่ยงออกกลางคันมีสาเหตุหลักมาจากตัวนักศึกษาเอง ครอบครัว และการเรียนการสอนของอาจารย์ ในขณะที่อาจารย์ระบุว่าปัญหาหลักเกิดจากตัวนักศึกษา ครอบครัว และระบบของมหาวิทยาลัย เช่น ระบบการเรียน 3 ภาค และการขาดบุคลากรในการดูแลนักศึกษา แนวทางการแก้ปัญหาที่เสนอ ได้แก่ การพัฒนาระบบติดตามนักศึกษา การให้ความช่วยเหลือเฉพาะกลุ่ม การลดขนาดห้องเรียน การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ รวมถึงการปรับปรุงวิธีการสอนและการคัดเลือกนักศึกษาให้ได้คุณภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: ออกกลางคัน แนวทางการแก้ไขปัญหา สาเหตุ

Abstract

This research aims to investigate the factors contributing to the dropout rate among undergraduate students in the Faculty Group of Science and Technology at Suranaree University of Technology and to explore potential solutions. The study population includes 14 students on academic probation (GPA below 1.80), 42 regular students (GPA 1.80 and above), and 24 faculty members. In-depth interviews were conducted to collect data, which was then categorized and analyzed using content analysis. The findings revealed that the primary reasons for student dropout were student-related factors such as lack of motivation and personal issues. Secondary factors included family-related problems, such as insufficient financial support and parental pressure to study in an undesired field. Additionally, instructional factors, such as uninteresting course content or ineffective teaching methods, contributed to the dropout rate. Furthermore, interviews with regular students indicated that students at risk of dropping out faced similar challenges related to personal factors, family issues, and teaching methods. Faculty members, on the other hand, attributed the problem primarily to student and family factors, as well as systemic issues within the university, including the three-semester system and inadequate student support services. To address these issues, the following recommendations were proposed: developing a student monitoring system, providing targeted support for at-risk students, reducing class sizes, fostering stronger student-teacher

relationships, improving teaching methods, and enhancing the student recruitment process to attract more qualified applicants.

Keywords: Drop out, Solution, Cause

บทนำ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งแรกของประเทศไทย มีระบบบริหารงานที่แตกต่างจากระบบราชการ เป็นมหาวิทยาลัยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มุ่งจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และผลิตบุคลากร ชั้นสูงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีในปัจจุบัน ประกอบด้วย 8 สำนักวิชา ได้แก่ 1) วิทยาศาสตร์ 2) เทคโนโลยีสังคม 3) เทคโนโลยีการเกษตร 4) วิศวกรรมศาสตร์ 5) แพทยศาสตร์ 6) พยาบาลศาสตร์ 7) ทันตแพทยศาสตร์ และ 8) สาธารณสุขศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูงที่สอดคล้องตรงกับความต้องการพัฒนาประเทศในทุกด้าน และให้เกิดการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนในส่วนภูมิภาคที่มีศักยภาพแต่พลาดโอกาสหรือมีโอกาสน้อยในการเข้าศึกษาสถาบันอุดมศึกษาได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2561)

การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยฯ เป็นระบบเรียกเก็บหน่วยกิตแบบไตรภาค (Trimester) ในปีการศึกษาหนึ่งมี 3 ภาคการศึกษา แต่ละภาคการศึกษามีระยะเวลาการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 สัปดาห์ ซึ่งช่วยให้นักศึกษาใช้เวลาในการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดสหกิจศึกษาให้นักศึกษาใช้เวลาปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้อย่างเต็มที่ต่อเนื่อง และมีเวลาในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลผลการดำเนินงานตามมติของสภามหาวิทยาลัยและคณะกรรมการประจำสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปี พ.ศ. 2562–2563 เรื่อง สถิติอัตราการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ภาคการศึกษาที่ 3/2562 พบว่า มีจำนวนนักศึกษาออกกลางคันประมาณร้อยละ 4.33 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด ซึ่งนักศึกษาที่ออกกลางคัน คือนักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยสะสม GPAX ต่ำกว่า 1.50 หรือเมื่อเป็นนักศึกษาสถานภาพรอพินิจ (นักศึกษาที่มี GPAX ตั้งแต่ 1.50 ขึ้นไปแต่ไม่ถึง 1.80 ต่อเนื่องกัน 4 ภาคการศึกษา) (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2560)

ตารางที่ 1 นักศึกษาระดับปริญญาตรีพึงสภาพเนื่องจากผลการเรียน ณ ภาคการศึกษาที่ 3/2562 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สำนักวิชา	จำนวน นศ. ภาค 3/2562	จำนวนนักศึกษาออกกลางคัน ภาค 3/2562 (ปีที่เข้ารับการการศึกษา)								ร้อยละ
		2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	รวม	
วิทยาศาสตร์	303						3	2	5	1.65
เทคโนโลยีสังคม	1,125			3	1	10	31	9	54	4.80
เทคโนโลยีการเกษตร	784		1		4	8	27	10	50	6.38
วิศวกรรมศาสตร์	7,244	2	3	14	32	50	159	95	355	4.90
แพทยศาสตร์	457								0	0
พยาบาลศาสตร์	263								0	0
ทันตแพทยศาสตร์	149								0	0
สาขารณัฐศาสตร์	657					7		4	11	1.67
รวม	10,982	2	4	17	37	75	220	120	475	4.33

หมายเหตุ: นักศึกษาออกกลางคัน คือ นักศึกษาที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.5 และเป็นนักศึกษาสถาบันอาพรวณินิจที่มีแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.80 ต่อเนื่องกัน 4 ภาคการศึกษา

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่นักนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์ สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร และสำนักวิชาวิทยาศาสตร์ มีจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ออกกลางคันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.31 ของจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ออกกลางคันทั้งหมด

ตามมติของสภามหาวิทยาลัยและคณะกรรมการประจำสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปี พ.ศ. 2562–2563 (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2560) จึงเห็นควรให้ศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยความคาดหวังว่า เมื่อทราบถึงข้อเสนอแนะแล้วจะได้นำเสนอมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นแนวทางช่วยเหลือหรือส่งเสริมนักศึกษา เพื่อลดอัตราการออกกลางคัน และลดการสูญเสียทรัพยากรต่าง ๆ ลงได้ รวมทั้งเป็นข้อมูลและข้อเสนอแนะแนวทางแก่นักวิชา และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในการวางแผนการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนให้นักศึกษามีการบริหารจัดการเวลาที่ดีและสำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด ลดความสูญเปล่าทางการศึกษา และพัฒนาศักยภาพนักศึกษาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

แนวคิดที่ใช้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออกกลางคันของนักศึกษา

การออกกลางคันของนักศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่สถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกต้องเผชิญ โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายปรากฏการณ์นี้

1.1 ทฤษฎีการออกกลางคันของ Vincent Tinto เป็นผู้นำเสนอทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการอธิบายกระบวนการออกกลางคันของนักศึกษา ทฤษฎีของ Tinto เน้นความสำคัญของการบูรณาการทางวิชาการและสังคมของนักศึกษาในสถาบันการศึกษา

โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ภูมิหลังของนักศึกษา รวมถึงสถานะทางครอบครัว คุณลักษณะส่วนบุคคล และประสบการณ์การศึกษาก่อนหน้านี้ 2) ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายส่วนตัวและความมุ่งมั่นต่อสถาบัน 3) ประสบการณ์ในสถาบันด้านวิชาการและกิจกรรมนอกหลักสูตร 4) การบูรณาการทางวิชาการและทางสังคม Tinto อธิบายว่าการตัดสินใจออกกลางคันเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อนักศึกษาไม่สามารถบูรณาการตนเองเข้ากับสภาพแวดล้อมทางวิชาการและสังคมของสถาบันได้อย่างเพียงพอ (Tinto, 1993)

1.2 โมเดลการคงอยู่ของนักศึกษาของ John Bean และ Barbara Metzner ซึ่งได้พัฒนาโมเดลที่ขยายแนวคิดของ Tinto โดยเน้นที่นักศึกษานอกระบบและนักศึกษาที่มีอายุมากกว่า โมเดลนี้ให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอกมากขึ้น เช่น ภาระทางการเงิน การสนับสนุนจากครอบครัว และโอกาสในการโอนย้ายสถาบัน (Bean & Metzner, 1985) ปัจจัยสำคัญในโมเดลนี้ประกอบด้วย 1) ตัวแปรพื้นหลัง อายุ เพศ เชื้อชาติ และภูมิหลังการศึกษา 2) ตัวแปรทางวิชาการ นิสัยการเรียนรู้ การให้คำปรึกษาทางวิชาการ และความแน่นอนของสาขาวิชา 3) ตัวแปรสิ่งแวดล้อม การเงิน ชั่วโมงการทำงาน และความรับผิดชอบต่อครอบครัว 3) ตัวแปรทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและคณาจารย์

1.3 ทฤษฎีแรงจูงใจในการคงอยู่ของ Alberto Cabrera และคณะ ได้นำเสนอทฤษฎีที่ผสมผสานแนวคิดของ Tinto และ Bean โดยเน้นความสำคัญของปัจจัยทางการเงินและการสนับสนุนจากครอบครัวในการตัดสินใจคงอยู่ของนักศึกษา (Cabrera, Nora, & Castaneda, 1992) ทฤษฎีนี้เสนอว่า การสนับสนุนทางการเงินมีผลโดยตรงต่อการบูรณาการทางวิชาการและสังคมของนักศึกษา การสนับสนุนจากครอบครัวมีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นในการศึกษาและการบูรณาการทางสังคมและปัจจัยทางการเงินและครอบครัวมีผลต่อความพึงพอใจโดยรวมของนักศึกษาต่อประสบการณ์ในสถาบัน

1.4 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษาของ Alexander Astin นำเสนอทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกิจกรรมทางวิชาการและสังคมของสถาบัน โดยเสนอว่า การเรียนรู้และพัฒนาการของนักศึกษาเป็นสัดส่วนโดยตรงกับปริมาณและคุณภาพของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถาบัน และนักศึกษาที่มีส่วนร่วมมากในกิจกรรมของสถาบันมีแนวโน้มที่จะคงอยู่และประสบความสำเร็จในการศึกษามากกว่า (Astin, 1984)

2. นโยบายและมาตรการในการจัดการการออกกลางคัน

สถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกได้พัฒนานโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อลดอัตราการออกกลางคันและส่งเสริมความสำเร็จของนักศึกษา โดยมีแนวทางที่สำคัญดังนี้

2.1 การคัดกรองและสนับสนุนนักศึกษากลุ่มเสี่ยง การระบุและให้ความช่วยเหลือ นักศึกษาที่มีความเสี่ยงสูงต่อการออกกลางคันเป็นมาตรการสำคัญ Tinto เสนอว่าสถาบันควร พัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การประเมินความพร้อมทาง วิชาการก่อนเข้าศึกษา การติดตามผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง และการให้คำปรึกษาเชิงรุก สำหรับนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ (Tinto, 2012)

2.2 การพัฒนาโปรแกรมปรับพื้นฐานและเตรียมความพร้อม Cabrera, Miner & Milem (2013) พบว่าโปรแกรมเตรียมความพร้อมก่อนเข้าศึกษาช่วยเพิ่มอัตราการคงอยู่ของ นักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ มาตรการนี้อาจรวมถึง การจัดค่ายปรับพื้นฐานทางวิชาการ การแนะนำทักษะการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา การสร้างเครือข่ายทางสังคมระหว่าง นักศึกษาใหม่

2.3 การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน Kuh, Cruce, Shoup, Kinzie & Gonyea (2008) เน้นย้ำความสำคัญของการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในชั้นเรียน โดยเสนอแนะให้สถาบัน ส่งเสริม การใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning การบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะการสอนของอาจารย์อย่างต่อเนื่อง

2.4 การจัดระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง Crisp & Cruz (2009) พบว่าระบบ อาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาได้ โดยควรมีลักษณะดังนี้ การจัดคู่อาจารย์ที่ปรึกษากับนักศึกษาอย่างเหมาะสม การฝึกอบรม อาจารย์ที่ปรึกษาให้มีทักษะในการให้คำปรึกษา การจัดระบบพี่เลี้ยงนักศึกษารุ่นพี่ (Peer Mentoring)

2.5 การสนับสนุนทางการเงิน Goldrick-Rab (2018) ชี้ให้เห็นว่าปัญหาทางการเงิน เป็นสาเหตุสำคัญของการออกกลางคัน สถาบันจึงควรมีมาตรการสนับสนุนทางการเงิน เช่น การจัดสรรทุนการศึกษาอย่างเพียงพอและทั่วถึง การให้คำปรึกษาด้านการวางแผนทางการเงิน การจัดหางานพิเศษในมหาวิทยาลัยสำหรับนักศึกษา

2.6 การส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมและวัฒนธรรม Museus (2014) เสนอว่า การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมช่วยลดอัตราการออกกลางคันได้ โดยมีแนวทางดังนี้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การฝึกอบรม

บุคลากรให้มีความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม การสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักศึกษาจากทุกภูมิหลัง

2.7 การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผล Delen (2010) เน้นความสำคัญของการใช้ข้อมูลเชิงลึกในการพัฒนานโยบาย สถาบันควรมีระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับสาเหตุการออกกลางคัน การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุปัจจัยเสี่ยงและแนวโน้มการออกกลางคัน การประเมินประสิทธิผลของมาตรการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

3.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุและปัจจัยของการออกกลางคัน

งานวิจัยจำนวนมากได้ศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านภูมิหลังของนักศึกษา Reason (2009) ได้ทบทวนวรรณกรรมอย่างกว้างขวางและพบว่าภูมิหลังของนักศึกษามีผลต่อการออกกลางคัน โดยปัจจัยสำคัญได้แก่สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม นักศึกษาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยมีแนวโน้มออกกลางคันสูงกว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง นักศึกษาที่เป็นรุ่นแรกในครอบครัวที่ได้เรียนในระดับอุดมศึกษามีความเสี่ยงสูงกว่า เชื้อชาติและชาติพันธุ์ ในหลายประเทศพบว่านักศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อยมีอัตราการออกกลางคันสูงกว่า

3.2 ปัจจัยด้านการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ Adelman (2006) ศึกษาข้อมูลระยะยาวของนักศึกษาในสหรัฐอเมริกาและพบว่า ความเข้มข้นของหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นตัวทำนายที่สำคัญของความสำเร็จในระดับอุดมศึกษา นักศึกษาที่ต้องเรียนวิชาปรับพื้นฐานมีแนวโน้มออกกลางคันสูงกว่า

3.3 ปัจจัยด้านการบูรณาการทางวิชาการและสังคม Pascarella & Terenzini (2005) สรุปผลการวิจัยจากหลายทศวรรษและพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์นอกชั้นเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการคงอยู่ของนักศึกษา การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรช่วยเพิ่มความผูกพันกับสถาบันและลดโอกาสการออกกลางคัน

3.4 ปัจจัยด้านการเงิน Goldrick-Rob (2018) ศึกษาผลกระทบของปัญหาทางการเงินต่อการออกกลางคันและพบว่า ความไม่มั่นคงทางการเงินเป็นสาเหตุสำคัญของการออกกลางคัน โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาที่มาจากครอบครัวรายได้น้อย นักศึกษาที่ต้องทำงานมากกว่า 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์มีแนวโน้มที่จะมีผลการเรียนต่ำและออกกลางคันสูงกว่า

3.5 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมของสถาบัน Museus (2014) ศึกษาผลกระทบของบรรยากาศทางวัฒนธรรมในสถาบันและพบว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมช่วยเพิ่มอัตราการคงอยู่ของนักศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนน้อย การรับรู้ถึงการสนับสนุนจากสถาบันมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจที่จะศึกษาต่อจนจบ

3.6 ปัจจัยด้านจิตวิทยาและการปรับตัว Robbins, Lauver, Le, Davis, Langley & Carlstrom (2004) ทำการวิเคราะห์ห่อหุ้ม (Meta-Analysis) ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและพบว่า ปัจจัยทางจิตวิทยาที่สำคัญได้แก่ แรงจูงใจทางวิชาการ นักศึกษาที่มีแรงจูงใจสูงมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จและคงอยู่ในระบบมากกว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความเชื่อมั่นในความสามารถทางวิชาการของตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการคงอยู่ ทักษะการจัดการเวลาและการเรียนรู้ นักศึกษาที่มีทักษะเหล่านี้สูงมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากกว่า

3.7 ปัจจัยด้านการเลือกสาขาวิชา Porter & Umbach (2006) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลือกสาขาวิชาและการออกกลางคัน พบว่า นักศึกษาที่เลือกสาขาวิชาไม่ตรงกับ ความสนใจหรือความถนัดมีแนวโน้มออกกลางคันสูงกว่าการเปลี่ยนสาขาวิชาบ่อยครั้ง อาจเพิ่มความเสี่ยงในการออกกลางคัน โดยเฉพาะหากทำให้ระยะเวลาการศึกษายาวนานขึ้น

4. แนวทางในการจัดการปัญหาการออกกลางคัน

การจัดการปัญหาการออกกลางคันต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสถาบันการศึกษา โดยมีแนวทางที่มีประสิทธิภาพดังนี้

4.1 การพัฒนาระบบคัดกรองและติดตามนักศึกษากลุ่มเสี่ยง Kuh, Kinzie, Schuh & Whitt (2011) เสนอแนะให้สถาบันพัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง เช่น ผลการเรียน การเข้าชั้นเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพยากรณ์ (Predictive Analytics) เพื่อระบุ นักศึกษากลุ่มเสี่ยง การติดตามและให้ความช่วยเหลืออย่างทันท่วงที

4.2 การพัฒนาโปรแกรมปรับพื้นฐานและเตรียมความพร้อม Tinto (2012) เน้นย้ำ ความสำคัญของการเตรียมความพร้อมนักศึกษาใหม่ โดยเสนอแนะให้สถาบันจัด โปรแกรมปรับพื้นฐานทางวิชาการก่อนเปิดภาคการศึกษา การอบรมทักษะการเรียนรู้และการจัดการเวลา กิจกรรมสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของสถาบัน

4.3 การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน Pascarella & Terenzini (2005) ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการเรียนการสอนมีผลโดยตรงต่อการคงอยู่ของนักศึกษา โดยแนะนำให้ ส่งเสริม

การใช้วิธีการสอนแบบ Active Learning พัฒนาทักษะการสอนของอาจารย์อย่างต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมและการเข้าถึงเนื้อหาการเรียน

4.4 การพัฒนาระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง Crisp & Cruz (2009) พบว่าการมีระบบอาจารย์ที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงที่มีประสิทธิภาพช่วยเพิ่มอัตราการคงอยู่ของนักศึกษา โดยควรจัดอบรมอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีทักษะในการให้คำปรึกษา กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างชัดเจน จัดระบบพี่เลี้ยงนักศึกษารุ่นพี่ (Peer Mentoring)

4.5 การสนับสนุนทางการเงิน Goldrick-Rob (2018) เสนอแนะมาตรการสนับสนุนทางการเงินเพื่อลดการออกกลางคัน ได้แก่ การจัดสรรทุนการศึกษาอย่างเพียงพอและทั่วถึง การให้คำปรึกษาด้านการวางแผนทางการเงิน การจัดหางานพิเศษในมหาวิทยาลัยที่ไม่กระทบต่อการเรียน

4.6 การส่งเสริมการบูรณาการทางสังคมและวัฒนธรรม Museus (2014) เน้นความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความหลากหลาย โดยเสนอให้จัดกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม สร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับนักศึกษาจากทุกภูมิหลัง ผูกอบรมบุคลากรให้มีความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม

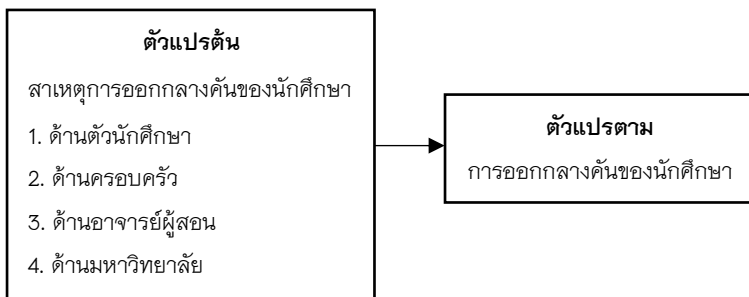
4.7 การพัฒนาบริการสนับสนุนนักศึกษา Kuh et al. (2011) เสนอให้สถาบันพัฒนาบริการสนับสนุนที่ครอบคลุมความต้องการของนักศึกษา เช่น บริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิต ศูนย์ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ (tutoring centers) บริการแนะแนวอาชีพและการฝึกงาน

4.8 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตร Astin (1984) ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกหลักสูตรช่วยเพิ่มความผูกพันกับสถาบัน โดยควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายตอบสนองความสนใจของนักศึกษา ส่งเสริมการเข้าร่วมชมรมและองค์กรนักศึกษา สร้างโอกาสในการพัฒนาภาวะผู้นำผ่านกิจกรรมต่างๆ

4.9 การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ Strange & Banning (2015) เสนอแนะให้สถาบันคำนึงถึงผลกระทบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่อการเรียนรู้และการคงอยู่ของนักศึกษา โดยจัดพื้นที่การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมการทำงานร่วมกัน สร้างพื้นที่สาธารณะที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ปรับปรุงหอพักนักศึกษาให้เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

4.10 การพัฒนาระบบข้อมูลและการประเมินผล Delen (2010) เน้นความสำคัญของการใช้ข้อมูลในการพัฒนานโยบาย โดยสถาบันควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุปัจจัยเสี่ยงและแนวโน้มการออกกลางคัน ประเมินประสิทธิภาพของมาตรการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออกกลางคันของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) สาเหตุโดยตรง เช่น เจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียน พฤติกรรมการเรียน เป็นต้น 2) สาเหตุโดยอ้อม ครอบครัว บุคคลแวดล้อม อาจารย์ผู้สอน สถาบันการศึกษา เป็นต้น

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นแบบครบองค์รวม 180 องค์ประกอบประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักศึกษารอฝึกงาน จำนวน 19 คน ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ได้เกรดเฉลี่ยน้อยกว่า 1.80 ในภาคการศึกษาที่ 3/2562 และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นผู้ที่มีความสมัครใจและยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ สัดส่วน 30 : 1 ของจำนวนนักศึกษารอฝึกงาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่สามารถเป็นตัวแทนในการตอบคำถามการวิจัยได้ และข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) ซึ่งเป็น

การสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling Techniques) ที่ใช้กับประชากรมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยทุกหน่วยข้อมูลในประชากรมีโอกาสถูกเลือกเป็นตัวอย่างได้เท่า ๆ กัน (คุชฎี โยเหลา, 2556) แสดงดังรายละเอียดตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักศึกษารอพินิจ ระดับปริญญาตรี กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ได้เกรดเฉลี่ยน้อยกว่า 1.80 ในภาคการศึกษาที่ 3/2562

สำนักวิชา	นักศึกษารอพินิจ ณ ภาคการศึกษาที่ 3/2562	
	ประชากร	ตัวอย่าง (30:1)
วิทยาศาสตร์	10	1
เทคโนโลยีการเกษตร	48	2
วิศวกรรมศาสตร์	341	11
รวม	399	14

กลุ่มที่ 2 นักศึกษาปกติทั่วไป จำนวน 55 คน ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ได้เกรดเฉลี่ยมากกว่า 1.80 ขึ้นไป และมีความสนิทมมนักศึกษารอพินิจและนักศึกษาออกกลางคัน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ สัดส่วน 1 : 3 ของจำนวนนักศึกษารอพินิจ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติแบบแบบสโนว์บอลล์ (Snowball Selection) ซึ่งการเลือกตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling Techniques) โดยเลือกตัวอย่างในลักษณะแบบต่อเนื่อง โดยที่ตัวอย่างแรกจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลือกตัวอย่างถัดไป และมีการแนะนำต่อไปจนกระทั่งได้ขนาดตัวอย่างตามที่ผู้วิจัยต้องการ (คุชฎี โยเหลา, 2556) แสดงดังรายละเอียดตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่ได้เกรดเฉลี่ยมากกว่า 1.80 ขึ้นไป

สำนักวิชา	จำนวน นศ. ได้เกรดเฉลี่ยมากกว่า 1.80 ขึ้นไป ภาคการศึกษาที่ 3/2562	
	ประชากร	ตัวอย่าง (1:3)
วิทยาศาสตร์	1	3
เทคโนโลยีการเกษตร	2	6
วิศวกรรมศาสตร์	11	33
รวม	14	42

กลุ่มที่ 3 อาจารย์ผู้สอน จำนวน 24 คน ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรระดับปริญญาตรี กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เลือกตัวแทนอาจารย์จากแต่ละสำนักวิชา โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลตามคุณสมบัติแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งเป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างขึ้นจากประชากรที่ทำการศึกษา โดยใช้หลักการพิจารณาจากการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ซึ่งการคัดเลือกนี้จะทำตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัย (ดุขฎิโยเผลา, 2556) แสดงดังรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน กลุ่มสำนักวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เกี่ยวกับนักศึกษาออกกลางคัน

สำนักวิชา	ประชากร (อาจารย์)	ตัวอย่าง
วิทยาศาสตร์	33	3
เทคโนโลยีการเกษตร	43	6
วิศวกรรมศาสตร์	167	15
รวม	303	24

วิธีดำเนินการวิจัย ดำเนินการดังนี้ 1) ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดในหนังสือยินยอม การเข้าร่วมโครงการวิจัย ให้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยทราบ และลงนามแสดงความสมัครใจในการเข้าร่วมวิจัย 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งใช้เวลาประมาณ 30 – 40 นาที การดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้การบันทึกเทปในระหว่าง การสนทนา การจดบันทึก และสังเกตพฤติกรรม โดยผู้วิจัยเน้นการรักษาลับระหว่างการสนทนาให้ผู้เข้าร่วมทราบ และให้อิสระกับผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งเกี่ยวกับสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาการลาออกกลางคันของนักศึกษารอพินิจ ได้เกิดเฉลี่ยน้อยกว่า 1.80) เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questions) โดยครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออกกลางคันของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) สาเหตุโดยตรง เช่น เจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียน พฤติกรรมการเรียน เป็นต้น 2) สาเหตุโดยอ้อม ครอบคลุม บุคคลแวดล้อม อาจารย์ผู้สอน สถาบันการศึกษา เป็นต้น โดยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน หาคำร้อยละการเห็นด้วย (Agreement) ได้ร้อยละ 87 ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 3 กลุ่มใช้แบบสัมภาษณ์เดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิธีของ Johnson & LaMontagne (1993) โดยใช้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมข้อมูล (Data Preparation) ครอบคลุมทั้งข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์และอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การทำความเข้าใจข้อมูลเบื้องต้นที่ได้เตรียมไว้ (Familiar with the Data) 3) การระบุหน่วยในการวิเคราะห์ (Identified Unit of Analysis) เพื่อใช้ในการสังเกตพรรณนา และอธิบายข้อมูล ทั้งนี้หมายถึงกรอบแนวคิดและตัวแปรที่ต้องการศึกษา 4) การจัดหมวดหมู่และประเภทของข้อมูล (Tentative Categories) 5) การตรวจสอบความถูกต้องและการกลั่นกรองการจัดหมวดหมู่ประเภทของข้อมูล (Refined Categories) 6) การตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์ (Category Integrity)

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Dependability) โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มร้อยละ 15 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน ทำการวิเคราะห์โดยอิสระ และนำผลการวิเคราะห์มาเปรียบเทียบกัน จากนั้นหาค่าร้อยละของค่าการเห็นด้วยของผลการวิเคราะห์ที่ได้ ซึ่งต้องมีค่าการเห็นด้วยอย่างน้อยร้อยละ 80

การตรวจสอบความถูกต้อง (Credibility) ของผลการวิเคราะห์ในการศึกษครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายรูปแบบ ได้แก่ การสนทนา การบันทึกเทป การสังเกตพฤติกรรมสีหน้าท่าทางของผู้ให้ข้อมูลมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาทั้ง 6 ขั้นตอน จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปสอบถามผู้ให้ข้อมูล คำนวณจากร้อยละ 10 – 15 ของประชากร ทั้งหมดเพื่อยืนยันความถูกต้องของผลการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษา แบ่งตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ 3 กลุ่ม ได้แก่ นักศึกษารอพินิจ นักศึกษาปกติทั่วไป อาจารย์ผู้สอน มีรายละเอียดดังนี้

- 1. นักศึกษารอพินิจ ได้เกรดเฉลี่ยน้อยกว่า 1.80)

ตารางที่ 5 แสดงสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาจากสัมภาษณ์นักศึกษารอพินิจ (ได้เกรดเฉลี่ยน้อยกว่า 1.80) (N=19)

หมวดหมู่ (Categories) /ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ นักศึกษารอพินิจ กล่าวถึง (f)	จำนวนของ นักศึกษารอพินิจที่ กล่าวถึง (n)
ด้านตัวนักศึกษา		36
1. ไม่ตั้งใจเรียน	14	7
2. ตั้งใจเรียนแล้วแต่ไม่ผ่าน	8	7
3. การเรียนการสอนออนไลน์ ไม่ดีพอ	7	7
4. ยังปรับตัวไม่ได้	6	6
5. วิชายากและงานเยอะ	12	6

หมวดหมู่ (Categories) /ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ นักศึกษารอพินิจ กล่าวถึง (f)	จำนวนของ นักศึกษารอพินิจที่ กล่าวถึง (n)
6. มีโรคประจำตัว ทำให้ไม่มีสมาธิใน การเรียนเท่าที่ควร	3	3
7. ทักษะไม่ดี	2	1
8. มีปัญหาส่วนตัว	2	1
9. ไม่กล้าเข้าไปปรึกษาอาจารย์ที่ ปรึกษา	3	1
ด้านครอบครัว		9
1. ครอบครัวสนับสนุนการเงินเต็มที่	4	2
2. ครอบครัวบังคับ/กดดันให้เรียน	3	2
ด้านอาจารย์ผู้สอน		
1. อาจารย์สอนไม่เข้าใจ	5	2
2. บางวิชาอาจารย์สอนไม่เข้าใจ	2	1
3. การตัดเกรดอิงกลุ่มกับสาขาอื่น ๆ ทำให้ ได้เกรดน้อย	3	1
4. อาจารย์ออกข้อสอบยากเกินไป	2	1
ด้านมหาวิทยาลัย		2
1. เนื้อหาบางวิชาไม่น่าสนใจ	1	1
2. อาจารย์ควรบันทึกวิดีโอย้อนหลังให้ นักศึกษาดูได้	1	1

จากตารางที่ 5 ผู้ให้ข้อมูลคือ นักศึกษารอพินิจ ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าสาเหตุที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุดคือ ด้านตัวนักศึกษา โดยมีสาเหตุ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ไม่ตั้งใจเรียน ($f=14, n=7$) วิชายากและงานเยอะ ($f=12, n=6$) ตั้งใจเรียนแล้วแต่ไม่ผ่าน ($f=8, n=7$) รองลงมาคือ ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยมีสาเหตุ 3 ลำดับแรก ได้แก่ อาจารย์สอนไม่เข้าใจ ($f=5, n=2$) การตัดเกรดอิงกลุ่มกับสาขาอื่น ๆ ทำให้ได้เกรดน้อย ($f=3, n=1$) อาจารย์ออกข้อสอบยากเกินไป และบางวิชาอาจารย์สอนไม่เข้าใจ ($f=2, n=1$) ด้านครอบครัว ได้แก่

ครอบครัวสนับสนุนการเงินเต็มที่ ($f=4, n=2$) ครอบครัวบังคับ/กดดันให้เรียน ($f=3, n=2$) มีเพียง 2 คน ที่กล่าวถึงด้านมหาวิทยาลัย ($f=2, n=2$)

ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล มีดังนี้ คนที่ 1 “ส่วนตัวต้องบังคับให้เรียนจึงจะตั้งใจเรียน วิชาไหนที่มีการเช็คชื่อจะตั้งใจ การเรียนออนไลน์ทำให้ไม่ตั้งใจเรียนมากขึ้น เพราะอาจารย์ให้อิสระ โดยส่วนตัวลืมหืมข้างตึงดูตัวเองได้ง่ายจึงไม่ค่อยมีสมาธิในการเรียน วิชาไหนที่อาจารย์ให้ดูวิดีโอเอง จะไม่ค่อยได้ดู จึงทำให้ผลการเรียนไม่ค่อยดี ไม่มีปัญหาเรื่องเงิน เนื่องจากที่บ้านสนับสนุนเป็นอย่างดี” คนที่ 2 “เรียนในสาขาวิชาที่ไม่สนใจ เนื่องจากครอบครัวบังคับให้เรียน ช่วงแรกยังปรับตัวไม่ได้ เนื่องจากระบบ 3 ภาค สอบเร็วเกินไปส่วนตัวมีปัญหาเรื่องทัศนคติบางอย่าง ชอบเปรียบเทียบกับคนอื่น ทำให้กดดันตัวเอง เป็นคนคิดมาก คิดเกินข้อสอบทำให้ได้คะแนนไม่ดี ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน อาจารย์สอนเข้าใจดี ระบบการให้คำปรึกษาเป็นระบบที่ดีมาก แต่นักศึกษาไม่กล้าเข้าไปศึกษา ต้องมีความกระตือรือร้นมากกว่านี้”

- 1. นักศึกษาปกติทั่วไป (ได้เกรดเฉลี่ยมากกว่า 1.80)

ตารางที่ 6 แสดงสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาจากสัมภาษณ์นักศึกษากปกติทั่วไป (ได้เกรดเฉลี่ยมากกว่า 1.80 ขึ้นไป) (N=55)

หมวดหมู่ (Categories) /ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ นักศึกษากปกติ ทั่วไปกล่าวถึง (f)	จำนวนของ นักศึกษากปกติทั่วไป ที่กล่าวถึง (n)
ด้านตัวนักศึกษา		47
1.ไม่ตั้งใจเรียน/ขาดความรับผิดชอบ	20	6
2. ไม่ขยัน	11	6
3. เรียนออนไลน์ไม่เข้าใจ	10	6
4. ไม่เข้าเรียน	8	5
5. ไม่มีแรงจูงใจที่จะเรียน	6	5
6. ปรับตัวไม่ได้	5	5
7. ผลการเรียนมัธยมไม่ดี	6	4
8. ทำกิจกรรมมากเกินไป	4	2
9. ตั้งใจเรียนแต่ยังไม่ผ่าน	2	1

หมวดหมู่ (Categories) /ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ นักศึกษาปกติ ทั่วไปกล่าวถึง (f)	จำนวนของ นักศึกษาปกติทั่วไป ที่กล่าวถึง (n)
10. ปัญหาสุขภาพ	1	1
11. ไม่นัดสาขาที่เรียน	1	1
ด้านครอบครัว		14
1. ต้องทำงานส่งตัวเองเรียน	5	4
2. มีปัญหาครอบครัว	4	3
3. ช่วยพ่อแม่ทำงาน	4	2
4. ครอบครัวไม่สนับสนุนการเงินเพียงพอ	2	1
5. พ่อแม่บังคับให้เรียนสาขาที่ไม่ชอบ	1	1
ด้านอาจารย์ผู้สอน		3
1. อาจารย์กตกระต	6	3
2. อาจารย์สอนไม่เข้าใจ	4	2
3. วิชายากและงานเยอะ	1	1

จากตารางที่ 6 ผู้ให้ข้อมูลคือ นักศึกษาปกติทั่วไป ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าสาเหตุที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุดคือ ด้านตัวนักศึกษา โดยมีสาเหตุ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ไม่ตั้งใจเรียน ($f=20, n=11$) ไม่ขยัน ($f=11, n=6$) เรียนออนไลน์ไม่เข้าใจ ($f=10, n=6$) รองลงมาคือ ด้านครอบครัว สาเหตุ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ต้องทำงานส่งตัวเองเรียน ($f=5, n=4$) มีปัญหาครอบครัว ($f=4, n=3$) ช่วยพ่อแม่ทำงาน ($f=4, n=2$) ด้านอาจารย์ผู้สอน สาเหตุ 3 ลำดับแรก ได้แก่ อาจารย์กตกระต ($f=6, n=3$) อาจารย์สอนไม่เข้าใจ ($f=4, n=2$) วิชายากและงานเยอะ($f=1, n=1$)

ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล มีดังนี้ คนที่ 1 “สาเหตุที่ทำให้นักศึกษาเป็นนักศึกษา รอนิจ คิดว่าเกิดจากตัวผู้เรียนเอง ที่ไม่ขยัน ไม่รับผิดชอบ ไม่กระตือรือร้น ไม่แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ประกอบกับพื้นฐานตอนสมัยเรียนมัธยมไม่ค่อยดี ทำให้ผลการเรียนจึงไม่ค่อยดี บางคนกล่าวว่าเนื้อหาที่เรียนสมัยมัธยมกับมหาวิทยาลัยแตกต่างกันมาก มหาวิทยาลัยเรียนเจาะลึกมากกว่าเยอะ ยังปรับตัวไม่ได้ และคิดว่าอีกสาเหตุคือการเรียนแบบออนไลน์ นักศึกษาหลายคนท้อมาก เรียนไม่เข้าใจ ไม่มีแรงจูงใจที่จะเรียนแล้ว ซึ่งถ้าได้เรียนในห้องผลการเรียน

อาจจะดีกว่านี้” คนที่ 2 “คงเป็นสาเหตุที่ไม่ค่อยเข้าเรียน เวลาสอบก็มักจะบ่นว่าอาจารย์ออกข้อสอบไม่ตรงตามที่สอน ทำไม่ได้บ้าง พอเกรดออกบางคนติด F ก็ว่าอาจารย์ผู้สอนอีกว่าอาจารย์กดเกรด เกิดความท้อแท้ในการเรียน บางคนก็ติดเกมส์ ติดแฟน ไม่มาเรียน บางคนเขาก็มีปัญหาเรื่องการเงินที่บ้าน ต้องทำงานส่งตัวเองเรียน แม้ว่าจะมีเงินกู้ ภัยศ. เค้าบอกว่าจ่ายไม่พอ ซึ่งส่งผลต่อผลการเรียนโดยตรงต่อเค้าเลย”

2.อาจารย์ผู้สอน

ตารางที่ 7 แสดงสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาจากสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน (N=24)

หมวดหมู่ (Categories) /ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ อาจารย์กล่าวถึง (f)	จำนวนของอาจารย์ที่ กล่าวถึง (n)
ด้านตัวนักศึกษา		72
1. ไม่รับผิดชอบ	23	16
2. ความรู้พื้นฐานไม่ดี	15	11
3. ปัญหาส่วนตัว	11	8
4. ไม่ตั้งใจเรียน	21	7
5. โรคประจำตัว	6	6
7. ทำกิจกรรมมากเกินไป	7	6
8. ขาดเรียนบ่อย	10	5
9. เข้าเรียนสาย	8	5
10. การปรับตัวไม่ทัน	6	4
11. ไม่ชอบในสาขาที่เรียน	3	3
12. เกิดภาวะความเครียด	1	1
ด้านครอบครัว		6
1. การสนับสนุนของครอบครัว	4	4
2. ช่วยพ่อแม่ทำงาน	2	2
ด้านมหาวิทยาลัย		28
1. ให้คำปรึกษาใกล้ชิด/ระบบติดตามนักศึกษา	8	6
2. ระบบการรับนักศึกษาที่มีคุณภาพ	10	5

หมวดหมู่ (Categories) /ประเภท (Themes)	จำนวนครั้งที่ อาจารย์กล่าวถึง (f)	จำนวนของอาจารย์ที่ กล่าวถึง (n)
3. นักศึกษาทำงานพิเศษ	6	4
4. ระบบการเรียน 3 ภาค	5	4
5. ระบบการช่วยเหลือ	4	2
6. ลดขนาดห้องเรียน	3	2
7. ห้องเรียนไม่เพียงพอ	2	1
8. สภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ที่ไม่เอื้อ	2	1
9. บุคลากรน้อยเกินไป	2	1
10. ความยากของสาขาที่เรียน	2	1
11. ช่วยเหลือนักศึกษาตามกลุ่มสาเหตุ	2	1
ด้านอาจารย์ผู้สอน		4
1. ความสัมพันธ์กับอาจารย์	6	3
2. อาจารย์ดูแลไม่ทั่วถึง	3	1
3. สอนเสริม	2	1
4. ใช้เวลาเข้าเรียน	2	2
5. ปรับวิธีการสอนของอาจารย์	3	1

จากตารางที่ 7 ผู้ให้ข้อมูลคือ อาจารย์ผู้สอน ผลการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า สาเหตุที่ส่งผลต่อการออกกลางคันมากที่สุดคือ ด้านตัวนักศึกษา โดยมีสาเหตุ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ไม่รับผิดชอบ ($f=23, n=16$) ความรู้พื้นฐานไม่ดี ($f=15, n=11$) ปัญหาส่วนตัว ($f=11, n=8$) รองลงมาคือ ด้านมหาวิทยาลัย ได้แก่ ให้คำปรึกษาใกล้ชิด/ระบบติดตามนักศึกษา ($f=8, n=6$) ระบบการรับนักศึกษาที่มีคุณภาพ ($f=10, n=5$) นักศึกษาทำงานพิเศษ ($f=6, n=4$) ด้านอาจารย์ผู้สอน สาเหตุ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความสัมพันธ์กับอาจารย์ ($f=6, n=3$) ใช้เวลาเข้าเรียน ($f=2, n=2$) อาจารย์ดูแลไม่ทั่วถึงและปรับวิธีการสอนของอาจารย์ ($f=3, n=1$) ด้านครอบครัว ได้แก่ การสนับสนุนของครอบครัว ($f=4, n=2$) และช่วยพ่อแม่ทำงาน ($f=4, n=2$)

ตัวอย่างคำพูดของผู้ให้ข้อมูล มีดังนี้ คนที่ 1 “สาขาวิศวกรรมศาสตร์มีนักศึกษากลุ่มเสี่ยงออกกลางคันจำนวนน้อยมาก สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากนักศึกษาเองที่ขี้เกียจ ไม่ใส่ใจ การเรียนตั้งแต่แรก บางคนไม่ชอบสาขาที่เรียนหรือไม่ถนัด บางคนมีปัญหาส่วนตัว เช่น มีแฟน ทะเลาะกับพ่อแม่ ต้องช่วยพ่อแม่ทำงาน ป่วยเป็นโรคซึมเศร้าจนต้องดรอปรียน ฯลฯ ทางสาขา เปิดรายวิชาทุกเทอมจึงไม่มีปัญหาเรื่องการลงทะเบียนเรียนและการจัดการเรียนการสอน นักศึกษาบางคนไม่ชอบอาจารย์จึงไม่ชอบเรียน นักศึกษามักจะมีปัญหากับการตกวิชา ศึกษาทั่วไปหลายรอบ แนวทางการแก้ปัญหา คือ การติดตามนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ระบบที่ปรึกษายังไม่เข้มแข็งเพียงพอ สาขา จึงต้องเช็คสถิตินักศึกษากลุ่มเสี่ยงอยู่เสมอ มีระบบติดตามนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้การปรับหลักสูตรต้องคำนึงนักศึกษาที่ตกค้าง หามาตรการ จัดการกับนักศึกษา Re-entry ที่ทำให้นักศึกษาไม่ตั้งใจเรียน” คนที่ 2 “การใช้ชีวิตของนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยของนักศึกษาต้องมีการปรับตัว ซึ่งแตกต่างจากมัธยมมาก และด้วยระบบ การเรียน 3 เทอม ทำให้ปรับตัวยากมากกว่าเดิมทั้งคนเก่งและคนไม่เก่ง นักศึกษาปัจจุบันมี ความเป็นผู้ใหญ่ น้อยลงกว่าสมัยก่อนมาก ความสามารถในการตัดสินใจลดลง อาจจะเป็นเรื่อง ของ gen บางคนมีความรัก และมีแฟน ขาดความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเกิดจากการดูแลของ ผู้ปกครอง มหาวิทยาลัยควรมีการแก้ระเบียบเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีแท้จริง อาจารย์ต้องเป็น กลัวยามิตรกับนักศึกษา การปรับหลักสูตรเป็นแบบ modular ให้มากขึ้น หากเรียงลำดับ ความสำคัญในการแก้ปัญหา ต้องเริ่มจากมหาวิทยาลัย อาจารย์ หลักสูตร นักศึกษา ระบบ การดูแลนักศึกษา การปรับหลักสูตรให้นักศึกษาสามารถปรับตัวได้ ระบบของมหาวิทยาลัยถูก สร้างมาเพื่อ KPI ไม่ใช่เพื่อนักศึกษา การเรียนออนไลน์จำเป็นต้องมี มหาวิทยาลัยควรเน้น practical เพราะทฤษฎีสามารถเรียนที่ไหนก็ได้ ระบบรุ่นพี่ การห้ามรับน้องหรือลดกิจกรรม รับน้อง ต้องเป็นคำสั่งจากมหาวิทยาลัย ปรับวิธีการสอนของอาจารย์ นักศึกษาที่ไม่เก่งมัก ชอบกิจกรรม หอพักต้องให้นักศึกษาปี 4 5 6 7 8 ออกจากหอพัก การแก้ปัญหานักศึกษา แก้ง่ายที่สุด”

ผลการวิเคราะห์สาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาในภาพรวม

จากตารางที่ 5, 6 และ 7 ผลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม เมื่อนำมาพิจารณา จำนวนครั้งที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึง (f) และจำนวนที่กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึง (n) แสดงให้เห็นว่า มีผลลัพธ์ที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สาเหตุทางด้านตัวนักศึกษาเป็นสาเหตุที่มีการเห็น ร่วมกันมากที่สุดต่อการเป็นกลุ่มเสี่ยงนักศึกษาออกกลางคัน คิดเป็นมากกว่าร้อยละ 60 จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง การไม่ตั้งใจเรียน ความ

รับผิดชอบในการเรียน ฯลฯ ส่วนสาเหตุทางด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว อาจารย์ผู้สอน หรือมหาวิทยาลัย เป็นสาเหตุที่มีการเห็นร่วมกันไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับสาเหตุด้านตัวนักศึกษา

นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้เกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่ม มีการกล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุการออกกลางคันที่มีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะด้านอาจารย์ผู้สอน และด้านมหาวิทยาลัย ดังนี้

1. ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างนักศึกษากล่าวถึง แต่อาจารย์ผู้สอนไม่กล่าวถึง โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ 1) อาจารย์สอนไม่เข้าใจ บางวิชาอาจารย์สอนไม่เข้าใจ การตัดเกรดอิงกลุ่มกับสาขาอื่น ๆ ทำให้ได้เกรดน้อย อาจารย์ออกข้อสอบยากเกินไป อาจารย์กตกรต วิชายากและงานเยอะ อาจารย์ควรบันทึกวิดีโอย้อนหลังให้นักศึกษาดูได้

2. ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ผู้สอนกล่าวถึง แต่นักศึกษาไม่กล่าวถึง โดยเฉพาะประเด็นด้านมหาวิทยาลัย ได้แก่ ให้คำปรึกษาใกล้ชิด/ระบบติดตามนักศึกษา ระบบการรับนักศึกษาที่มีคุณภาพ ระบบการเรียน 3 ภาค ระบบการช่วยเหลือ ลดขนาดห้องเรียน ห้องเรียนไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ไม่เอื้อ บุคลากรน้อยดูไม่ทั่วถึง ความยากของสาขาที่เรียน ช่วยเหลือนักศึกษาตามกลุ่มสาเหตุ

ผลการวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาการลาออกกลางคัน

กลุ่มนักศึกษาที่มีพื้นฐานทางการเรียนไม่ดีหรือไม่พร้อมด้านการเรียนควรดำเนินการดังนี้ 1) แนะนำวิธีการเรียนในมหาวิทยาลัย นักศึกษาควรได้รับการแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ การปรับตัว และการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย รวมถึงการตั้งเป้าหมายในการเรียนและการใช้ชีวิต ซึ่งควรเริ่มตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจวิธีเรียนและปรับตัวได้เร็ว หากนักศึกษาไม่เข้าใจวิธีเรียนก็อาจทำให้ขาดความรับผิดชอบในการเรียน 2) สร้างความตระหนักในวิชาที่เรียน มหาวิทยาลัยควรทำให้นักศึกษาเข้าใจถึงความสำคัญของวิชาที่เรียน และวิธีที่เนื้อหาวิชาเหล่านั้นจะส่งผลกระทบต่อชีวิตในอนาคต ทำให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้นักศึกษามีจุดมุ่งหมายในการเรียนอย่างชัดเจน 3) การเรียนการสอนที่สร้างแรงบันดาลใจให้มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงการเรียนการสอนให้เน้นเนื้อหาที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษา 4) การติวหรือคลินิกวิชาการ มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการติวหรือการทำคลินิกวิชาการ ซึ่งอาจช่วยลดจำนวนการออกกลางคันของนักศึกษาได้

สำหรับกลุ่มนักศึกษาที่มีศักยภาพแต่ยังไม่ค้นพบตัวเอง ควรดำเนินการดังนี้ 1) ปรับหลักสูตรเป็นรูปแบบ Modular มหาวิทยาลัยควรแบ่งกลุ่มวิชาของหลักสูตรเป็นโมดูล เพื่อให้ นักศึกษาเลือกเรียนตามความสนใจ โดยเน้นวิชาที่สร้างแรงบันดาลใจตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เพื่อให้ นักศึกษาค้นหาตัวเอง เมื่อนักศึกษารู้เป้าหมายชีวิตจะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) สร้างทางเลือกในการเรียน ควรจัดโปรแกรม Modular ที่ให้นักศึกษามีโอกาสเปลี่ยนสาขาวิชา หากค้นพบว่าไม่ชอบสาขาที่เลือก ข้อดีของโปรแกรมนี้คือ นักศึกษาสามารถเลือกเรียนวิชาที่ สนใจก่อน และไม่ต้องรีไทร์หากเปลี่ยนใจเรื่องสาขาวิชา 3) สนับสนุนระบบคลังหน่วยกิต (Credit Bank) ควรขยายระบบคลังหน่วยกิตให้ครอบคลุมทุกสาขาวิชา เพื่อให้ นักศึกษาที่เรียนแล้ว ไม่ชอบสาขาวิชาสามารถสะสมหน่วยกิตไว้ใช้ในสาขาอื่น ๆ ได้ 4) ปรับปรุงหลักสูตร การเรียน การสอน และการประเมินผล มหาวิทยาลัยควรปรับปรุงให้หลักสูตรเหมาะสมกับเด็กรุ่นใหม่ โดยมีการผสมผสานโมดูลต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ที่ไร้พรมแดนและ Lifelong Learning 5) ปรับรายวิชาพื้นฐานให้เหมาะสม ควรปรับเนื้อหาวิชาพื้นฐานให้เหมาะสมกับนักศึกษาในแต่ละ ชั้นปี เช่น นักศึกษาปีที่ 1 ควรเรียนรู้การปรับตัวและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ส่วนปีที่ 3-4 ควรเน้นการเตรียมตัวเข้าสู่โลกของการทำงาน สำหรับวิชาที่ไม่จำเป็นต่อวิชาชีพ ควรปรับเป็น Non Grading เพื่อลดความเครียดของนักศึกษา นอกจากนี้ วิชาพื้นฐานต่าง ๆ เช่น เคมี ชีววิทยา และฟิสิกส์ ควรปรับให้สอดคล้องกับสาขาวิชาชีพ และแยกเป็นโมดูลย่อยเพื่อให้สาขาวิชาเลือก ได้ตามความต้องการ

อภิปรายและสรุปผล

ผลการศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในกลุ่มสำนัก วิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้ให้นักศึกษาออกกลางคัน มาจาก สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษาเอง โดยเฉพาะเรื่อง การขาดความตั้งใจในการเรียนและ ความรับผิดชอบในการศึกษา ซึ่งคิดเป็นมากกว่าร้อยละ 60 ของกลุ่มผู้สัมภาษณ์ โดยสาเหตุ อื่น ๆ เช่น สาเหตุด้านครอบครัว การสอนของอาจารย์ และการจัดการของมหาวิทยาลัย แม้ว่า จะมีผลกระทบต่อ การออกกลางคัน แต่ยังไม่ถือว่าสำคัญเท่ากับสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับ ตัวนักศึกษาเอง

สาเหตุหลักที่ทำให้ นักศึกษาออกกลางคันคือ การขาดแรงจูงใจในการเรียน การปรับตัว ไม่ทัน และปัญหาสุขภาพ ตามแนวคิดของ Carter (1959) และสอดคล้องกับ Rokeach (1970) และ Cruze (1974) ที่ระบุว่า เจตคติเป็นผลจากการผสมผสานของความเชื่อและความรู้สึก ซึ่งจะ

เป็นตัวกำหนดแนวโน้มในการตอบสนองต่อการเรียนในแง่บวกหรือแง่ลบ นักศึกษาที่มีเจตคติที่ดีมักมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนมากกว่า สาเหตุด้านตัวนักศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญมากต่อการออกกลางคัน

สาเหตุรองที่มีบทบาทคือปัญหาด้านครอบครัว เช่น การถูกบังคับให้เรียนในสาขาที่ไม่ชอบ และปัญหาด้านการเงิน อีกทั้งครอบครัวยังมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา การดูแลเอาใจใส่และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ของครอบครัวช่วยเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จและลดอัตราการออกกลางคันได้

คุณภาพการสอนเป็นอีกสาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา และมีอิทธิพลอย่างมากต่อนักศึกษากลุ่มเสี่ยง โดยการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเป็นสาเหตุสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษารู้สึกเชื่อถือและมั่นใจในการเรียน อีกทั้งการสอนที่มีคุณภาพยังส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Carroll (1989) และ Bloom (1976) ระบุว่า คุณภาพของการสอน คือกลไกหลักที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ยังเป็นสาเหตุที่ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในชั้นเรียน นักศึกษาที่รู้สึกสบายใจและมีความสุขในการเรียนจะมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษาได้ ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Linderman, Merenda & Gold (1978) พบว่า ครูที่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเข้าใจผู้เรียน สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการสอนให้เกิดผลดีมากยิ่งขึ้น เพราะการสอนเป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งความเข้าใจและความเป็นกันเองระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจะส่งผลให้ผู้เรียนรู้สึกเชื่อมั่นและสนใจในการเรียนมากขึ้น ส่งผลโดยตรงต่อการลดอัตราการออกกลางคัน

ขณะที่สาเหตุด้านการเรียนการสอนและการจัดการภายในมหาวิทยาลัย เช่น ขนาดห้องเรียนที่ใหญ่เกินไปและการสอนที่ไม่น่าสนใจ ก็มีผลเพิ่มอัตราการออกกลางคันของนักศึกษาได้ ซึ่งการศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงระบบติดตามและช่วยเหลือนักศึกษาที่ประสบปัญหา โดยควรมุ่งเน้นที่การพัฒนากระบวนการสนับสนุนทางวิชาการ การปรับปรุงวิธีการสอนให้มีความน่าสนใจ และการจัดกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจในการเรียน รวมถึงการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ ซึ่งล้วนเป็นสาเหตุสำคัญที่สามารถช่วยลดอัตราการออกกลางคันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนักศึกษาและครอบครัว

นักศึกษาต้องจัดการเวลาให้มีประสิทธิภาพ โดยควรจัดการเวลาทั้งในการเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถเรียนรู้และทำกิจกรรมไปพร้อม ๆ กันได้อย่างสมดุล การจัดตารางเวลาให้มีเวลาสำหรับการทบทวนบทเรียนและการพักผ่อนอย่างเพียงพอจะช่วยลดความกดดันในการเรียนและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ รวมทั้งนักศึกษาต้องสร้างแรงจูงใจในตนเอง พยายามค้นหาจุดมุ่งหมายในการเรียน เพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการศึกษา ความมุ่งมั่นและความเชื่อมั่นในตนเองจะช่วยให้นักศึกษาผ่านพ้นความท้าทายต่าง ๆ ได้นอกจากนี้ การขอความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น หากนักศึกษาพบปัญหาในการเรียน ควรเข้าหาอาจารย์ที่ปรึกษาหรือเพื่อนร่วมชั้นเพื่อขอความช่วยเหลือ ไม่ควรเก็บปัญหาไว้คนเดียว การขอคำแนะนำและความช่วยเหลือจะช่วยให้นักศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับครอบครัวของนักศึกษา ควรส่งเสริมการสนับสนุนด้านการเรียน ครอบครัวควรให้การสนับสนุนทั้งในด้านจิตใจและด้านการเงินแก่บุตรหลาน การให้กำลังใจและความเข้าใจจากครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษามีกำลังใจในการเรียนต่อ และควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเส้นทางการศึกษาเอง เลือกสาขาวิชาที่ตนเองสนใจ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ การบังคับให้เรียนในสาขาที่ไม่สนใจอาจทำให้นักศึกษาขาดแรงจูงใจในการศึกษาและนำไปสู่การออกกลางคัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับอาจารย์ผู้สอนและมหาวิทยาลัย

สำหรับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีควรมีเริ่มต้นด้วยการจัดเรื่องการออกกลางคันของนักศึกษาเป็นวาระสำคัญของมหาวิทยาลัยฯ โดยการกำหนดเป้าหมายอัตราการออกกลางคันขั้นต่ำให้ลดลงภายในระยะเวลาที่กำหนด และควรมีการหารือร่วมกันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการติดตาม และประเมินผลเป็นระยะ สำหรับข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายอื่น ๆ ที่มหาวิทยาลัยควรดำเนินการ ดังนี้

1. จากงานวิจัยนี้เห็นควรให้มหาวิทยาลัยควรจำแนกสาเหตุการออกกลางคันของนักศึกษาให้ชัดเจน เช่น เกรดเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ จากการย้ายสาขาวิชา จากการลาออก หรือจากสาเหตุอื่น ๆ เป็นต้น เพื่อการแก้ปัญหาเรื่องการออกกลางคันของนักศึกษาได้ตรงประเด็น

2. มหาวิทยาลัยฯ ควรนำผลสำรวจดังกล่าว มาใช้ในการวางแผน ปรับปรุง ในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ

3. มหาวิทยาลัย ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมในด้านการสอนเสริม การติว เป็นต้น โดยอาจใช้ประโยชน์ของการมีหอพักในการดำเนินการเรื่องดังกล่าว รวมถึงการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนและเด็กนักเรียนตั้งแต่ในระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดการเตรียมพร้อมก่อนที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

4. มหาวิทยาลัย ควรพิจารณาการคัดเลือกนักเรียนเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาคุณสมบัติที่สำคัญและหลากหลาย เพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จในการศึกษาและลดอัตราการออกกลางคัน

5. มหาวิทยาลัย ควรให้ความรู้อาจารย์เกี่ยวกับเรื่องการวัดผล การออกข้อสอบให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร รวมทั้งการทดสอบก่อนสอบกลางภาคและปลายภาคในกรณีชั้นเรียนที่มีขนาดใหญ่มากเกินไป เพื่อให้สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่าในเรื่องใดนักศึกษาทำได้ดีและในเรื่องใดที่นักศึกษาทำได้ไม่ดีของแต่ละรายวิชา แล้วทำการเสริมในเรื่องที่นักศึกษายังทำไม่ได้ โดยวิเคราะห์เป็นรายบุคคล นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควรพิจารณาเรื่องเครื่องมือที่จะช่วยอาจารย์เกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องนี้

6. มหาวิทยาลัย ควรปรับปรุงระบบที่ปรึกษาและพัฒนาทักษะการให้คำปรึกษาอย่างจริงจัง เช่น การรับฟัง การให้ความใส่ใจ การเฝ้าระวังสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น เนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพจิตและโรคซึมเศร้าเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการออกกลางคันได้

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาให้นักศึกษาออกกลางคันโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อจำแนกสาเหตุของการออกกลางคันอย่างชัดเจน เช่น การออกกลางคันจากเกรดเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ การเปลี่ยนสาขาวิชา การลาออกด้วยเหตุผลส่วนตัว หรือจากปัจจัยอื่น ๆ พร้อมทั้งหาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการออกกลางคัน เพื่อให้ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงนโยบายได้อย่างตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาที่ออกกลางคันกับตัวแปรที่น่าสนใจอื่น ๆ เช่น รายวิชาที่มีความเชื่อมโยงกับการออกกลางคัน วิธีการรับเข้าศึกษาที่อาจเกี่ยวข้องกับปัญหาการออกกลางคัน รวมถึงระบบการดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษากับการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมและละเอียดมากขึ้น

3. ควรขยายขอบเขตของประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มที่หลากหลายขึ้น เช่น ผู้ปกครองของนักศึกษาที่ออกกลางคัน โรงเรียนที่นักศึกษาเคยศึกษา

ในระดับมัธยมปลาย เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้เปรียบเทียบความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเก็บข้อมูลควรใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกและการออกแบบสอบถามเฉพาะกลุ่มสำหรับนักศึกษาที่ออกกลางคัน โดยจัดกลุ่มตามสาขาวิชาที่มีปัญหาแตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มความถูกต้องในการวิเคราะห์และปรับปรุงวิธีการแก้ไขปัญหในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุนวิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- คุชกรีย์ โยเหลา. (2556). **การสุ่มตัวอย่างหรือการเลือกตัวอย่าง (SAMPLING)**. จาก http://www.phd.ru.ac.th/newszian/files/20130919_135906การเลือกกลุ่มตัวอย่าง.pdf.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2560). **ข้อบังคับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ว่าด้วย การศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2561**. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2561). **รายงานประจำปี 2561 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี**. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ยุพิน พิพิธกุล. (2527). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่ใช้ และไม่ใช้ชุดการสอน สำหรับวิชาพฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์** (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Adelman, C. (2006). **The toolbox revisited Paths to degree completion from high school through college**. U.S.: Department of Education.
- Astin, A. W. (1984). Student involvement A developmental theory for higher education. **Journal of College Student Personnel**, 25(4), 297–308.
- Bean, J. P., & Metzner, B. S. (1985). A conceptual model of nontraditional undergraduate student attrition. **Review of Educational Research**, 55(4), 485–540.
- Bloom, B.S. (1976). **Human Characteristic and School Learning**. New York: McGraw–Hill.

- Cabrera, A. F., Nora, A., & Castaneda, M. B. (1992). The role of finances in the persistence process A structural model. **Research in Higher Education**, **33**(5), 571–593.
- Cabrera, N. L., Miner, D. D., & Milem, J. F. (2013). Can a summer bridge program impact first-year persistence and performance? A case study of the New Start Summer Program. **Research in Higher Education**, **54**(5), 481–498.
- Carroll, J.B. (1989). The Carroll Model A 25–year Retrospective and Prospective View. **Educational Researcher**, **18**(1), 26–31.
- Carter V. Good, (1959). **Attitude**. Retrived Oterber 25, 2009, from <http://www.novabizz.Ace/Attitude.html>.
- Carter V. Good. (1973). **Dictionary of Education**. New York: McGraw–Hill Book.
- Crisp, G., & Cruz, I. (2009). Mentoring college students A critical review of the literature between 1990 and 2007. **Research in Higher Education**, **50**(6), 525–545.
- Cruze, Wendel W. (1974). **Education Psychology**. New York: Ronal Press.
- Delen, D. (2010). A comparative analysis of machine learning techniques for student retention management. **Decision Support Systems**, **49**(4), 498–506.
- Goldrick–Rab, S. (2018). Paying the price College costs, financial aid, and the betrayal of the American dream. **The Review of Higher Education**, **42**(1), E–7–E–10. DOI <https://doi.org/10.1353/rhe.2018.0041>.
- Johnson, L.J., & LaMontagne, M.J. (1993). Research methods using content analysis to examine the verbal or written communication of stakeholders within early intervention, **Journal of Early Intervention**, **17**(1) 73–79.
- Kuh, G. D., Cruce, T. M., Shoup, R., Kinzie, J., & Gonyea, R. M. (2008). Unmasking the effects of student engagement on first-year college grades and persistence. **The Journal of Higher Education**, **79**(5), 540–563.
- Kuh, G. D., Kinzie, J., Schuh, J. H., & Whitt, E. J. (2011). **Student success in college: Creating conditions that matter**. San Francisco, CA: Jossey–Bass.
- Linderman, R.H., Merenda, P.F., & Gold, R.Z. (1978). **Introduction to Bivariate and Multivariate Analysis**. London Scott, Foresman.

- Museus, S. D. (2014). **The culturally engaging campus environments (CECE) model A new theory of success among racially diverse college student populations.** Springer Nature: In Higher education Handbook of theory and research, 189–227.
- Pascarella, T. and Terenzin, P. (2005). **How college affects students A third decade of research** (2nd ed.) San Francisco: Jossey–Bass.
- Porter, S. R., and Umbach, P. D. (2006). College major choice an analysis of person–environment fit. **Research in Higher Education**, 47(4), 429–449.
- Reason, R. D. (2009). An examination of persistence research through the lens of a comprehensive conceptual framework. **Journal of College Student Development**, 50(6), 659–682.
- Robbins, S. B., Lauver, K., Le, H., Davis, D., Langley, R., & Carlstrom, A. (2004). Do psychosocial and study skill factors predict college outcomes? A meta-analysis. **Psychological Bulletin**, 130(2), 261–288.
- Rokeach, M. (1970). **Belief, Attitude and Value A Theory of Organization and Change.** San Francisco: Josey–Ban.
- Strange, C. C., and Banning, J. H. (2015). **Designing for learning: Creating campus environments for student success.** Jossey–Bass a Wiley Brand.
- Tinto, V. (1975). Dropout from higher education A theoretical synthesis of recent research. **Review of Educational Research**, 45(1), 89–125.
- Tinto, V. (1993). **Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition** (2nd ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Tinto, V. (2012). **Completing college Rethinking institutional action.** Chicago: University of Chicago Press.

การศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตาม
แนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
A Study of Participatory Action Research for Teacher
Development in Integrated Learning Management Based
on Principles of Sufficiency Economy Philosophy

ชไมพร ไกยสิทธิ์¹ สุวิภา เอกพิมพ์¹ วชรา จันทา¹ วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์^{1*}
พจมาน ชำนาญกิจ¹ และ ปุณทริกา น้อยนนท์¹
Chamaiphorn Kaiyasit¹, Suwipa Akkapim¹, Wachara Chanta¹, Vijittra Vonganusith^{1*},
Potchaman Chamnankit¹ and Puntarika Noinon¹

¹ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

¹ Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Sakon Nakhon 47000

*Corresponding author: vijittra.v@snru.ac.th

Received: July 19, 2024; Revised: October 7, 2024; Accepted: October 22, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูโรงเรียนบ้านดงบาก อำเภอร่องนคร จังหวัดนครพนม จำนวน 10 คนที่สนใจเข้าร่วมโครงการ ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบวัดความรู้ แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ

พื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test dependent) และการวิเคราะห์หลังวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในลักษณะโครงการ คือจัดทำเป็นโครงการของโรงเรียน แต่ยังไม่ได้นำไปบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ครูยังขาดทักษะและความรู้ในการจัดการเรียนรู้ บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ผลการพัฒนาครู พบว่า (1) ครูมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ สูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ความพึงพอใจของครูในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71) (3) ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของครู โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X}$ = 4.62) และผลจากการสังเกตการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X}$ = 4.73) และ 3) แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 แนวทาง ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนิเทศติดตามผล

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This study aimed to 1) examine the current conditions of integrated learning management based on the principles of sufficiency economy philosophy, 2) improve teachers' professional development in integrated learning management according to this philosophy, and 3) propose guidelines for enhancing teachers' development to integrate the principles of sufficiency economy into learning management. The target group consisted of ten teachers from Ban Dong Bak School, Renu Nakhon District, Nakhon Phanom Province, selected through voluntary participation. The research employed a participatory action research (PAR)

approach. Data collection tools included interview forms, a knowledge test, a lesson plan evaluation form, and a satisfaction assessment form. Data were analyzed using basic statistics such as mean, standard deviation, t-test (dependent samples), and content analysis.

The findings revealed that: 1) The current conditions on learning management practices revealed that the school projects incorporated the principles of sufficiency economy philosophy (PSEP), rather than integrating it across individual subjects. Teachers lacked sufficient knowledge and skills in preparing and implementing integrated learning plans based on the PSEP. 2) Following the workshop, teachers' knowledge and skills significantly improved at the .05 level of significance. Teachers also expressed the highest level of satisfaction with the development process. The overall quality of the lesson plans was rated at an excellent level ($\bar{X} = 4.62$). Observation of classroom activities indicated that teachers effectively implemented the integrated lesson plans, and follow-up supervision assessments rated the overall implementation at an excellent level ($\bar{X} = 4.73$). 3) The proposed guidelines for teacher development in integrating the PSEP into learning management consisted of four categories: workshop, practical training, knowledge sharing, and supervision and monitoring.

Keywords: Participatory action research, Teacher development learning management, Integration of Principles of Sufficiency Economy Philosophy

บทนำ

แนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พลชนิกรชาวไทย ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสของพระองค์ในปี 2517 ที่ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบน หลักแนวคิดพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอเหมาะพอดี ความมีเหตุผล และความไม่ประมาท (ธันวาคม รุกขา และ คณะ, 2565) การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการศึกษา ต้องเริ่มจากการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทุกระดับ มุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน ดังนั้น ควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง เพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกฝัง อบรมให้นักเรียนรู้จัก

ความพอเพียง มีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น ครูต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนสามารถเชื่อมโยงสอดแทรกแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสาระเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน (วิชญ์ ขวัญเพชร และคณะ, 2564)

โรงเรียนบ้านดงบาก อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนในปีการศึกษา 2566 จำนวน 113 คน ครูและผู้บริหาร จำนวน 15 คน สภาพบริบทของชุมชนและสังคมโดยรวม จากการสัมภาษณ์ตัวแทนของชุมชน พบว่า ในประเด็นการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูลไม่ทราบว่าได้มีการจัดการเรียนรู้ตามหลักหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากนักน้อยเพียงใด เพราะชุมชนกับกับโรงเรียนมีกิจกรรมร่วมกันในแง่ของกิจกรรมอื่น จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบว่า โรงเรียนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยนำมาใช้ในลักษณะโครงการ คือจัดทำเป็นโครงการของโรงเรียน แต่ยังไม่ได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา จากการสังเกตการเรียนการสอน พบว่า ครูมีสอดแทรกเศรษฐกิจพอเพียงในบางวิชา เพียงแต่ยังไม่มีการเขียนไว้ในแผน และเป็นเพียงการสอนสอดแทรกเนื้อหาบางส่วนเท่านั้น และจากการศึกษาเอกสาร พบว่า เอกสารหลักสูตรแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ใบงาน แบบฝึกต่าง ๆ ยังไม่มีการสอดแทรกเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาที่สอน ดังนั้น ผู้บริหารและคณะครู จึงมีความต้องการในการที่จะพัฒนาศักยภาพของครูให้มีความรู้ ความสามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

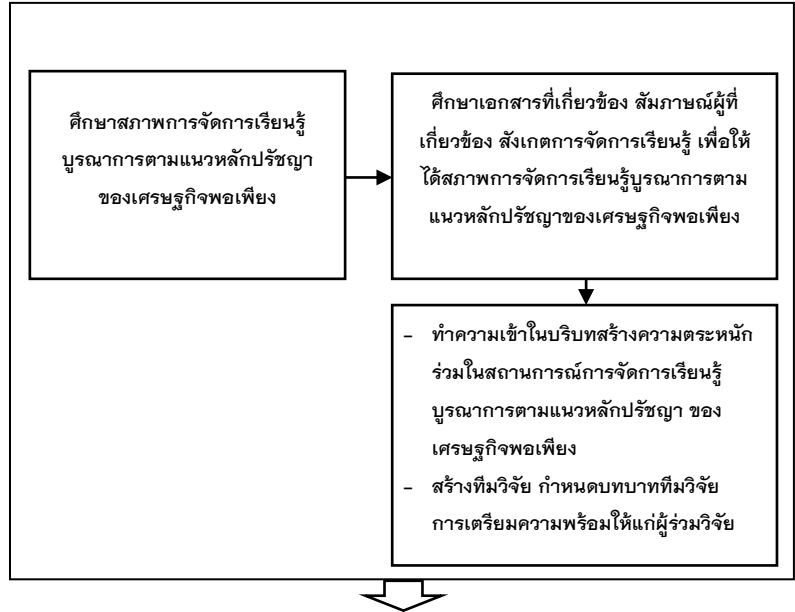
จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาครูเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ โดยใช้ปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เป็นทางเลือกหนึ่งที่คณะผู้วิจัยใช้ในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ผู้เรียนสามารถแก้ไขปัญหาของตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างสมดุลและเกิดความยั่งยืนต่อไป

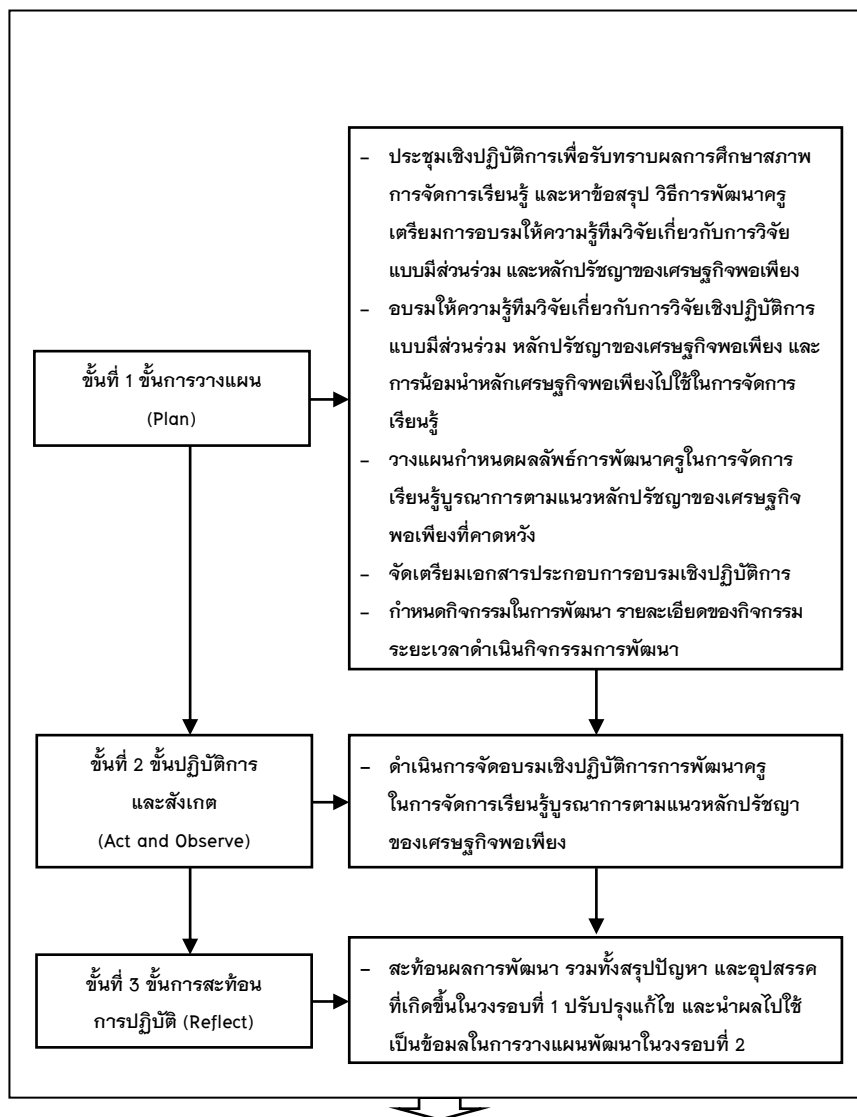
วัตถุประสงค์

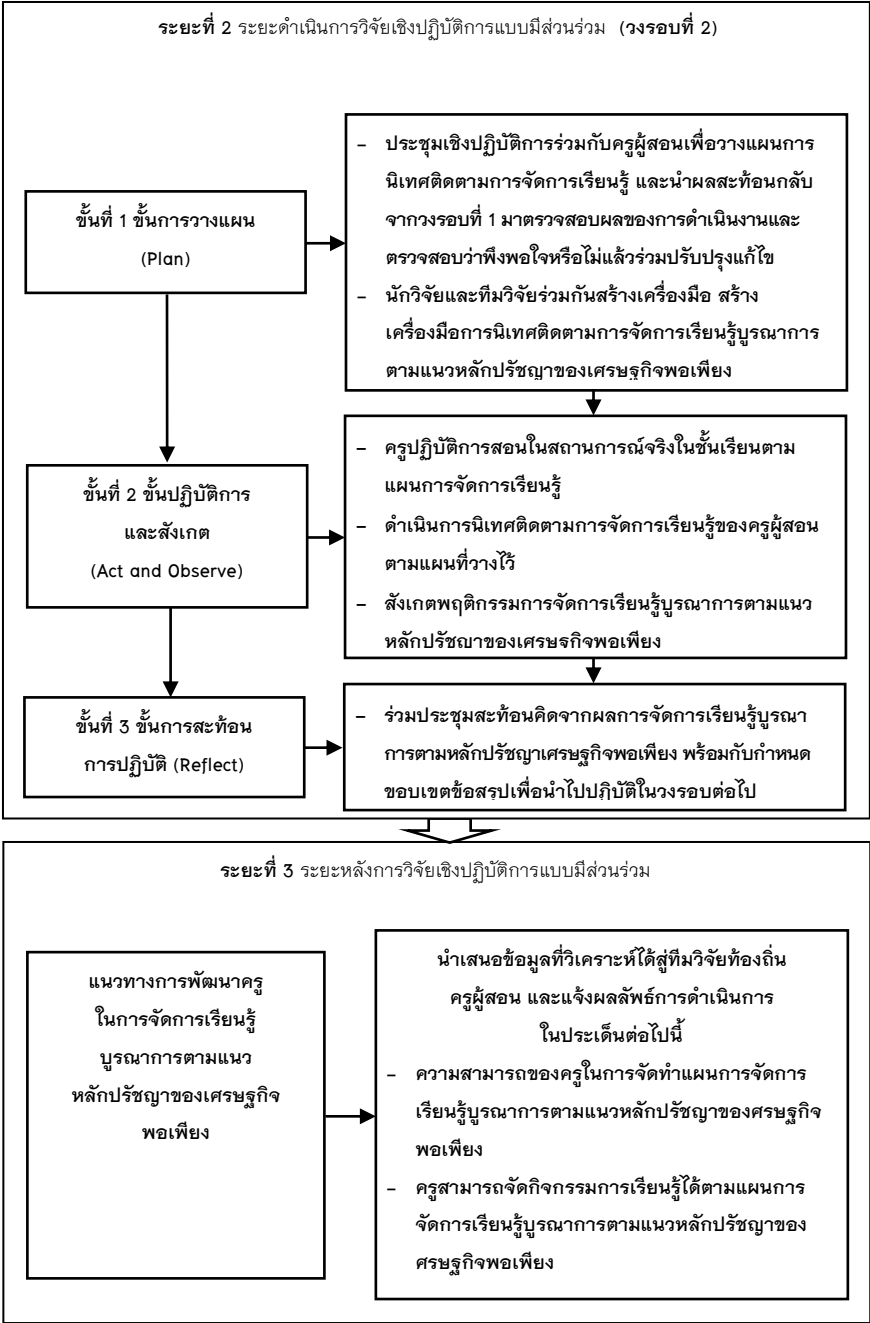
- 1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2. เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิด

การศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาครู การจัดการเรียนรู้ การบูรณาการ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการศึกษาใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบดำเนินการ 3 ขั้นตอน (Kemmis and Mc Taggart, 1991: 169–170, อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์, 2549: 343–344) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวางแผน (Plan) ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการและสังเกต (Act and Observe) และขั้นตอนที่ 3 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งการดำเนินการศึกษาออกเป็น 3 ระยะ รายละเอียดดังนี้

วิธีการศึกษา

ระยะที่ 1 ระยะก่อนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนบ้านดงบาก อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 จำนวน 5 คน และตัวแทนชุมชน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 คน โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสรุปเอกสาร บันทึกรายงานการประชุม และกระดานโน้ต

การเก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย สังเกตการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้สภาพการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้นสร้างทีมวิจัย กำหนดบทบาททีมวิจัย โดยเริ่มจากสร้างความคุ้นเคยระหว่างคณะผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัย การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ร่วมวิจัย ทำความเข้าใจบริบทสร้างความตระหนักร่วมในสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ ความจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนสร้างความเข้าใจกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เชิงเนื้อหา

ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนบ้านดงบาก อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 จำนวน 15 คน เฉพาะครูที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย พบว่ามีครูสนใจเข้าร่วม จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังอบรม จำนวน 20 ข้อ 10 คะแนน แบบทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.40–0.67 ค่าอำนาจจำแนก 0.31–0.65 ค่าความเชื่อมั่น 0.85 2) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2556) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.983 3) แบบบันทึกการนิเทศครูผู้สอน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2556) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 4) แบบสังเกตพฤติกรรม ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และ 5) แบบสอบถามพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ

ลิเคิร์ท (Likert อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2556) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.874

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาระยะดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินการในระยษนี้มีการดำเนินการ 2 วงรอบ รายละเอียดดังนี้

1. วงรอบที่ 1

1.1 ขั้นการวางแผน (Plan) ผู้วิจัยเริ่มต้นการวางแผนในรอบที่ 1 โดยศึกษาความต้องการในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ร่วมวิจัย ด้วยเทคนิคประชุมระดมสมองร่วมกับการใช้แผนที่ความคิดและกระดาษโน้ตเป็นเครื่องมือให้ผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันระดมความคิด จากนั้นคณะผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันวางแผนโดยเริ่มจากการร่วมกันกำหนดผลลัพธ์การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่คาดหวัง

1.2 ขั้นปฏิบัติการและสังเกต (Act and Observe) เป็นขั้นตอนที่คณะผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย เริ่มปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ ปฏิบัติกิจกรรมตามผลลัพธ์การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่คาดหวังร่วมกัน ดำเนินการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังอบรม หลังจากนั้นเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งในระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมมีการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมระหว่างการอบรม และประเมินความพึงพอใจหลังอบรมหลังสิ้นสุดการปฏิบัติการ แล้วทีมผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันสรุปผลการดำเนินการ

1.3 ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) เป็นการสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงาน ด้วยการประชุมระดมสมองเพื่อสะท้อนผลการพัฒนารวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในวงรอบที่ 1 เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาในวงรอบที่ 2 การทบทวนผลการปฏิบัติงาน โดยผู้ร่วมวิจัยร่วมกันสะท้อนความคิดจากกิจกรรมตามผลลัพธ์การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ผ่านการทบทวนสิ่งที่ได้ทำ และข้อเสนอแนะการพัฒนา ทั้งนี้คณะผู้วิจัยเป็นผู้คอยกระตุ้นตั้งคำถามให้ครูทุกคนได้แสดงความคิดเห็น และคณะผู้วิจัยจัดบันทึกประเด็นสำคัญ

2. วงรอบที่ 2

2.1 ขั้นการวางแผน (Plan) ในขั้นวางแผนในวงรอบที่ 2 เป็นการนำผลที่ได้จากขั้นตอนการสะท้อนการปฏิบัติในวงรอบที่ 1 มาปรับปรุงเพื่อวางแผนการปฏิบัติในวงรอบที่ 2

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในชั้นวางแผน เป็นการวางแผนการนิเทศติดตาม เพื่อปรับปรุงกิจกรรมการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยคณะผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยประชุมร่วมกันด้วยเทคนิคการระดมสมอง แล้วร่วมกันสร้างเครื่องมือการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ แบบบันทึกการนิเทศครูผู้สอน

2.2 ขั้นปฏิบัติการและสังเกต (Act and Observe) ในวงรอบที่ 2 เป็นขั้นตอนที่ครูผู้ร่วมวิจัยเริ่มปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ คณะผู้วิจัยนิเทศติดตามสังเกตการณ์ โดยผู้ร่วมวิจัยเริ่มปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนของตน ส่วนคณะผู้วิจัยทำการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ประเด็นการสังเกตคือ พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู

2.3 การสะท้อนการปฏิบัติ (Reflect) ประชุมเพื่อสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานการณ์จริง

2.4 การสรุปผล ประชุมเพื่อสรุปผลการวิจัย โดยสรุปผลภาพรวมทั้งวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังอบรม โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test dependent) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบความพึงพอใจ แบบบันทึกการนิเทศครูผู้สอน วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแบบสังเกตพฤติกรรม วิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ระยะที่ 3 ระยะหลังการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนบ้านดงบาก อำเภอเรณูนคร จังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 จำนวน 15 คน กลุ่มเป้าหมายเป็นครูที่สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย พบว่ามีครูสนใจเข้าร่วม จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2556) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60–1.00 ค่าความเชื่อมั่น 0.940

การเก็บรวบรวมข้อมูล ประชุมเพื่อร่วมกันร่างแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประเด็นความสำเร็จที่เกิดขึ้น

จากการพัฒนาครู จากนั้นร่วมกันประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยสรุปผลการดำเนินงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนได้นำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยนำมาใช้ในลักษณะโครงการ แต่ยังไม่ได้นำไปบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ครูขาดความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความรู้ความเข้าใจหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ความพึงพอใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ คุณภาพการให้บริการ ($\bar{x} = 4.78$) วิทยากร ($\bar{x} = 4.72$) การอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.68$) และกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{x} = 4.66$) ตามลำดับ

2.3 ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{x} = 4.62$) เมื่อพิจารณาว่า มีการกำหนดมาตรฐาน/ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เนื้อหาสาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความครอบคลุม

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน

2.4 ผลจากการสังเกตการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.5 ผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{x} = 4.73$) มีการนิเทศแบบกัลยาณมิตรตลอดระยะเวลาการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ครูสามารถจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ครูสามารถจัดกิจกรรมและสถานการณ์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ครูสามารถจัดการเรียนการสอนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม และครูสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

3. แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนิเทศติดตาม และประเด็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาครู (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประเด็นความสำเร็จ		
ประเด็นความสำเร็จ	วิธีดำเนินการ	ผลที่คาดหวัง
1. ศึกษาหลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และศึกษาวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ	1. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกสาระ	1. ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 8 กลุ่มสาระ
2. วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	2. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป	2. ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ใน
3. ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ใช้ในการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ	การจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ในลักษณะการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้
4. ส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระโดยมีการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้และ	3. บูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้และบูรณาการข้ามกลุ่มสาระโดยการเป็นหน่วยการเรียนรู้หนึ่งเรื่อง หรือโครงการ หนึ่งระดับชั้นที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระ	3. ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน พัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การจัดการการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
บูรณาการข้ามกลุ่มสาระ โดยการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หนึ่งเรื่อง หนึ่งโครงการ หนึ่งระดับชั้นที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระโดยเน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ	4. จัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ใช้ในการ	

ตารางที่ 1 แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประเด็นความสำเร็จ		
ประเด็นความสำเร็จ	วิธีดำเนินการ	ผลที่คาดหวัง
5. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันในกลุ่มสาระการเรียนรู้และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ และวิถีชีวิตของผู้เรียน พัฒนาทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ การจัดการ การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เน้นการจัดกิจกรรมที่นักเรียนลงปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	วิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน 5. เน้นการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและมีผลงาน 6. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	4. ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 5. ครูมีการปรึกษาสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ PLC เพื่อให้ทราบปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้
6. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจอันพึงประสงค์และมีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	สำคัญของผู้เรียน 7. จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ PLC 8. พัฒนาให้มีเครือข่ายเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้	
7. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ PLC		
8. พัฒนาให้มีเครือข่ายเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้		

สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนิเทศติดตาม และประเด็นความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาครู สรุปได้ดังนี้ 1) ส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกสาระ 2) ส่งเสริมให้ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ครบทุกสาระ 3) มีการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้และบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ โดยการเป็นหน่วยการเรียนรู้หนึ่งเรื่อง หนึ่งโครงการ หนึ่งระดับชั้นที่บูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระ 4) ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเน้นการตอบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ใช้ในการวิเคราะห์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในประจำวันของนักเรียน 5) ส่งเสริมให้ครูเน้นการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและมีผลงาน นักเรียนที่เกิดจากเรียนรู้ 6) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 7) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ PLC และ 8) พัฒนาให้มีเครือข่ายเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

อภิปรายและสรุปผล

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า โรงเรียนได้นำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้โดยนำมาใช้ในลักษณะโครงการ คือจัดทำเป็นโครงการของโรงเรียน แต่ยังไม่ได้นำไปบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ครูยังขาดความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือครูควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่สามารถยึดเป็นแนวทางการดำรงชีวิตและทำให้นักเรียนสามารถปรับตัวในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของชาติชาย ก่อคุณ (2562) พบว่า สภาพและความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำครูใน

การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียง และด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยางกูร ท้าวพรหม (2564) พบว่า การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนของครู พบว่า โรงเรียนไม่ได้มีการกำหนดหัวข้อการศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาทำให้ครูในโรงเรียนไม่สามารถจัดทำแผนการสอนได้ รวมถึงไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้นกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ การจัดการเรียนการสอนเป็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการสอดแทรกในเนื้อหาและบูรณาการของครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ อีกทั้งโรงเรียนได้นำมาประยุกต์ใช้ในการสอนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะ เกิดกระบวนการในการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในประจำวันได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

2.1 ครูผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการเรียนรู้ทำให้ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นของการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น รวมทั้งการได้ปฏิบัติจริงในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการได้รับการพัฒนาตามวงจรการปฏิบัติการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมที่ทีมผู้วิจัยและผู้เข้าร่วมวิจัยได้ปฏิบัติงานร่วมกันทุกวงจรการเรียนรู้ส่งผลให้ครูมีการพัฒนาองค์ความรู้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2562) พบว่า การเรียนรู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่นิรมิต ขาวระนอง (2563) พบว่า หลังจากใช้นวัตกรรมศาสตร์ของพระราชารื่อง เศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในการเรียนการสอนรายวิชา

พฤติกรรมมนุษย์และพัฒนาตนแล้ว ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ความพึงพอใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.71$) เมื่อพิจารณาารายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยสุด พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนี้ คุณภาพการให้บริการ ($\bar{x} = 4.78$) วิทยากร ($\bar{x} = 4.72$) การอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.68$) และกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{x} = 4.66$) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูได้รับความรู้แนวคิด ทักษะและประสบการณ์ใหม่ ๆ จากการอบรมฯ สามารถนำสิ่งที่ได้รับการอบรมฯ นี้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักสูตรการอบรมฯ เชื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถ ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอบรมฯ ความพึงพอใจต่อภาพรวมของโครงการ และสิ่งที่ได้รับการอบรมฯ ตรงตามความคาดหวังของครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิษณุ ขวัญเพชร และคณะ (2564) พบว่า ครูมีความพึงพอใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด และธันว รุกขา (2565) พบว่า ครูมีความพึงพอใจในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด

2.3 ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการกำหนดมาตรฐาน/ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและสื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เนื้อหาสาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความครอบคลุมการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิษณุ ขวัญเพชร และ คณะ (2564) พบว่า ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันว รุกขา (2565) พบว่า ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก

2.4 ผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามแผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในบทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นและเห็นความสำคัญการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการพัฒนาและขับเคลื่อนไปสู่ชุมชนพอเพียง โดยมีโรงเรียนและผู้เรียนเป็นต้นแบบของชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชญ์ ขวัญเพชร และ คณะ (2564) พบว่า ผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธันวรา รุกขา (2565) พบว่า ผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่มีการเรียนรู้และแสวงหาความรู้และประสบการณ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด วางแผน ตัดสินใจดำเนินการ ประเมินผล และรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน รวมทั้งการสรุปบทเรียนร่วมกันทำให้ครู สามารถนำพาโรงเรียนโดยเฉพาะผู้เรียน ในการดำเนินชีวิต การเรียนและการทำงานโดยใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของชิดชนก ปริษานันท์ (2560) พบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนสู่ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับผู้ปฏิบัติงานได้ตระหนักและเห็นความสำคัญในบทบาทของตนเองในการขับเคลื่อนสู่ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง

3. แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 4 แนวทาง ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการนิเทศติดตามผล นอกจากนี้ความสำเร็จจากการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เกิดขึ้นจากการศึกษาในครั้งนี้ แยกเป็นประเด็นได้ดังนี้ 1) ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เผยแพร่ผลการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา 2) ควรนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ 3) ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น

ผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและมีผลงานนักเรียนที่เกิดจากเรียนรู้ 4) ควรสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีการเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 5) ควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผล จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายในการพัฒนาครู ใช้ภาษาที่เหมาะสมและเข้าใจง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธนพร โชติขุม และคณะ (2560) พบว่า แนวทางการนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2562) พบว่า เนื้อหาของรูปแบบการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ทักษะวิชาหลักและประเด็นสำคัญ ด้านการเรียนรู้เชิงวิพากษ์วิจารณ์ และนวัตกรรม ด้านการเรียนรู้การดำเนินชีวิตและอาชีพด้านการเรียนรู้สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ด้านการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ด้านการเรียนรู้ทักษะ การนำแนวปฏิบัติที่ดีสู่การปฏิบัติด้านการเรียนรู้ทักษะการประเมินตนเอง และด้านการเรียนรู้ทักษะการพัฒนาวิชาชีพ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิไลวัลย์ พรหมมา (2562) พบว่า ผลการประเมินแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และจากงานวิจัยของชาติชาย ก่อคุณ (2562) พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การฝึกปฏิบัติจริง การถอดบทเรียน การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียง และด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สถานศึกษาควรนำแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการพัฒนาส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตร

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระรวมไปถึงพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. ควรศึกษาวิจัยเพื่อติดตามการปฏิบัติตามการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของครู

2. ควรมีการศึกษาเพื่อการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ควรมีการศึกษาการพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้บูรณาการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาอื่นๆ หรือ เขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อจะให้ทราบถึงสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2549). *เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร*.

กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ชยางกูร ท้าวพรหม. (2564). *การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูโรงเรียนอมก๋อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34*. (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต).

เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ชาติชาย ก่อคุณ. (2562). *การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา*

ของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีโรงเรียนบ้านหนองแขวง. (วิทยานิพนธ์ปริญญา

ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชิดชนก ปรีชาพันธ์. (2560). *การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาวิทยากรกระบวนการสำหรับเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลวังกาใหญ่ อำเภอยะผิง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อขับเคลื่อนสู่ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง*. *วารสารราชพฤกษ์*,

15(3). 97-104.

ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). *นวัตกรรมทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: อารักษ์.

- ทิพย์สัมพันธ์ เกษโกมล. (2545). **การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบร่วมมือร่วมพลัง**. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพร โชติชุม, จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์, กรองทิพย์ นาควิเชตร และศรุตดา ชัยสุวรรณ. (2560). รูปแบบการพัฒนาครูด้านการเรียนรู้โดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารชุมชนวิจัย**, 11(1), 52-61.
- ธันวรา รุกขา บรรจง เจริญสุข และญาณิศา บุญจิตร. (2565). **การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**. (บัณฑิตวิทยาลัย). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นิรมิต ชาวระนอง. (2563). การพัฒนานวัตกรรมการสอนของพระราชา เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในการเรียนการสอนรายวิชาพฤติกรรมมนุษย์และพัฒนาดน. **วารสารบริหารการศึกษา บัณฑิต**, 20(3), 47-57.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิไลวัลย์ พรหมมา. (2562). **การพัฒนาแนวทาง การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิชญ์ ขวัญเพชร, ญาณิศา บุญจิตร และโสภณ เพ็ชรพวง. (2564). **การพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านน้ำลาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**. (บัณฑิตวิทยาลัย). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุษาดา สวัสดิ์, ธนวิน ทองแพง, และพงศ์เทพ จิระโร. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในภูมิภาคตะวันออกโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. **วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**, 30(1), 11-21.

- สถาปนิย์ ยศคำลือ. (2564). **การพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3.** (วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2541). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ** (พิมพ์ครั้งที่ 2) . กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมลสิริ มหาสุรเดช. (2561). **การพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนคชเพือกอนุสรณ์ สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 1(2), 26–37.**
- อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล. (2553). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม: แนวคิดหลักการและบทเรียน.** กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด.
- อังคณา ตุงคะสมิต. (2550). **การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาศรีดงเค็ง จังหวัดขอนแก่น.** (ปริญาญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (1988). **The action research planner.** Geelong: Deakin University Australia.

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์

ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Factors related to online learning achievement of
pre-clinical medical students at faculty of Medicine,
Naresuan University

วชรารภา อินทรสฤทัย^{1*} รสสุคนธ์ คชรัตน์² อินทิพร โขจิตานุกฤติ³ และ
อรวรรณ กীরติสิโรจน์⁴

Wacharapa Intarasaiti^{1*}, Rossukon Khotcharrat², Inthiporn Kositanurit³ and
Orawan Keeratisiroj⁴

¹ ภาควิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพศึกษา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

² ภาควิชาจักษุวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

³ ภาควิชาวิสัญญีวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

⁴ ภาคนาอมัยสิ่งแวดล้อม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก 65000

¹ Department of Health Science Education, Faculty of Medicine, Naresuan University,
Phitsanulok 65000

² Department of Ophthalmology, Faculty of Medicine, Naresuan University, Phitsanulok 65000

³ Department of Anesthesiology, Faculty of Public Health, Naresuan University, Phitsanulok 65000

⁴ Program in Environmental Health, Faculty of Public Health, Naresuan University, Phitsanulok 65000

*Corresponding author: wacharapai@nu.ac.th

Received: October 21, 2024; **Revised:** November 26, 2024 ; **Accepted:** December 4, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 151 คน โดยใช้แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพ และแบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเฉพาะอีก 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สมการถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี (Enter Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มี 2 ปัจจัยได้แก่ 1) รายได้ต่อเดือนของนิสิต และ 2) ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา เฉพาะในประเด็นทางด้านการสนับสนุนและสภาพแวดล้อม เป็นตัวแปรที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าส่วนใหญ่รายได้ต่อเดือนของนิสิตอยู่ระหว่าง 10,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 49 ในภาพรวมของปัจจัยด้านการจัดการศึกษา พบว่าการสนับสนุนและสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก (Mean = 3.87, S.D.= 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บ้าน หอพัก หรือสถานที่ที่เรียนออนไลน์ มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น คอมพิวเตอร์ Tablet อื่น ๆ มีเพียงพอ และสภาพพร้อมใช้งาน อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.24, S.D.= 0.92) สถานที่ที่เรียนออนไลน์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เป็นต้น มีเพียงพอและสภาพพร้อมใช้งานอยู่ในระดับมาก (Mean = 4.11, S.D.= 0.87) สภาพแวดล้อมใช้เรียนออนไลน์ โดยรวม เช่น แสงสว่าง อุณหภูมิ เสียงภายในห้องเอื้อต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.03, S.D.= 0.93) ตามลำดับ ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนิสิต และควรจัดให้มีสถานที่เอื้อต่อการเรียนออนไลน์ เพื่อส่งเสริมให้นิสิตเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

คำสำคัญ: ปัจจัย ผลสัมฤทธิ์ การเรียนออนไลน์ นิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก

Abstract

This quantitative Research aimed to study factors related to online learning achievement of pre-clinical medical students at Faculty of Medicine, Naresuan University. One hundred and fifty-one participants answered the questionnaire concerning on general domain

and 3 specific domains; personal domain, educational management domain, and relationship domain, the validity of questionnaire was done by experts. The data was analyzed by using statistical methods including frequency, percentages, mean, standard deviation, and enter multiple regression analysis. The result revealed that student's monthly income and educational management domain especially in the supporting and environment factor were statistical significant. It was found that 74 students (49 percent) of students' monthly income was 10,000 baht and above. Focusing on the educational management domain, the supporting and environment factor showed a high level (Mean = 3.87, S.D. = 0.74). When considering each item, it was found that houses, dormitories, or learning places with convenient and available online equipment such as computers and tablets were achieved a high level (Mean = 4.24, S.D.= 0.92). The sufficiency and availability of online learning furniture such as tables, chairs, etc. were at a high level (Mean = 4.11, S.D.= 0.87). The supportive learning environmental conditions; light, temperature, and sound in the room, were high level (Mean = 4.03, S.D. = 0.93), respectively. Therefore, educational institutions should prioritize on providing proper online learning places and condition to promote effectiveness of online learning and support students succeed in learning achievement.

Keywords: Factors, Achievement, Online learning, Pre-clinical medical students

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้เปรียบของประเทศ และประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้มีการพัฒนาและประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ไว้ดังนี้ คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” แนวทางการขับเคลื่อนตามแผนการศึกษาแห่งชาตินี้ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาจึงต้องมีการปรับเพื่อให้สอดคล้องตามแผนการศึกษาแห่งชาติ และความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2560) แม้สถานการณ์ปัจจุบันโรคติด

เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) ได้เป็นโรคประจำถิ่นไปแล้ว แต่การเรียนออนไลน์ ยังคงมีความสำคัญในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2562) ได้ออกประกาศ เรื่อง มาตรการเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 11 ให้สถาบันอุดมศึกษา งดการเรียนการสอนในสถานที่ โดยให้จัดการเรียนเป็นแบบออนไลน์ รวมทั้งการสอบ โดยปรับวิธีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เพื่อให้การจัดการศึกษามีความต่อเนื่องและมีให้มีผลกระทบต่อนิสิตนักศึกษา ประกอบกับคำสั่งจังหวัดพิษณุโลก ที่ 4899/2564 เรื่อง มาตรการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (2562) ให้จัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์หรือ รูปแบบอื่น ๆ ที่มีใช้การเรียนการสอนในชั้นเรียน การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นเหตุให้ต้องมีการปรับตัวตามชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ไม่ใช่แค่การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาสในการพัฒนาระบบการศึกษาในรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ โดยมีมาตรการเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกันและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของผู้เรียน สะท้อนให้เห็นได้จากคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิกในครั้งนี้ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อยู่บนพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ต่างเวลาและการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีเคลื่อนที่ เช่น มีการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดการเนื้อหาที่มีความยืดหยุ่นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลที่ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ยังสอดคล้องกับนโยบายของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ในการผลิตบัณฑิตแพทย์ที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 อันประกอบไปด้วย 1. ทักษะการเรียนรู้รูปและนวัตกรรม ได้แก่ความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การสื่อสารและความร่วมมือ 2. ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ได้แก่ความรู้และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และ 3. ทักษะชีวิต และอาชีพ ได้แก่ความยืดหยุ่นและการปรับตัวการริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรมภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต 2562 จากความสำคัญดังกล่าว

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ให้กับนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โดยมีรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ จำนวน 3 รายวิชา ได้แก่ 1) รายวิชากระบวนสุขภาพศาสตร์ 1 2) รายวิชาชีวสถิติระบาดวิทยาและทฤษฎีการวิจัย และ 3) พื้นฐานด้านดิจิทัล

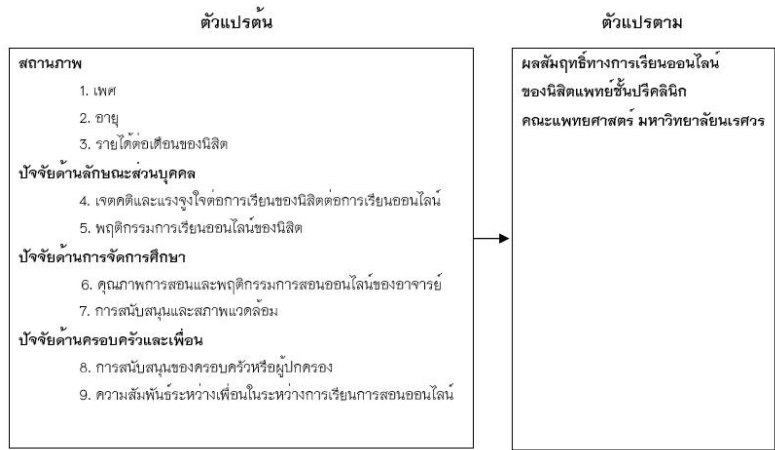
วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สมมุติฐาน

ปัจจัยรายได้ต่อเดือนของนิสิต และปัจจัยด้านการจัดการศึกษา มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีการศึกษา 2564 และกลุ่มตัวอย่างเป็นเจาะจงเนื่องจากเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จำนวน 151 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดจากทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ สุพิชญ์กฤดา พักโพธิ์เย็น (2560) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร มี 2 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนิสิต เกี่ยวกับ เพศ ผลการศึกษา รายได้ ต่อเดือนของนิสิต ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบเติมคำ จำนวน 4 ข้อ

- ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 55 ข้อ

ซึ่งสอบถามใน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล

- 1.1 เจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียนของนิสิตต่อการเรียนออนไลน์
- 1.2 พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนิสิต

ด้านที่ 2 ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา

- 2.1 คุณภาพการสอนและพฤติกรรมการสอนออนไลน์ของอาจารย์
- 2.2 การสนับสนุนและสภาพแวดล้อม

ด้านที่ 3 ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน

- 3.1 การสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง
- 3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในระหว่างการเรียนรู้การสอนออนไลน์

โดยเกณฑ์ตัดสินระดับ คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 5.00 มาหาค่าเฉลี่ย เพื่อเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

คะแนนเฉลี่ย	แปลความหมาย
4.51 – 5.00	ระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	ระดับมาก
2.51 – 3.50	ระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	ระดับน้อย
1.00 – 1.50	ระดับน้อยที่สุด

3. นำแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องของเนื้อหาซึ่งใช้วิธีการตรวจสอบดัชนีความสอดคล้อง IOC (The Index of Item–Objective Congruence) Rovinelli & Hambleton (1977) ผลสรุปค่า IOC ของข้อคำถามที่ใช้ได้มีค่าระหว่าง 0.67–1.00

4. ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามในแบบสอบถาม ตามผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ปรับปรุงข้อความตามคำแนะนำ และข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ

โดยผู้เชี่ยวชาญจะตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของประเด็นคำถามก่อนนำไปใช้ จากนั้นจึงนำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้ประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติดังนี้

1. ผู้มีความรู้ความสามารถด้านการศึกษา หรือด้านแพทยศาสตรศึกษา
2. ผู้มีประสบการณ์ในด้านการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร COE No. 132/2023 IRB No. P3-007/2566
2. คณะผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม Google Form สำหรับเก็บข้อมูล โดยส่งลิงค์ของแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Line Group ของนิสิตแพทย์ ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ประสานงานกับหน่วยจัดการศึกษาก่อนปริญญา ชั้นปรีคลินิก เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลการจัดการ
3. เรียนการสอนรายวิชาที่นิสิตขึ้นเรียนพร้อมกันทั้ง 151 คน
4. ประสานงาน นักวิชาการศึกษา เพื่อขออนุญาตอาจารย์ผู้สอนและประชาสัมพันธ์ให้นิสิตทราบล่วงหน้า
5. ว่าจะมีการเข้าไปเก็บข้อมูลประกอบการวิจัย
6. ดำเนินการเก็บข้อมูล ในวันที่ 26 ธันวาคม 2566
7. ผู้วิจัยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนิสิต และปัจจัยต่าง ๆ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี (Enter Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก ซึ่งมีรายละเอียดการนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (Grade point average = GPA) รายวิชาที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านการเรียนออนไลน์ ในรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด 151 คน ประกอบไปด้วย เพศ อายุ รายได้ต่อเดือนของนิสิต โดยใช้การคำนวณผลรวม และค่าร้อยละ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละแสดงข้อมูลทั่วไปของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน) (n=151)	ร้อยละ
1. เพศ		
เพศชาย	64	42.40
เพศหญิง	87	57.60
รวม	151	100
อายุระหว่าง 20 – 25 ปี	98	64.90
อายุระหว่าง 26 – 30 ปี	47	31.10
อายุระหว่าง 31 – 35 ปี	6	4.00
อายุระหว่าง 20 – 25 ปี	98	64.90

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน) (n=151)	ร้อยละ
อายุระหว่าง 26 – 30 ปี	47	31.10
อายุระหว่าง 31 – 35 ปี	6	4.00
รวม	151	100

3.รายได้ต่อเดือนของนิสิต

ต่ำกว่า 5,000 บาท	10	6.60
ระหว่าง 5,000 – 7,000 บาท	15	9.90
ระหว่าง 7,001 – 10,000 บาท	52	34.40
ระหว่าง 10,000 บาท ขึ้นไป	74	49.00
รวม	151	100

4.รายได้-รายจ่าย พอใช้หรือไม่

พอใช้	112	74.20
ไม่พอใช้	39	25.80
รวม	151	100

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็น นิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ประจำปีการศึกษา 2564 (เก็บข้อมูลขณะศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566) จำนวนทั้งสิ้น 151 คน ผลการศึกษาพบว่า เพศของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 57.60 เพศชาย จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะ แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (Grade point average = GPA) รายวิชาที่จัดการ เรียนการสอนออนไลน์ของนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร (Grade point average = GPA) ของรายวิชาที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ประกอบไปด้วย 3 รายวิชา ดังนี้

- 1. รายวิชาระบบสุขภาพศาสตร์ 1 (Health Systems Science1)
 - 2.รายวิชาชีวสถิติ ระบาดวิทยาและทฤษฎีการวิจัย (Biostatistics, Epidemiology and ResearchTheory)
 - 3. รายวิชาพื้นฐานด้านดิจิทัล (Digital Fundamental)
- โดยใช้การคำนวณผลรวม ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาเฉลี่ยสะสม (Grade point average = GPA) รายวิชาที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564

ผลการศึกษาเฉลี่ยสะสม (Grade point average = GPA)	จำนวน (คน) (<i>n</i> =151)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3.25	11	7.30
ระหว่าง 3.25 – 3.49	15	9.90
ระหว่าง 3.50 – 4.00	125	82.80
รวม	151	100
ค่าเฉลี่ย ± ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.68 ± 0		

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาเฉลี่ยสะสม (Grade point average = GPA) รายวิชาที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่านิสิตแพทย์ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ส่วนใหญ่ มีผลการศึกษาเฉลี่ยสะสม (Grade point average = GPA) 3.50 – 4.00 จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 88.10 ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.68 ± 0.27

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ทั้ง 9 ตัวแปร ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์

ปัจจัย	B	Std.Error	Beta	t	p-value
ค่าคงที่	3.756	0.238		15.806	0.000*
สถานภาพ	0.056	0.045	0.101	01.238	0.218
1. เพศ (x_1)	0.056	0.045	0.101	01.238	0.218
2. อายุ (x_2)	-0.006	0.006	-0.085	-0.961	0.338
3. รายได้ต่อเดือนของนิสิต (x_3)	-0.056	0.026	-0.179	-2.178	0.031*
ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล					
4. เจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียนของนิสิตต่อการเรียนออนไลน์ (x_4)	0.062	0.052	0.134	1.201	0.232
5. พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนิสิต (x_5)	-0.009	0.046	-0.022	-0.205	0.838
ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา					
6. คุณภาพการสอนและพฤติกรรมการสอนออนไลน์ของอาจารย์ (x_6)	-0.001	0.049	-0.003	-0.027	0.978
7. การสนับสนุนและสภาพแวดล้อม (x_7)	-0.095	0.040	-0.253	-2.377	0.019*
ปัจจัยด้านครอบครัวและเพื่อน					
8. การสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง(x_8)	0.045	0.048	0.094	0.935	0.352
9. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในระหว่างการเรียนรู้การเรียนการสอนออนไลน์ (x_9)	0.040	0.033	0.117	1.241	0.217

Durbin-Watson = 1.918, R = 0.329 $R^2 = 0.05$, F = 1.906, Sig of F = 0.000, *0.05 *มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยที่ใช้การคัดเลือกด้วยวิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี (Enter Multiple Regression Analysis)

ค่าสถิติ Durbin-Watson เท่ากับ 1.918 ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 1.50 – 2.50 แสดงให้เห็นว่าค่าความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระกันจึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวแปรที่นำมาใช้ในการทดสอบไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ค่า R เท่ากับ 0.329 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระข้างต้นมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก ซึ่งขนาดความสัมพันธ์เท่ากับ 0.329

ค่า R^2 เท่ากับ 0.05 แสดงว่ากลุ่มตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวแปรข้างต้นสามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ร้อยละ 0.05

ค่า F เท่ากับ 1.906 ซึ่งให้เห็นว่าการถดถอยของพหุคูณมีสัดส่วนที่อธิบายการเปลี่ยนแปลงของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้มากกว่าสัดส่วนที่อธิบายไม่ได้อยู่ที่ 1.906 เท่า

ค่า Sig of F เท่ากับ 0.000 ซึ่งให้เห็นว่าปัจจัยทั้ง 9 ตัวแปร อย่างน้อย 1 ตัวแปร มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ค่า B แสดงถึงค่าคงที่และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของกลุ่มตัวแปรอิสระที่ใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม ซึ่งค่าคงที่เท่ากับร้อยละ 3.756 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียนเท่ากับร้อยละ 0.062 เพศเท่ากับร้อยละ 0.056 การสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครองเท่ากับ 0.045 ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในระหว่างการเรียนการสอนออนไลน์เท่ากับ 0.040 คุณภาพการสอนและพฤติกรรมการสอนออนไลน์ของอาจารย์ เท่ากับร้อยละ -0.001 อายุเท่ากับร้อยละ -0.006 พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนิสิตเท่ากับร้อยละ -0.009 รายได้ต่อเดือนของนิสิตเท่ากับร้อยละ -0.056 การสนับสนุนและสภาพแวดล้อมเท่ากับร้อยละ -0.095 ตามลำดับ ค่า t ซึ่งให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างค่าคงที่และกลุ่มตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตามพบว่าค่า t ของค่าคงที่เท่ากับ 15.806 ($p\text{-value} < 0.05$) 1) เพศเท่ากับ 0.1238 ($p\text{-value} > 0.05$) 2) อายุเท่ากับ -0.961 ($p\text{-value} > 0.05$) 3) รายได้ต่อเดือนของนิสิตเท่ากับ -2.178 ($p\text{-value} < 0.05$) 4) ด้านลักษณะส่วนบุคคล 4.1 เจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียนของนิสิตต่อการเรียนออนไลน์ เท่ากับ 1.201 ($p\text{-value}$

> 0.05) 4.2 พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนิสิตเท่ากับ -0.205 ($p\text{-value} > 0.05$) 5) ด้านการจัดการศึกษา 5.1) คุณภาพการสอนและพฤติกรรมการสอนออนไลน์ของอาจารย์เท่ากับ -0.027 ($p\text{-value} > 0.05$) 5.2) การสนับสนุนและสภาพแวดล้อมเท่ากับ -2.377 ($p\text{-value} < 0.05$) 6) ด้านครอบครัวและเพื่อน 6.1) การสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครองเท่ากับ 0.935 ($p\text{-value} > 0.05$) 6.2) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในระหว่างการเรียนรู้การเรียนการสอนออนไลน์เท่ากับ 1.241 ($p\text{-value} > 0.05$) ซึ่งสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

$$\hat{y} = 3.756 + 0.056(x_1) \pm 0.006(x_2) \pm 0.056(x_3) + 0.062(x_4) \pm 0.009(x_5) \pm 0.001(x_6) \pm 0.095(x_7) + 0.045(x_8) + 0.040(x_9) \quad \text{สมการที่ 1}$$

$\hat{y}$ = ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

x_1 = เพศ

x_2 = อายุ

x_3 = รายได้ต่อเดือนของนิสิต

x_4 = เจตคติและแรงจูงใจต่อการเรียนของนิสิตต่อการเรียนออนไลน์

x_5 = พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนิสิต

x_6 = คุณภาพการสอนและพฤติกรรมการสอนออนไลน์ของอาจารย์

x_7 = การสนับสนุนและสภาพแวดล้อม

x_8 = การสนับสนุนของครอบครัวหรือผู้ปกครอง

x_9 = ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในระหว่างการเรียนรู้การเรียนการสอนออนไลน์

อภิปรายและสรุปผล

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ มี 2 ปัจจัยได้แก่ 1) รายได้ต่อเดือนของนิสิต และ 2) ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา เฉพาะในประเด็นทางด้านการสนับสนุนและสภาพแวดล้อม เป็นตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 รายได้ต่อเดือนของนิสิตที่แตกต่างกันมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการที่นิสิตมีรายได้ที่เพียงพอจะสามารถคลายความกังวลในเรื่องของค่าใช้จ่าย จึงมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมรศักดิ์ คุงวรณ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ที่ครอบครัวมีรายได้ 5,000 – 10,000 บาท มีปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94

ปัจจัยที่ 2 ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา พบว่า การสนับสนุนและสภาพแวดล้อมมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าการเรียนออนไลน์นั้น ต้องอาศัยการสนับสนุนและสภาพแวดล้อม เช่น คอมพิวเตอร์ Tablet ได้ะเก้าอี้ ตลอดจนแสงสว่างอุณหภูมิ เสียงภายในห้องที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จึงมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทิพร โสยิตานุกุทธิ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง มิติการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์วีดิทัศน์ใหม่ กรณีศึกษา: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ผลการศึกษาค้นพบความพึงพอใจของนิสิตแพทย์ต่อการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ พบว่า นิสิตแพทย์ทุกคนมีอุปกรณ์ที่เป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ Tablet/iPad และ Smart Phone รองลงมาคือมีคอมพิวเตอร์ PC/Notebook/MacBook คิดเป็นร้อยละ 98.30 และสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และสื่อสาร ได้แก่ การใช้โปรแกรม Webex และโปรแกรม Zoom ตลอดจนมีความพร้อมต่อการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในระดับมาก $\bar{X} = 3.73$ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์ (2565) การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระดับความเห็นด้านผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ได้แก่ ด้านความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย 4 ปัจจัยย่อย สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 7.09 ด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 4 ปัจจัยย่อย สามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 18.30 ที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพิชญ์กฤตา พักโพธิ์เย็น (2560) ศึกษาเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา

หลักสูตรการสอนมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา คือปัจจัยในด้านการจัดการศึกษา ในด้านของการสนับสนุนและสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย (x_5) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมรัตน์ อุจวรรณ และคณะ (2560) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ศรีสะเกษ ผลการวิจัย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ศรีสะเกษ คิดเป็นร้อยละ 3.13 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพร บัวระพา และคณะ (2563) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี ผลการศึกษพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ปัจจัยด้านผู้เรียนและด้านสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ เทียนรุ่งรัตน์ และคณะ (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต คณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตทุกกลุ่ม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเรือน กำวิทู และคณะ (2564) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและพฤติกรรมการปรับตัวในการเรียนออนไลน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัย เอกชนแห่งหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีและช่องทางการติดต่อสื่อสาร ($r = 260$, $p < .01$) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ($r = 235$, $p < .05$) เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ หนูเมือง และคณะ (2565) พฤติกรรมการเรียนและปัจจัยความสำเร็จในการเรียนระบบออนไลน์บนแอปพลิเคชันไมโครซอฟต์ทีม ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ที่ส่งผลต่อปัจจัยความสำเร็จของการเรียนระบบออนไลน์บนแอปพลิเคชันไมโครซอฟต์ทีม ในช่วงสถานการณ์ โควิด-19 สูงสุด 3 ด้าน ได้แก่การใช้เทคนิคอุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียน กระบวนการสร้างและการใช้ความรู้ และเจตคติต่อการเรียน ซึ่งสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาได้ร้อยละ 35.40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยในต่างประเทศของ Lana, et al (2015) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่

อาจส่งผลต่อผลการเรียนของนักศึกษาแพทย์มีวัตถุประสงค์ เพื่อการสำรวจปัจจัยที่อาจส่งผลต่อความเป็นเลิศของนักศึกษาแพทย์ ในประเทศซาอุดีอาระเบีย ผลการศึกษาวิจัย พบว่ามีหลายปัจจัยที่ดูเหมือนจะส่งผลต่อ GPA เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่จะส่งผลเสียต่อ GPA นอกจากนี้ การมีแรงจูงใจที่ดีในการบรรลุผลสำเร็จและเป้าหมายที่ชัดเจนจะส่งผลดีต่อ GPA การเลือกสถานที่ต่างๆ และใช้ทักษะการเรียนรู้ เช่น การอ่านคร่าว ๆ ก่อนท่องจำและจดบันทึก จะส่งผลดีต่อ GPA และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rony และคณะ (2015) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาแพทย์ในช่วงการระบาดของ COVID-19 ในอินโดนีเซีย การออกแบบงานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์เชิงสังเกตโดยใช้วิธีตัดขวาง ประชากรของงานวิจัยนี้คือนักศึกษาแพทย์ในประเทศอินโดนีเซียที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ทางการแพทย์ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างเทคนิคต่อเนื่องกัน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 3,331 คนจากทั่วอินโดนีเซียเข้าร่วมในการศึกษานี้ แบบสอบถามออนไลน์ผลการศึกษาวิจัย พบว่าความพร้อมของนักศึกษาแพทย์ในการเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงการระบาดใหญ่ของ COVID-19 ที่ได้รับผลกระทบจากต้นกำเนิดของมหาวิทยาลัยการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ และรูปแบบปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ ปัจจัยการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในความพร้อม แม้ว่าจะต้องใช้การเรียนรู้ออนไลน์เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดในวงกว้าง

จะเห็นได้ว่าทั้งหมดที่กล่าวมาในช่วงต้นเป็นข้อค้นพบที่ทางคณะแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัย นเรศวร อาจใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง แก่ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีคุณภาพมากขึ้น สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางการวางแผน ส่งเสริมและสนับสนุนนิสิตให้พัฒนาการเรียนรู้ของตนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่นิสิตแพทย์ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่านิสิตส่วนใหญ่ชอบเรียนออนไลน์ เพราะว่ประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย ในด้านของความรู้หากนิสิตต่างให้ความเห็นตรงกันว่า หากตนเองมีความรับผิดชอบในการเรียน ก็จะสามารถเกิดผลสำเร็จได้ ดังนั้นจึงสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งออกมาในรูปแบบของปัจจัยด้านรายได้ต่อเนื่อง ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา การสนับสนุนและสภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ของนิสิตแพทย์ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง วางแผน และให้สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ของนิสิตแพทย์ ชั้นปรีคลินิก คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าการที่นิสิตมีรายได้ที่เพียงพออยู่ในระดับที่เหมาะสม จะสามารถทำให้นิสิตมีศักยภาพในการเรียนออนไลน์ที่ดีได้ กล่าวคือ นิสิตสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนมีอุปกรณ์การเรียนที่เพียงพอต่อการเรียนในยุคปัจจุบัน เช่น แท็บเล็ต ไอแพด มีค่าใช้จ่ายสำหรับอินเทอร์เน็ตที่ใช้สำหรับการเรียนออนไลน์ หรือ การค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม ค่าใช้จ่ายสำหรับการซื้อแอปพลิเคชันส่งเสริมความรู้ทางออนไลน์ ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนิสิตที่ได้รายได้น้อย เช่น การมีอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอต่อความต้องการใช้ในการเรียนออนไลน์ หรือมีอุปกรณ์การเรียนที่จำเป็น ไว้สำหรับให้นิสิตที่มีรายได้น้อยยืมใช้สำหรับการเรียนออนไลน์ กรณีที่ไม่สามารถมาเรียนในชั้นเรียนปกติได้ และการศึกษาในครั้งนี้พบว่า การที่นิสิตได้รับการสนับสนุนและมีสภาพแวดล้อมในการเรียนออนไลน์อยู่ในระดับที่เหมาะสม จะสามารถทำให้นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ได้ สถานศึกษา ควรจัดให้มีสถานที่ใช้เรียนออนไลน์มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น ห้องเรียนออนไลน์ อุปกรณ์การเรียน โต๊ะ เก้าอี้ อื่น ๆ มีเพียงพอ และสภาพพร้อมใช้งาน ควรจัดสถานที่ให้มีแสงสว่าง ที่เพียงพอ ตลอดจนอุณหภูมิ สิ่งภายในห้องเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นิสิตเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). **มาตรการเฝ้าระวัง**

ป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 11.

ขวัญเรือน กำวิตุ, ชัยสิทธิ์ ทันศึก, ระชี ดิษฐจร และ ชนิดา มัททวงกูร. (2564).

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและพฤติกรรมการปรับตัวในการเรียนออนไลน์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง.

วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ, 7(2), 196–211.

เขมรัตน์ ดุจวรรณ, กนิพันธุ์ ปานณรงค์, กัญจนภรณ์ ธงทอง และทวินันท์ นามโคตร.

(2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ศรีสะเกษ. **วารสารเฉลิมกาญจนา, 4(2), 117–125.**

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. (2562). **หลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต หลักสูตร**

ปรับปรุง พ.ศ. 2562. พิษณุโลก: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พิมพ์นิภา ฤทธิศักดิ์. (2564). **คำสั่งจังหวัดพิษณุโลก ที่ 4899/2564 เรื่อง มาตรการเฝ้าระวังและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19.** พิษณุโลก: องค์การบริหารส่วนตำบลยางโกน.

จุฬาลักษณ์ เทียนรุ่งรัศมี และ รัตนา ศรีสวัสดิ์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต คณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา.

วารสารศึกษาศาสตร์ มจร., 343–354.

ธัญญาพัฒน์ ยุกตานนท์. (2565). การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์การแพร่ของเชื้อไวรัส COVID-19. **วารสารสันติศึกษา ปรีทรรศน์ มจร., 510–521.**

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์.

ปิยะพร บัวระพา, ปาริชาติ ชัยพันธ์, วิสุตา อินทรเพชร และขวัญพิชชา บุญอ่ำ. (2563).

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. อุดรธานี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579.** กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุพัญญกฤตา พักโพธิ์เย็น. (2560). **การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาและหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุภาภรณ์ หนูเมือง, สุภาภรณ์ ทองสุขแก้ว, สมุทรา ลีอ่อน, ทิวาพร เพ็ชรน่วม, และสุภากร ทองสุขแก้ว. (2565) พฤติกรรมการเรียนและปัจจัยความสำเร็จในการเรียนระบบออนไลน์บนแอปพลิเคชันไมโครซอฟต์ทีม ในช่วงสถานการณ์โควิด-19. **วารสารสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์**, 12(1), 1–14.

อินทิพร โสภิตานุกฤตย์, บดินทร์ บุตรธรรม, อัญชลี ทองเงิน และศิริเกษม ศิริลักษณ์. (2564). **มิติการเรียนรู้การสอนผ่านระบบออนไลน์วิถีใหม่ กรณีศึกษา คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Lana, et al (2015). **Factors potentially influencing academic performance among medical students**. BMC Medical Education, Retrived january 2, 2022, from <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25674033/>.

Rony W., & Rizma A. (2015). Factors affecting readiness toward online learning among medical students during COVID–19 pandemic in Indonesia. **International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)**, 540–545.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้งานระบบบันทึก
กิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
Factors Affecting Students' Satisfaction in Using the Extra-
Curricular Activity Recording System Mahidol University

ธารีย์นิชา ลิฬหวิฑิต¹ และ ปเนต กุลฉันทวิทย์*

Tareenichar Leepeeravitit¹ and Panet Kulchanwit^{1*}

¹ กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม 73170

¹ Division of Student Affairs, Mahidol University, Nakhon Pathom 73170

* Corresponding author: panet.kul@mahidol.ac.th

Received: August 22, 2024; Revised: November 14, 2024; Accepted: November 22, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี จำนวน 1,031 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนงานและชั้นปีมีความพึงพอใจในการใช้งานระบบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ ปัจจัยด้านคุณภาพข้อมูล ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ปัจจัยด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ และปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในส่วนของระดับความพึงพอใจการใช้งานระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.22 โดยด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.30

คำสำคัญ: ปัจจัย ความพึงพอใจ ระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร

Abstract

The purpose of this study was to: 1) investigate the variables influencing users' satisfaction with the system for documenting extracurricular activities; and 2) investigate users' satisfaction with the system. 1,031 Mahidol University undergraduate students made up the sample group. A questionnaire with a reliability of 0.96 served as the research tool. Frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis were the statistics employed to analyze the data. The study's findings revealed that satisfaction with the system varied by department and year level, with statistical significance at 0.01 and 0.05, respectively. At 0.01, the factors of perceived ease of use, design and format, perceived benefits, data quality, and system quality were statistically significant. With an average score of 4.22, users were generally quite satisfied with the system's functionality. Perceived ease of use received the highest average rating of 4.30.

Keyword: Factors, Satisfaction, System for recording extra-curricular activities

บทนำ

การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ผู้เรียนต้องเรียนเอง โดยที่ผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและสมองของตนเอง การเรียนรู้นี้เรียกว่า PBL (Project-Based Learning) ซึ่งสาระวิชาก็มีความสำคัญแต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้แค่ในห้องเรียนอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นสาระวิชาควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของผู้เรียนโดยผู้สอนช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555) การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ที่เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผู้สอนเป็นผู้แนะนำหรืออำนวยความสะดวก สามารถนำสิ่งที่ได้รับการเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ, 2548; ญัฏฐา ทรัพย์อุปัทม์, 2556; สถาพร พงษ์พิณกุล, 2556)

กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์และมีคุณค่าของสังคมและประเทศชาติต่อไปตามปรัชญาและปณิธานของมหาวิทยาลัย (นันทพงศ์ หมิแห้งหมั่น และคณะ, 2563; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551; Activity Transcript, 2558) ฉะนั้นมหาวิทยาลัยมหิดลจึงกำหนดให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2552 เป็นต้นไป เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรตลอดระยะเวลาการศึกษาในมหาวิทยาลัย จำนวนไม่น้อยกว่า 100 หน่วยชั่วโมง ซึ่งแบ่งประเภทกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็น 2 กลุ่ม คือ กิจกรรมกำหนดให้เข้าร่วมและกิจกรรมเลือกเข้าร่วมตามประกาศมหาวิทยาลัย เรื่อง กำหนดให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล (Activity Transcript, 2558) ซึ่งได้เริ่มในปีการศึกษา 2552 โดยการนำระบบฐานข้อมูลเข้ามาจัดเก็บข้อมูลโครงการของส่วนงานและการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา โดยการนำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (Thai Qualifications Framework for Higher Education) มาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพัฒนานักศึกษาแบ่งกลุ่มการพัฒนานักศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย A 1: ด้านคุณธรรม จริยธรรมและบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น การส่งเสริมค่านิยมมหาวิทยาลัยมหิดล กิจกรรมทางศาสนาต่าง ๆ สร้างความมีจิตสำนึกสาธารณะเพื่อสังคมส่วนรวม เช่น สร้างอาคาร เผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน บริการเพื่อชุมชน เป็นต้น A 2: ด้านวินัยและทักษะสังคม วิชาชีพ วิชาการ และจิตตปัญญาศึกษา ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ ทักษะและสร้างเสริมความมีวินัยทางสังคม หรือวิชาชีพ หรือวิชาการ เช่น กิจกรรมทางภาษา คอมพิวเตอร์ การติดต่อสื่อสาร และการพัฒนาบุคลิกภาพ ภาวะผู้นำ พฤติกรรมการแสดงออก ส่งเสริมประสบการณ์และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ และจิตตปัญญาศึกษา เป็นต้น A 3: ด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และค่านิยมที่ถูกต้อง ได้แก่ กิจกรรมที่เสริมสร้างความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ ภาษา กิจกรรมที่เผยแพร่ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างค่านิยมที่ถูกต้องบนวิถีความเป็นไทย A 4: ด้านเสริมสร้างสุขภาพ ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น กิจกรรมการออกกำลังกาย นันทนาการ กีฬา ทั้งเพื่อสุขภาพและเพื่อความบันเทิง เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์การเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาทั้งมหาวิทยาลัย เพื่อใช้ในการพัฒนากิจกรรมของนักศึกษาต่อไป (ปเนต

กุลฉันทวิทย์, 2563; ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2552; Activity Transcript, 2552) ต่อมาในปีการศึกษา 2560 ได้ปรับหลักเกณฑ์ในการพัฒนานักศึกษาโดยใช้ค่านิยมองค์การของมหาวิทยาลัยคือ MAHIDOL Core Value ซึ่งประกอบด้วย Mastery รู้แจ้ง รู้จริง สมเหตุ สมผล Altruism มุ่งผลเพื่อผู้อื่น Harmony กลมกลืนกับสรรพสิ่ง Integrity มั่นคงยิ่งในคุณธรรม Determination แน่วแน่ทำ ก้าวตัดสินใจ Originality สร้างสรรค์สิ่งใหม่ และ Leadership ใฝ่ใจเป็นผู้นำ (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2560; Activity Transcript, 2560) และในปีการศึกษา 2562 เป็นต้นไป มหาวิทยาลัยได้มุ่งเน้นในส่วนของกิจกรรมเสริมหลักสูตรรูปแบบใหม่เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ในการใช้ชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 (Global Talents) (Activity Transcript, 2562) มหาวิทยาลัยมหิดลได้จัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาเป็นผู้เลือกเพื่อสะสมทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการใช้ชีวิตในอนาคตที่เรียกว่า “Mahidol HIDEF” ซึ่งประกอบด้วย Health Literacy ความเข้าใจและสามารถดำเนินชีวิตให้เป็นผู้มีสุขภาพดี, Internationalization ความเป็นนานาชาติ, Digital Literacy ทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล, Environmental Literacy ความเข้าใจและปฏิบัติเป็นในด้านสิ่งแวดล้อม และ Financial Literacy ความเข้าใจและปฏิบัติเป็นในด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ กิจกรรมส่งเสริม 21st Century Skills ประกอบด้วย Communication & Collaboration การติดต่อสื่อสารและการร่วมมือกัน, Creativity & Innovation ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม, Critical Thinking & Problem Solving ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา, Leadership & Management Skills การเป็นผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรมและทักษะการจัดการแบบเป็นกระบวนการ และ Social skill ทักษะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกัน และกิจกรรมจิตอาสา (Mahidol Volunteer) เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะความรู้ที่ไม่ได้มีอยู่เฉพาะในตำราเรียนเท่านั้น (บรรจง มโหสิวริยะ, 2562; Activity Transcript, 2564)

นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี ที่เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับชั่วโมงกิจกรรมหรือที่เรียกว่า AT ชั่วโมงกิจกรรมดังกล่าวจะถูกบันทึกเข้าในระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้พัฒนาขึ้นเพื่อทำการบันทึกข้อมูลและแสดงผลการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี โดยนักศึกษสามารถตรวจสอบข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมของตนเอง ตรวจสอบจำนวนชั่วโมงการเข้าร่วมกิจกรรม สถานะผ่าน/ไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ค้นหากิจกรรมที่กำลังเปิดรับสมัครและทำการสมัครเข้าร่วมกิจกรรมแบบออนไลน์ได้ สามารถส่งผลชั่วโมงการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการยื่นกู้กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

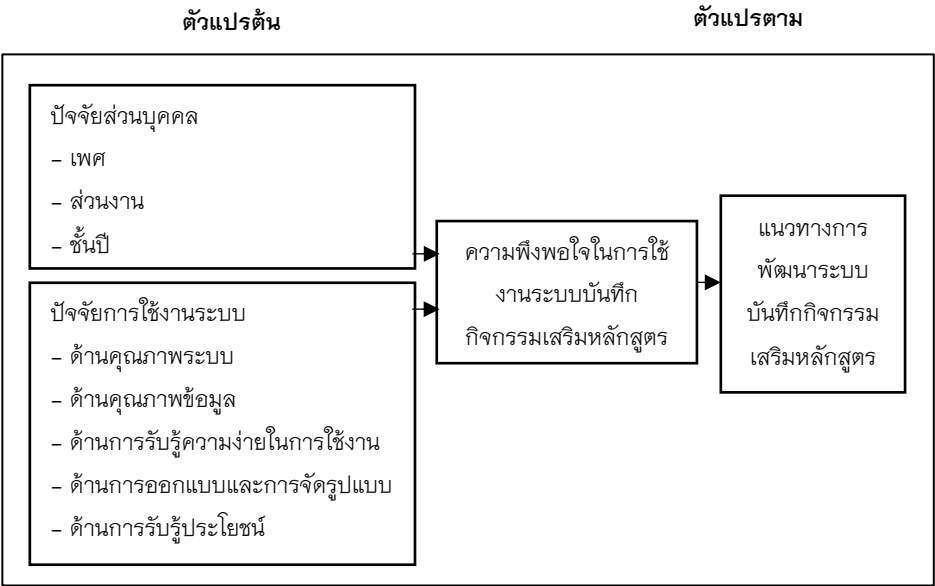
(กยศ.) ตลอดจนการขอรับใบรับรองการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Activity Transcript) สำหรับนักศึกษาที่ผ่านตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด (Activity Transcript, 2564) นอกจากนี้ยังสามารถสรุปผลการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาในภาพรวมในรูปแบบของรายงาน Spider Graph ทำให้มหาวิทยาลัย ส่วนงาน ผู้จัดโครงการ ตลอดจนผู้บริหารเห็นถึงแนวโน้มในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาไปในทิศทางใด นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสนใจในด้านใด ซึ่งจากรายงานดังกล่าวจะทำให้ทราบว่าควรจัดกิจกรรมด้านใดเป็นหลักเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของนักศึกษาหรือควรเพิ่มกิจกรรมด้านใดเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะที่นักศึกษายังขาดอยู่ได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์แนวทาง/รูปแบบการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักศึกษาได้ ซึ่งการพัฒนาให้นักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะต้องมีการเตรียมปัจจัยความพร้อม ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ กระบวนการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557; ภัทรสุดา พิษยกัลป์ และคณะ, 2565; เสริมพงษ์ พรหมลี, 2559) แต่เนื่องจากระบบถูกพัฒนาเพื่อให้รองรับการใช้งานของทุกส่วนงานทั่วทั้งมหาวิทยาลัยทำให้มีฟังก์ชันการทำงานจำนวนมากจึงอาจทำให้ระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษาใช้งานยาก ด้วยการแสดงผลรายงานข้อมูลที่มีข้อมูลจำนวนมาก ประกอบกับนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้งานผ่านสมาร์ตโฟนทำให้บางฟีเจอร์หรือหน้าแสดงผลบางอย่างยังไม่รองรับการใช้งานดังกล่าวทำให้ระบบอาจยังไม่ตอบโจทย์และตรงต่อความต้องการในการใช้งานของนักศึกษา ดังนั้นเพื่อให้ระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีประสิทธิภาพและตรงต่อความต้องการของนักศึกษา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร และศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองและตรงต่อความต้องการของผู้ใช้งานต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการใช้งานระบบ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้

1. ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ
 - 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ส่วนงาน ชั้นปี
 - 1.2 ปัจจัยการใช้ระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ ด้านคุณภาพระบบ ด้านคุณภาพข้อมูล ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ และด้านการรับรู้ประโยชน์

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความพึงพอใจในการใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ผู้มีสิทธิ์ในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 27,015 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี ผู้มีสิทธิ์ในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร และทำแบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายจากนักศึกษาที่มีสิทธิ์ในการเข้าใช้งานระบบจากทุกส่วนงานของมหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่อาศัยหลักความน่าจะเป็น ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,031 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 21 ข้อ กำหนดระดับความคิดเห็นตามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (Likert, 1932) 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด = 5, มาก = 4, ปานกลาง = 3, น้อย = 2, น้อยที่สุด = 1

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาข้อมูล เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยในการใช้ระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร (จักรพันธ์ หวาจ้อย, มนตรี ใจแน่น, 2560; จารุกิตต์ สายสิงห์, 2566; มนต์สวรรค์ พลอยมุกดา และคณะ, 2565; ศุภชัย ชัยประเสริฐ และคณะ, 2561; สังสรรค์ หล้าพันธ์, มัลลิกา หล้าพันธ์, 2566; อภินันท์ ชันแข็ง และคณะ, 2558)

3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย แนวคิดทฤษฎีของตัวแปรที่วิจัย โดยร่างคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยในครั้งนี้คือ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร และความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษามานาน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ ความครบถ้วนของเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย นำผลการประเมินมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Item-Objective Congruence: IOC) โดยมีค่า IOC แบบสอบถามตั้งแต่ 0.67 – 1.00 (ธานีรินทร์ ศิลปจารุ, 2557) และทำการแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการแจกแบบสอบถามกับนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ที่ไม่ใช้กลุ่มวิจัยจำนวน 30 ชุด และนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.962

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ระดับปริญญาตรี ผู้มีสิทธิ์ในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการตอบแบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

3. การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกโดยความสมัครใจ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ตอบรับการสำรวจแบบออนไลน์ผ่าน Google Forms ที่ส่งออกไปจากระบบของ

มหาวิทยาลัยมหิดล ระหว่างวันที่ 1 มิถุนายน ถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2567 ผู้ที่ตอบกลับมา ในช่วงเวลาดังกล่าว จัดเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมการศึกษา

4. ข้อมูลที่ได้จะไม่ย้อนกลับไปยังตัวบุคคลได้ เป็นข้อมูลนิรนาม (Anonymous Data)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุป และแยกประเภทต่าง ๆ จัดเรียงลำดับ การแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิง พหุคูณด้วยวิธี Enter

ผลการศึกษา

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรม เสริมหลักสูตรของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบ

ความแปรปรวน	df	SS	Mean Square	F	p-value
เพศ					
ระหว่างกลุ่ม	2	2.27	1.13	1.95	0.14
ภายในกลุ่ม	1028	599.17	.58		
ส่วนงาน					
ระหว่างกลุ่ม	21	50.29	2.40	4.38	0.00**
ภายในกลุ่ม	1009	551.15	0.55		
ชั้นปี					
ระหว่างกลุ่ม	5	7.85	1.57	2.71	0.02*
ภายในกลุ่ม	1025	593.59	0.58		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าเพศที่ต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้งานระบบ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งต่างจากส่วนงานและชั้นปี โดยส่วนงานและชั้นปีที่ต่างกันมีความพึงพอใจ ในการใช้งานระบบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการใช้งานระบบ

ตัวแปร	Mean	S.D.
ปัจจัยการใช้งานระบบด้านคุณภาพระบบ	4.24	.73
ปัจจัยการใช้งานระบบด้านคุณภาพข้อมูล	4.26	.74
ปัจจัยการใช้งานระบบด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	4.30	.74
ปัจจัยการใช้งานระบบด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ	4.23	.77
ปัจจัยการใช้งานระบบด้านการรับรู้ประโยชน์	4.29	.74

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยการใช้งานระบบด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ที่ 4.30 รองลงมาคือ ปัจจัยการใช้งานระบบด้านการรับรู้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 4.29 ปัจจัยการใช้งานระบบด้านคุณภาพข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.26 ปัจจัยการใช้งานระบบด้านคุณภาพระบบ มีค่าเฉลี่ย 4.24 และปัจจัยการใช้งานระบบด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ มีค่าเฉลี่ย 4.23

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการใช้งานที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบ

ปัจจัยการใช้งานที่ส่งผลต่อ ความพึงพอใจ ในการใช้งานระบบ		Unstandardized		Standardized	t	Sig.
		Coefficients		Coefficients		
		B	Std. Error	Beta		
(Constant)		-0.04	0.06		-0.68	0.50
ปัจจัยการใช้งานระบบด้าน คุณภาพระบบ	X ₁	0.12	0.03	0.12	4.50	0.00**
ปัจจัยการใช้งานระบบด้าน คุณภาพข้อมูล	X ₂	0.14	0.03	0.14	5.00	0.00**
ปัจจัยการใช้งานระบบด้าน การรับรู้ความง่ายในการใช้ งาน	X ₃	0.15	0.03	0.14	4.60	0.00**

ปัจจัยการใช้งานที่ส่งผลต่อ ความพึงพอใจ ในการใช้งานระบบ	Unstandardized		Standardized		t	Sig.
	Coefficients		Coefficients			
	B	Std. Error	Beta			
ปัจจัยการใช้งานระบบด้าน						
การออกแบบและการ จัดรูปแบบ	X ₄	0.27	0.03	0.27	8.68	0.00**
ปัจจัยการใช้งานระบบด้าน						
การรับรู้ประโยชน์	X ₅	0.32	0.03	0.31	10.47	0.00**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, R = .91, R² = .83, Adjuster R² = .83, SEE = .31

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยการใช้งานระบบด้านคุณภาพระบบ (B=0.12, t=4.50, p-value=.00) ปัจจัยการใช้งานระบบด้านคุณภาพข้อมูล (B=0.14, t=5.00, p-value=.00) ปัจจัยการใช้งานระบบด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (B=0.15, t=4.60, p-value=.00) ปัจจัยการใช้งานระบบด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ (B=0.27, t=8.68, p-value=.00) และปัจจัยการใช้งานระบบด้านการรับรู้ประโยชน์ (B=0.32, t=10.47, p-value=.00) มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

ทั้งนี้จะพบว่า ปัจจัยการใช้งานระบบด้านการรับรู้ประโยชน์ (B=0.32) จะส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยการใช้งานระบบด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ (B=0.27) ปัจจัยการใช้งานระบบด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (B=0.15) ปัจจัยการใช้งานระบบด้านคุณภาพข้อมูล (B=0.14) และปัจจัยการใช้งานระบบด้านคุณภาพระบบ (B=0.12) ตามลำดับ

โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.12(X_1) + 0.14(X_2) + 0.15(X_3) + 0.27(X_4) + 0.32(X_5) - 0.04$$
 สมการที่ 1

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.12(Z_1) + 0.14(Z_2) + 0.14(Z_3) + 0.27(Z_4) + 0.31(Z_5)$$
 สมการที่ 2

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจในการใช้งานระบบ

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจในการใช้งานระบบ

ความพึงพอใจในการใช้งานระบบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
ด้านคุณภาพระบบ			
ระบบสามารถแสดงผลได้ทันทีที่เรียกใช้งาน	4.23	.80	มาก
ระบบสามารถเข้าถึงได้หลายช่องทาง เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น	4.34	.75	มาก
ระบบมีความเสถียรในการใช้งาน	4.09	.88	มาก
ระบบสามารถเข้าใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา	4.29	.79	มาก
ภาพรวมการประเมิน	4.24	.73	มาก
ด้านคุณภาพข้อมูล			
ข้อมูลมีความถูกต้อง	4.28	.78	มาก
ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน	4.12	.91	มาก
ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ	4.34	.76	มาก
รายงานผลข้อมูลตรงต่อความต้องการ	4.30	.79	มาก
ภาพรวมการประเมิน	4.26	.74	มาก
ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน			
ระบบง่ายต่อการเรียนรู้ในการใช้งาน	4.26	.81	มาก
ระบบมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.29	.80	มาก
ระบบสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องจดจำขั้นตอน	4.32	.78	มาก
ระบบเก็บรวบรวมและแสดงข้อมูลอย่างเป็นระเบียบ	4.33	.76	มาก
ภาพรวมการประเมิน	4.30	.74	มาก
ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ			
รูปแบบในการแสดงผลมีความสวยงาม น่าสนใจ	4.15	.87	มาก
การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล สะดวกต่อการสืบค้น	4.25	.80	มาก
ใช้งานง่าย สะดวกต่อการใช้งาน	4.27	.79	มาก

ความพึงพอใจในการใช้งานระบบ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	4.25	.82	มาก
ภาพรวมการประเมิน	4.23	.77	มาก
ด้านการรับรู้ประโยชน์			
ช่วยให้ค้นหาข้อมูลกิจกรรมได้สะดวกขึ้น	4.23	.84	มาก
ช่วยให้ทราบข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมแบบเรียลไทม์	4.26	.84	มาก
ช่วยให้ทราบสถานะการผ่าน/ไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด	4.35	.75	มาก
สามารถนำข้อมูลจากระบบไปใช้ได้ เช่น ขอบทุน, สัมภาษณ์ เป็นต้น	4.32	.77	มาก
ภาพรวมการประเมิน	4.29	.74	มาก
ความพึงพอใจในภาพรวม			
ความพึงพอใจการใช้งานระบบในภาพรวม	4.22	.79	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าความพึงพอใจการใช้งานระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.22 โดยด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.30 รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.29 ด้านคุณภาพข้อมูลอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 ด้านคุณภาพระบบ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.24 และด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23

อภิปรายและสรุปผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเข้าใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรพบว่า เพศที่ต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้งานระบบไม่แตกต่างกัน ซึ่งต่างจากส่วนงานและชั้นปี โดยส่วนงานและชั้นปีที่ต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้งานระบบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ ในส่วนของปัจจัยการใช้งานระบบที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ ปัจจัยด้านคุณภาพข้อมูล ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ปัจจัยด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ และปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์จะส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบมากที่สุด

2. ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากการศึกษาความพึงพอใจในการใช้งานระบบพบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.22 โดยด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน อาทิ ระบบเก็บรวบรวมและแสดงข้อมูลอย่างเป็นระเบียบ ระบบสามารถใช้งานได้โดยไม่ต้องจดจำขั้นตอน ระบบมีความชัดเจนเข้าใจง่าย ระบบง่ายต่อการเรียนรู้ในการใช้งาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.30 อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ประโยชน์ อาทิ ช่วยให้ทราบสถานะการผ่าน/ไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด สามารถนำข้อมูลจากระบบไปใช้ได้ เช่น ขอบทุน, สมัครงาน เป็นต้น ช่วยให้ทราบข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมแบบเรียลไทม์ ช่วยให้ค้นหาข้อมูลกิจกรรมได้สะดวกขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.29 อยู่ในระดับมาก ด้านคุณภาพข้อมูล อาทิ ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ รายงานผลข้อมูลตรงต่อความต้องการ ข้อมูลมีความถูกต้อง ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 อยู่ในระดับมาก ด้านคุณภาพระบบ อาทิ ระบบสามารถเข้าถึงได้หลายช่องทาง เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น ระบบสามารถเข้าใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา ระบบสามารถแสดงผลได้ทันทีที่เรียกใช้งาน ระบบมีความเสถียรในการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.24 อยู่ในระดับมาก และด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ อาทิ ใช้งานง่าย สะดวกต่อการใช้งาน การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล สะดวกต่อการสืบค้น สามารถให้บริการได้

อย่างต่อเนื่อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รูปแบบในการแสดงผลมีความสวยงาม น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.23 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรพบว่า เพศที่ต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้งานระบบไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะในปัจจุบันมีความเท่าเทียมระหว่างเพศ ทุกคนสามารถเข้าถึงและได้รับสิทธิ์ หน้าที่และโอกาสอย่างเท่าเทียม การเข้าร่วมกิจกรรมและการเข้าใช้งานระบบสามารถทำได้อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของนันธิดา ที่งภาคย์วิศิษฐ์ และคณะ (2559) ที่ทำการศึกษปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการลงทะเบียนออนไลน์เพื่อสมัครเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมของบุคลากรคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่าเพศที่ต่างกันไม่มีผลต่อความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ซึ่งต่างจากส่วนงานและชั้นปี โดยส่วนงานและชั้นปีที่ต่างกันมีความพึงพอใจในการใช้งานระบบแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยมหิดลมีความหลากหลายของคณะ/ส่วนงาน ซึ่งแต่ละคณะ/ส่วนงานจะมีลักษณะเฉพาะของนักศึกษาที่แตกต่างกันจึงส่งผลต่อความพึงพอใจที่ต่างกัน ในส่วนของปัจจัยในการใช้งานระบบที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ ปัจจัยด้านคุณภาพข้อมูล ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ปัจจัยด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ และปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ ล้วนมีผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบมากที่สุด อาจเป็นเพราะปัจจัยด้านต่าง ๆ ของการใช้งานระบบล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการใช้งานโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านคุณภาพระบบที่ช่วยให้ผู้ใช้งานใช้งานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว สามารถใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา ปัจจัยด้านคุณภาพข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้งานได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานที่ช่วยให้ผู้ใช้งานใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถใช้งานได้ทันที ปัจจัยด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานค้นหาข้อมูล ตรวจสอบ ทราบข้อมูลของตนเองได้และสามารถนำไปใช้งานต่อได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทวัส เพ็ญญู่, พีร วงศ์อุปราช (2567) ที่ได้ทำการศึกษการพัฒนากระบวนการสรรหาเพื่อการบริหารงานบริการวิชาการของวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าการยอมรับระบบสารสนเทศของผู้ใช้งานด้านการรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน ด้านการรับรู้ความง่ายใน

การใช้งาน อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราวดี โคจิศรีสกุล (2565) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้งานของบุคลากรในส่วนงานการผลิต พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ถึงประโยชน์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการยอมรับการใช้งาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของคศิรินทร์ ปัญจทวี, กัลยา ไกรักษ์ (2560) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศ พบว่า ปัจจัยการได้รับการสนับสนุนการใช้ระบบสารสนเทศจากผู้บังคับบัญชา ปัจจัยความคาดหวังจากประสิทธิภาพของเทคโนโลยีสารสนเทศและปัจจัยการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลต่อการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศ

2. ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากการศึกษาความพึงพอใจการใช้งานระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุดคือ ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน อาจเป็นเพราะระบบมีความชัดเจน ง่ายต่อการเรียนรู้และการใช้งาน ทำให้ผู้ใช้ใช้งานได้ง่าย รองลงมาคือ ด้านการรับรู้ประโยชน์ อาจเป็นเพราะระบบช่วยให้นักศึกษาทราบถึงข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรม สถานะการผ่าน/ไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งเป็นข้อมูลที่นักศึกษาต้องการทราบเพื่อจะได้วางแผนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่อไป ด้านคุณภาพข้อมูล อาจเป็นเพราะข้อมูลมีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ทำให้ระบบมีความน่าเชื่อถือ ด้านคุณภาพระบบ อาจเป็นเพราะระบบมีความเสถียร สามารถเข้าใช้งานระบบได้หลายช่องทาง เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเข้าใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใช้ระบบได้อย่างรวดเร็วโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตซึ่งช่วยเพิ่มความสะดวกให้แก่ผู้ใช้ ด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ อาจเป็นเพราะรูปแบบในการแสดงผลมีความสวยงาม น่าสนใจ มีการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ช่วยให้ผู้ใช้สะดวกต่อการสืบค้นและใช้งาน ทำให้ผู้ใช้มีความพึงพอใจในการใช้งานระบบอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสังสรรค์ หล้าพันธ์ และ มัลลิกา หล้าพันธ์ (2566) ที่ได้ทำการศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดกิจกรรม นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย พบว่าความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบในด้านการออกแบบ ด้านความสามารถในการทำงานของระบบ และด้านประสิทธิภาพด้านการทดสอบการใช้งาน อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของมนต์สวรรค์ พลอยมุกดา และคณะ (2565) ที่ได้ศึกษาระบบสารสนเทศจัดการกิจกรรมนักศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี พบว่า ระบบสามารถนำไปใช้งานได้จริงตามวัตถุประสงค์ สามารถใช้งานผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรืออินเทอร์เน็ตภายในมหาวิทยาลัย ผ่านโปรแกรม

เว็บเบราว์เซอร์ เช่น Internet Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox เป็นต้น ผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งานระบบความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอับดุลเลาะ ยะหะยอ และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาแอปพลิเคชันกิจกรรมนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา พบว่าแอปพลิเคชันกิจกรรมนักศึกษาที่ได้ออกแบบและพัฒนาสามารถช่วยให้นักศึกษาเข้าถึงแหล่งข้อมูลกิจกรรมได้ง่ายขึ้นผ่านสมาร์ตโฟน ซึ่งอาศัยเทคโนโลยีเว็บแอปพลิเคชันที่ใช้ภาษาพีเอชพี (PHP) ร่วมกับระบบฐานข้อมูล MySQL ผลจากการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงเดือน แก้วประสม และ ปรัชญนันท์ นิลสุข (2552) ที่ได้ทำการศึกษการพัฒนาเว็บไซต์สารสนเทศแบบออนไลน์ฝ่ายพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยธนบุรี พบว่าผลการประเมินผู้ใช้งานมีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐทิ ปิ่นทอง (2560) ที่ได้ทำการศึกษานวัตกรรมระบบการเข้าร่วมชมรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนนครินทร์ พบว่าความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพของระบบด้านภาพรวมของระบบ และด้านรูปแบบการใช้งาน อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ปัจจัยด้านคุณภาพระบบ ปัจจัยด้านคุณภาพข้อมูล ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ปัจจัยด้านการออกแบบและการจัดรูปแบบ และปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษา ดังนั้นผู้ดูแลและพัฒนาระบบควรให้ความสำคัญกับคุณภาพระบบ ควรเน้นการพัฒนาระบบให้มีความเสถียรและสามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง ระบบควรสามารถแสดงผลการใช้งานได้ทันทีที่ทุกที่ทุกเวลา เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ คุณภาพข้อมูล ควรเน้นความถูกต้องและความเป็นปัจจุบันของข้อมูล เพื่อให้ผู้ใช้งานมีความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ การตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลอย่างสม่ำเสมอจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจในการใช้งานระบบ การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ควรออกแบบระบบให้ใช้งานง่ายและชัดเจน ผู้ใช้ควรสามารถใช้งานระบบได้โดยไม่ต้องมีความรู้ทางเทคนิคมากนัก การจัดท่าคู่มือการใช้งานหรือการฝึกอบรมผู้ใช้งานจะช่วยเพิ่มความสะดวกในการใช้งาน การออกแบบและการจัดรูปแบบ ควรเน้นการออกแบบที่สวยงามและการจัดหมวดหมู่ที่ชัดเจน การออกแบบที่ดีจะช่วยเพิ่มประสบการณ์การใช้งานที่ดีให้กับผู้ใช้ และทำให้การสืบค้นข้อมูลเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็ว

การรับรู้ประโยชน์ ควรให้ความสำคัญกับการที่นักศึกษาสามารถตรวจสอบข้อมูลการเข้าร่วมกิจกรรมได้แบบเรียลไทม์ สามารถค้นหากิจกรรมที่สนใจและสมัครเข้าร่วมได้ ตลอดจนสามารถตรวจสอบสถานะการผ่าน/ไม่ผ่านเกณฑ์ของตนเองได้ การเพิ่มฟังก์ชันการใช้งานที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจในการใช้งานระบบ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้านการใช้งานระบบ ความพึงพอใจในการใช้งานระบบ ควบคู่ไปกับการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ใช้ในการพัฒนาระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น การสัมภาษณ์หรือการจัดกลุ่มสนทนาจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เป็นประโยชน์

2. ควรศึกษาการพัฒนาระบบบันทึกกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและรองรับการใช้งานบนอุปกรณ์ที่เป็นโมบาย อาทิ พัฒนาระบบในรูปแบบของแอปพลิเคชันหรือโมบายไซต์ เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถเข้าใช้งานได้อย่างสะดวกสบาย และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). **แนวทางปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตาม**

หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตร แห่งประเทศไทย.

จักรพันธ์ หวัจ้อย และ มนตรี ใจแน่น. (2560). การพัฒนาระบบสารสนเทศด้านกิจกรรม

นักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. **ประชุม**

วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4 (1296–1305). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กำแพงเพชร.

จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. (2548). **เด็กไทยใครว่าโง่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินติ้ง.

จารุกิตติ์ สายสิงห์. (2566). การพัฒนาระบบสารสนเทศกิจกรรมนักศึกษาผ่านเว็บ

แอปพลิเคชัน: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **Journal of**

Modern Learning Development, 8(4), 160–173.

ณัฐรุจิ ทรัพย์อุปถัมภ์. (2556). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. จันทบุรี:

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ณัฐที่ ปิ่นทอง. (2560). นวัตกรรมระบบการเข้าร่วมชมรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
ราชนครินทร์. **วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม**, 13(1), 365–379.
- ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ
AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส อาร์ พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- นันทพงศ์ หมีแหล่หมั่น, นรฤทธพร เล็กสุ, เจริญชาติ เมฆแดง และ วัฒนา จินดาวัฒน์.
(2563). การใช้กิจกรรมนักศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตไทย.
วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 6(2), 559–567.
- นันธิดา ที่มกาชัยวิศิษฐ์, จินดานนท์ ศิริรัตน์ และ สุภาภรณ์ นักพ่อน. (2559). ปัจจัยที่มีผล
ต่อความพึงพอใจในการลงทะเบียนออนไลน์เพื่อสมัครเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม
ของบุคลากรคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. **วารสาร Mahidol R2R
e-Journal**, 3(2), 121–140.
- บรรจง มโหสิริยะ. (2562). **ม.มหิดล ผลักดันทักษะในโลกยุคศตวรรษที่ 21
เตรียมพร้อมนักศึกษาก้าวสู่การเป็นพลเมืองโลก**. Techsauce.
สืบค้น 4 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://techsauce.co/pr-news/mahidol-university-21st-century-skill/>.
- ปเนต กุลฉันทวิทย์. (2563). **คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับผู้รับผิดชอบด้าน Mahidol
Activity Transcript**. สืบค้น 17 มกราคม 2565, จาก <https://activity.mahidol.ac.th/>.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบ
มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552**. สืบค้น 7 ตุลาคม 2565,
จาก https://registrar.ku.ac.th/wp-content/uploads/eduserv/data_curri/NQF/NQF01.pdf.
- ภัทรสุดา พิษยกุลป์, ภาณุพัฒน์ บุตรดีไชย และ วิจิต ลือยศ. (2565). การบริหารกิจกรรม
เสริมหลักสูตรและกิจกรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. **วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**, 13(2), 106–112.
- ภัทราวดี โคจิศรีสกุล. (2565). **ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการนำระบบเทคโนโลยี
สารสนเทศไปใช้งานของบุคลากร ในส่วนงานการผลิต**. นครปฐม:
มหาวิทยาลัยมหิดล.

- มนต์สวรรค์ พลอยมุกดา, ชนกฤต มิตรสงเคราะห์, แพรว พิมพ์โพธิ์ และวรากร ราชธา.
(2565). ระบบสารสนเทศจัดการกิจกรรมนักศึกษา กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี**, 11(2), 274–287.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2560). **Mahidol Core Values**. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2565, จาก
<https://mahidol.ac.th/th/mahidol-core-values/>.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ:
มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- วิทวัส เพ็ญภู และ พีร วงศ์อุปราษ. (2567). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงาน
บริการวิชาการของวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัย
บูรพา. **วารสาร Mahidol R2R e-Journal**, 11(1), 91–103.
- ศศิจันทร์ ปัญจทวี และ กัลยา ไกรักษ์. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำระบบสารสนเทศ
มาใช้ กรณีศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่**. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ศุภชัย ชัยประเสริฐ, เพ็ญศรี อมรศิลป์ชัย และ ปฐมาภรณ์ เถาว์พันธ์. (2561). การพัฒนา
ระบบสารสนเทศงานกิจกรรมนักศึกษาผ่านเว็บแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา วิทยาลัย
เทคโนโลยีพนมวันท์. **การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิต
แห่งชาติ ครั้งที่ 47** (น. 1155–1166). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- สถาพร พุทธิพิบูล. (2556). **ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่
สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต.**
(วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สังสรรค์ หล้าพันธ์, มัลลิกา หล้าพันธ์. (2566). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดกิจกรรม
นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. **การประชุม
วิชาการระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ครั้งที่ 5**
วันที่ 10 มีนาคม 2566 (357–368). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา
ภายในสถานศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท อิมเมจจิง พรินติ้ง จำกัด.

เสริมพงษ์ พรหมลี. (2559). กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พึงจะเป็น. **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 10(2), 156–164.

แสงเดือน แก้วประสม และ ปรัชญนันท์ นิลสุข. (2552). การพัฒนาระบบสารสนเทศแบบออนไลน์ฝ่ายพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยธนบุรี. **วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศ**, 5(9), 34–42.

อภิรักษ์ ชันแข็ง, ปริญญาธร ตั้งคุณานันต์ และ พรณี ลีกิจวัฒนะ. (2558). การพัฒนาระบบสารสนเทศการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**, 14(1), 69–75.

อับดุลละ ยะหะยอ, มูฮำหมัด กะลุแป, และ บุญธิดา จิรรัตนโสภา. (2564). แอปพลิเคชันกิจกรรมนักศึกษา คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. **การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านวิทยาศาสตร์และเครือข่ายภาคใต้ ครั้งที่ 6**. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

Activity Transcript. (2552). **ความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตร**. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2565, จาก <https://activity.mahidol.ac.th/about>.

Activity Transcript. (2558). **คู่มือ Activity Transcript**. สืบค้น 17 มกราคม 2565, จาก https://activity.mahidol.ac.th/wp-content/uploads/2024/documents/2024_AT_manual.pdf.

Activity Transcript. (2560). **ประกาศมหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง กำหนดให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พุทธศักราช 2560**. สืบค้น 17 มกราคม 2565, จาก <https://activity.mahidol.ac.th/>.

Activity Transcript. (2562). **ประกาศมหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง กำหนดให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พุทธศักราช 2562**. สืบค้น 17 มกราคม 2565, จาก <https://activity.mahidol.ac.th/>.

Activity Transcript. (2564). **ประกาศมหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง กำหนดให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พุทธศักราช 2564**. สืบค้น 17 มกราคม 2565, จาก <https://activity.mahidol.ac.th/>.

Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. **Archives of Psychology**, 140, 1–55.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ใน
การเล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภท
เกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งของผู้เล่นเจนเนอร์เรชั่นแซด
The Factors Affecting Electronic Loyalty in Multiplayer
First – Person Shooter Online Games in Generation Z

ศิริรัตน์ นิยมละมุล¹ ชาลิสา ขาวเต็มดี¹ ธนวัต ลำธารทอง¹ และ นิชกานต์ หนูอุไร^{1,2*}
Sirorat Nimlamool¹, Chalisa Khaotemdee¹, Thanawat Lumtanton¹ and
Nitchakarn Noo-urai^{1,2*}

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา 90000

² ศูนย์วิจัยเฉพาะทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยทักษิณ
จังหวัดสงขลา 90000

¹ Bachelor of Business Administration in marketing, Faculty of Economics and Business
Administration, Thaksin University, Songkhla 90000

² Creative Economy and Social Innovation Research Center, Thaksin University, Songkhla 90000

*Corresponding author: nitchakarn@tsu.ac.th

Received: October 7, 2024; Revised: November 15, 2024; Accepted: November 22, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของรูปแบบการดำเนินชีวิตของเจนเนอร์เรชั่นแซดที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง 2) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของทัศนคติของเจนเนอร์เรชั่นแซดที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงวัยเจนเนอร์เรชั่นแซดที่เล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งและอาศัยอยู่ในประเทศไทย จำนวน 385 คน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของเจนเนอร์เรชั่นแซดที่เล่นเกมออนไลน์

หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งผ่านการส่งแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามออนไลน์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ และด้านความคิดเห็นของเจนเนอร์เนชั่นแซดส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทัศนคติ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรมของเจนเนอร์เรชั่นแซดส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: รูปแบบการดำเนินชีวิต ทัศนคติ ความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ เกมออนไลน์

Abstract

This research article aims to: 1) analyze the influence of generation z's lifestyle on electronic loyalty in playing multiplayer first-person shooter online games, and 2) analyze the influence of generation z's attitudes on electronic loyalty in playing multiplayer first-person shooter online games. The research design employs a quantitative approach. The sample comprises 385 individuals from Generation z who play multiplayer first-person shooter online games and reside in Thailand. Data collection was conducted through online questionnaires distributed to generation z who play multiplayer first-person shooter online games, utilizing purposive sampling. The research instrument was an online questionnaire. Data analysis was performed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and Inferential statistics using multiple regression analysis.

The research findings indicate that Generation z's lifestyle including activities, interests, and opinions significantly influence e-loyalty in multiplayer first-person shooter online games at the 0.05 statistical significance level. Additionally, Generation z's attitudes including cognitive, affective, and behavioral components significantly impact e-loyalty in multiplayer first-person shooter online games at the 0.05 statistical significance level.

Keywords: Lifestyles, Attitudes, Electronic loyalty, Online games

บทนำ

ธุรกิจดิจิทัลที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดในปัจจุบัน คือ “เกม (Game)” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นิยมที่สุดของผู้คนทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย เกมออนไลน์เป็นเกมที่กำลังเป็นที่นิยมในโลกของสื่อเทคโนโลยี การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์(Electronic media) ในชีวิตประจำวัน เพื่อความบันเทิงเพลิดเพลิน สนุกสนาน ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งเกมออนไลน์เป็นการจำลองจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงทำให้ผู้เล่นสามารถควบคุมและบังคับได้โดยการใช้ปุ่มกดเพื่อตอบโต้กับคอมพิวเตอร์ เกมออนไลน์เป็นการประยุกต์ใช้ระหว่างคอมพิวเตอร์กับระบบอินเทอร์เน็ต โดยเชื่อมต่อกับบริษัทผู้ดูแลเครือข่ายเกมออนไลน์ บริษัทเหล่านี้จะใช้ซอฟต์แวร์ในการประมวลผล และมีการโอนถ่ายข้อมูลกับผู้ใช้บริการเกมออนไลน์อยู่ตลอดเวลา เกมที่มีลักษณะการเล่นแบบผู้เล่นหลายคนผ่านระบบอินเทอร์เน็ตจะมีการกำหนดบทบาทสมมติเป็นตัวละครแทนผู้เล่น มีการพูดคุยระหว่างผู้เล่นคนอื่นในเกม ช่วยกันต่อสู้และเก็บประสบการณ์ด้วยกัน (ธนกฤต ดีพลักดิ์, 2556) ด้วยความนิยมการเล่นเกมของคนทุกเพศทุกวัยที่มีต้องการเกมส่งผลให้เกมขยับมาเป็นธุรกิจอีสปอร์ต (E-Sports) และกลายเป็นธุรกิจดาวรุ่งที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัลในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปี ตลาดกีฬาอีสปอร์ตหรือกีฬาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic sports: E-Sports) ทั่วโลกมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องในปีพ.ศ.2563 วงการ อีสปอร์ตได้สร้างรายได้รวมทั่วโลก 1,100 ล้านดอลลาร์ เติบโตขึ้นร้อยละ 15 จากปีพ.ศ.2562 ที่มีรายได้รวมทั่วโลก 950 ล้านดอลลาร์และมีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงจำนวนผู้เข้าชมอีสปอร์ตทั่วโลกที่เพิ่มสูงขึ้นเป็น 495 ล้านคนในปีพ.ศ. 2563 จาก 443 ล้านคนในปีพ.ศ. 2562 และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นมากถึง 646 ล้านคนในปีพ.ศ. 2566 โดยตลาดใหญ่ที่สุดของโลกคือ จีน รองลงมาคือสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 20 ของโลก (อิศรารรรณ คงปรีชา, ม.ป.ป.) สำหรับตลาดอีสปอร์ตในประเทศไทยโตก้าวกระโดด มีมูลค่า 3.8 หมื่นล้านบาท หรือเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 20 ต่อปี คาดการณ์ว่ามีจำนวนผู้เล่นอีสปอร์ตถึง 18.7 ล้านคนในปี 2570 จากพฤติกรรมการใช้สมาร์โฟนและเล่นเกมบนสมาร์โฟน (เสาวลักษณ์ เขตสูงเนิน, 2566) การพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ช่วยปรับปรุงประสบการณ์การเล่นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การเล่นเกมนิยมนิยมมากขึ้น อุตสาหกรรมเกมยังได้ขยายออกไปสู่การเป็นกีฬาอีสปอร์ต ซึ่งเป็นการแข่งขันเกมระดับมืออาชีพที่ผู้เล่นชั้นนำแข่งขันกันเพื่อเงินรางวัล (Exactitude Consultancy, 2566) อีสปอร์ตจึงเป็นธุรกิจที่น่าจับตามองทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก อีสปอร์ตได้สร้างอาชีพใหม่ ๆ มากมาย และเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของเด็กรุ่นใหม่ ทำให้เกมและอีสปอร์ตยังคงได้รับความนิยมในฐานะความบันเทิงของคนรุ่นใหม่ และเป็นธุรกิจหลักที่

ผลักดันอุตสาหกรรมดิจิทัลคอนเทนต์ในประเทศไทย ส่งผลทำให้เกิดการต่อยอดและส่งเสริมซอฟต์แวร์ที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้ (เดลินิวส์ ออนไลน์, 2567)

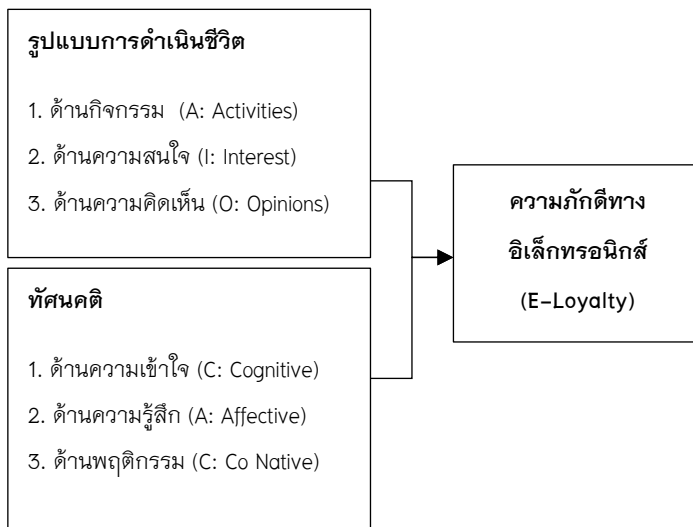
การเล่นเกมส์สะท้อนถึงจิตวิทยาทางสังคม (Psychographics) ซึ่งเป็นคำที่นำมาใช้เพื่อประเมินวิถีชีวิต หรือรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคด้วยการวิเคราะห์กิจกรรม (Activities: A) ความสนใจ (Interests: I) และความคิดเห็น (Opinions: O) โดยสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการใช้เวลา และทรัพยากรต่าง ๆ ของผู้บริโภคอย่างไรในแต่ละวันอะไรในสิ่งแวดล้อมที่ผู้บริโภคให้ความสนใจ และถือว่าสำคัญ โดยการวิเคราะห์ตามลักษณะดังกล่าวเรียกว่า AIO (ซูชัย สมितिไกร, 2562) นอกจากนี้ การเล่นเกมส์ยังสะท้อนถึงทัศนคติของผู้เล่น โดยทัศนคติมีองค์ประกอบ 3 ส่วน (Tricomponent Attitude Model) ได้แก่ ความเข้าใจ (Cognitive Component), ความรู้สึก (Affective Component) และพฤติกรรม (Conative Component) ซึ่งวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินชีวิตและทัศนคติที่มีผลความภักดี ได้นำมาใช้ในบริบทการให้บริการทางออนไลน์ เพื่อรักษาลูกค้าไว้ในช่วงการแข่งขันที่รุนแรงของอุตสาหกรรมออนไลน์ในปัจจุบัน จึงมีการกำหนดความภักดีอิเล็กทรอนิกส์ (E-Loyalty) ขึ้นมาเพื่อวิเคราะห์ทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อธุรกิจออนไลน์เพื่อนำไปกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้เกิดการซื้อซ้ำ (Anderson & Srinivasan, 2003)

ดังนั้น จากการเติบโตของเกมส์ และกีฬาอีสปอร์ตทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตทั้งกิจกรรม ความสนใจ ความคิดเห็น และทัศนคติที่มีความเข้าใจ ความรู้สึก พฤติกรรมของเจนเนอร์เรชั่นแซดส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมส์ออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมส์มุมมองบุคคลที่หนึ่งของผู้เล่นเจนเนอร์เรชั่นแซด เพื่อให้ธุรกิจเกมส์ หรืออีสปอร์ตสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อรักษาลูกค้าผู้บริโภคทำให้กลับมาเล่นเกมส์ออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมส์มุมมองบุคคลที่หนึ่งซ้ำในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของรูปแบบการดำเนินชีวิตของเจนเนอร์เรชั่นแซดที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมส์ออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมส์มุมมองบุคคลที่หนึ่ง
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของทัศนคติของเจนเนอร์เรชั่นแซดที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมส์ออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมส์มุมมองบุคคลที่หนึ่ง

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐาน

1. รูปแบบการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย กิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งของผู้เล่นเจเนอร์เรชั่นแซด

2. ทัศนคติ ประกอบด้วย ความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรมส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งของผู้เล่นเจเนอร์เรชั่นแซด

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นคนที่อยู่ในช่วงวัยเจนเอิร์เรชั่นแซด ซึ่งเป็นผู้ที่เกิดระหว่าง ค.ศ. 1997–2009 (Kotler, Kartajaya, Setiawan, 2021) ที่เล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งและอาศัยอยู่ในประเทศไทย

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง ดังนั้น ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจึงใช้สูตรการคำนวณ (Sample Size) กรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ของ W.G. Cochran (1953) จึงมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Samples) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคนที่อยู่ในช่วงวัยเจนเอิร์เรชั่นแซดที่เล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งและอาศัยอยู่ในประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire)

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำความสอดคล้องเพื่อทำการทดสอบหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยค่า IOC ของแบบสอบถามมีค่า 0.67–1.00 มีค่ามากกว่า 0.5 (บุญใจ ศิริสถิตย์นรากร, 2555) แล้วจึงนำไปทดสอบค่าความเชื่อมั่น

การทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเมื่อผ่านเกณฑ์การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาที่ได้ปรับปรุงจำนวน 50 ชุดที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างเจนเอิร์เรชั่นแซดที่เล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง ไปทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จะมีอยู่ในเกณฑ์ระดับที่ยอมรับได้คือที่ระดับความเชื่อมั่น $\alpha \geq 0.700$

ตารางที่ 1 ตารางค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน	Cronbach's Alpha Coefficient
1. รูปแบบการดำเนินชีวิต	50	.924
2. ทศนคติ	50	.924
3. ความรักดีทางอิเล็กทรอนิกส์	50	.866

หลักเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลผลข้อมูลในแบบสอบถามรูปแบบการดำเนินชีวิต ทศนคติ และความจงรักภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ ใช้การคำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ช่วงคะแนน} = (5 - 1) / 5 = 0.8$$

จากนั้นนำเกณฑ์การประเมินผล เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามกำหนดได้ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

วิธีการเก็บข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารผลงานทางวิจัย บทความเว็บไซต์และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบในการกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้และอ้างอิงในการเขียนรายงานการวิจัย รวมถึงการสืบค้นข้อมูลจากระบบสืบค้นวิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การเก็บรวบรวมข้อมูลของเจเนอเรชันแซตที่เล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งผ่านการส่งแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์ ในกลุ่มเพลย์บุ๊กของเกมประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง โดยมีข้อคำถามคัดกรองให้

ผู้ตอบแบบสอบถามสมัครใจในการให้ข้อมูลก่อนที่จะตอบคำถาม หากผู้ตอบแบบสอบถามไม่สมัครใจสามารถปิดแบบสอบถามได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ด้วยการใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regressions)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 323 คน คิดเป็นร้อยละ 83.9 และ รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 มีช่วงอายุ 21 – 23 ปี จำนวน มากที่สุด 225 คน คิดเป็นร้อยละ 58.4 รองลงมาช่วงอายุ 18 – 20 ปี จำนวน 134 คน คิดเป็น ร้อยละ 34.8 รองลงมาช่วงอายุ 24 – 26 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 และช่วงอายุ 27 – 28 ปี จำนวนน้อยที่สุด 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาในระดับ ปริญญาตรี มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 91.9 รองลงมา คือ มัธยมศึกษา/ ปวช. จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 และอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 89.9 รองลงมา คือ กิจการ ส่วนตัว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 พนักงานบริษัท/บริษัทเอกชน จำนวน 15 คน คิดเป็น ร้อยละ 3.9 และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 คน ส่วนใหญ่มี ระยะเวลาในการเล่นเกม 2-3 ชั่วโมง มากที่สุด จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 67.8 รองลงมา 1-2 ชั่วโมง จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 4-5 ชั่วโมง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และมากกว่า 5 ชั่วโมง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 เล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภท เกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง 6-10 ครั้ง/สัปดาห์มากที่สุด จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 57.4 รองลงมาคือ 1-5 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.9 และ 10 ครั้งขึ้นไป/สัปดาห์ จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 ตามลำดับ

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบการดำเนินชีวิต ทัศนคติ และความภักดีทาง
อิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง
ของกลุ่ม Generation Z**

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการดำเนินชีวิต ทัศนคติ และ
ความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมอง
บุคคลที่หนึ่งของเจนเออร์เรชั่นแซด

หัวข้อ	MEAN	S.D.	ระดับความคิดเห็น
รูปแบบการดำเนินชีวิต			
ด้านกิจกรรม	4.39	.712	มากที่สุด
ด้านความสนใจ	4.45	.593	มากที่สุด
ด้านความคิดเห็น	4.53	.551	มากที่สุด
ทัศนคติ			
ด้านความเข้าใจ	4.47	.530	มากที่สุด
ด้านความรู้สึก	4.55	.596	มากที่สุด
ด้านพฤติกรรม	4.50	.585	มากที่สุด
ความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์	4.50	.563	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านความคิดเห็นมีค่าเฉลี่ย 4.53 มีค่า
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .551 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านความ
สนใจมีค่าเฉลี่ย 4.45 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .593 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ
มากที่สุด และด้านกิจกรรมมีค่าเฉลี่ย 4.39 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .712 มีระดับความ
คิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับทัศนคติ ด้านความรู้สึกรู้สึกมีค่าเฉลี่ย 4.55 มีค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน .596 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ย
4.50 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .585 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และด้าน
ความเข้าใจมีค่าเฉลี่ย 4.47 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .530 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ
มากที่สุด สำหรับความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเฉลี่ย 4.50 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
.563 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การตรวจสอบปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ดังตารางที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ และด้านความคิดเห็น มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรอยู่ระหว่าง 0.721-0.799 และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทัศนคติ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างตัวแปรอยู่ระหว่าง .702-0.759 พบว่า มีคู่ใดมีค่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่า 0.80 หรือต่ำกว่า -0.80 (ยูทช โกยวรรณ, 2563) แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระจากกัน

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรระหว่างตัวแปรทัศนคติด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ และด้านความคิดเห็น และตัวแปรทัศนคติ ด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม

ตัวแปรรูปแบบการดำเนินชีวิต	กิจกรรม	ความสนใจ	ความคิดเห็น
กิจกรรม	1.00	0.721**	0.768**
ความสนใจ		1.00	0.799**
ความคิดเห็น			1.00
ตัวแปรทัศนคติ	ความเข้าใจ	ความรู้สึก	พฤติกรรม
ความเข้าใจ	1.00	0.702**	0.759**
ความรู้สึก		1.00	0.758**
พฤติกรรม			1.00

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภาคภูมิใจทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งของผู้เล่นเจเนอเรชันแซต ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณดังนี้

สมมติฐานที่ 1 รูปแบบการดำเนินชีวิตของเจนเนอร์เรชั่นแซตส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง

ผลการวิเคราะห์ความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมของตัวแปรพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์ค่า VIF (Variance Inflation Factor) มีค่าระหว่าง 3.095–3.899 กับ Tolerance มีค่าระหว่าง 0.256–0.323 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เนื่องจากค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวไม่เกิน 10 และมีค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.1 จึงสามารถระบุได้ว่าตัวแปรในการศึกษาไม่เกิดปัญหาความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมหรือภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Kline, 2016) สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แปลความได้ว่า ตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม ($P\text{-value} = .000$) รูปแบบการดำเนินชีวิตของเจนเนอร์เรชั่นแซตที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ความสนใจ ($\text{Beta} = .352$), ด้านความคิดเห็น ($\text{Beta} = .289$) และด้านกิจกรรม ($\text{Beta} = .274$) ตามลำดับ สามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์คะแนนความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งของเจนเนอร์เรชั่นแซตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณของรูปแบบการดำเนินชีวิตของเจนเนอร์เรชั่นแซตส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง

Model	Unstandardized Coefficients		Standardize Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1 (Constant)	.722	.129		5.597	.000**		
ด้านกิจกรรม	.217	.039	.274	5.498	.000**	.291	3.435
ด้านความสนใจ	.334	.050	.352	6.637	.000**	.256	3.899
ด้านความคิดเห็น	.294	.048	.289	6.116	.000**	.323	3.095

$R = .851$, $R^2 = .725$, Adjusted $R^2 = .723$, $S.E._{est} = .29655$, $Sig. = .000$

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 2 ทศนคติของเจนเนอร์เรชั่นแซตส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมมมมมบุคคลที่หนึ่ง

ผลการวิเคราะห์ความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมของตัวแปรพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์ค่า VIF (Variance Inflation Factor) มีค่าระหว่าง 2.767–3.296 กับ Tolerance มีค่าระหว่าง 0.303–0.361 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เนื่องจากค่า VIF ของตัวแปรทุกตัวไม่เกิน 10 และมีค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.1 จึงสามารถระบุได้ว่าตัวแปรในการศึกษาไม่เกิดปัญหาความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมหรือภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Kline, 2016) สำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 แปลความได้ว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อยหนึ่งตัวที่มีผลต่อตัวแปรตาม (P-value= .000) โดยทศนคติของ เจนเนอร์เรชั่นแซตที่ส่งผลกระทบต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมมมมมบุคคลที่หนึ่งมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความรู้สึก (Beta = .430), ด้านความเข้าใจ (Beta = .274) และด้านพฤติกรรม (Beta = .263) ตามลำดับ สามารถใช้เป็นตัวพยากรณ์คะแนนความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมมมมมบุคคลที่หนึ่งของเจนเนอร์เรชั่นแซตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณของทศนคติของ เจนเนอร์เรชั่นแซตส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมมมมมบุคคลที่หนึ่ง

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1 (Constant)	.122	.114		1.064	.288		
ด้านพฤติกรรม	.253	.030	.263	6.300	.000 **	.303	3.296
ด้านความรู้สึก	.457	.044	.430	10.321	.000 **	.305	3.279
ด้านความเข้าใจ	.259	.036	.274	7.157	.000 **	.361	2.767

R = .851 , R² = .725 , Adjusted R² = .723 , S. E._{est} = .29655 , Sig. = .000

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายและสรุปผล

1. การวิเคราะห์อิทธิพลของรูปแบบการดำเนินชีวิตของเจนเนอร์เรชั่นแซตที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง พบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ และด้านความคิดเห็น ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก เจนเนอร์เรชั่นแซตมีกิจกรรมในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งจากการดูสตรีมเมอร์ท่านอื่น ๆ เพื่อการเล่นเกมที่ดีขึ้น มีความสนใจในการแสวงหาความรู้ และเรื่องราวของเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งจากสื่อต่าง ๆ มีความสนใจเนื้อเรื่องตัวละครภายในเกม กับสนใจที่จะเติมเงินซื้อสกินที่เข้ามาใหม่ จึงทำให้ความสำคัญกับอุปกรณ์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งและมีความคิดเห็นที่คิดว่าอุปกรณ์การเล่นเกมที่มียุคคุณภาพ การมีสกินในเกมที่สวยจะทำให้เล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งได้เก่งขึ้น และมีความคิดเห็นว่าคุณในครอบครัวควรให้คำแนะนำเมื่อเด็กเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งที่มีความรุนแรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mafea, Kristyanto, and Lukit. (2023) ได้ศึกษาเรื่อง Does Experiential Marketing and Lifestyle Impact on Customer Loyalty? ที่พบว่ารูปแบบการดำเนินชีวิต ด้านกิจกรรม ด้านความสนใจ และด้านความคิดเห็นมีอิทธิพลทางบวกที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อย่างไรก็ตาม รูปแบบการดำเนินชีวิตจะสะท้อนความคิดและความรู้สึกของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อการซื้อและการบริโภคผลิตภัณฑ์ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hassan, Thursamy, and Loi (2017) ที่ศึกษาเรื่อง E-lifestyle, customer satisfaction and loyalty among mobile subscribers in Thailand จากผลการวิจัยรูปแบบการดำเนินชีวิตทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-lifestyle) ส่งผลทางบวกต่อความภักดี โดยมีตัวแปรความพึงพอใจของลูกค้าเป็นตัวแปรต้นกลาง จากผลการวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือรูปแบบการดำเนินชีวิตทั่วไปจะส่งผลโดยตรงต่อความภักดีของผู้บริโภค ดังนั้น สินค้าหรือบริการที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกเชื่อมโยง ตอบสนองความต้องการเฉพาะตามรูปแบบการดำเนินชีวิต และสามารถสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจและผูกพันในระยะยาวอันนำไปสู่ความภักดี

2. การวิเคราะห์อิทธิพลของทัศนคติของกลุ่มเจเนอเรชั่นแซตที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง พบว่าทัศนคติด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึก และด้านความเข้าใจส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากกลุ่มเจเนอเรชั่นแซตมีรายได้เพียงพอในการใช้บริการเล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งมีพฤติกรรมเล่นเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งเนื่องจากความนิยมของเกมสูง มีการบอกต่อและการชักชวนให้ร่วมเล่นเกม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมากขึ้นจากการเล่นเกม และมีพฤติกรรมที่อยากได้สกินของเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งที่เข้ามาใหม่อยู่เสมอ นอกจากนี้ การที่กลุ่มเจเนอเรชั่นแซตเกิดทัศนคติที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้เล่นเกมประเภทนี้ มีความโน้มเอียงที่จะเรียนรู้ ความชอบ อันนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมในการเล่นซ้ำ การบอกต่อ และการเล่นเกมต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิลริยาภรณ์ อัครเวศน์ และ ระบิล พันภัย (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าวิดีโอสตรีมมิงของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ทัศนคติ ด้านพฤติกรรมส่งผลทางบวกต่อความภักดีในตราสินค้าวิดีโอสตรีมมิงของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ในด้านความรู้สึกเนื่องจากกลุ่มเจเนอเรชั่นแซตชอบในความหลากหลายของบริการและสินค้า (ไอเทม) ภายในเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งชอบความสวยงามของภาพ ชอบเสียงและดนตรีประกอบการเล่นเกม และชอบความเป็นที่นิยมของตัวเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งทำให้พอใจกับประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการตอบสนองของเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคที่มีความรู้สึกพึงพอใจ รู้สึกดีกับการเล่นเกมประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งจะส่งผลต่อการเล่นเกมประเภทนี้อย่างต่อเนื่อง ในด้านความเข้าใจ กลุ่มเจเนอเรชั่นแซตมีความเข้าใจระดับความยากง่ายและการควบคุมภายในเกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง นอกจากนี้ เกมนออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง เป็นเพียงแค่เกมนออนไลน์เกมหนึ่งที่เข้าใจว่าการเล่นเกมอาจจะเจอผู้คนที่ดีและผู้คนที่ไม่ดีด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงวัยเจนเนอร์เรชั่นแซตเพียงเท่านั้น ดังนั้น อาจจะมีการปรับเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มเจนเนอร์เรชั่นเอ็กซ์ กลุ่มเจนเนอร์เรชั่นวาย เพื่อให้ได้ผลต่อยอดและครอบคลุมประเด็นการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายขึ้น และสามารถนำผลที่ได้มาพัฒนา ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น
2. ในการศึกษาความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งนั้น ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่มีอิทธิพล ดังนั้น งานวิจัยต่อไปควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งเพื่อค้นหาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านการรับรู้ประโยชน์ ด้านการยอมรับความเสี่ยง ด้านการยอมรับรับผิดชอบต่อเทคโนโลยี เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. บริษัทที่พัฒนาเกมจะต้องทำความเข้าใจและให้ความสำคัญกับกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นแซตในการเล่นเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่ง ในการสื่อสารกิจกรรม การสร้างความสนใจ หรือการสร้างกลุ่มหรือพื้นที่ออนไลน์ที่ทำให้กลุ่มเจนเนอร์เรชั่นแซตเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้ ซึ่งสะท้อนถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต โดยควรสื่อสารข้อมูลข่าวสารของเกมผ่านแพลตฟอร์ม เว็บไซต์ของเกม เนื่องจากกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นแซตจะสนใจในการแสวงหาความรู้ และเรื่องราวของเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งจากสื่อต่าง ๆ ดังนั้น จึงต้องมีการอัปเดต หรือแชร์ข่าวสารผ่านสื่อโซเชียลในแพลตฟอร์ม ที่จะทำให้กลุ่มเจนเนอร์เรชั่นแซตหันมาสนใจข่าวสารของเกมออนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งอยู่เสมอ นอกจากนี้ ยังทำให้กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เข้ามาสนใจเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย
2. บริษัทที่พัฒนาเกมควรจะทำแบบสินค้าภายในเกม และการให้บริการที่ดีกับผู้บริโภค มีการจัดแข่งขันเกมนอนไลน์หลายผู้เล่นประเภทเกมยิงมุมมองบุคคลที่หนึ่งเพื่อรักษาระดับความนิยมของเกมไว้จะทำให้กลุ่มเป้าหมายใหม่ ๆ เข้ามาเห็น และยังทำให้กลุ่ม ๆ นี้เกิดการชอบในเกมนั้นมีความภักดีทางอิเล็กทรอนิกส์ และทำให้เกิดการบอกต่อได้

เอกสารอ้างอิง

- ชูชัย สมितिโกกร. (2562). **พฤติกรรมผู้บริโภค** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนกฤต ดีพลักดิ์. (2556). การเปิดรับสื่อ พฤติกรรม และผลกระทบจากการเล่นเกมออนไลน์ MMORPG (Massively Multiplayer Online Role-Playing Game) ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารปัญญาภิวัฒน์**, 5(ฉบับพิเศษ), 63–75.
- บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. (2555). **การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปภาภรณ์ ไชยหาญชาญชัย และ สรวุฒ อนันตชาติ. (2564). ความเหมือนที่แตกต่าง: รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคเจนเอเรชั่นวาย. **วารสารนิเทศศาสตร์**, 39(2), 19–43.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2563). **การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ เขตสูงเนิน. (2566). **ไทยกำลังจะก้าวสู่ประเทศศูนย์กลาง E-Sports ระดับโลก เมื่อมูลค่าตลาดโตก้าวกระโดด 3.8 หมื่นล้านบาท คาดอีก 4 ปี เกมเมอร์ไทยพุ่งเป็น 18 ล้านคน**. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://thestandard.co/thailand-world-e-sports>.
- อิศราวรรณ คงปรีชา. (ม.ป.ป.). **โอกาสและความท้าทายของวงการอีสปอร์ตไทย**. สืบค้น 20 มีนาคม 2567, จาก <https://www.depa.or.th/en/article-view/challenges-of-the-thai-esports-industry>.
- อิสริยาภรณ์ อัครเวทย์ และ ระบิล พันภัย. (2565). ทศนคติและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าวิดีโอสตรีมมิ่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. **วารสารวิทยานิพนธ์การจัดการปริทัศน์**, 24(1), 1–10.
- เดลินิวส์ ออนไลน์. (2567). **การรีนา” เผยทิศทางดำเนินธุรกิจปี 2567 ดอยย่าเบอร์ 1 อุตสาหกรรมเกม-อีสปอร์ตไทย พร้อมส่งคอนเทนต์เกมหนุนซอฟต์แวร์**. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.dailynews.co.th/news/3311684/>.
- Anderson, R., E., and Srinivasan, S., S. (2003). E-satisfaction and e-loyalty: a contingency framework. **Psychology & Marketing**, 22(2), 123–138.

- Exactitude Consultancy. (2566). **ภาพรวมตลาดเกม**. สืบค้น 20 มีนาคม 2567, จาก <https://exactitudeconsultancy.com/th/reports/38267/gaming-market/#report-details>.
- Hassan, H., S., Thurasamy, T., R., & Loi, W., Y. (2017). E-lifestyle, customer satisfaction and loyalty among mobile subscribers in Thailand. **International review of management and marketing**, 7(1), 354–362
- Kline, R., B. (2016). **Principles an practice of structural equation modeling** (4th ed.). NY: The Guilford press.
- Kotler, Kartajaya, Setiawan, (2021). **Marketing 5.0: Technology for Humanity**. NJ: John Wiley & Sons.
- Mafea, M., G., A., Kristyanto, V., S., & Lukit, R., S., H. (2023). Does experiential marketing and lifestyle impact on customer loyalty? study at excelso coffee shop kupang nusa tenggara timur Indonesia). **Proceedings of the 4th Asia Pacific Management Research Conference** (664–67). doi:10.2991/978–94–6463–076–3_51.
- Schiffman, L., G., & Wisenblit, J. (2019). **Consumer behavior** (12th ed.). UK: Pearson education.

การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อการฟื้นฟูผู้กระทำ
ความผิดด้วยการกำหนดระยะเวลาพ้นมลทินของประเทศไทย
Developing Judicial Process to Rehabilitate Offenders by
Specifying The Timeline of Crime-Free Period

ปกรณ์เกียรติ วาณิชวัฒนากุล*

Pakornkiat Wanichwattanakul¹

¹ สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)
กรุงเทพมหานคร 10200

¹ Program in Justice Administration, Faculty of Law, Thammasat University (Tha Prachan Campus),
Bangkok 10200

*Corresponding author: pakornkiat.wanich@gmail.com

Received: July 11, 2024; Revised: September 11, 2024; Accepted: September 16, 2024

บทคัดย่อ

การมีระยะพ้นมลทินที่เป็นปัจจัยความสำเร็จของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษ ที่เป็นการให้โอกาสกับผู้พ้นโทษได้กลับไปดำเนินชีวิตตามปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับการมีระยะพ้นมลทินที่เหมาะสมกับประเทศไทยที่จะเป็นพัฒนากระบวนการยุติธรรมในรูปแบบของการคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะและไม่เสียความเป็นธรรม เป็นจุดสมดุลสำหรับการมีระยะพ้นมลทินที่เหมาะสมกับประเทศไทย ส่งผลต่อความสำเร็จในการคืนคนดีสู่สังคม แก้ไขปัญหาที่เกิดจากการมีประวัติอาชญากรรมและลดผลกระทบของการมีประวัติอาชญากรรมที่ไม่เป็นไปตามหลักสัดส่วนจนเป็นข้อจำกัดของการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ส่งผลให้ผู้สมควรได้รับโอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ภายหลังการพ้นโทษไม่สามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรคทางอคติในเชิงลบจากสังคม การถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม การต้องอยู่กับความรู้สึกของการมีตราบาปติดตัวไปโดยตลอดซึ่งเป็นผลของภูมิหลังที่เคยได้ทำผิดพลาดไว้ งานวิจัยนี้จะเป็นการอธิบายให้รัฐและสังคมได้เข้าใจในเรื่องการมี

ระยะพ้นมลทินที่เป็นการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษ เป็นการพัฒนาหลักการมีประวัติศาสตร์อาชญากรรมที่เชื่อมโยงกับคุณค่าทางสังคมซึ่งแสดงออกในรูปแบบของสำนึกร่วม (Collective Conscience) ผ่านการนำเสนอแนวคิด “การกลับสู่สภาพปกติเมื่อสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรม” หรือที่เรียกว่า Restorative Choice Theory in Justice Administration Law ซึ่งเป็นแนวคิดการมีกระบวนการยุติธรรมที่มอบโอกาสหรือทางเลือกในชีวิตให้กับผู้พ้นโทษด้วยการมีเป้าประสงค์ที่สร้างโอกาสให้กับทางเลือกชีวิตที่เหมาะสมต่อผู้พ้นโทษที่เพื่อการเติบโตและดำเนินชีวิตที่เป็นปกติ และการสร้างความสมดุลของกระบวนการยุติธรรมที่เคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ: ระยะพ้นมลทิน ประวัติอาชญากรรม กระบวนการยุติธรรม

Abstract

The study recommends that implementing such crime-free period in Thailand requires developing judicial process that maintains a substantial public interest and while ensuring a sense of fairness. This balanced approach, which is appropriate for crime-free period in Thailand, would facilitate the successful reintegration of ex-offenders into society, solve problems caused by having a criminal record and to mitigate the disproportionate effects of a criminal record that hinder rehabilitation. It affects those who deserve a chance to start a new life after, despite completing their punishment, cannot fully overcome society's negative attitudes, unfair discrimination and the lifelong stigma resulted from their criminal background. This objectives of this study are to help the public and society understand in such manner having a crime-free period for the rehabilitation of ex-offenders after their punishment is fully completed. This involves developing principles related to criminal record in connection with a social values, as presented through the Collective Conscience. The concept of “Restorative Choice Theory in Justice Administration Law” is also discussed. This concept emphasizes providing ex-offenders with opportunities and choices in life, enabling them to make appropriate life decision and live a normal life. It also aims to create a balance in the judicial process that recognizes the intrinsic value of each human being.

Keywords: Crime-free period, Criminal record, Judicial process

บทนำ

กระบวนการยุติธรรมที่สังคมให้การยอมรับเพื่อเป็นกลไกในการสังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีความสงบเรียบร้อย โดยทั่วไปแล้วจะเข้าใจว่ากระบวนการยุติธรรมแล้วเสร็จเมื่อผู้ต้องโทษได้ถูกคุมขังตามคำพิพากษา จนครบกำหนดปล่อยตัวและได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ แต่ในความเป็นจริงแล้วกระบวนการยุติธรรมยังไม่เสร็จสิ้นโดยสมบูรณ์เพราะความมุ่งหวังอันแท้จริงของกระบวนการยุติธรรมคือการทำให้ผู้ถูกระงับหรือผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดได้รับความยุติธรรมผ่านกฎหมาย ด้วยการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและเมื่อรับโทษแล้วก็ให้มีการบวนการบำบัดฟื้นฟูเพื่อเป็นการคืนกลับสู่สังคมเพื่อไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก หรือที่เรียกว่าการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษซึ่งเป็นสิ่งที่กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยยังไม่มีกลไกดังกล่าวเป็นการเฉพาะ การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษจะมุ่งเพื่อแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมให้ผู้พ้นโทษสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้ เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งจะเป็นกระบวนการยุติธรรมในอนาคตที่ดีที่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับทั้งฝ่ายผู้ถูกระงับหรือผู้ที่ได้รับผลร้าย และอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับฝ่ายผู้กระทำความผิดภายหลังการได้รับโทษด้วย เพราะถึงแม้ผู้กระทำความผิดจะสมควรได้รับการลงโทษตามกฎหมายและฐานความผิด แต่เมื่อได้รับการลงโทษตามกฎหมายแล้วผู้กระทำความผิดก็สมควรได้รับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในฐานะพลเมืองเฉกเช่นเดียวกัน มีความเป็นมนุษย์ที่ควรต้องได้รับความเคารพตามหลักสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความมนุษย์ โดยกลไกในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษด้วยการให้โอกาสในการดำเนินชีวิตและเป็นการเยียวยาที่ส่งผลต่อความรู้สึกที่จะส่งผลต่อการแก้ไขพฤติกรรมในระยะเวลาได้อย่างยั่งยืนมากขึ้น ด้วยการกำหนดช่วงการปลดปล่อยประวัติดอาชญากรรมหรือที่เรียกว่าระยะพ้นมลทิน โดยการที่รัฐส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการทะเบียนประวัติอาชญากรรมที่เหมาะสมกับฐานความผิด และไม่ให้ประวัติอาชญากรรมที่ผู้พ้นโทษต้องได้รับจากการกระทำความผิดต้องติดตัวจนกลายเป็นอาชญากรไปตลอดชีวิตอย่างไม่เป็นไปตามหลักสัดส่วนแบบเหมารวมทุกฐานความผิดที่ต้องมีประวัติอาชญากรรม เหมือนดังประโยคที่ว่า “ติดคุกยังมีวันออก แต่มีประวัติติดตัวไม่มีวันลบล้างได้” เนื่องจากการมีประวัติอาชญากรรมที่ได้หลักสัดส่วนนั้นจะส่งผลต่อความสำเร็จในการคืนคนดีสู่สังคมได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืนกว่า ในรูปแบบของการตราเป็นกฎหมายให้สิทธิในการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของผู้พ้นโทษด้วยการมีระยะพ้นมลทินที่เหมาะสมเป็นช่วงระยะเวลาของการปลดปล่อยประวัติดอาชญากรรม โดยรัฐสามารถที่จะบริหาร

การมีระยะพัฒนาผลทันภายใต้หลักการของความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมไปพร้อมกับการให้โอกาสในการฟื้นฟูผู้กระทำผิด เพื่อให้สังคมยังได้รับประโยชน์จากการมีประวัติอาชญากรรมเป็นการป้องกันภัยสังคมจากผู้พ้นโทษในรูปแบบที่เหมาะสมและอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้มากขึ้น

การจะทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องการมีระยะพัฒนาผลทัน ด้วยการที่จะอธิบายให้รัฐและสังคมได้เข้าใจในเรื่องอาชญากรรมที่ถือเป็นเรื่องปกติที่มีอยู่คู่กับการดำรงชีวิตในสังคม การกระทำผิดหรืออาชญากรรมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอันปกติสุขที่เป็นเช่นนี้เพราะอาชญากรรมเชื่อมโยงกับคุณค่าทางสังคมซึ่งแสดงออกในรูปแบบของสำนึกร่วม (Collective Conscience) กล่าวคือการกระทำใด ๆ จะเป็นการทำความผิดก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นเป็นความขัดแย้งกับสำนึกร่วมที่คนในสังคมยึดมั่นและส่งผลให้สำนึกร่วมถูกระทบกระเทือน โดยการลงโทษเป็นองค์ประกอบที่รัฐเน้นย้ำสำนึกร่วมนี้ได้โดยอาศัยการลงโทษผู้กระทำผิดต่อสำนึกร่วมที่รัฐกำหนด แสดงให้เห็นว่าการลงโทษเป็นมาตรการควบคุมทางสังคมรูปแบบหนึ่งและจะมีความรุนแรงมากในสังคมที่ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร เมื่อสังคมมีการพัฒนามากขึ้นรูปแบบการลงโทษก็จะมีรูปแบบที่รุนแรงลดน้อยลงเนื่องจากการลงโทษเป็นผลจากการทำความผิดเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าพัฒนาการของกระบวนการยุติธรรมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความเป็นปึกแผ่นทางสังคมด้วย เช่นนั้นแล้วเมื่อประเทศไทยกำลังเข้าสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการพัฒนาในด้านกระบวนการยุติธรรม ตามที่ประเทศไทยได้เป็นภาคีที่เกี่ยวกับความคุ้มครองผู้ต้องโทษและการเคารพในสิทธิมนุษยชน หากจะกล่าวว่าเรามีประวัติอาชญากรรมแบบเหมารวมทุกลักษณะความผิดเป็นมาตรการที่รุนแรงเกินกว่าสัดส่วน วิธีการดังกล่าวอาจจะเหมาะสมในช่วงระยะเวลาหนึ่งที่สังคมยังยึดมั่นในหลักการและแนวคิดเดิมที่เป็นการลงโทษเพื่อควบคุมมากกว่าจะเป็นกระบวนการยุติธรรมที่การลงโทษเพื่อการพัฒนาฟื้นฟูพฤติกรรมเสีย แต่เมื่อประเทศไทยได้นำหลักมนุษยธรรมการเคารพในสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาปรับใช้เพิ่มมากขึ้น จึงควรถึงเวลาที่จะต้องมีการปรับรูปแบบในเชิงหลักการของประวัติอาชญากรรมที่ควรคำนึงถึงหลักการและทฤษฎีในทางสากลของกระบวนการยุติธรรมที่มีการพัฒนาตามแนวความคิดที่เป็นปัจจุบันและคำนึงถึงผลกระทบมากขึ้น รวมทั้งเชื่อมั่นในความคิดของปัจเจกชนที่บุคคลผู้พ้นโทษควรได้รับสิทธิตามสมควรเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองให้กลับมาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ รัฐจะต้องลดมาตรการในการจำกัดสิทธิเสรีภาพแต่ยังคงไว้ซึ่งความปลอดภัยของสังคมโดยรวมด้วยรูปแบบการพิจารณาประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำผิดเป็นรายการณี่ตามฐาน

ความคิดเพื่อคัดกรองบุคคลที่รัฐเชื่อมั่นได้ว่าจะสามารถจะเป็นพลเมืองที่ดีที่ได้รับการเข้าสู่ระบบพลเรือน เป็นการกลับคืนสู่สภาพปกติภายหลังสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรมด้วยระยะของการปลดปล่อยตัวอาชญากรรมเพื่อเป็นการเยียวยาจิตใจ พ้นจากความรู้สึกของการถูกตีตรา เป็นการจำกัดอคติที่สังคมมีต่อผู้พ้นโทษ ลดอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของผู้พ้นโทษ ซึ่งนับเป็นการฟื้นฟูผู้กระทำผิดในขั้นตอนท้ายสุดที่ส่งผลให้กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ใน การคืนคนดีสู่สังคม เป็นปัจจัยหรือกุญแจของความยั่งยืนในการคงความเป็นดีของผู้พ้นโทษจึงไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

การมีระบบพลเรือนสำหรับกระบวนการยุติธรรมมีพื้นฐานมาจากหลักความเชื่อว่ามีมนุษย์ทุกคนมีความดีหลงเหลือ และระบบงานในกระบวนการยุติธรรมควรมีการเผื่อทางเลือกไว้ให้กับความผิดพลาด เพราะว่ามีมนุษย์ต่างก็เคยทำสิ่งผิดพลาดในชีวิตแต่ไม่ได้หมายความว่าต้องชดใช้ไปตลอดชีวิต บางครั้งผู้กระทำผิดทุกคนไม่ใช่คนเลวเสมอไป แต่อาจคนดีที่เลือกทางเดินผิดไม่ใช่เพราะเป็นคนเลวแต่เป็นเพราะว่าเป็นมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่งที่ทำในสิ่งที่ผิดพลาดได้ ซึ่งการมีระบบพลเรือนจะเป็นแนวทางที่สร้างปัจจัยให้การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดประสบความสำเร็จได้ด้วยการลงข้อจำกัดของการมีประวัติอาชญากรรมแบบเหมารวมภายใต้แนวคิด “การกลับสู่สภาพปกติเมื่อสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรม” หรือที่เรียกว่า Restorative Choice Theory in Justice Administration Law ซึ่งเป็นแนวคิดของการมีกระบวนการยุติธรรมที่มอบโอกาสหรือทางเลือกในชีวิตให้กับผู้พ้นโทษ ด้วยการมีเป้าประสงค์ที่สร้างโอกาสให้การเลือกชีวิตที่เหมาะสมต่อผู้พ้นโทษที่เอื้อต่อการเติบโตและดำเนินชีวิตที่เป็นปกติ และการมีความสมดุลของกระบวนการยุติธรรมที่เคารพในคุณค่าของความเป็นมนุษย์และความต้องการที่จะกำหนดอนาคตตนเองของผู้พ้นโทษ (Concept of giving a second chance or choice to the culprit with focus on restoration and balance in the administration of justice) ด้วยกลไกภาครัฐที่มองการฟื้นฟูผู้กระทำผิดในภาพรวมด้วยภาวะความรับผิดชอบที่มุ่งต่อผลลัพธ์ (Accountability) ทั้งในส่วนของระบบงานภาครัฐและผู้กระทำผิด กล่าวคือเป็นกระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่ไม่เพียงเพื่อให้พ้นระยะการปล่อยตัวเท่านั้นแต่เป็นกระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่คาดหวังผลลัพธ์ที่มากกว่าด้วยการส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษเป็นคนที่ดีและสามารถดำเนินชีวิตที่เป็นปกติได้ ซึ่งการมีระบบพลเรือนจะเป็นเครื่องมือที่เปรียบเสมือนการตรวจพฤติกรรมความดี เป็นบัญชีความดีและความสำเร็จของแต่ละขั้นตอนที่รัฐวางแผนให้กับผู้พ้นโทษตั้งแต่ขั้นเริ่มต้นแก้ไขฟื้นฟูไปจนถึงขั้นสุดท้ายของการคงความดีให้ตามช่วงเวลาเพื่อให้มีซึ่งโอกาสในการมีชีวิตใหม่ภายหลังการพ้นโทษ ส่งผลให้เกิดกระบวนการ

นำส่งคนดีสู่สังคมที่ต่อเนื่อง โดยการมีระยะพัฒนาผลทึนจะเป็นการปรับปรุงทัศนให้กับกระบวนการ ยุติธรรมที่คำนึงถึงผลกระทบในระดับปัจเจกบุคคลและเป็นการควบคุมการใช้อำนาจรัฐที่เหมาะสม ด้วยกติกาทางกฎหมายที่ทุกภาคส่วนมีเป้าหมายใหญ่ร่วมกันซึ่งที่ผ่านมาแม้แนวคิดในการมีประวัติอาชญากรรมจะนับว่าเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมและเป็นส่วนหนึ่งของการคงไว้ซึ่งความปลอดภัยสาธารณะ แต่ในอีกมุมหนึ่งกลับพบว่าประวัติอาชญากรรมที่เปรียบเหมือนสัญลักษณ์ของการเคยเป็นผู้ต้องโทษที่รัฐและระบบงานยุติธรรมได้สร้างขึ้นกลับกลายเป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตของผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษ โดยผลจากวิวัฒนาการทางความคิดในการลงโทษตั้งแต่สมัยดั้งเดิมที่เป็นการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน การลงโทษเพื่อการข่มขู่ และการลงโทษที่คำนึงเพียงเพื่อให้เกิดความกลัวหรือทำลายศักยภาพในการก่ออาชญากรรมเท่านั้น จนมาถึงปัจจุบันที่แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษได้รับการวิวัฒนาการตามยุคสมัยที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดในการนำหลักการสากลที่นำไปสู่การพัฒนาแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดโดยคำนึงถึงผลของการลงโทษเพื่อให้เกิดกระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดด้วยความมุ่งหวังในการคืนคนดีสู่สังคม ซึ่งเป็นที่มาของการวิจัยนี้

วิธีการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัยด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการวิจัยทั้งจากเอกสาร (Documents) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตลอดจนข้อมูลจากการศึกษาเปรียบเทียบการกำหนดระยะพัฒนาผลทึนในต่างประเทศ กฎหมาย และหลักการปฏิบัติของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะพัฒนาผลทึนในประวัติอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร โดยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ ดังนี้ (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Document) ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. และเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง กฎหมาย ระเบียบ และแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมในเรื่องการกำหนดระยะพัฒนาผลทึน รวมทั้ง กฎหมายและกระบวนการของการกำหนดระยะพัฒนาผลทึนในต่างประเทศ และทะเบียนประวัติอาชญากรรมของประเทศไทย และ (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Document) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จาก หนังสือ บทความ รายงานผลการศึกษา เอกสารเชิงวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ แอลงการณ การเสวนา ปาฐกถา ข้อความหรือการแสดงความเห็น และการสัมภาษณ์รับฟังความเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะ

พินมลทิน การฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และการพัฒนากระบวนการยุติธรรม รวมทั้ง ข้อมูลประเด็นปัจจัยในการสร้างโอกาสเพื่อการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับคืนสู่สังคม

2. การสัมภาษณ์ (Interview) โดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ ผู้ทรงคุณวุฒิในภาควิชาการที่เกี่ยวกับกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรม การตรากฎหมาย การฟื้นฟูผู้กระทำความผิด การกำหนดระยะพินมลทิน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. เพื่อทราบทัศนคติในแง่มุมต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยและแนวทางในการสร้างโอกาสและความสำเร็จในการคืนคนดีสู่สังคมของผู้เคยต้องโทษ และการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่ดีภายหลังการพ้นโทษ โดยจะเป็นการสัมภาษณ์แบบกำหนดกรอบคำถามเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้เสนอทัศนคติ ความคิด ข้อคิดเห็น ประสบการณ์ และข้อเสนอแนะ

3. ข้อมูลจากการสืบค้นและการสังเกตการณ์เพื่อให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยศึกษาผ่านการนำเสนอมุมมอง ความรู้สึก ความคิด และความคาดหวัง ของผู้เคยเป็นผู้ต้องโทษที่กลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติ การค้นคว้าข้อมูลของการใช้ประโยชน์จากประวัติอาชญากรรมในทางที่เหมาะสม และการกำหนดระยะพินมลทินของต่างประเทศ รูปแบบและวิธีการการกำหนดระยะพินมลทินในกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจน หลักสากลที่เคารพในศักดิ์ความเป็นมนุษย์และผลกระทบในบริบททางสังคมที่เกิดขึ้นจากการมีระยะพินมลทิน

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์แนวทางการกำหนดระยะพินมลทินในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

1. การกำหนดระยะพินมลทินเพื่อการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

การเปลี่ยนแปลงของแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดแต่เดิมที่ใช้แนวคิดในการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนเป็นการลดทอนศักยภาพในการก่ออาชญากรรม และการมีอยู่ของโทษประหารชีวิตหรือการลงโทษในทางอาญาด้วยการจำคุกเพียงอย่างเดียวไม่ก่อให้เกิดผลในทางแก้ไขความประพฤติของผู้กระทำความผิด กล่าวคือโทษประหารชีวิตทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นหมดโอกาสในการกลับตัวเป็นคนดี และในส่วนการลงโทษจำคุกโดยไม่มีกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูนั้นทำให้คุณลักษณะประจำตัวของความเป็นมนุษย์เสื่อมสลายลงเนื่องจากการต้องโทษมีผลทำให้ฐานะและชื่อเสียงของบุคคลนั้นเสื่อมลงในสายตาผู้อื่น เช่นนั้นแล้วกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยจึงต้องทบทวนถึงบทบาทในกระบวนการฟื้นฟู

ผู้กระทำความผิดว่าจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการลงโทษผู้กระทำความผิดเท่านั้นหรือเป็นเครื่องมือกลไกที่จะกำหนดความสำเร็จโดยแท้จริงให้กับกระบวนการยุติธรรม ด้วยการผนวกเรื่องการฟื้นฟูภายหลังที่ผู้กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวหรือพ้นโทษเข้าสู่กระบวนการเป็นการเพิ่มปัจจัยความสำเร็จในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติและได้รับโอกาสที่เหมาะสมในการเริ่มต้น สามารถใช้ชีวิตร่วมกับสังคมในฐานะพลเมืองดี การพิจารณาถึงอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดของผู้พ้นโทษในการปรับปรุงพฤติกรรมหรือสภาพจิตใจสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งก็คือประวัติอาชญากรรมที่ติดตัวผู้กระทำความผิดไปโดยตลอด การนำเสนอแนวทางของการมีช่วงระยะเวลาที่ให้ผู้กระทำความผิดได้พิสูจน์ตนเองเพื่อให้ได้รับสิทธิในการปลดปล่อยประวัติอาชญากรรมที่เสมือนว่าบุคคลนั้นไม่เคยกระทำความผิด สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้โดยปกติโดยปราศจากเงื่อนไขทางประวัติอาชญากรรมที่ไม่เป็นธรรมและไม่ได้สัดส่วนกับความผิด การกำหนดให้มีระยะพ้นมลทินนั้นสามารถตราขึ้นเป็นกฎหมายด้วยการกำหนดช่วงระยะเวลาที่มีความเหมาะสมในเชิงรูปแบบภายใต้เงื่อนไขความปลอดภัยของสังคมและการคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะ ตลอดจนประโยชน์ของรัฐในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษเพื่อทำให้ความสัมพันธ์ของคู่กรณีกลับคืน โดยมีแนวคิดว่าเมื่อเกิดการกระทำความผิดจะต้องมีบุคคลที่ได้รับความเสียหายซึ่งหมายถึงสังคมด้วย วิธีการที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้ได้รับความเสียหายและสังคมกลับสู่สถานะเช่นเดิมด้วยข้อตกลงในเชิงคุณธรรมที่พึงพอใจของทุกฝ่าย การกำหนดระยะพ้นมลทินเป็นช่วงระยะเวลาที่แน่นอนส่งผลให้ผู้กระทำความผิดสามารถรับรู้ได้ถึงสิทธิของตนเองและยอมรับในกระบวนการยุติธรรมที่มีทั้งด้านการควบคุมลงโทษและด้านการให้โอกาส ทำให้การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพด้วยความเต็มใจเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อรับโทษและประพฤติตนเป็นคนดีเมื่อพ้นโทษเพื่อได้รับโอกาสอีกครั้ง และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดมีทัศนคติที่ดีต่อกฎหมายด้วยความรู้สึกที่ว่าได้รับการลงโทษก็เพราะกฎหมายและได้รับสิทธิคืนสภาพมาก็เพราะกฎหมายเช่นกัน ย่อมส่งผลต่อการกลับมาเคารพกฎหมายของผู้กระทำความผิด นับเป็นการฟื้นฟูที่ได้ผลในภาพรวมอย่างยั่งยืนของความปลอดภัยในสังคมที่เป็นการลดผู้พ้นโทษที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำ

2. การกำหนดระยะพ้นมลทินในกฎหมายไทย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1) ร่างพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. กฎหมายประวัติอาชญากรรมอยู่ระหว่างการยกร่างและเสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐบาลเพื่อนำส่งให้ฝ่ายนิติบัญญัติ

พิจารณาตามลำดับ โดยกฎหมายมีหลักการและเหตุผลเพื่อแก้ไขปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ผู้พ้นโทษไม่สามารถกลับมาใช้ชีวิตอย่างเป็นปกติสุขในสังคม โดยเฉพาะการไม่สามารถเข้าถึงแหล่งงานหรือสถานประกอบการที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนภายหลังการพ้นโทษมาแล้ว คือ การที่บุคคลเหล่านั้นมีประวัติอาชญากรรมติดตัวที่ยากแก่การที่สังคมหรือผู้คนรอบข้างจะวางใจรับเข้าทำงาน อันเป็นเหตุให้ผู้เคยต้องโทษหรือเคยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์การจัดการประวัติการกระทำความผิด นับตั้งแต่การเปิดเผยและไม่เปิดเผยซึ่งประวัติอาชญากรรม หรือการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมโดยตลอดสำหรับคดีที่มีความสำคัญและกระทบต่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม เพื่อเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างการคุ้มครองสังคมและการให้โอกาสผู้กระทำความผิดในการกลับคืนสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีการกำหนดในเรื่องการมีระยะพ้นมลทินสำหรับการไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรม ในหมวด 3 การไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรม ตามมาตรา 18 และ 19 ที่บัญญัติห้ามมิให้มีการเปิดเผยประวัติอาชญากรรมกรณีเจ้าของประวัติที่ได้รับการล้างมลทินตามกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทิน หรือเมื่อพ้นระยะเวลา 5 ปีนับแต่พ้นโทษตามคำพิพากษาเมื่อเจ้าของประวัติมิได้กระทำความผิดใดขึ้นอีกในระหว่างเวลานั้นหรือมิได้อยู่ระหว่างถูกกักขังหรืออยู่ภายใต้การควบคุมของพนักงานสอบสวน หรือเป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาในความผิดที่กระทำความผิดโดยประมาท ความผิดลหุโทษ ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งผลของการพ้นมลทินดังกล่าวเจ้าของประวัติมีสิทธิปฏิเสธถึงการมีอยู่ของประวัติอาชญากรรมของตนได้ รวมทั้ง ได้กำหนดเงื่อนไขด้านความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมตามมาตรา 23 ความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง แม้ผู้เป็นเจ้าของประวัติ จะได้รับการล้างมลทินตามกฎหมายว่าด้วยการล้างมลทิน หรือพ้นระยะเวลาห้าปีนับแต่พ้นโทษตามคำพิพากษาแล้วก็ให้เปิดเผยประวัติอาชญากรรมได้

2) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการประวัติอาชญากรรมของประเทศไทย และเป็นปัจจัยต่อการมีระยะพ้นมลทิน ปัจจุบันได้มีกฎหมายที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ และให้หลักการในเรื่องของศักดิ์ศรีความมนุษย์มากขึ้น เป็นผลต่อการตระหนักรู้ต่อสิทธิของพลเมืองที่เป็นไปตามหลักสากล ซึ่งภาครัฐควรต้องปรับตามสภาพการณ์ของกฎหมายให้สอดคล้องไปโดยตลอดกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม โดยในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมที่ประเทศไทยควรมีกฎหมายว่าด้วยประวัติอาชญากรรมเพื่อให้เห็นถึงความสำเร็จของการที่จะบัญญัติในเรื่องการกำหนดระยะพ้นมลทินที่เป็นช่วงปลอดภัยประวัติอาชญากรรมสำหรับผู้พ้นโทษ ที่ยึดโยง

ตอบรับความพร้อมจากวิวัฒนาการของกฎหมายอื่นในเรื่องการคุ้มครองสิทธิพลเมืองและควบคุมการใช้อำนาจรัฐตามหลักนิติธรรมอย่างไม่ละเลยต่อความเป็นปัจเจกบุคคล ประกอบกับการมีกฎหมายที่เป็นการคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัยอย่างเข้มข้น ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสะท้อนถึงความพร้อมของช่วงเวลาในการมีระยะพ้นมลทินสำหรับประเทศไทย ดังนี้ (1) ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีลักษณะที่ 32 การพิมพ์ลายนิ้วมือ พ.ศ. 2566 (2) พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. 2565 (3) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 (4) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และ (5) พระราชบัญญัติล้างมลทิน โดยประเทศไทยได้มีการจัดทำมาแล้ว 8 ฉบับ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติล้างมลทินผู้กระทำความผิดทางการเมือง ร.ศ. 130 พุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติล้างมลทินให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษาให้ลงโทษในกรณีเกณฑ์แรงงานหรือทรัพย์สินในระหว่างมหาสงครามเอเชียแปซิฟิก พ.ศ. 2489 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ พ.ศ. 2499 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสครบ 25 พุทธศตวรรษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502 พระราชบัญญัติล้างมลทินในโอกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 และ พระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา 80 พรรษา พ.ศ. 2550

3. กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการกำหนดระยะพ้นมลทินและการลบประวัติอาชญากรรม

ระบบระยะพ้นมลทินในกฎหมายต่างประเทศซึ่งได้ศึกษาของประเทศสิงคโปร์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสหราชอาณาจักร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การกำหนดระยะพ้นมลทินของประเทศสิงคโปร์ ศึกษาข้อมูลจากพระราชบัญญัติการเก็บข้อมูลอาชญากรรม (The Statutes of the Republic of Singapore Registration of Criminals ACT 1949) กฎหมายได้บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดที่จะสามารถได้รับการชดเชยความผิดในประวัติอาชญากรรมของตนเองหรือการพ้นระยะพ้นมลทินได้ก็ต่อเมื่อผ่านระยะเวลาที่พ้นมลทินตามที่กฎหมาย (Crime Free Period) ตามมาตรา 7B (4) เป็นเวลา 5 ปี ติดต่อกัน ซึ่งจะเริ่มนับระยะเวลาหลังจากที่รับโทษแล้วหรือวันสุดท้ายที่ได้รับโทษจำคุก

โดยมีเงื่อนไขกำหนดให้ในช่วงระยะเวลาที่ได้เข้าสู่ระยะในการชดใช้ความผิดของระยะพ้นมลทิน (Criminal record of Singapore crime may become spent) และผู้นั้นจะต้องไม่กระทำความผิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอื่นตามกฎหมาย ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา (Criminal Law Temporary Provision Act 1955) (ธนรงค์ ใจหาญ, 2543) ไม่เกี่ยวข้องกับการครอบครองยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด และสารเสพติดที่ทำให้เกิดอาการมึนเมาหรือส่งผลต่อระบบประสาท (Misuse Drugs Act 1973 / Intoxicating Substances Act 1987)¹ ทั้งนี้ เมื่อได้ชดใช้ความผิดตามระยะเวลาของการเข้าสู่ระยะพ้นมลทิน 5 ปี แล้ว จึงจะได้รับการพิจารณาเป็นผู้พ้นมลทินและเสมือนว่าไม่เคยมีประวัติอาชญากรรมมาก่อน

2) การกำหนดระยะพ้นมลทินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีโดยศึกษาข้อมูลจากพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรมกลางและการกำหนดมาตรฐานทะเบียนประวัติอาชญากรรม (Act on the Central Criminal Register and the Educative Measures Register) กฎหมายได้กำหนดถึงวัตถุประสงค์ในการกำหนดวิธีการ รูปแบบ มาตรฐานของข้อมูลและระบบงานประวัติอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับฐานข้อมูลประวัติอาชญากรรมทั้งหมดภายใต้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี รวมทั้ง การบัญญัติข้อบังคับของการมีและใช้ประวัติอาชญากรรม สิทธิและขั้นตอนที่เป็นผลต่อเนื่องของประวัติอาชญากรรม การลบประวัติอาชญากรรม ตลอดจนการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องประวัติอาชญากรรม โดยให้มีหน่วยงานสำนักงานทะเบียนอาชญากรรมกลาง (Federal Central Criminal Register) ทำหน้าที่ในการกำกับและบริหารข้อมูลประวัติอาชญากรรม ทั้งนี้ การกำหนดระยะพ้นมลทินของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้บัญญัติไว้ในหมวด 4 (Chapter 4) เรื่อง การลบ (Deletion) ที่ได้กล่าวถึงการกำหนดระยะพ้นมลทินด้วยการให้สิทธิแก่ผู้พ้นโทษในการลบประวัติอาชญากรรม ดังนี้ (1) เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 5

¹ The Statutes of the Republic of Singapore Registration of Criminals ACT 1949:7B. – (4) In this section “crime-free period” means a period of not less than 5 consecutive years starting from the relevant date applicable to a person, during which the person

(a) has not been convicted of a crime;

(b) has not been unlawfully at large in relation to any crime;

(c) has not been detained or subject to police supervision under section 30(1) of the Criminal Law (Temporary Provisions) Act 1955; and

(d) has not been subject to a supervision order or admitted to an approved institution under the Misuse of Drugs Act 1973 or admitted to an approved centre under the Intoxicating Substances Act 1987”

ปี สำหรับการลงโทษความผิดตามคำพิพากษาให้จำคุกน้อยกว่า 3 เดือน หรือบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชน (2) เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 10 ปี สำหรับการลงโทษความผิดตามคำพิพากษาให้จำคุกไม่เกิน 1 ปี (3) เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 15 ปี สำหรับการลงโทษความผิดตามคำพิพากษาในการกระทำความผิดที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกรณีอื่น และ (4) เมื่อพ้นโทษมาแล้ว 20 ปี สำหรับการลงโทษความผิดตามคำพิพากษาในการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง²

3) การกำหนดระยะเวลาพ้นมลทินของสหราชอาณาจักรโดยได้ศึกษาข้อมูลจากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ค.ศ. 1974 (The Rehabilitation of Offender Act 1974) สหราชอาณาจักรได้กำหนดกฎหมายเพื่อให้ผู้ที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิดได้มีโอกาสที่จะลบล้างข้อมูลในประวัติอาชญากรรมหรือพ้นมลทินจากประวัติความผิด ได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ในการกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้ง โดยระบุให้ผู้กระทำความผิดหรือที่เรียกว่าการได้ชดใช้โทษเพื่อการพ้นมลทิน (Spent) และเรียกช่วงระยะเวลาดังกล่าวว่าระยะฟื้นฟู (Rehabilitation) ซึ่งจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกรณีฐานความผิด ลักษณะของการกระทำความผิด ระยะเวลาต้องโทษ และองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 5(2) ที่ได้กำหนดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการกลับมาใช้ชีวิตปกติของผู้ต้องโทษ หรือการกลับเข้าสู่กระบวนการในการทำงาน โดยวางหลักเกณฑ์ลักษณะของโทษและจำนวนปีของระยะพ้นมลทินที่สัมพันธ์กับระยะเวลาที่ต้องโทษ ซึ่งบุคคลที่ได้ผ่านช่วงระยะเวลาแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation Period) สามารถกลับมาใช้ชีวิตโดยการปฏิเสธถึงการมีอยู่ของประวัติอาชญากรรมนั้น การกลับมาใช้ชีวิตทำงาน

² Act on the Central Criminal Register and the Educative Measures Register Order 1984 (Federal Central Criminal Register Act in the version published on September 1984). Section 46 "Time limit after which entries are deleted—Entries are deleted

1. after five years in the case of convictions

a) to payment of a fine of no more than 90 daily rates if no entry has been made in the Register concerning a term of imprisonment, detention of military personnel or a youth penalty,

1a. after 10 years in the case of convictions for an offence ... of the Criminal Code where a), b) and 2.b) to a term of imprisonment or detention ... of more than three months, but no more than one year and c) to a youth penalty of more than one year, except in the cases referred to in no.1,

2. after 20 years in the case of convictions for a criminal offence ... of the Criminal Code to a sentence of imprisonment or a youth penalty of more than one year and

3. after 15 years in all other cases."

ซึ่งสามารถสมัครทำงานได้โดยไม่ต้องแจ้งประวัติการกระทำผิดของตน³ ดังนั้น ผลจากการเข้าสู่ระบบมณฑลตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดจะส่งผลให้เป็นการลบประวัติอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ในการฟื้นฟูผู้ที่เคยต้องโทษให้ได้รับประโยชน์จากการให้โอกาส ถือเป็นกระบวนการยุติธรรมที่เพิ่มเติมมากกว่าการนำตัวมาลงโทษแล้วปล่อยให้เผชิญผลกระทบจนกลายเป็นปัญหาต่อไปภายหลัง โดยเมื่อภายหลังการพ้นโทษแล้ว รัฐจะกำหนดช่วงระยะพ้นมณฑลเป็นช่วงระหว่างที่รอสิทธิของการได้รับการเข้าสู่การปลดประวัติอาชญากรรมด้วยกระบวนการบริหารพฤติกรรมของผู้พ้นโทษ (Behavior Control) หรือที่เรียกว่าช่วงของการชดใช้ความผิดภายหลังการพ้นโทษที่เป็นการพิสูจน์ถึงความตั้งใจการเป็นคนดีของสังคมและการเป็นพลเมืองที่ดีของรัฐ

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในการกำหนดระยะพ้นมณฑล

1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อทำให้ความสัมพันธ์ของคู่กรณีกลับคืน (Restoration) เมื่อเกิดการกระทำผิดจะมีบุคคลที่ได้รับความเสียหายซึ่งรวมถึงสังคมด้วย ดังนั้น จึงควรมีวิธีการที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิด ผู้ได้รับความเสียหาย และบุคคลในสังคมยังคงเดิมโดยไม่ได้รับผลร้ายเกินกว่าที่ควรจะเป็น ด้วยข้อตกลงเกี่ยวกับกับการลงโทษและการชดใช้ในด้านต่าง ๆ เป็นที่พอใจของทุกฝ่าย สังคมได้รับประโยชน์โดยรวมที่ได้แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับมาเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและประเทศ

2) การลงโทษเพื่อแก้ไขหรือฟื้นฟูจิตใจผู้กระทำความผิด (Reformation and Rehabilitation) เป้าหมายที่จะใช้การลงโทษเป็นวิธีการเปลี่ยน แก้ไข หรือเยียวยาจิตใจของผู้กระทำความผิด เพื่อลดความรู้สึกล่อล้อนด้านกฎหมาย กลับมาเคารพและมีความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ผลของการลงโทษในลักษณะเฉพาะตัวกับผู้กระทำความผิดด้วยความประสงค์จะมีให้บุคคลนั้นกระทำความผิดขึ้นอีก สร้างแรงจูงใจไม่ให้เกิดการกระทำผิดใน

³ The Rehabilitation of Offender Act 1974 (Exceptions) Order 1975 (Amendment) (England and Wales) Order 2013. ““For the purposes of this Act and subject to subsections (3) and (4), the rehabilitation period for a sentence is the period-

(a) beginning with the date of the conviction in respect of which the sentence is imposed, and

(b) ending at the time listed in the following Table in relation to that sentence”

การใช้บทลงโทษเป็นเครื่องมือทำให้จิตใจของผู้กระทำความผิดนั้นยอมรับว่าการกระทำความผิดเป็นสิ่งที่ถูกต้องและตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามกฎหมาย

3) การล้างมลทิน เป็นวิธีการรูปแบบหนึ่งที่รัฐสมัยใหม่ใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มีผลเป็นการคืนสิทธิให้แก่บุคคลผู้กระทำความผิด เนื่องจากรัฐเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวได้กลับตัวเป็นคนดีจึงได้ปล่อยตัวกลับสู่สังคมภายนอก ประกอบกับแนวความคิดการล้างมลทินที่ว่ามลทินหรือตราบาปใด ๆ ที่เกิดจากการกระทำความผิด หรือการลงโทษควรจะสิ้นสุดลงไปพร้อมกับการพ้นโทษของผู้กระทำความผิด ดังนั้น เมื่อผู้กระทำความผิดพ้นโทษแล้ว มลทินหรือตราบาปดังกล่าวก็ควรจะถูกลบล้างไปด้วย

4) แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) ความเชื่อในเจตจำนงในการกระทำของมนุษย์เป็นผลจากปัจจัยต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งบางคนอาจมีบุคลิกภาพที่บกพร่องหรือไม่สมบูรณ์จนนำไปสู่การกระทำความผิด จึงควรที่จะต้องมีการโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูที่เป็นการเฉพาะรายเพื่อให้ผู้ต้องโทษแต่ละรายได้รับการอบรม บำบัด และฟื้นฟูที่เหมาะสม การแก้ไขทางด้านอารมณ์ จิตใจ และทัศนคติ เพื่อให้ได้รับการฟื้นฟูด้วยการสนับสนุนโอกาสในการกลับตัวและเริ่มต้นชีวิตใหม่ของผู้ต้องโทษที่มุ่งผลในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบยั่งยืนได้เป็นผลสำเร็จ

5) การบำบัดฟื้นฟูแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับสู่สังคมได้ (Reintegration to Society) เมื่อผู้กระทำความผิดได้ถูกศาลพิพากษาและกำหนดโทษทางอาญาต่าง ๆ ผู้กระทำความผิดควรได้รับโอกาสในการกลับตัวและสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ภายหลังการพ้นโทษ เพื่อให้สามารถกลับสู่สังคมได้โดยสมบูรณ์ ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ (Recidivism) ด้วยโอกาสที่รัฐและสังคมหยิบยื่นให้กับผู้ต้องโทษ

6) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรมของมนุษย์ โดยหลักการแห่งความเสมอภาคในโอกาส (The Principle of Fair Equality of Opportunity) ซึ่งเป็นแนวคิดสำหรับการกำหนดในเรื่อง สิทธิ ที่มีความหมายในทางสิทธิทางกฎหมาย เป็นอำนาจและประโยชน์ที่กฎหมายรับรองให้การคุ้มครองและสิทธิทางศีลธรรม เป็นสิทธิที่เกิดจากความรู้สึกนึกคิดของคนทั่วไปว่าวิถีทางที่ถูกต้องและเป็นธรรมในกรณีหนึ่งกรณีใด ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องในเรื่อง เสรีภาพ ที่เป็นอำนาจของบุคคลที่จะตัดสินใจดำเนินพฤติกรรมของตนโดยไม่มีบุคคลอื่นใดมีอำนาจสอดแทรก ภายใต้การคำนึงถึงกฎเกณฑ์ของสังคมโดยเฉพาะที่เป็นกฎหมาย กล่าวคือ อำนาจของคนเราที่จะตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการสิ่งใดซึ่งไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายหรือบรรทัดฐานศีลธรรมอันดี และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

ทั้งนี้ เมื่อมีการเทียบเคียงให้ประเด็นหลักการแห่งความเสมอภาคในโอกาสกับการพิจารณาถึงประวัติอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิดแม้พ้นโทษไปแล้วยังต้องได้รับอยู่อย่างไม่เป็นเหมาะสมในบางประการ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นไปตามหลักการกระบวนการยุติธรรมจึงควรนำแนวทางเพื่อเป็นการพัฒนาแก้ไขปัญหาวจรของอาชญากรรมในการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอย่างเหมาะสมต่อไป

อภิปรายและสรุปผล

การมีระยะพ้นมลทินที่กำหนดในทางกฎหมายประวัติอาชญากรรมนั้นจะเป็นกลไกที่สามารถแก้ปัญหาของระบบงานยุติธรรมในปัจจุบันของประเทศไทยที่ประสบอยู่เกี่ยวกับผลกระทบของผู้พ้นโทษที่ได้รับเกินสมควรอย่างไม่ได้สัดส่วนกับฐานความผิด ปัญหาการกระทำผิดซ้ำ โดยเป็นผลกระทบที่มาจากรัฐเป็นส่วนของเงื่อนไขที่เป็นปัญหาดังกล่าวจากการที่ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบกลางในเรื่องการบริหารประวัติอาชญากรรมที่เหมาะสม เนื่องจากการมีกฎหมายที่กำหนดให้สิทธิการพ้นมลทินจะเป็นการแก้ไขปัญหาโดยรวมที่ไม่กระทบต่อกฎหมายอื่นหรือต้องแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ เพราะมีกฎหมายหลายฉบับที่กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของการเข้าสู่ตำแหน่งที่เป็นกรณีการมีให้บุคคลที่เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเข้าสู่ตำแหน่ง โดยการมีวิธีการกำหนดระยะพ้นมลทินเป็นกฎหมายจะก่อให้เกิดการยอมรับร่วมกันผ่านกระบวนการตรากฎหมายที่มีการกลั่นกรองทั้งในระดับหน่วยงาน ฝ่ายบริหารโดยคณะรัฐมนตรี ฝ่ายนิติบัญญัติโดยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาที่จะได้อภิปรายอย่างรอบด้าน การได้รับสิทธิทางประวัติอาชญากรรมและการยอมรับของมีสิทธิดังกล่าวจะเป็นปัจจัยของความสำเร็จในการคืนคนดีกลับสู่สังคมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันถึงคุณค่าในการให้โอกาสกับผู้พ้นโทษเมื่อมีการนำกฎหมายประวัติอาชญากรรมที่มีการกำหนดระยะพ้นมลทินมาใช้กับรัฐและสังคมต่อไป ซึ่งการมีระยะพ้นมลทินจะเป็นการฟื้นฟูที่ส่งผลต่อสภาพจิตใจ ความคิด และความรู้สึของผู้กระทำความผิด ที่ส่งผลต่อความหวงแหนในโอกาสที่ได้รับจากการพ้นระยะพ้นมลทินจนไม่ยากที่จะกระทำความผิดซ้ำ (Recidivism and Reoffending) ซึ่งจะเป็นการตัดวงจรของการกระทำผิดติดนิสัยจนยากต่อการแก้ไขพฤติกรรมให้กลับคืนสู่สภาพปกติในภายหลัง เป็นประโยชน์ต่อการลดปัญหาอาชญากรรมให้กับสังคมได้มากขึ้น ทำให้เกิดสังคมแห่งความเป็นธรรมที่คำนึงถึงทุกภาคส่วนอย่างไม่ละเลยแม้บุคคลนั้นจะเป็นผู้เคยกระทำความผิดก็ตาม ลดอคติที่สังคมมีต่อผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและยอมรับผู้พ้นโทษ การไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุเพราะเป็นผู้เคยกระทำความผิดที่มีประวัติ

อาชญากรรม รัฐและสังคมได้เรียนรู้จากการมีกระบวนการกำหนดระยะพ้นมลทินซึ่งจะเป็นผลต่อความคาดหวังในความสำเร็จของการกลับคืนสู่สังคม หรือที่เรียกว่า Success of Reintegration ของผู้กระทำความผิดที่เข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษ

การนำระยะพ้นมลทินมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกาลสมัยของกฎหมายและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ด้วยการเพิ่มขั้นตอนการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดในเชิงคุณภาพที่เห็นว่าเป็นการแก้ไขทางจิตใจและความรู้สึก เป็นการขยายมุมมองทางสังคมที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อให้คุณค่าทั้งกับสังคมและผู้กระทำความผิด เพราะการแบ่งคนระหว่างคนที่กับคนไม่ดีนั้นเป็นเรื่องง่ายเมื่อเราเป็นคนชดแล้นแบ่ง แต่เมื่อเราเป็นผู้ถูกแบ่งแล้วคงเป็นเรื่องที่ยากในความรู้สึกและการดำเนินชีวิต ที่ผ่านมาเมื่อผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโอกาส ถูกตีตราจากสังคม สังคมไม่เปิดรับต่อการทำงาน ต้องวนกลับไปสู่สิ่งแวดล้อมเดิม ส่งผลให้ขาดโอกาสที่จะกลับมาดำเนินชีวิตได้เหมือนคนปกติ และหากรัฐยิ่งกำหนดมาตรการควบคุมที่เข้มงวดด้วยประวัติอาชญากรรมประกอบเข้ากับสังคมที่ยิ่งปิดกั้น ก็จะเป็นการเพิ่มผู้กระทำความผิดที่ขาดโอกาสมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเชื่อว่าถ้ารัฐกำหนดกระบวนการที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมที่ให้โอกาสยังงใจแล้วย่อมจะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดที่จะเป็นคนไม่ดีต้องกลับไปกระทำความผิดซ้ำมีจำนวนน้อยลง และจะมีจำนวนผู้พ้นโทษที่ได้รับการฟื้นฟูด้วยระยะพ้นมลทินเป็นคนที่ดีเพิ่มมากขึ้น ทางเลือกในการให้มีการกำหนดระยะพ้นมลทินในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย อาจดูเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทยและฟังดูน่ากังวลต่อความปลอดภัยของสังคม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงระบบในกระบวนการยุติธรรมด้วยแนวทางที่ดูสุดโต่งแต่ถ้าพิจารณาในอีกมุมหนึ่งแล้วอาจหมายถึงการแก้ปัญหที่ต้นตอก็เป็นได้ “Radical simply means grasping things at the root.” กล่าวคือการให้กลับสู่สถานะเดิมในทางสังคมโดยปราศจากประวัติอาชญากรรมเพื่อจูงใจให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและเชื่อมั่นในโอกาสภายหลังพ้นโทษ เพราะทุกคนควรได้รับโอกาสครั้งที่ 2 “Everyday is a second chance” การกำหนดระยะพ้นมลทินเป็นกฎหมายจะเป็นการปรับแนวทางจาก “หลักนิติวิธี” มาสู่ “หลักนิติธรรม” เป็นการให้ความสำคัญการมีประวัติอาชญากรรมที่คำนึงถึงผลกระทบไปพร้อมกับการใช้ประโยชน์ยกระดับจากทะเบียนประวัติอาชญากรรมที่เป็นการดำเนินการในเชิงระบบมาสู่การดำเนินการในเชิงหลักการด้วยการมีกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับประวัติอาชญากรรมและการฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งจะแสดงถึงการที่ประเทศไทยมีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ที่ส่งเสริมการเป็นนิติรัฐและนิติธรรม ทั้งนี้ จากข้อมูลดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) (เศรษฐกิจ ทวีสิน, 2567) จากองค์กร World Justice Project ที่จัดลำดับหลักนิติธรรมทั่วโลก โดยในปี พ.ศ. 2566 พบว่าประเทศไทยได้ 0.49 คะแนน เป็นอันดับที่ 82 จาก 142 ประเทศทั่วโลก โดยปัจจัยด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice) ซึ่งประเทศไทยได้ 0.41 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 76 และปัจจัยด้านสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights) ประเทศไทยได้ 0.46 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 101 จากคะแนนดังกล่าวสะท้อนว่าหากประเทศไทยมีกลไกที่ทำให้คะแนนปัจจัยเพิ่มขึ้นก็จะทำให้เกิดสังคมที่เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น การมีกำหนดระยะเวลาพินัยโทษที่ดีและเหมาะสมก็จะเป็นหนึ่งปัจจัยของคะแนนที่เพิ่มขึ้นเพราะทำให้เกิดสังคมที่เป็นธรรมอย่างมีคุณค่า เป็นการปรับจากหลักนิติวิธีที่ให้ความสำคัญกับการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมด้วยประวัติอาชญากรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักการปกครองด้วยการควบคุมอย่างเข้มงวดไปสู่หลักนิติธรรมที่ให้คุณค่ากับความเป็นธรรมมากกว่าเพียงแค่การบังคับใช้กฎหมายเป็นการทำงานโดยไม่คำนึงถึงความเป็นมนุษย์และองค์ประกอบอื่นที่อาจได้รับผลกระทบได้

การที่จะกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการเข้าสู่ระยะพินัยโทษเพื่อการปรับเปลี่ยนผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนให้สามารถได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นช่วงระยะเวลายืนยันที่การันตีการได้รับช่วงของการปลอดจากประวัติอาชญากรรม โดยเมื่อพิจารณาถึงช่วงเวลาของการเบี่ยงเบนในผู้กระทำความผิดรวมถึงระยะเวลาต้องโทษ เมื่อพ้นผิดและได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูแล้วตามหลักการผู้หนึ่งจะถูกถือว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอีกหรือไม่ ประกอบกับเมื่อมีช่วงระยะเวลากำหนดเป็นเงื่อนไขในการเว้นระยะที่ไม่ได้กระทำความผิดอีก บุคคลนั้นควรได้รับการหลุดพ้นจากการตีตราหรือระบายสีให้แก่ความชั่วร้ายโดยการปฏิเสธการตีตราซึ่งกระบวนการยุติธรรมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดขึ้นได้ผ่านความพยายามในการให้ความเชื่อมั่นของการแก้ไขและฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่จะส่งผลต่อการเลิกระบายสีให้แก่ความชั่วร้ายจากการพิสูจน์ด้วยหลักการที่ถูกต้องและระยะเวลาที่เหมาะสม เพราะแม้อาชญากรรมจะเป็นสิ่งที่ไม่ดีแต่หากสังคมผลักดันให้ผู้กระทำความผิดถลาลึกลงไปอีกโดยไม่เปิดช่องให้มีโอกาสในการแก้ไขปรับปรุงตัว ก็จะกลายเป็นภัยต่อส่วนรวมมากขึ้นจนไม่อาจจะแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดีได้ ทั้งนี้ ด้วยความเชื่อว่าการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดภายหลังการพ้นโทษด้วยการมีระยะพินัยโทษจะส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมได้เดินทางมาจนปลายทางอย่างแท้จริง เหมือนเช่นสายธารแห่งความยุติธรรมที่เริ่มต้นจากพลเมืองที่ดีที่ไม่มีประวัติอาชญากรรมมาควบคุมมาสู่การเป็นผู้กระทำความผิดด้วยความผิดพลาดประการใดก็ตามจนเป็นเหตุให้ต้องโทษและมีประวัติอาชญากรรม และต่อด้วยการส่งคืนผู้เคยกระทำความผิดกลับไปสู่สังคมด้วยการเป็น

พลเมืองที่ดีอีกครั้งโดยปราศจากข้อจำกัดที่เป็นผลจากการมีประวัติอาชญากรรม เป็นการกลับสู่สภาพปกติเมื่อสิ้นสุดกระบวนการยุติธรรมตามแนวคิดที่ได้นำเสนอไว้ เชื่อว่าการมีระยะพ้นมลทินจะสามารถดึงดูดด้านที่ดีของผู้เคยกระทำความผิดและด้านที่ดีของสังคมให้คุณค่ากับโอกาสที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมและความดีสาธารณะไปพร้อมกับคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นผลให้เกิดกระบวนการยุติธรรมที่สมบูรณ์ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้มีการตรากฎหมายพระราชบัญญัติประวัติอาชญากรรม พ.ศ. โดยบัญญัติเรื่องการกำหนดระยะพ้นมลทิน ซึ่งจะเป็นการสร้างคุณค่าให้กับความเป็นมนุษย์และคุณค่าในเชิงสังคม และส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายกับสังคมและการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ตลอดจน การเป็นนิติรัฐของประเทศไทยที่สะท้อนถึงการมีกฎหมายที่คำนึงถึงสิทธิของผู้พ้นโทษในฐานะพลเมืองอย่างไม่ละเลยไปพร้อมกับการสร้างสมดุลระหว่างโอกาสและความปลอดภัยของสังคม จึงควรมีการกำหนดให้มีมาตรการที่เกี่ยวกับการมีระยะพ้นมลทินในบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนี้

1. การกำหนดฐานความผิด อัตราโทษ ลักษณะความร้ายแรงและพฤติกรรมของการกระทำความผิด ตลอดจน ผลร้ายจากการกระทำความผิด เป็นหลักเกณฑ์ของสิทธิในการได้รับระยะพ้นมลทินที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
2. การกำหนดช่วงระยะเวลาพ้นมลทินที่บัญญัติไว้ โดยกำหนดเป็นช่วงระยะเวลา 5 ปี นับแต่พ้นโทษตามคำพิพากษา
3. การกำหนดองค์กรเพื่อทำหน้าที่พิจารณาจบประวัติอาชญากรรมและการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประวัติอาชญากรรมไว้เป็นการเฉพาะ

ทั้งนี้ เพื่อให้การกำหนดระยะพ้นมลทินเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม สามารถปรับเข้ากับบริบทของสังคม และเป็นกฎหมายที่เคารพสิทธิพื้นฐานอย่างรอบคอบและเหมาะสม คงไว้ซึ่งความปลอดภัยของสังคมอย่างสมดุลระหว่างการให้โอกาสกับการป้องกัน ภายใต้มาตรการคุ้มครองผู้ที่อาจได้รับผลกระทบ เป็นการฟื้นฟูภายหลังการพ้นโทษที่เติมเต็มกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูของประเทศไทยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมและการอำนวยความสะดวกให้กับพลเมืองของประเทศไทย ด้วยการมีกฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน เป็นไปตามแนวทางของการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและ

กฎหมายเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Better Regulations) ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมและสังคมได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษา คณะกรรมการคฤษฎีนิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์ และท่านอาจารย์ เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยพะเยา คณะกรรมการพิจารณาบทความและผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และตรวจแก้ไขบทความประกอบคฤษฎีนิพนธ์นี้ ตลอดจนให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจ ซึ่งเป็นประโยชน์ยิ่งในการจัดทำบทความฉบับนี้ให้แล้วเสร็จสมบูรณ์ ทั้งนี้ หากบทความนี้สามารถมีคุณประโยชน์ในทางวิชาการได้ ขอยกความดีนั้นให้แก่บุคคลข้างต้น แต่หากมีข้อบกพร่องประการใดข้าพเจ้าขอน้อมรับและขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

เศรษฐา ทวีสิน (ปาฐกถาพิเศษ). (2567). **เวทีสาธารณะด้านหลักนิติธรรม (The Rule of Law Forum)**. วันที่ 5 มกราคม 2567. กรุงเทพฯ: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย(TIJ).

ณรงค์ ใจหาญ. (2543). **กฎหมายอาญาวาด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย.**

สำนักพิมพ์วิญญูชน, 81 – 84.

กองกฎหมายกระบวนการยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). **หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา**. สืบค้น 18 มีนาคม 2566, จาก <http://web.krisdika.go.th/data/outsitedata/article77/filenew/10.1.pdf>.

วีระ ใจฉายะ. (2546). **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายมหาชน (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 15 – 18.

แควตส์ เรย์มอนด์. (2564). **ปรัชญากฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. สำนักพิมพ์บู๊ตส์แคป, 167-168.

ศิรสา พูลสนอง. (2543). **การล้างมลทินในประเทศไทย**. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 25-27.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย: TIJ. (2563). **ผู้หญิงในคุก ชีวิตคนหรือสูตรสมการ.**

สืบค้น 20 เมษายน 2566, จาก <https://knowledge.tijthailand.org/th/article/detail/17>.

- สุพิชฌาย์ ศิริวัฒนา สิตะสิทธิ์. (2558). **แนวทางที่เหมาะสมในการลงโทษและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซ้ำในระบบการยุติธรรมไทย**. (นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต คณะนิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 145–146.
- C.L. Ten. (1978). **Crime, Guilt and Punishment**. Oxford: Basil Blackwell, 217–218.
- Herbert L Packer. (1979). **The Limits of the Criminal Sanction California**. Stanford University Press, 36 – 39.
- Latessa, Edward J. Listwan, Shelley L. and Koetzle Deborah. (2015). **What Works (and doesn't) in Reducing Recidivism**. Kindle ed. London: Routledge.
- Prison Fellowship International. (2008). **Restorative Justice briefing paper, Washington**. DC: Center for justice&Reconciliation.
- Draft Statutory Instruments. (2013). **The Rehabilitation of Offender Act 1974 (Exceptions) Order 1975 (Amendment) (England and Wales) Order 2013**.
- The Statutes of the Republic of Singapore Registration of Criminals ACT 1949.
- The Rehabilitation of Offenders Ordinance Act (1986). **This Ordinance may be cited as the Rehabilitation of Offenders Ordinance**. Retrieved Order 2012, Form <https://www.elegislation.gov.hk/hk/cap297>.
- World Justice Project org. (2023). **Ranking: Countries Scored by Overall Score**. Retrieved October 30, 2023, Form <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2023>.

ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของ
พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่
Factors Affecting Burnout Syndrome among Registered
Nurses in Fang Hospital, Chiang Mai

ศุภลักษณ์ ไชบุญ^{1*}

Supalak Jaiboon^{1*}

¹โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ 50110

¹ Fang Hospital, Chiang Mai 50110

* Corresponding author: jaisupa.jb@gmail.com

Received: October 17, 2024; Revised: December 6, 2024; Accepted: December 11, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟจากการทำงานและปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลฝาง จำนวน 115 คน ซึ่งคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามภาระงาน แบบประเมินความเครียดทางจิตใจ แบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงาน และแบบสอบถามภาวะหมดไฟในการทำงาน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุโลจิสติก (multiple logistic regression analysis)

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 94.80 มีอายุ 20–30 ปี ร้อยละ 40.90 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล 1–5 ปี ร้อยละ 39.1 พบภาวะหมดไฟจากการทำงาน ร้อยละ 38.30 โดยมีคะแนนด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ระดับสูง ร้อยละ 37.40 ด้านการลดความเป็นบุคคล ระดับต่ำ ร้อยละ 67.80 และด้านความสำเร็จส่วนบุคคล ระดับต่ำ ร้อยละ 95.70 ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ เมื่อควบคุมอิทธิพลของปัจจัยอื่น ได้แก่ ระดับความคิดเห็นต่อภาระงาน (adjusted OR=4.73, 95%CI:1.45–15.46) และคุณภาพชีวิตการทำงาน ในด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว (adjusted OR=5.79, 95%CI:1.59–21.14)

ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการอัตรากำลังพยาบาลและภาระงานที่เหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาล เพื่อลดการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

คำสำคัญ: ภาวะหมดไฟในการทำงาน ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟ พยาบาลวิชาชีพ

Abstract

This cross-sectional descriptive study, aimed to investigate the prevalence and predictors of burnout syndrome among registered nurses at Fang Hospital, Chiang Mai Province. A sample of 115 registered nurses was selected using a stratified random sampling method. Data were collected using validated instrument, including the workload questionnaires, resilience questionnaires, quality of work life questionnaire, and burnout syndrome questionnaire. Descriptive statistics and multiple logistic regression analysis were used for analysis.

The results revealed that most participants were female (94.80%), aged 20–30 years (40.90%) and had 1–5 years of work experience in the hospitals (39.10%). Burnout syndrome was identified in 38.30% of the participants. In terms of burnout dimensions, 37.40% reported a high level of emotional exhaustion, 67.80% experienced a low level of depersonalization and 95.70% had a low level of personal accomplishment. Multiple logistic regression analysis identified significant predictors of burnout syndrome, including a high or very high workload (adjusted OR=4.73, 95%CI:1.45–15.46) and low quality of work-life, particularly in work-life balance (adjusted OR=5.79, 95%CI:1.59–21.14).

The findings highlight the importance of managing nursing workforce levels and workload appropriately, as well as enhancing the quality of working life for particularly in

achieving work–life balance. Such measures could reduce burnout and improve workplace and working efficiency.

Keywords: Burnout syndrome, Factors affecting burnout syndrome, Registered nurse

บทนำ

ภาวะหมดไฟในการทำงาน (Burnout Syndrome) เป็นปัญหาที่พบได้มากในอาชีพที่ต้องให้บริการ หรืองานที่มีข้อเรียกร้องจากงานสูง (วัลลภ วิชาญเจริญสุข และ สุนทร ศุภพงษ์, 2558) และการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (ศรีสกุล เจียบแหลม และ เพ็ญณา แดงด้อมยุทธ์, 2562) โดยเฉพาะกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ เช่น แพทย์ พยาบาล ในปี พ.ศ.2563 ประเทศสหรัฐอเมริกา มีพยาบาลเกือบสองในสาม ประสบภาวะหมดไฟในการทำงาน โดยเฉพาะพยาบาลที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีภาวะหมดไฟในการทำงานถึงร้อยละ 69 (ANA Nursing Resources Hub, 2021) จากการสำรวจภาวะสุขภาพจิตคนไทย ปี พ.ศ. 2565 พบว่า มีกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์มีปัญหาความเครียดสูง ร้อยละ 6.56 และมีภาวะเสี่ยงต่อภาวะหมดไฟสูง ร้อยละ 12.12 (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2566) ซึ่งพยาบาลเป็นหนึ่งในกลุ่มบุคลากร ทางการแพทย์ ที่มีหน้าที่หลักในการให้บริการผู้ป่วยเพื่อแก้ไขปัญหสุขภาพ อีกทั้งยังต้องทำงานร่วมกับกลุ่มวิชาชีพอื่น ประกอบกับลักษณะงานที่เผชิญกับความเครียดในรูปแบบต่าง ๆ ย่อมทำให้เกิดความอ่อนล้าทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เมื่อมีการสะสมความเครียดเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้มีความอดทนต่องานที่รับผิดชอบต่ำลง ไม่อยากทำงาน จนถึงขั้นขาดพลังในการดำเนินชีวิต นำไปสู่ภาวะหมดไฟในการทำงานในที่สุด (ดิวิชัย ชำรงวิศวะ, จารุรินทร์ ปีตาพงศ์, และวิศรุต ศรีสินทร, 2562)

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization [WHO], 2019) ได้จำกัดความภาวะหมดไฟจากการทำงาน (Burnout Syndrome) ว่าเป็นภาวะการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจที่เกิดจากความเครียดเรื้อรังในการทำงานที่ไม่ได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรจุมหาหมดไฟในการทำงาน ในบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับที่ 11 ว่าเป็นภาวะผิดปกติที่เกิดจากการทำงาน และ Maslach and Jackson (1981) ได้นิยามว่าภาวะหมดไฟในการทำงาน ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์ (emotional exhaustion) เป็นลักษณะอาการสำคัญของภาวะหมดไฟในการทำงาน โดยบุคคลจะมีความรู้สึกสูญเสียของอารมณ์ มีความรู้สึกท้อแท้ หมดกำลังใจ เกิดจากปริมาณงานที่มากเกินไป รวมทั้งมีความขัดแย้งในงานกับบุคคลอื่น (2) การลดความเป็นบุคคลของผู้อื่น (depersonalization) เป็นความรู้สึกในทางลบของบุคคลต่อผู้อื่น มองผู้อื่น หรือผู้รับบริการเสมือนวัตถุหรือสิ่งของไม่มี

ความสุภาพอ่อนโยน ขาดความเอาใจใส่ และไม่ให้บริการ เมื่อผู้รับบริการขอความช่วยเหลือ และ(3)การลดความสำเร็จส่วนบุคคล (reduce personal accomplishment) เป็นความรู้สึกของการประเมินตนเองในทางลบไร้ความสามารถ ขาดความสำเร็จและผลผลิตภาพในงาน ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองขาดความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้รับบริการ ไม่มีความก้าวหน้าในงาน มีความสูญเสียการนับถือตนเองและไม่สามารถปรับตัวต่องานได้

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากที่สุดต่อการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ดังนี้ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ (ชยามาส วิชัยดิษฐ, อารยา ประเสริฐชัย และปกกมล เหล่ารักษาวงษ์, 2565; ปิยะวดี สุมาลัย, 2564; Gomez-Urquiza et al., 2017)ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน (ณัฐนันท์ ฤทธิ์สำเร็จ, 2565; สุปรียา สัมฤทธิ์วงศ์, นิตยา เพ็ญศิริธนา และพรทิพย์ กิระพงษ์, 2565; Gómez-Polo, Casado, & Montero, 2022) (2) ปัจจัยด้านงาน ได้แก่ ภาระงาน (นครินทร์ ชุนงาม, 2563; Dall'Ora, Ball, Reinius & Griffiths, 2020) (3) ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนเพียงพอและยุติธรรม สภาพการปฏิบัติงานมีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคลการปฏิบัติงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สิทธิส่วนบุคคล ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และความเป็นประโยชน์ต่อสังคม (Walton, 1973) และ (4) ปัจจัยด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ (resilience) ได้แก่ ความทนต่อแรงกดดัน การมีความหวังและกำลังใจ และการต่อสู้เอาชนะอุปสรรค (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

จากสถิติผู้รับบริการโรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2563–2565 มีผู้รับบริการทั้งหมด 82,017 85,827 และ 96,829 ราย ตามลำดับ (งานสารสนเทศทางการแพทย์ โรงพยาบาลฝาง, 2566) สำหรับอัตราค่าจ้างบุคลากรการพยาบาลกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลฝาง ปี 2563–2565 มีพยาบาลวิชาชีพทั้งหมด 216, 255 และ 254 คน ตามลำดับ สถิติการย้ายและการลาออกของพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลฝาง ตั้งแต่ปี 2563–2565 มีจำนวน 2 คน (0.92%) 3 คน (1.17 %) และ 11 คน (4.33 %) ตามลำดับ โดยพยาบาลที่ย้ายและลาออก มีช่วงอายุ 21–38 ปี และมีระยะเวลาปฏิบัติงาน 2–15 ปี (งานบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล โรงพยาบาลฝาง, 2566) จากสถิติการย้ายและลาออกของพยาบาลที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทำให้โรงพยาบาลขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน ส่งผลกระทบต่อการบริการผู้ป่วย นอกจากนี้ยังทำให้พยาบาลที่คงอยู่ในงานนั้นๆ ต้องแบกรับภาระงานหนักเพิ่มขึ้น เกิดความเครียด ความเหนื่อยล้ามากขึ้น และอาจเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้ ซึ่งหากไม่ได้รับ

การจัดการที่เหมาะสม อาจนำไปสู่การตัดสินใจลาออกจากงานได้ในที่สุด (กษามาส วิชัยดิษฐ และคณะ, 2565) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาภาวะหมดไฟและปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลผาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการบริหารงาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน ตลอดจนการเพิ่มทักษะความยืดหยุ่นทางจิตใจ เพื่อป้องกันและลดการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานกับพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะหมดไฟจากการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลผาง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลผาง จังหวัดเชียงใหม่

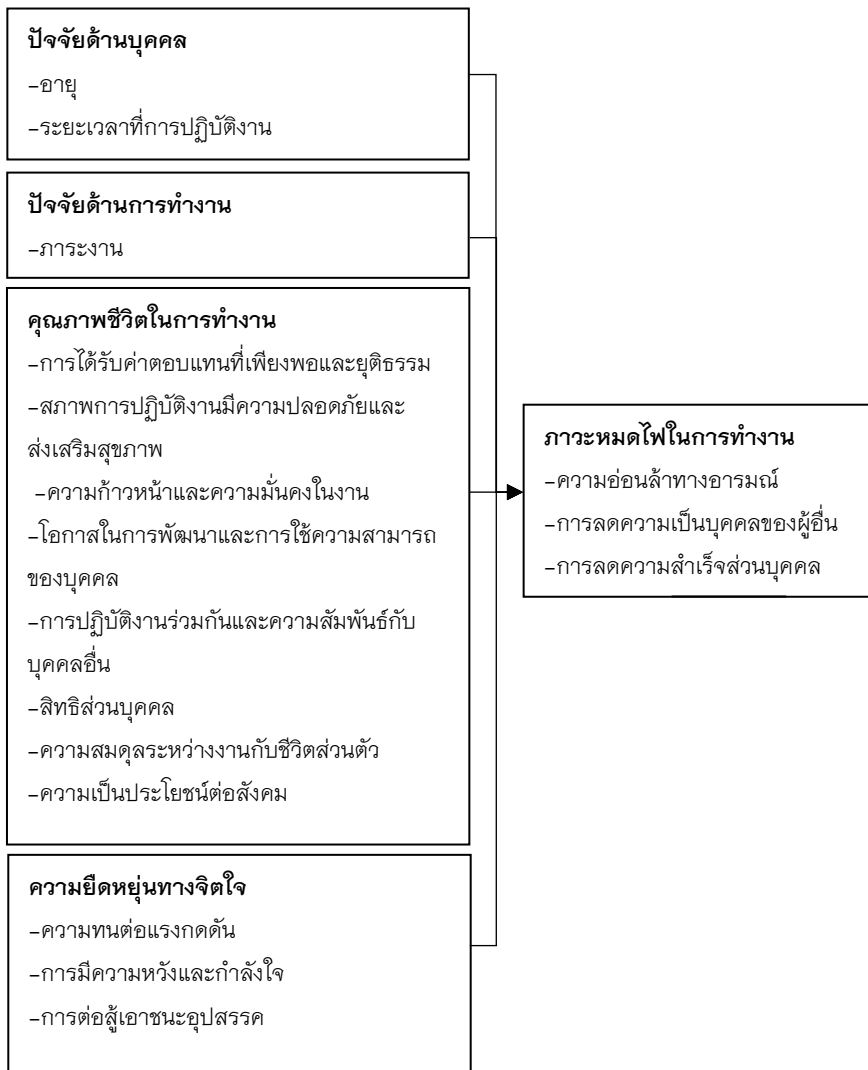
สมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านภาระงาน ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน และปัจจัยด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลผาง จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาเกี่ยวกับภาวะหมดไฟในการทำงานของ Maslach and Jackson (1981) ได้ให้นิยามภาวะหมดไฟในการทำงานว่า ประกอบด้วย 3 ลักษณะ ได้แก่ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ การลดความเป็นบุคคลของผู้อื่น และการลดความสำเร็จส่วนบุคคล ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ อายุและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน (กษามาส วิชัยดิษฐ และคณะ, 2565; ณัฐนันท์ ฤทธิสำเร้ง, 2565; ปิยะวดี สุมาลัย, 2564; สุปรียา สัมฤทธิ์วงศ์ และคณะ, 2565; Gomez Polo et al., 2022) 2) ปัจจัยด้านการทำงาน ได้แก่ ภาระงาน (นครินทร์ ชุนงาม, 2563; Dall'Ora et al., 2020) 3) ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Walton, 1973) และ 4) ปัจจัยด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2566) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำนิยามลักษณะภาวะหมดไฟในการทำงานของ Maslach

and Jackson รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภาวะดังกล่าว ซึ่งได้จากการทบทวนวรรณกรรม มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลผา จังหวัดเชียงใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (cross-sectional descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) จำนวนตามสัดส่วนประชากรของพยาบาลแต่ละกลุ่มงาน แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ตามเกณฑ์การคัดเข้า จำนวน 120 คน

เกณฑ์การคัดเข้า (inclusion criteria)

เป็นพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานที่โรงพยาบาลฝาง ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และยินดีเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria)

อยู่ระหว่างการอบรมระยะสั้นหรือลาศึกษาต่อ และอยู่ในระหว่างลาคลอด

จำนวนอาสาสมัคร หรือขนาดตัวอย่าง

การศึกษานี้ ใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการประมาณค่าสัดส่วนในกรณีทราบขนาดประชากร (Estimating a finite population proportion) (Daniel, 1995) ดังนี้

$$n = \frac{N p(1-p)Z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2}{d^2(N-1)+p(1-p)Z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2}$$

โดยกำหนดขนาดประชากรที่ศึกษาพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 254 คน (งานบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล โรงพยาบาลฝาง, 2566) และอ้างอิงค่าสัดส่วนของประชากร (ความชุกของภาวะหมดไฟในการทำงาน) จากผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงของภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่(พัชรภรณ์ ลินัดพัฒนะสุข และ ธนาสิทธิ์ วิจิตรพันธ์, 2565) พบภาวะหมดไฟในการทำงานในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ในระดับสูง ร้อยละ 27.15 ($p = 0.2715$) ด้านการลดความเป็นบุคคลในระดับสูง ร้อยละ 27.15 ($p = 0.2715$) และด้านความสำเร็จส่วนบุคคลในระดับต่ำ ร้อยละ 33.03 ($p = 0.3303$) กำหนดค่าความผิดพลาดชนิดที่ 1 (alpha error) ที่ระดับ 0.05 ($Z_{\alpha/2} = 1.96$) และค่าความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 7 ($d = 0.07$) ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ มีจำนวน

ไม่น้อยกว่า 104 คน และได้ปรับเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันการตอบข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ร้อยละ 10 จากการคำนวณ โดยใช้สูตรปรับขนาดตัวอย่าง ($n_{new} = 104 / (1-0.1)$) ได้จำนวนตัวอย่าง 116 คน ดังนั้นจึงกำหนดกลุ่มขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 120 คน

เครื่องมือและคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน และระยะเวลาที่ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลฝาง ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยกรอกข้อมูลตามความเป็นจริง มีข้อคำถามทั้งหมด 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามภาระงานพัฒนาของสาวลักษณะ สาระศรีสม (2564) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อ แบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยแบ่งเกณฑ์ตามคะแนนเฉลี่ย โดยช่วงคะแนน 1.00–1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อภาระงาน น้อยที่สุด ช่วงคะแนน 1.81–2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อภาระงาน น้อย ช่วงคะแนน 2.61–3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อภาระงาน ปานกลาง ช่วงคะแนน 3.41–4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อภาระงาน มาก ช่วงคะแนน 4.21–5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นต่อภาระงาน มากที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความยืดหยุ่นทางจิตใจ ของกรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2564) จำนวน 20 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 4 ระดับ ตั้งแต่ ไม่จริง ถึงจริงมาก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความทนต่อแรงกดดัน มีข้อคำถาม 10 ข้อ โดยคะแนนน้อยกว่า 27 หมายถึง ต่ำกว่าปกติ ช่วงคะแนน 27–34 หมายถึง ปกติ คะแนนมากกว่า 34 หมายถึง สูงกว่าปกติ 2) ด้านการมีความหวังและกำลังใจ มีข้อคำถาม 5 ข้อ โดยคะแนนน้อยกว่า 14 หมายถึง ต่ำกว่าปกติ ช่วงคะแนน 14–19 หมายถึง ปกติ คะแนนมากกว่า 19 หมายถึง สูงกว่าปกติ และ 3) ด้านการต่อสู้เอาชนะอุปสรรค มีข้อคำถาม 5 ข้อ โดยคะแนนน้อยกว่า 13 หมายถึง ต่ำกว่าปกติ ช่วงคะแนน 13–18 หมายถึง ปกติ คะแนนมากกว่า 18 หมายถึง สูงกว่าปกติ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงาน พัฒนาโดย กษามาส วิชัยดิษฐ์ และคณะ (2565) ตามแนวคิดของ Walton ประกอบด้วย 8 ด้าน ด้านละ 4 ข้อ ได้แก่ การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สภาพการปฏิบัติงานมีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน โอกาสในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล การปฏิบัติงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สิทธิส่วนบุคคล ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวและความเป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่จริงมากที่สุดถึงจริงน้อยที่สุด แบ่งเกณฑ์ตามคะแนนเฉลี่ยในแต่ละด้าน โดยช่วงคะแนน 3.68–5.00 หมายถึง คุณภาพชีวิตการทำงานระดับสูง ช่วงคะแนน 2.34–3.67 หมายถึง คุณภาพชีวิตการทำงานระดับปานกลาง ช่วงคะแนน 1.00–2.33 หมายถึง คุณภาพชีวิตการทำงานระดับต่ำ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามภาวะหมดไฟในการทำงาน (maslach burnout inventory genera survey: MBI-HSS) ฉบับภาษาไทย แปลโดย นันทาวดี วรสุวัธ (2563) เป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่า 7 ระดับ ตั้งแต่ ไม่เคยมีความรู้สึกเช่นนั้นเลย ถึงมีความรู้สึกเช่นนั้นทุก ๆ วัน ประกอบด้วย ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ จำนวน 9 ข้อ ด้านการลดความเป็นบุคคล จำนวน 5 ข้อ และด้านลดความสำเร็จส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ โดยแบ่งระดับภาวะหมดไฟในแต่ละด้าน ดังนี้ ความอ่อนล้าทางอารมณ์ ระดับต่ำ คือ 0–16 คะแนน ระดับปานกลาง คือ 17–26 คะแนน ระดับสูง คือ ตั้งแต่ 27 คะแนนขึ้นไป การลดความเป็นบุคคล ระดับต่ำ คือ 0–6 คะแนน ระดับปานกลาง คือ 7–12 คะแนน ระดับสูง คือ ตั้งแต่ 13 คะแนนขึ้นไป ส่วนความสำเร็จส่วนบุคคล ระดับต่ำ คือ 39 คะแนนขึ้นไป ระดับปานกลาง คือ 32–38 คะแนน ระดับสูง คือ 0–31 คะแนน การแปลผลผู้ที่มีภาวะหมดไฟ คือผู้ที่มีคะแนนระดับภาวะหมดไฟในการทำงานระดับสูง ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ และ/หรือมีคะแนนระดับภาวะหมดไฟในการทำงานระดับสูง ด้านการลดความเป็นบุคคล (Shanafelt et al., 2012)

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบวัดภาระงาน แบบประเมินความยืดหยุ่นทางจิตใจ แบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงาน และแบบสอบถามภาวะหมดไฟในการทำงาน ไปทดลองใช้กับพยาบาลที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของภาษาในแบบสอบถาม จากนั้น ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินดังกล่าว มาหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha's coefficient) ได้เท่ากับ 0.80, 0.82, 0.85, และ 0.87 ตามลำดับ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เอกสารรับรองโครงการวิจัย IRBCMRU 2023/300.06.09 วันที่ 30 กันยายน 2566 โดยผู้วิจัยคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดยินยอมเข้าการวิจัยโดยไม่มีการบังคับหรือให้ผลประโยชน์ และได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงสิทธิในการเข้าร่วมหรือปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลาตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน อีกทั้งข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างถือเป็นความลับและจะนำเสนอข้อมูลในภาพรวม โดยไม่มีการเปิดเผยชื่อสกุลของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างสมัครใจเข้าร่วมการวิจัยและลงนามในใบยินยอมการเข้าร่วมวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงจะดำเนินการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่โรงพยาบาลฝาง ในเดือน พฤศจิกายน 2566- ธันวาคม 2566 โดยภายหลังโครงการวิจัยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขออนุมัติในการเก็บข้อมูลต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลฝาง จากนั้นเข้าพบหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล หัวหน้ากลุ่มงานพยาบาล หัวหน้างานต่าง ๆ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์วิธีดำเนินการวิจัย รายละเอียดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างและการรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและคำชี้แจงด้วยตนเอง พร้อมทั้งอธิบายและทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่าง ถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการทำวิจัย โดยเตรียมซองเอกสารสำหรับใส่ใบยินยอม (Informed consent form) แยกจากซองแบบสอบถาม และเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จให้นำแบบสอบถาม และใบยินยอมใส่ซองเอกสารที่เตรียมไว้และปิดผนึกให้เรียบร้อย และส่งคืน 1 สัปดาห์หลังได้รับแบบสอบถาม ที่หัวหน้าหอผู้ป่วย แต่ละหอ จากนั้นผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนจากหัวหน้าหอผู้ป่วย โดยมีผู้ส่งแบบสอบถามคืนและมีความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 115 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.83

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา แบ่งเป็น 2 ส่วนตามประเภทของข้อมูล ดังนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน กลุ่มงานที่ปฏิบัติงาน รายงานด้วยการแจกแจงค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ อายุ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน รายงานด้วย ค่าเฉลี่ย (mean) และ

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) หรือค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยควอไทล์ (interquartile range)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงาน ได้แก่ อายุ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ภาระงาน คุณภาพชีวิตการทำงาน ความยืดหยุ่นทางจิตใจ ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุโลจิสติก (multiple logistic regression analysis) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 115 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 94.80 มีอายุ 20-30 ปี ร้อยละ 40.90 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 95.70 สถานภาพโสด ร้อยละ 60.90 รายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 37.40 ปฏิบัติงานในกลุ่มงานผู้ป่วยใน ร้อยละ 40.9 และมีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล 1-5 ปี ร้อยละ 39.1 1

2. ภาวะหมดไฟจากการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลผwang จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีภาวะหมดไฟ ร้อยละ 38.30 (ตารางที่ 1) จำแนกรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนภาวะหมดไฟในการทำงานด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ระดับสูง ร้อยละ 37.40 โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (M=22.41,SD=12.27) และส่วนใหญ่มีคะแนนภาวะหมดไฟในการทำงานด้านการลดความเป็นบุคคลอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 67.80 โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ (M=5.50 SD=4.72) สำหรับคะแนนภาวะหมดไฟในการทำงานด้านความสำเร็จส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.70 อยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (M=15.44 SD=8.75) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลผwang จังหวัดเชียงใหม่ (n = 115)

ภาวะหมดไฟในการทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีภาวะหมดไฟ	71	61.70
มีภาวะหมดไฟ	44	38.30

ตารางที่ 2 ภาวะหมดไฟในการทำงานรายด้านของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลฝาง จังหวัด เชียงใหม่ (n = 115)

ภาวะหมดไฟในการทำงาน	ระดับต่ำ		ระดับปานกลาง		ระดับสูง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ (M =22.41, SD = 12.27, Min. = 0, Max. = 48)	40	34.80	32	27.80	43	37.40
ด้านการลดความเป็นบุคคล (M =5.50, SD = 4.72, Min. = 0, Max. = 22)	78	67.80	27	23.50	10	8.70
ด้านความสำเร็จส่วนบุคคล (M =15.44, SD = 8.57, Min. = 0, Max. = 38)	0	0	5	4.30	110	95.70

หมายเหตุ: M, mean; SD, standard deviation; Min., minimum; Max., maximum.

3. ปัจจัยมีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลฝาง จังหวัด ด้วยการวิเคราะห์แบบพหุตัวแปร (multivariable analysis) โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุโลจิสติก (multiple logistic regression analysis) พบปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระดับความคิดเห็นต่อภาระงานที่อยู่ในระดับมาก/มากที่สุด และคุณภาพชีวิตการทำงานในด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวระดับต่ำ โดยผู้ที่มีระดับความคิดเห็นต่อภาระงานในระดับมากหรือมากที่สุด มีโอกาสเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานเพิ่มขึ้น 4.73 เท่า (adjusted OR=4.73, 95%CI: 1.45–15.46, p-value=0.010) เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีระดับความคิดเห็นต่อภาระงานในระดับน้อยที่สุด น้อย หรือปานกลาง และผู้ที่มีคุณภาพชีวิตการทำงานในด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวระดับต่ำ มีโอกาสเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานเพิ่มขึ้น 5.79 เท่า (adjusted OR=5.79, 95%CI: 1.59–21.14, p-value=0.008) เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่มีคุณภาพชีวิตการทำงานในด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวระดับปานกลางหรือระดับสูง (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์แบบพหุตัวแปร (multivariable analysis) ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (n = 115)

ปัจจัย	univariable analysis			multivariable analysis		
	crude OR† (95%CI)		p-value	adjusted OR‡ (95%CI)		p-value
เพศ						
ชาย	1.66	(0.32 – 8.61)	0.547			
หญิง	1.00	Reference				
อายุ						
≤40 ปี	3.74	(1.30 – 10.74)	0.014*	1.88	(0.12 – 29.43)	0.654
>40 ปี	1.00	Reference		1.00	Reference	
ระดับการศึกษา						
ปริญญาตรี	1.00	Reference				
ปริญญาโท	–	–	NA			
สถานภาพ						
โสด	1.00	Reference				
สมรส	0.83	(0.38 – 1.80)	0.632			
รายได้ต่อเดือน						
10,000–20,000 บาท	4.75	(1.00 – 22.67)	0.051	0.66	(0.03 – 17.34)	0.805

ปัจจัย	univariable analysis			multivariable analysis		
	crude OR† (95%CI)		p-value	adjusted OR‡ (95%CI)		p-value
20,001–30,000 บาท	4.13	(1.20 – 14.18)	0.024*	0.78	(0.04 – 15.21)	0.867
30,001–40,000 บาท	2.89	(0.82 – 10.26)	0.100	0.58	(0.03 – 9.85)	0.704
มากกว่า 40,000 บาท	1.00	Reference		1.00	Reference	
กลุ่มงานที่ปฏิบัติงาน						
กลุ่มงานผู้ป่วยใน	1.00	Reference		1.00	Reference	
กลุ่มงานผู้ป่วยนอก	0.64	(0.24 – 1.67)	0.358	0.81	(0.24 – 2.72)	0.736
กลุ่มงานห้องผ่าตัดและวิสัญญี	0.98	(0.28 – 3.40)	0.975	1.04	(0.18 – 5.89)	0.968
กลุ่มงานผู้ป่วยหนัก	3.97	(1.06 – 14.86)	0.041*	2.21	(0.33 – 14.77)	0.414
กลุ่มงานอุบัติเหตุฉุกเฉิน	2.35	(0.47 – 11.78)	0.298	0.53	(0.06 – 4.43)	0.556
ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล						
1–5 ปี	2.63	(0.88 – 7.84)	0.084			
6–10 ปี	2.00	(0.59 – 6.79)	0.266			
11–15 ปี	1.50	(0.41 – 5.48)	0.539			
มากกว่า 15 ปี	1.00	Reference				
ระดับความคิดเห็นต่อภาระงาน						
ระดับน้อยที่สุด/น้อย/ปานกลาง	1.00	Reference		1.00	Reference	

ปัจจัย	univariable analysis			multivariable analysis		
	crude OR† (95%CI)		p-value	adjusted OR‡ (95%CI)		p-value
ระดับมาก/มากที่สุด	7.29	(2.74 – 19.42)	<0.001*	4.73	(1.45 – 15.46)	0.010*
ความยืดหยุ่นทางจิตใจ						
ด้านความทนต่อแรงกดดันต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	2.55	(1.08 – 6.02)	0.033*	2.04	(0.65 – 6.36)	0.221
ด้านการมีความหวังและกำลังใจต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	2.41	(0.77 – 7.48)	0.129			
ด้านการต่อสู้เอาชนะอุปสรรคต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ	4.27	(1.56 – 11.66)	0.005*	3.17	(0.85 – 11.82)	0.086
คุณภาพชีวิตการทำงาน						
การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมระดับต่ำ	3.87	(1.52 – 9.85)	0.005*	1.10	(0.28 – 4.25)	0.892
สภาพการปฏิบัติงานมีความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพระดับต่ำ	2.65	(0.70 – 9.96)	0.151			
ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงานระดับต่ำ	1.66	(0.32 – 8.61)	0.547			

ปัจจัย	univariable analysis			multivariable analysis		
	crude OR† (95%CI)		p-value	adjusted OR‡ (95%CI)		p-value
โอกาสในการพัฒนาและการใช้ ความสามารถของบุคคลระดับต่ำ	7.67	(1.55 – 38.01)	0.013*	6.61	(0.83 – 52.78)	0.075
การปฏิบัติงานร่วมกันและ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นระดับต่ำ	1.63	(0.10 – 26.71)	0.733			
สิทธิส่วนบุคคลระดับต่ำ	–	–	NA			
ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิต ส่วนตัวระดับต่ำ	9.45	(3.67 – 24.32)	<0.001*	5.79	(1.59 – 21.14)	0.008*
ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม ระดับต่ำ	–	–	NA			

Abbreviations: CI, confidence interval; OR, odds ratio; NA, data not applicable.

Variable was included in multivariable model due to have p-value < 0.05 in univariable analysis

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายและสรุปผล

1. ภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาคครั้งนี้ พบว่าพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีภาวะหมดไฟในการทำงาน ร้อยละ 38.30 โดยส่วนใหญ่ มีค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะหมดไฟในการทำงาน ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์และด้านความสำเร็จส่วนบุคคลในระดับสูง ส่วนด้านการลดความเป็นบุคคลของผู้อื่น มีค่าคะแนนเฉลี่ยระดับต่ำ แตกต่างจากการศึกษาของ กษมาส วิชัยดิษฐ์ และคณะ (2565) ที่พบว่า บุคลากรทางการแพทย์มีภาวะหมดไฟในการทำงานระดับต่ำทั้ง 3 ด้าน และแตกต่างจากของ สุปรียา สัมฤทธิ์วงศ์ และคณะ(2565) ซึ่งพบว่า พยาบาลมีภาวะหมดไฟในการทำงานด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์และด้านการลดความเป็นบุคคลอยู่ระดับปานกลาง และด้านความสำเร็จส่วนบุคคลอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจาก ช่วง 1-3 ปีที่ผ่านมา โรงพยาบาลฝาง มีอัตราการลาออกและการย้ายของพยาบาลเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้พยาบาลที่คงอยู่ในงานนั้น ๆ ต้องแบกรับภาระงานหนักเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความเครียดความเหนื่อยล้ามากขึ้น และเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้ โดย Maslach et al.,(1997) อธิบายว่า การที่บุคคลเผชิญกับความเครียดเป็นเวลานาน มักเป็นสาเหตุหลักของความอ่อนล้าทางอารมณ์ และมีการแสดงออกถึงการสูญเสียความกระตือรือร้นในการทำงานได้

2. ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลฝาง จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการวิเคราะห์แบบพหุตัวแปร (multivariable analysis) พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อภาระงานและคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว เป็นปัจจัยทำนายภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลฝาง โดย

ภาระงาน พบว่า ผู้ที่มีระดับความคิดเห็นต่อภาระงานในระดับมากถึงมากที่สุด มีโอกาสเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ป่วยที่เข้ารับบริการในโรงพยาบาลฝาง มีจำนวนเพิ่มขึ้นอีกทั้งมีการเจ็บป่วยที่รุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น ทำให้พยาบาลต้องทำงานแข่งกับเวลา ต้องใช้ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ และระยะเวลามากขึ้นในการดูแลพยาบาล นอกจากนี้ พยาบาลยังต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนอกเหนือจากงานการพยาบาล เช่น งานด้านเอกสารต่าง ๆ ทำให้เกิดความกดดัน ความเครียด เกิดความเหนื่อยล้า ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้เกิดภาวะหมดไฟได้มากที่สุดจากการศึกษาของ Luna et al., (2023) พบว่า ภาระงานที่มากเกินไป เป็นปัจจัยหนึ่งของการทำนายการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ เช่นเดียวกับ

การศึกษาของสุปรียา สัมฤทธิ์วงศ์ และคณะ (2565) ที่รายงานว่า ลักษณะงานและภาระงาน มีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาล

คุณภาพชีวิตการทำงาน พบว่า ผู้ที่มีคะแนนคุณภาพชีวิตการทำงานระดับต่ำ ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว มีโอกาสเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Borges et al.,(2023) พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีผลทางลบในระดับสูงต่อการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานในพนักงานที่ทำงานเกี่ยวกับกลยุทธ์กหปชด้านสุขภาพของครอบครัว และการศึกษาของ Sobczuk et al., (2024) พบว่าความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว เป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงในการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของแพทย์เฉพาะทางสาขามะเร็ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ การศึกษาของกษามาส วิชัยดิษฐ์ และคณะ (2565) ยังพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านโอกาสในการพัฒนาและการใช้ความสามารถของบุคคล และด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้งานพยาบาลถือว่าเป็นงานที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีความกดดันสูง การได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม การสร้างขวัญกำลังใจ การพัฒนาส่งเสริมการใช้ความสามารถ จะทำให้บุคคลรู้สึกได้รับการยอมรับ มีความภาคภูมิใจ นอกจากนี้การบริหารจัดการเวลาที่ไม่เหมาะสมในการทำงาน ชีวิตส่วนตัวและครอบครัว ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ รวมทั้งเกิดความขัดแย้งในครอบครัว จึงทำให้เกิดความเครียด ไม่มีความสุข ส่งผลทำให้เกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้ (สสิพรรณ นิลสงวนเดชะ, 2558)

อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ เป็นการเก็บข้อมูลของกลุ่มพยาบาลวิชาชีพ ในโรงพยาบาลผาง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลทั่วไประดับ M1 จึงควรระมัดระวังการนำผลการศึกษาไปปรับใช้ในโรงพยาบาลที่มีบริบทแตกต่างกัน เนื่องจากอาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและความเหมาะสม และการศึกษานี้เป็นภาคตัดขวาง จึงไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลได้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ด้านการบริหาร

ผู้บริหารควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการอัตราากำลังของพยาบาลให้มีความเพียงพอและเหมาะสมภาระงาน การสร้างเสริม สนับสนุน การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี เช่น การส่งเสริมบุคลากร แสดงศักยภาพของตนเอง การสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างและชีวิตส่วนตัว รวมถึงสวัสดิการด้านอื่น ๆ

ด้านการวิจัย

ควรมีการศึกษากว้างขวางต่อไปในการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลในวิชาชีพอื่น เช่น แพทย์ เภสัชกร นักกายภาพบำบัด เพื่อเปรียบเทียบและหาความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานระหว่างพยาบาลและสหวิชาชีพอื่น นอกจากนี้ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานในโรงพยาบาลอื่น ๆ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันด้านเรื่องวัฒนธรรมองค์กร หรือ ระบบสาธารณสุข ในรูปแบบที่สามารถตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเหตุ และผลได้ เช่น การศึกษาแบบ cohort หรือ experimental study เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กษามาส วิชัยดิษฐ, อารยา ประเสริฐชัย และ ปกกมล เหล่ารักษาวงษ์. (2565). ภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลรัฐ ในจังหวัดชุมพร. **วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย**, 30(3), 211–21.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2023). **ข้อมูลการประเมินสุขภาพจิตคนไทย**. สืบค้น 8 เมษายน 2566, จาก <https://checkin.dmh.go.th/>.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **เปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด.
- โรงพยาบาลฝาง. (2566). **งานบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล**. เชียงใหม่.
- โรงพยาบาลฝาง. (2566). **งานสารสนเทศทางการแพทย์**. เชียงใหม่.
- ณัฐนันท์ ฤทธิ์สำเร็จ, อธิระวุธ ธรรมกุล และ ปกกมล เหล่ารักษาวงษ์. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลเอกชน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. **วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา**, 17(1), 86–97.

- นครินทร์ ชุนงาม. (2563). สุขภาพจิตและภาวะหมดไฟในการทำงานของแพทย์ในโรงพยาบาลทั่วไปและโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย**, 28(4), 348–59.
- นันทาวดี วรสุวัธ. (2563). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางใจเพื่อป้องกันภาวะหมดไฟในการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เขตสุขภาพที่ 7. **วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ**, 13(2), 603–13.
- ปิยะวดี สุมาลัย. (2564). ภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ สถาบันบำราศนราดูร. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี**, 4(2), 66–78.
- พัชรภรณ์ ลิ้นดัพพะนะสุข และธนาลิทธิ์ วิจิตรพันธ์. (2565). ปัจจัยเสี่ยงของภาวะหมดไฟในการทำงานของบุคลากรโรงพยาบาลสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารวิชาการสาธารณสุข**, 31(1), 154–163.
- วัลลภ วิชาญเจริญสุข และสุนทร ศุภพงษ์. (2558). ภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้แทนยาบริษัทข้ามชาติ. **ธรรมศาสตร์เวชสาร**, 15(2), 225–31.
- ศิวัช ชำรงวิศวะ, จารุรินทร์ ปิตาพงศ์ และ วิศรุต ศรีสินทร. (2562). ความเหนื่อยล้าจากการทำงานและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลสงขลานครินทร์. **เวชสารแพทย์ทหารบก**, 72(3), 177–85.
- ศรีสกุล เรียบแหลม และ เพ็ญภา แดงด้อมยุทธ์. (2562). ภาวะหมดไฟในการทำงาน. **แพทยสารทหารอากาศ**, 65(2), 44–52.
- สุปรียา สัมฤทธิ์วงศ์, นิตยา เพ็ญศิริภา และ พรทิพย์ กิระพงษ์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลนครปฐม. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี**, 5(3), 83–97.
- สลิพรรณ นิลสงวนเดชะ. (2558). ภาวะเหนื่อยหน่ายในการทำงานและกลวิธีในการเผชิญปัญหาของพนักงานองค์การเภสัชกรรม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ สระศรีสม. (2564). **ภาระงานที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในงานของบุคลากรกองคลัง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ANA Nursing Resources Hub. (2024). **Nurse burnout: What is nurse burnout? How to prevent it.** Retrieved Mar 17, 2023, from <https://www.nursingworld.org/content-hub/resources/workplace/what-is-nurse-burnout-how-to-prevent-it>.
- Borges, M. M. S., Nunes, V. R., Pires, M. P., Lima, B. G., Hipólito, U. V., & Almeida, M. C. D. S. (2023). Quality of life at work and burnout in family health strategy workers. **Rev Gaucha Enferm**, 10(44).
- Dall’Ora, C., Ball, J., Reinius, M., & Griffiths, P. (2022). Burnout in nursing: A theoretical review. **Human Resources for Health**, 18(41).
- Daniel, W. W. (1995). **Biostatistics: A foundation for analysis in the health sciences** (6th ed.). John Wiley & Sons.
- Cohen, J. (1969). **Statistical power analysis for the behavioral sciences**. Academic Press.
- Gómez-Polo, C., Casado, A. M. M., & Montero, J. (2022). Burnout syndrome in dentists: Work-related factors. **Journal of Dentistry**, 121, 104143, Form <https://doi.org/10.1016/j.jdent.2022.104143>.
- Gomez-Urquiza, J. L., Vargas, C., De la Fuente, E. I., Fernandez-Castillo, R., & Canadas-De la Fuente, G. A. (2017). Age as a risk factor for burnout syndrome in nursing professionals: A meta-analytic study. **Research in Nursing & Health**, 40(2), 99–110.
- Luna, D., Figuerola-Escoto, R. P., Sienra-Monge, J. J. L., Hernández-Roque, A., Soria-Magaña, A., Hernández-Corral, S., & Toledano-Toledano, F. (2023). Burnout and its relationship with work engagement in healthcare professionals: A latent profile analysis approach. **Healthcare (Basel, Switzerland)**, 11(23), 3042, form <https://doi.org/10.3390/healthcare11233042>.
- Maslach, C., & Jackson, S. (1981). The measurement of experienced burnout. **Journal of Organizational Behavior**, 2(2), 99–113.
- Maslach, C., & Jackson, S. (1982). Burnout in Health Professions: A Social Psychological Analysis. In G. S. Sanders, & J. Suls (Eds.), **Social Psychology of Health and Illness** (227–251). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.

- Maslach, C., Jackson, S.E. and Leiter, M.P. (1997). **Maslach Burnout Inventory**. In: **Evaluating Stress: A Book of Resources** (3rd ed), Scarecrow Education, Lanham, 191–218.
- Shanafelt, T. D., Boone, S., Tan, L., Dyrbye, L. N., Sotile, W., Satele, D. ... Oreskovich, M. R. (2012). Burnout and satisfaction with work–life balance among US physicians relative to the general US population. **Archives of Internal Medicine**, 172(18), 1377–1385, form <https://doi.org/10.1001/archinternmed.2012.3199>.
- Sobczuk, P., Gawlik–Urban, A., Sigorski, D., Kiszka, J., Osmola, M., Machulska–Ciuraj, K. Brodziak, A. (2024). Prevalence and factors associated with professional burnout in Polish oncologists: Results of a nationwide survey. **ESMO Open**, 9(2), 102230, form <https://doi.org/10.1016/j.esmoop.2023.102230>.
- Walton, R. E. (1973). Quality of working life: What is it?. **Sloan Management Review**, 15(1), 11–21.
- World Health Organization. (2019). **Burn-out an “occupational phenomenon”**: **International classification of diseases**. Retrieved Mar 17, 2023, from <https://www.who.int/news/item/28-05-2019-burn-out-an-occupational-phenomenon-international-classification-of-diseases>.

**การพัฒนาเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและ
ประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย**
**Development of Authentic assessment tools in educational
measurement and evaluation, Faculty of Education,
Loei Rajabhat University**

ชัยมงคล ปิ่นะสา^{1*} อนุภูมิ คำยัง¹ ภัทราพร เกษสังข์¹ เชาวร์ อินโย¹ และ
จุฑามาส ศรีจำนงค์¹

Chaimongkhon Pinasa^{1*}, Anuphum Kumyoung¹, Patthraporn Kessung¹,
Chao Inyai¹ and Jutamas Srijumnong¹

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย จังหวัดเลย 42000

¹ Faculty of Education, Loei Rajabhat University, Loei 42000

* Corresponding author: chaimongkol.pin@lru.ac.th

Received: October 17, 2024; **Revised:** December 6, 2024; **Accepted:** December 11, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงและ
ศึกษาผลการใช้เครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ลงทะเบียนเรียนในรหัสวิชา 1042201 ชื่อวิชาการวัดและประเมินผล
การศึกษา 1 หมู่เรียน จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใบกิจกรรม และแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล
การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ หากคุณภาพโดยใช้ดัชนี E1/E2
ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) วิเคราะห์ด้วยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คุณภาพรายข้อ
ของแบบทดสอบ วิเคราะห์ค่าความยาก ($P = R/N$) และอำนาจจำแนกโดยใช้เทคนิค 27% ของ

จุงเตพาน ค่าความเที่ยง (Reliability) คำนวณด้วยสูตร Kuder–Richardson (KR–20) และความเที่ยงของการให้คะแนน วิเคราะห์ด้วยวิธี Rater Agreement Index (RAI)

ผลการวิจัย พบว่า 1) การสร้างเครื่องมือการประเมินตามสภาพจริง ใช้ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ใบกิจกรรม มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ระหว่าง 0.33 ถึง 1.00 ค่าความเที่ยง (Reliability) ของการให้คะแนนใบกิจกรรมที่ 1 ถึง 5 หาด้วยวิธี Rater Agreement Index (RAI) อยู่ระหว่าง 0.92 ถึง 1.00 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทั้ง 5 ชุด อยู่ระหว่าง 0.62 ถึง 1.00 ค่าความยาก อยู่ระหว่าง 0.24 ถึง 0.86 อำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.23 ถึง 0.77 และค่าความเที่ยง (Reliability) (KR–20) แต่ละชุดอยู่ระหว่าง 0.78 ถึง 0.89 แบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล ทั้ง 7 ด้าน มีค่าความเหมาะสมระหว่างระดับคะแนนกับเกณฑ์การประเมิน อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ค่าความเที่ยง (Reliability) ของเกณฑ์การให้คะแนนด้วยวิธี Rater Agreement Index (RAI) อยู่ระหว่าง 0.95 ถึง 1.00 2) ผลการใช้เครื่องมือการประเมินตามสภาพจริงที่พัฒนาขึ้น โดยมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) ผ่านชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้และใบกิจกรรม พบว่า ด้านทักษะการเรียนรู้ นักศึกษาแสดงพัฒนาการที่อยู่ในระดับดีมาก สะท้อนถึงความสามารถในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น และชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาความสามารถในการวัดผลที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพด้านความรู้ พบว่า นักศึกษาแสดงความก้าวหน้าในทุกครั้งของการทดสอบ ซึ่งบ่งชี้ว่าการเรียนรู้ที่ดีขึ้นและสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น และด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า นักศึกษาทุกคนมีความตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับหมาย มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา และมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมากขึ้น

คำสำคัญ: การประเมินตามสภาพจริง เครื่องมือการประเมินตามสภาพจริง

Abstract

This research aimed to develop an authentic assessment tool and study the effects of using this tool in the course on measurement and evaluation of education at the Faculty of Education, Loei Rajabhat University. The target group comprised second-year students from Loei Rajabhat University's Faculty of Education, enrolled in course code 1042201, "Measurement and Evaluation of Education 1," with a class size of 39 students. The tools included a learning skills enhancement training set, achievement tests, activity sheets, and a

personal characteristics evaluation form. The learning skills improvement set was rated using the E1/E2 index, the content validity was evaluated using the IOC index, the difficulty was rated using the item quality of the achievement tests, and the discriminative power was rated using the 27% Jung–Stephan technique. Analyze reliability using the Kuder–Richardson (KR–20) formula and the rating consistency using the Rater Agreement Index (RAI).

The findings revealed that 1) the development of the authentic assessment tool, which used the developed learning skills enhancement set, showed higher effectiveness than the predetermined standard. The activity sheets showed content validity ranging from 0.33 to 1.00. The reliability of the ratings for activities 1 to 5, calculated using the Rater Agreement Index (RAI), ranged from 0.92 to 1.00. The achievement tests showed content validity for all five sets between 0.62 and 1.00, difficulty levels between 0.24 and 0.86, discriminative power between 0.23 and 0.77, and reliability (KR–20) for each set ranging from 0.78 to 0.89. The personal characteristic evaluation covering 7 areas showed consistency between the score levels and the assessment criteria, ranging from 0.67 to 1.00. The reliability of the evaluation criteria, assessed using the Rater Agreement Index (RAI), ranged from 0.95 to 1.00. 2) The use of the developed authentic assessment tool, which focused on assessing learning through the learning skills enhancement set and activity sheets, revealed significant improvement in students' learning skills, indicating enhanced learning abilities. In terms of knowledge, students showed progress with each test, indicating better learning and a deeper understanding of the content. Regarding personal characteristics, all students showed responsibility, punctuality, and greater discussion participation.

Keywords: Authentic assessment, Tools of authentic assessment

บทนำ

ยุคปัจจุบันของการศึกษาระดับสูงกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ ซึ่งขับเคลื่อนโดยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว การหยุดชะงักที่เกิดจากการระบาดของ COVID-19 และความไม่มั่นคงทางภูมิรัฐศาสตร์ ตลอดจนความต้องการบัณฑิตที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น การประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยวัดความรู้

ทักษะ และทัศนคติของนักศึกษาผ่านวิธีการทั้งแบบสร้างสรรค์และแบบสรุปผล (Murphy et al., 2017; Vlachopoulos & Makri, 2024) นอกเหนือจากการประเมินแบบเน้นผลลัพธ์แบบดั้งเดิมแล้ว ยังมีการยอมรับมากขึ้นถึงความจำเป็นของแนวทางการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้ในโลกแห่งความเป็นจริงและทักษะในทางปฏิบัติมากกว่าการท่องจำ (Sutadji et al., 2021; Vlachopoulos & Makri, 2024)

แนวคิดการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) แม้จะไม่ใช้เรื่องใหม่ แต่ก็มีการพัฒนาอย่างมาก (Villaruel et al., 2018) แม้ว่าจะยังขาดความชัดเจนในแนวคิดอย่างต่อเนื่อง นักวิชาการบางคนชอบคำว่า การประเมินทางเลือก (Alternative Assessment) (Kong and Yuen, 2022 ; Bakar and Sulaiman, 2023) แม้ว่าการผนวกรวมเข้ากับหลักสูตรการศึกษาระดับสูงจะยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น (Marville et al., 2022) การประเมินตามสภาพจริงมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมทักษะและความพร้อมในการทำงานให้กับนักศึกษาหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งแตกต่างจากวิธีการดั้งเดิมที่เน้นการท่องจำ (Sotiriadou et al., 2020) เมื่อมีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเข้าสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็นต้องปฏิรูปกระบวนการวัดและประเมินผลเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน โดยการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้การสอน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แปลความหมาย และใช้ปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน การประเมินในลักษณะนี้เรียกว่า การประเมินระหว่างการเรียนรู้การสอน หรือ Formative Assessment ซึ่งเน้นการประเมินในห้องเรียนทุกวัน เพื่อระบุจุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุง โดยมุ่งเน้นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้ผู้เรียนใช้ปรับปรุงตนเอง เห็นความก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการเรียน การประเมินนี้มีเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) มากกว่าการประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับในรูปแบบคำพูดช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ การเก็บข้อมูลควรใช้วิธีและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การซักถาม การระดมความคิดเห็น การใช้แฟ้มสะสมงาน ภาระงานที่เน้นการปฏิบัติ การประเมินความรู้อื่นๆ การให้ผู้เรียนประเมินตนเองหรือประเมินกันเอง และการใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) เพื่อให้การประเมินครอบคลุมและส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นกระบวนการประเมินที่มุ่งเน้นการค้นหาดัชนีภาพที่แท้จริงของผู้เรียน โดยการรวบรวมข้อมูลและหลักฐานที่สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนในบริบทที่เป็นจริง กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้สอนสามารถ

ประเมินได้อย่างแม่นยำว่าผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะหรือความรู้อะไรบ้าง พร้อมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะและความรู้ที่เกี่ยวข้องไปปรับใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จินตวีร์พร แปนแก้ว, บุษยา สังขชาติ, นวพร คำแสงสวัสดิ์ และเทิดศักดิ์ น้าเจริญ, 2562) และการวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพราะช่วยสะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้และสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติของกลุ่มวัดผลทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการวัดและประเมินผลของนักศึกษา เช่น การใช้เครื่องมือที่จำกัดและไม่หลากหลาย การประเมินผลมักพึ่งพาเครื่องมือแบบดั้งเดิม เช่น การสอบข้อเขียนหรือแบบทดสอบที่เน้นการวัดความจำ มากกว่าการใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมต่อทักษะและความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ขาดความต่อเนื่องในการประเมินผล การประเมินผลมักเกิดขึ้นเฉพาะช่วงสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้หรือภาคการศึกษา ซึ่งเน้นการสรุปผล (Assessment of Learning) มากกว่าการประเมินระหว่างการเรียนการสอน (Assessment for Learning) ที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ไม่เพียงพอผู้เรียนไม่ได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) อย่างชัดเจนและทันเวลา ทำให้ไม่สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงการเรียนรู้หรือแก้ไขจุดบกพร่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความไม่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 กระบวนการประเมินในบางครั้งยังไม่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อรองรับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

จากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนาเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครู รวมทั้งการประเมินตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ได้เครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงสำหรับนักศึกษาที่เรียนในรายวิชานี้ โดยการประเมินมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน (Authentic Assessment or Authentic Performance Assessment) ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานสถานการณ์ในชีวิตจริง (real world) และให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) โดยประยุกต์ใช้ห้องเรียนออนไลน์ Google classroom มาช่วยในการประเมินเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และบูรณาการให้อยู่ในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นจุดสำคัญของการวัดผลและจัดเก็บข้อมูลนักศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อนำไปวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และแยกแยะ จัดกลุ่มคุณภาพ และนำไปออกแบบการปรับปรุงแก้ไข หรือสนับสนุนต่อยอดความก้าวหน้าของนักศึกษาเป็นรายบุคคลต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้เครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

วิธีการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ลงทะเบียนเรียนในรหัสวิชา 1042201 ชื่อวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 หมู่เรียน มีนักศึกษา 39 คน ได้มาจากนักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด 2) ใบกิจกรรมพร้อมเกณฑ์การประเมินที่จัดทำในรูปแบบรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) จำนวน 5 ชุด 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก และ 4) แบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลพร้อมเกณฑ์การประเมินที่จัดทำในรูปแบบรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) 7 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรอบคอบ ด้านตรงต่อเวลา ด้านร่วมแสดงความคิดเห็น ด้านยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และด้านตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยและพัฒนา R&D (Research and Development) (รัตนะ บัวสนธ์, 2563) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรรวมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามรายละเอียด ดังนี้

- 1.1 วิเคราะห์หลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา (Course Specification) และ มคอ. 3 รายวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
- 1.2 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกับประเมินตามสภาพจริง
- 1.3 ศึกษาและวิเคราะห์วิธีการสร้างชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้
- 1.4 ศึกษาและวิเคราะห์วิธีการสร้างใบกิจกรรมและเกณฑ์การประเมินในรูปแบบรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric)
- 1.5 ศึกษาและวิเคราะห์วิธีการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล
- 1.6 ศึกษาและวิเคราะห์วิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบ สร้างและประเมินนวัตกรรม

2.1 สร้างชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดทำเป็น 5 ชุด โดยประยุกต์ใช้ Google classroom มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระในเรื่องการวัดและประเมินผลการศึกษา มีรายละเอียดเนื้อหาดังนี้ ชุดที่ 1 หลักการ และเทคนิคการวัดและประเมินผลการศึกษา ชุดที่ 2 การวางแผนออกแบบและสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดที่ 3 สถิติที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษา ชุดที่ 4 การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษา และชุดที่ 5 การให้ระดับผลการเรียนและการตัดเกรด มีใบกิจกรรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนท้ายชุดฝึก และแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยผู้วิจัยได้ศึกษาหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ พร้อมทั้งวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา และจัดทำชุดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลังจากนั้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าความสอดคล้อง (IOC) และนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะโดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะในเรื่อง ความชัดเจน เหมาะสมของข้อความที่ใช้ เนื้อหาในใบกิจกรรม คำชี้แจงในใบกิจกรรมและเกณฑ์การประเมินรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) เวลาในการจัดกิจกรรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนท้ายชุดฝึก แบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล และเกณฑ์การประเมินผลเกณฑ์การประเมินรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) และเอาไปให้ปรับปรุงตรวจสอบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลองใช้

2.2 นำชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ รายวิชา 1042201 การวัดและประเมินผลการศึกษาที่ได้ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 1042201 การวัดและประเมินผลการศึกษาจำนวน 40 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แต่มีพื้นฐานความรู้และสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าประสิทธิภาพ E/E_2 ตามเกณฑ์ 60/60 และ 70/70 แล้วนำชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อหาค่าประสิทธิภาพ E/E_2 ตามเกณฑ์ 80/80 ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 5) ปรับปรุงชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ ตามที่ผู้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 สร้างใบกิจกรรม ผู้วิจัยได้จัดทำใบกิจกรรมพร้อมเกณฑ์การประเมินที่จัดทำในรูปแบบรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) โดยการประเมินใบกิจกรรม ด้วย Rubric Score ใน Google Classroom ซึ่งจัดทำตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ จำนวน

5 ชุด โดยสร้างทั้งหมด 5 ใบกิจกรรม จากนั้นนำใบกิจกรรมพร้อมเกณฑ์การประเมินที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงของเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งให้ระดับคะแนนเป็น -1, 0, +1 และหาความเที่ยง (Reliability) ของเกณฑ์การประเมินใบกิจกรรมในรูปแบบรูบรีคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) โดยคำนวณจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index : RAI) จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงพร้อมทั้งเสนอผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งก่อนการนำไปเก็บข้อมูล

2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยกำหนดรูปแบบของข้อสอบเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ซึ่งเขียนข้อสอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในผังการออกข้อสอบ และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของข้อคำถาม ซึ่งให้ระดับคะแนนเป็น -1, 0, +1 จากนั้นปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และคัดเลือกข้อสอบที่ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบจุดประสงค์ การเรียนรู้ (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เกณฑ์การพิจารณาแบบทดสอบคือคัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยสูตรของ Kuder–Richardson (KR–20) จากนั้นจัดพิมพ์ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

2.5 สร้างแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยกำหนดพฤติกรรมตามพฤติกรรมด้านคุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ตามมาตรฐานวิชาชีพครูด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 7 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรอบคอบ ด้านตรงต่อเวลา ด้านร่วมแสดงความคิดเห็น ด้านยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และด้านตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับ โดยเมื่อสร้างเรียบร้อยแล้วได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม โดยให้ระดับคะแนนเป็น -1, 0, +1 พร้อมทั้งปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งก่อนการนำไปใช้ และหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบประเมิน โดยคำนวณจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index : RAI)

ขั้นตอนที่ 3 นำนวัตกรรมไปทดลองใช้

3.1 ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในขั้นตอนนี้เป็นการ วิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบ One Group Posttest Only Design โดยการทดลองใช้จริง (Implementation) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเครื่องมือทุกชนิดที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามคำแนะนำแล้ว

ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 39 คน ประกอบด้วย 1) ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ จำนวน 5 ชุด 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก 3) ใบกิจกรรม ผู้วิจัยได้จัดทำใบกิจกรรมพร้อมเกณฑ์การประเมินในรูปแบบรูบรีคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) จำนวน 5 ใบกิจกรรม และ 4) แบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้ทำการเก็บระหว่างการดำเนินการสอน ควบคู่ไปกับการวัดและประเมินผล โดยประยุกต์ใช้ห้องเรียนออนไลน์ Google classroom มาช่วย

ในการประเมินเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และ บูรณาการให้อยู่ในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน สอดคล้องกับการประเมินทักษะใน ศตวรรษที่ 21 โดยดำเนินการสอนตามชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ พร้อมกับการประเมินผล ตามสภาพจริง ซึ่งประเมิน คือ ด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคล โดยมี รายละเอียด ดังนี้

3.2.1 ขณะปฏิบัติการสอนทำการประเมินควบคู่ไปด้วยโดยการประเมินแต่ละ ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วยการประเมินด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ส่วนบุคคล โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใบกิจกรรม แบบสังเกตคุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นต้น

3.2.2 การตรวจสอบจากข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบ ข้อมูลของผู้เรียน ดังนี้

3.2.2.1 ด้านความรู้ของผู้เรียน โดยการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจาก คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3.2.2.2 ด้านทักษะ ได้จากการนำคะแนนการปฏิบัติงานของผู้เรียนจากใบ กิจกรรมที่ 1-5 มาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

3.2.2.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลได้จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนแต่ ละคนจากแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structure Observation) โดยแบบสังเกตได้กำหนดพฤติกรรมตามพฤติกรรมด้านคุณธรรม และ จริยธรรมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพครูด้านคุณธรรมและจริยธรรมของ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ทั้ง 7 ด้าน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินและปรับปรุงนวัตกรรม

4.1 เก็บข้อมูลจากการทดลองใช้เครื่องมือประเมินตามสภาพจริง เก็บผลการเรียนรู้ คะแนนทดสอบ คะแนน Rubric Score คะแนนพฤติกรรมตามแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4.2 รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ขอความคิดเห็นจากนักศึกษาและผู้สอน เกี่ยวกับการใช้งานชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ ใบกิจกรรม และแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล

4.3 ปรับปรุงเครื่องมือประเมินตามสภาพจริง แก้ไขชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ ใบกิจกรรม เกณฑ์การประเมินในรูปแบบรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล ให้เหมาะสมและใช้งานง่ายขึ้น

4.4 ตรวจสอบคุณภาพหลังปรับปรุง ส่งเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงที่แก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบซ้ำอีกครั้งโดยตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) และค่าความเที่ยง (Reliability) เพื่อให้เครื่องมือประเมินตามสภาพจริงมีคุณภาพ ใช้งานได้จริง และช่วยพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

ผลการศึกษา

1. คุณภาพของเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา

1.1 ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้

1.1.1 ผู้วิจัยได้ทดลองใช้ (Try Out) ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ รายวิชา 1042201 การวัดและประเมินผลการศึกษา กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในชั้นการทดลอง 3 ครั้ง จากนั้นจึงดำเนินการหาประสิทธิภาพของชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ กับกลุ่มเป้าหมายในการทดลองขั้นสอนจริง (Trial Run) มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพจากการทดลองแบบ 1:1, กลุ่มเล็ก 1: 10 และแบบภาคสนาม โดยภาพรวม

การทดลอง	n	เกณฑ์ที่ตั้งไว้	ประสิทธิภาพ	
			ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้	แปลผล
แบบ 1:1	3	60/60	63.33/66.00	สูงกว่าเกณฑ์
แบบกลุ่มเล็ก 1 : 10	10	70/70	72.60/71.00	สูงกว่าเกณฑ์
แบบภาคสนาม	40	80/80	82.50/82.68	สูงกว่าเกณฑ์

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ รายวิชา 1042201 การวัดและประเมินผลการศึกษา จากการทดลองแบบ 1: 1 มีประสิทธิภาพ 63.33/66.00 การทดลองแบบกลุ่มเล็ก 1:10 มีประสิทธิภาพ 72.60/71.00 และการทดลองภาคสนาม มีประสิทธิภาพ 82.50/82.68 ซึ่งการทดลองทั้ง 3 ครั้ง มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

1.1.2 การทดลองชั้นสอนจริง ผู้ศึกษาได้นำชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ รายวิชา 1042201 การวัดและประเมินผลการศึกษาไปใช้สอนจริงกับกลุ่มเป้าหมาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพจากการนำไปใช้สอนจริงกับนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ที่ 1-5	คะแนนระหว่างเรียน			คะแนนหลังเรียน		
	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	ร้อยละ
1. หลักการ และเทคนิคการวัดและประเมินผลการศึกษา	10	8.19	81.90	30	25.37	84.57
2. การวางแผน ออกแบบและสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	10	8.26	82.60			
3. สถิติที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษา	10	8.33	83.30			

ชุดฝึกเสริมทักษะ การเรียนรู้ที่ 1-5	คะแนนระหว่างเรียน			คะแนนหลังเรียน		
	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	ร้อยละ	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	ร้อยละ
4. การหาคุณภาพของ เครื่องมือวัดและประเมินผล การศึกษา	10	8.47	84.70			
5. การให้ระดับผลการเรียน และการตัดเกรด	10	8.58	85.80			
เฉลี่ย			83.66			84.57

จากตารางที่ 2 พบว่า ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ โดยเฉลี่ย 83.66 /84.57 โดยมีค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 83.66 และ ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 84.57 ซึ่งชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ รายวิชา 1042201 การวัดและประเมินผลการศึกษา มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ($E_1/E_2 = 80/80$)

1.2 ใบกิจกรรมพร้อมเกณฑ์การประเมินรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric)

ผู้วิจัยได้นำใบกิจกรรมพร้อมเกณฑ์การประเมินที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเพื่อพิจารณา ความสอดคล้องของรายการประเมิน กับเกณฑ์การประเมินรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) ซึ่งผลการพิจารณาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.45 ถึง 1.00 และได้ทำการปรับปรุงเกณฑ์พร้อมส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ในทุกข้อคำถามหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยคำนวณจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index : RAI) ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการคำนวณค่า RAI ในกรณีที่มีพฤติกรรมบ่งชี้หลายตัว นักศึกษาหลายคน และมีผู้ประเมิน 3 คน ผลการคำนวณได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินในใบกิจกรรมที่ 1 เท่ากับ 0.92 ใบกิจกรรมที่ 2 เท่ากับ 0.96 ใบกิจกรรมที่ 3 เท่ากับ 0.99 ใบกิจกรรมที่ 4 เท่ากับ 1.00 และใบกิจกรรมที่ 5 เท่ากับ 0.96

1.3 แบบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์การตัดสินความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการพิจารณาความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 1

มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.62 ถึง 1.00 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 2 เท่ากับ 0.64 ถึง 1.00 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 3 เท่ากับ 0.69 ถึง 1.00 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 4 เท่ากับ 0.70 ถึง 1.00 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 5 เท่ากับ 0.75 ถึง 1.00 ค่าด้านความยาก (Difficulty Index) และอำนาจจำแนก (Discrimination Index) พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 1 มีค่าความยาก ตั้งแต่ 0.27 ถึง 0.70 และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.36 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 2 มีค่าความยากตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.59 และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.37 ถึง 0.51 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 3 มีค่าความยาก ตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.86 และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.67 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 4 มีค่าความยาก ตั้งแต่ 0.39 ถึง 0.52 และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.23 ถึง 0.77 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 5 มีค่าความยาก ตั้งแต่ 0.45 ถึง 0.79 และมีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.31 ถึง 0.69 ค่าความเที่ยง (Reliability) ในแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 1 ถึง 5 โดยใช้วิธี Kuder-Richardson (KR-20) พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 1 ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) 0.78 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 2 ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) 0.81 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 3 ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) 0.80 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 4 ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) 0.80 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 5 ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) 0.89

1.4 แบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล

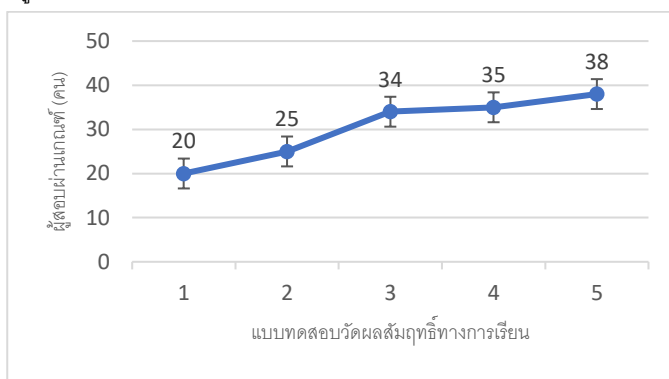
1. ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยได้นำแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของพฤติกรรมบ่งชี้ของตัวชี้วัดที่ทำการสังเกตโดยใช้เกณฑ์พิจารณาเหมาะสม ซึ่งผลการพิจารณาความเหมาะสมด้านความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ด้านตั้งใจปฏิบัติงานเท่ากับ 1.00 ด้านความรับผิดชอบเท่ากับ 0.67 ด้านความรอบคอบเท่ากับ 1.00 ด้านตรงต่อเวลาเท่ากับ 0.67 ด้านร่วมแสดงความคิดเห็นเท่ากับ 1.00 และด้านยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเท่ากับ 1.00 แต่มีพฤติกรรมบ่งชี้บางตัวชี้วัด ที่ท่านผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้ปรับปรุงเนื่องจากความไม่ชัดเจนของตัวชี้วัดบางตัว เมื่อผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาปรับปรุงพฤติกรรมบ่งชี้ตามคำแนะนำของท่านผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปใช้กับ

เป้าหมาย จำนวน 39 คน แล้วใช้วิธีการหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยคำนวณจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index : RAI) ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการคำนวณค่า RAI ในกรณีที่มีพฤติกรรมบ่งชี้หลายตัว นักเรียนหลายคน และมีผู้ประเมิน 3 คน ผลการคำนวณได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินเท่ากับ 0.95

2. การนำเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงที่พัฒนาไปใช้ในวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา การวิเคราะห์และสรุปผลการนำเครื่องมือการประเมินตามสภาพจริงไปใช้ แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ (Knowledge) ในด้านความรู้มีเครื่องมือที่นำไปทดลองใช้

2.1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการทดสอบหลังการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง

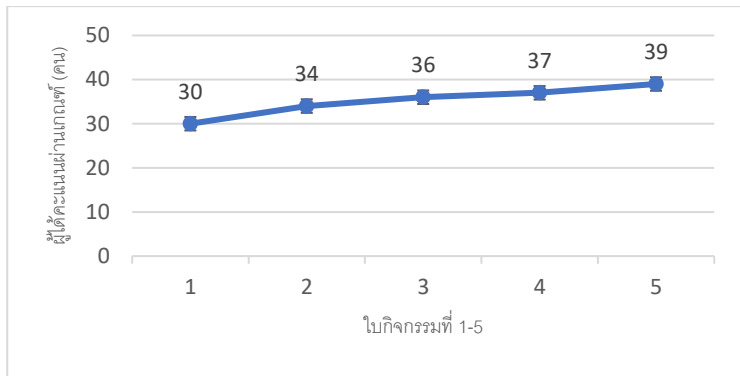

ภาพที่ 1 จำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ในแต่ละแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากภาพที่ 1 แสดงจำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ในแต่ละแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบหลังการเรียนรู้ในแต่ละครั้งโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 1 มีจำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ 20 คน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 2 มีจำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ 25 คน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 3 มีจำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ 34 คน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 4 มีจำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ 35 คน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 5 มีจำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ 38 คน

2.2 ด้านทักษะ (Skills) ในด้านทักษะ มีเครื่องมือที่นำไปทดลองใช้ คือ

2.2.1 ใบกิจกรรมพร้อมการประเมินรูบริคแบบแยกส่วน (Analytic Rubric)

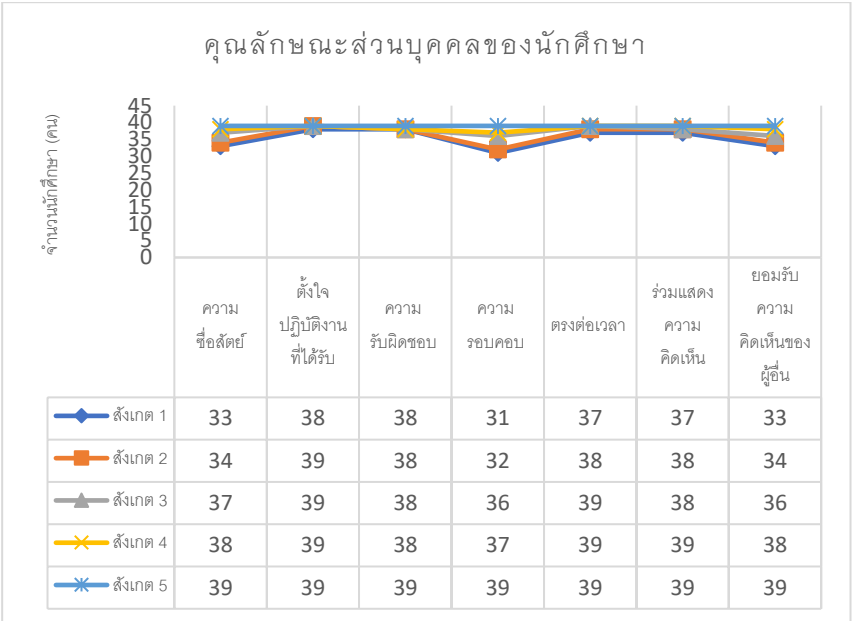
ภาพที่ 2 จำนวนผู้ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ในแต่ละใบกิจกรรม

จากภาพที่ 2 แสดงจำนวนผู้ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ในแต่ละใบกิจกรรม จากการให้นักศึกษาทำใบกิจกรรมในแต่ละครั้งพบว่า ใบกิจกรรมที่ 1 มีจำนวนผู้ทำคะแนนผ่านเกณฑ์ 30 คน ใบกิจกรรมที่ 2 มีจำนวน ผู้ทำคะแนนผ่านเกณฑ์ 34 คน ใบกิจกรรมที่ 3 มีจำนวนผู้ทำคะแนนผ่านเกณฑ์ 36 คน ใบกิจกรรมที่ 4 มีจำนวนผู้ทำคะแนนผ่านเกณฑ์ 37 คน ใบกิจกรรมที่ 5 มีจำนวนผู้ทำคะแนนผ่านเกณฑ์ 39 คน

2.3 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attribute) การประเมินด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา จำนวน 39 คน และทำการสังเกตคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา ทั้งหมด 5 ครั้ง โดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย 7 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความรอบคอบ ด้านตรงต่อเวลา ด้านร่วมแสดงความคิดเห็น และด้านยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ดังนี้

2.3.1 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล มีเครื่องมือที่นำไปทดลองใช้ คือ

แบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structure Observation)

ภาพที่ 3 จำนวนนักศึกษาในแต่ละครั้งของการสังเกตคุณลักษณะส่วนบุคคล

จากภาพที่ 3 การสังเกตคุณลักษณะส่วนบุคคลจากการประเมินด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษาโดยใช้แบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลซึ่งแบ่งเป็น 7 ด้าน และทำการสังเกตคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษาทั้งหมด 5 ครั้ง และแสดงจำนวนนักศึกษาที่ได้รับการประเมินในแต่ละด้านนั้นคือ ในด้านความซื่อสัตย์ การสังเกตครั้งที่ 1-5 นักศึกษาที่มีคุณลักษณะ จำนวน 33, 34, 37, 38 และ 39 คน ด้านความตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับ การสังเกตครั้งที่ 1-5 มีนักศึกษาที่มีคุณลักษณะ จำนวน 35, 36, 37, 37 และ 38 คน ด้านความพึงพอใจ การสังเกตครั้งที่ 1-5 มีนักศึกษาที่มีคุณลักษณะ จำนวน 38, 38, 38, 38 และ 39 คน ด้านความรอบคอบ การสังเกตครั้งที่ 1-5 มีนักศึกษาที่มีคุณลักษณะ จำนวน 31, 32, 36, 37 และ 39 คน ด้านตรงต่อเวลา การสังเกตครั้งที่ 1-5 มีนักศึกษาที่มีคุณลักษณะ จำนวน 37, 38, 39, 39 และ 39 คน ด้านร่วมแสดงความคิดเห็น การสังเกตครั้งที่ 1-5 มีนักศึกษาที่มีคุณลักษณะ จำนวน 37, 38, 39, 39 และ 39 คน ด้านยอมรับความคิดเห็นผู้อื่น การสังเกตครั้งที่ 1-5 มีนักศึกษาที่มีคุณลักษณะ จำนวน 33, 34, 36, 38 และ 39 คน

อภิปรายและสรุปผล

1. การพัฒนาเครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

1.1 คุณภาพของชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ในรายวิชา 1042201 การวัดและประเมินผลการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเหมาะสมของชุดฝึกดังกล่าวกับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา พบว่าค่าเฉลี่ยด้านใบกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดผลมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและส่งเสริมกระบวนการคิดของนักศึกษา ผู้วิจัยเน้นชุดฝึกนี้ต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยสอดคล้องกับแนวคิดของลำราษฎร กัจจัญญ์ (2559) กล่าวถึงความสำคัญของผู้เรียนจะต้องมีการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการดำเนินงานที่กำหนดนั้น การทำงานในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญหรือแก้ปัญหาในงานที่มีความสลับซับซ้อนได้ในอนาคตเมื่อพวกเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งการประเมินในลักษณะนี้จะมีบทบาทอย่างมากในยุคดิจิทัล โดยจะเป็นการตัดสินผู้เรียนในสภาพจริง การทำงานจริง และการลงมือทำจริง

1.2 คุณภาพของใบกิจกรรมสำหรับให้นักศึกษาไปค้นคว้าข้อมูลตามโจทย์ที่ได้รับ และได้จัดทำเกณฑ์การประเมินในรูปแบบคะแนนรูบริกเชิงวิเคราะห์ (Analytical Rubrics) โดยให้คะแนนเป็นส่วนย่อยในแต่ละคุณลักษณะและนำคะแนนทั้งหมดมาสรุปรวม โดยแบ่งระดับคะแนนเป็น 4 ระดับ หลังจากจัดทำใบกิจกรรมและเกณฑ์การประเมินเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาพิจารณาความสอดคล้องของรายการประเมินกับเกณฑ์การประเมิน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.33 ถึง 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับฤตินันท์ สมุทรทัย วิธนา วัฒนมะวิชญ์ และเสาวนิตย์ เจริญชัย (2562) ที่ได้ศึกษาการประเมินตามสภาพจริงของผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ พบว่าคุณภาพด้านความเที่ยงตรง ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเครื่องมือและเกณฑ์ประเมินผลการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การเรียนการสอน ทุกกระบวนการผ่านเกณฑ์การพิจารณา จึงสรุปได้ว่าเครื่องมือและเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ มีความเที่ยงตรง ซึ่งเป็นความสามารถของเครื่องมือที่สามารถวัดเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในจัดการเรียนการสอนได้จริง อีกหนึ่งคุณภาพที่สำคัญคือความเที่ยง (Reliability) ของเกณฑ์การให้คะแนน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่าผู้ประเมินมีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงนำไปใช้กับ

กลุ่มเป้าหมายจำนวน 39 คน แล้วตรวจสอบใบกิจกรรมโดยการให้อาจารย์ จำนวน 2 ท่านตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมิน แล้วนำคะแนนจากการประเมินของอาจารย์ทั้ง 2 ท่าน มาคำนวณหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยคำนวณจากดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index : RAI) ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการคำนวณค่า RAI ในกรณีที่ให้ผู้ประเมิน 2 คน ประเมินกลุ่มตัวอย่าง N คน ซึ่งมีจำนวน K พฤติกรรมที่เหมือนกัน ผลการคำนวณได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินในใบกิจกรรมที่ 1 เท่ากับ 0.92 ใบกิจกรรมที่ 2 เท่ากับ 0.96 ใบกิจกรรมที่ 3 เท่ากับ 0.99 ใบกิจกรรมที่ 4 เท่ากับ 1.00 และใบกิจกรรมที่ 5 เท่ากับ 0.96 ค่าความเที่ยง (Reliability) ของทุกใบงานมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 2 คน มีความสอดคล้องกันหรือมีความเที่ยง (Reliability) สูง ซึ่งบ่งชี้ว่าเกณฑ์การประเมินมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการประเมินนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 คุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 5 ฉบับ พบว่าการหาคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ 1 ถึง 5 มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 ซึ่งบ่งชี้ว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในระดับมาก โดยในการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแบบวัดผล และต้องการค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่ามีความคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา สามารถใช้ในการวัดความรู้ของนักศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Koonkaw (2022) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบให้มีความตรงเชิงเนื้อหาสูงจะต้องมีการ (1) กำหนดมวลงเนื้อหาเรื่อง (2) ระบุผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการวัด (3) สร้างผังข้อสอบสำหรับคัดเลือกตัวแทนของมวลงผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการวัด (4) เขียนข้อสอบตามแผนผังเพื่อให้ได้ข้อสอบที่เป็นตัวแทนมวลงผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการวัด การวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบด้านความยากและอำนาจจำแนก พบว่าค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.36 ถึง 0.73 และอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 ถึง 0.69 สำหรับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับที่ 1 ถึง 5 ผ่านเกณฑ์คุณภาพทุกฉบับ และสอดคล้องกับ Ritjaroon (2021) ที่กล่าวว่า ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกมีความสัมพันธ์กับความตรงเชิงเนื้อหาสอดคล้องกันในทางบวก การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการหาคุณภาพทั้งด้านความตรงเชิงเนื้อหาและด้านความยากและอำนาจจำแนก จากการนำไปใช้กับนักศึกษาเป็นครั้งที่ 2 พบว่าค่าความเที่ยง (Reliability) ที่คำนวณโดยใช้สูตร Kuder-Richardson (KR-20) มีดังนี้ แบบทดสอบวัด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 1 มีค่าความเที่ยง (Reliability) 0.77 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 2 มีค่าความเที่ยง (Reliability) 0.81 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 3 มีค่าความเที่ยง (Reliability) 0.80 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 4 มีค่าความเที่ยง (Reliability) 0.80 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดที่ 5 มีค่าความเที่ยง (Reliability) 0.84 แสดงว่าค่าความเที่ยง (Reliability) ที่ได้แสดงให้เห็นว่ามีความคงเส้นคงวาของผลการวัด ดังนั้นแบบทดสอบจึงมีความเชื่อมั่นทั้ง 5 ชุดเนื่องจากหากเป็นแบบทดสอบที่พัฒนาขึ้นจึงควรมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป

1.4 คุณภาพของแบบประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยได้เสนอแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาพิจารณาความเหมาะสมของพฤติกรรมบ่งชี้ที่ใช้ในการสังเกต ซึ่งต้องมีค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป สำหรับทุกตัวชี้วัด ผลการพิจารณาพบว่ามีความเหมาะสมดังนี้ ด้านความซื่อสัตย์ เท่ากับ 1.00 ด้านตั้งใจปฏิบัติงานเท่ากับ 1.00 ด้านความรับผิดชอบเท่ากับ 0.67 ด้านความรอบคอบเท่ากับ 1.00 ด้านตรงต่อเวลาเท่ากับ 0.67 ด้านร่วมแสดงความคิดเห็นเท่ากับ 1.00 และด้านยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเท่ากับ 1.00 จากผลการพิจารณา พบว่าทุกตัวชี้วัดมีพฤติกรรมบ่งชี้ที่เหมาะสม และสามารถนำไปใช้วัดกับนักศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ถือว่ามีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินนี้ไปใช้กับเป้าหมายจำนวน 39 คน และใช้วิธีการคำนวณดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน (Rater Agreement Index: RAI) โดยในการประเมินมีผู้ประเมิน 2 คน ผลการคำนวณได้ค่าความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินเท่ากับ 0.95 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าผลการประเมินของผู้ประเมินทั้ง 2 คนมีความสอดคล้องกันมาก และแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพด้านความเที่ยง (Reliability) ในระดับที่เชื่อถือได้

2. ศึกษาผลการใช้เครื่องมือในการประเมินตามสภาพจริงในวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษาตามศตวรรษที่ 21 มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย โดยนำเครื่องมือการประเมินตามสภาพจริงวิชาการวัดและประเมินผลไปทดลองใช้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

2.1 การประเมินด้านความรู้จากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 5 ฉบับ พบว่ามีความก้าวหน้าในคะแนนของนักศึกษาอย่างชัดเจน นักศึกษาที่ทำคะแนนไม่ดีในช่วงแรกเริ่มแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่ดีขึ้นในการสอบครั้งถัดไป ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความสนใจในการเรียนรู้ของพวกเขา การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สอบผ่านเกณฑ์ในแต่ละรอบการทดสอบแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าโดยรวมของนักศึกษา แม้ว่าจะมีนักศึกษา

บางคนที่ได้คะแนนอยู่ในระดับผ่าน แต่ยังสามารถแสดงความสามารถในด้านการทำใบงานและการพัฒนาหลักสูตรได้ดี นี่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชาที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรและมีทักษะในการวัดและประเมินผล การประเมินด้านความรู้ที่นักศึกษาให้ความสนใจนั้น เกิดจากการตรวจสอบคะแนนในทันที ซึ่งช่วยให้พวกเขาได้ทราบระดับความสามารถของตนเองและเพื่อนร่วมชั้น การประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) ส่งผลให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของวิเชียร อินทรสมพันธ์ ปราณีต ม่วงนวล และณัฐมน พันธุ์ชาติ (2565) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา 1192020 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษาครูหลังได้รับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70 ทุกคน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง รวมถึงมีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีเหตุผล การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2.2 การประเมินทักษะ จากการใช้ชุดฝึกเสริมทักษะการเรียนรู้ในรายวิชา 1042201 การวัดและประเมินผลการศึกษา และใบกิจกรรมพร้อมเกณฑ์การประเมินรูปรีดแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) พบว่านักศึกษาแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการวัดและประเมินผลในระดับดีมาก ซึ่งเกิดจากความตั้งใจและความสนใจในการค้นคว้าหาข้อมูลของนักศึกษา นักศึกษาได้มีโอกาสปฏิบัติการวัดและประเมินผลจริง โดยการทำงานร่วมกันในกลุ่มเพื่อน และการนำเสนอข้อมูลที่ได้อีกศึกษาให้เพื่อนกลุ่มอื่นได้รับทราบ การที่นักศึกษาได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเองและมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้และเหมาะสมกับระดับการศึกษาของพวกเขา แนวทางการเรียนรู้ที่ให้ออกส่นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ถือเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับศักดิ์ ยืนนาน กนกวรรณ เอี่ยมชัย พิมลพรรณ เนียมหอม (2563) ที่ว่าการประเมินผลการเรียนรู้ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อสะท้อนพฤติกรรมที่คาดหวังในตัวผู้เรียน เครื่องมือการประเมินที่แท้จริง โดยใช้รูปรีดในการตรวจสอบประสิทธิภาพของนักเรียนได้ตามสภาพจริง และสามารถเป็นแนวทางให้ผู้เรียนพัฒนาตัวเองได้ การประเมินโดยใช้รูปรีดจะช่วยให้ผู้เรียน

ทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ และเกณฑ์ผลการเรียนรู้ ที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้จริง

2.3 การประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตได้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในด้านคุณลักษณะที่สำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องความตรงต่อเวลา ความตั้งใจในการปฏิบัติงาน และการร่วมแสดงความคิดเห็น ในช่วงสัปดาห์แรกๆ ของการเรียน นักศึกษาแสดงให้เห็นถึงการขาดคุณลักษณะเหล่านี้ แต่เมื่อเวลาผ่านไป นักศึกษาได้ปรับปรุงและพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้ให้ดีขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักศึกษาในกลุ่มใหญ่สามารถเพิ่มความตั้งใจปฏิบัติงานที่ได้รับ ความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลาร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือเป็นความสำเร็จที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ ขณะที่บางกรณีที่นักศึกษาไม่สามารถส่งงานได้ตามกำหนด เนื่องจากปัญหาสุขภาพ แต่ก็ได้แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบโดยการส่งงานในภายหลัง การประเมินคุณลักษณะส่วนบุคคลทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสสะท้อนผลการเรียนรู้ของตนเองและปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น สอดคล้องกับฤตินันท์ สมุทร์ัย วิธนา วโรตมะวิชัย และเสาวณีย์ เจริญชัย (2562) ที่ว่าการประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานด้วยเครื่องมือและเกณฑ์ที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง ช่วยให้อาจารย์สามารถ วางแผนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ดีขึ้น และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้าน คุณลักษณะส่วนบุคคล และการคิดอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาเครื่องมือประเมินตามสภาพจริงในวิชานี้ช่วยให้นักศึกษาครุศาสตร์สามารถพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับระดับการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักศึกษาเกิดทักษะการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง จึงสามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาเครื่องมือประเมินในวิชาอื่น ๆ ต่อไป

2. การประเมินการเรียนรู้ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา มีการให้ข้อมูลย้อนกลับทั้งการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของอาจารย์ ซึ่งจัดเป็นการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนและบูรณาการการประเมินการเรียนรู้เข้ากับการสอนแบบวันต่อวัน (day to day) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินเพื่อเรียนรู้ (Assessment for Learning) ซึ่งช่วยพัฒนาความสามารถและทักษะของนักศึกษาให้ดีขึ้นในทุกครั้งที่มีการประเมิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. พัฒนาเครื่องมือประเมินที่เหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินควรได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทและความสามารถของนักศึกษาแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สามารถสะท้อนสภาพจริงและพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. การประเมินผลการเรียนรู้ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อสะท้อนพฤติกรรมที่คาดหวังในตัวผู้เรียน เครื่องมือการประเมินที่แท้จริง เช่น rubric ที่ใช้ในการตรวจสอบประสิทธิภาพของนักเรียนได้ตามสภาพจริง และสามารถเป็นแนวทางให้ผู้เรียนพัฒนาตัวเองได้
3. สามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือที่ใช้ประกอบการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงในยุคดิจิทัล สำคัญอย่างยิ่งที่จะมีการใช้แอปพลิเคชันมาเข้าร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ โดยจะเป็นการสร้างความท้าทายให้กับผู้เรียนและผู้สอน เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการวัดและประเมินผล ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ของผู้เรียน ให้มีความทันสมัยและตอบสนองพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ที่ให้งบประมาณในการทำวิจัยเรื่องดังกล่าว ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประธานสาขาวิชา อาจารย์ผู้สอนในกลุ่มวิชาชีพครู และขอขอบคุณนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 39 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในรหัสวิชา 1042201 ชื่อวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา สังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- จินตวีร์พร แป้นแก้ว, บุญยา สังขชาติ, นวพร ดำแสงสวัสดิ์ และ เทิดศักดิ์ นำเจริญ. (2562). การประเมินตามสภาพจริง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 30(1), 22–33.
- ฤตินันท์ สมฤทธิ์, วิณา ไรตมะวิชัย และ เสาวนิตย์ เจริญชัย. (2562). การประเมินตามสภาพจริงของผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(4), 407–428.

- รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2563). **การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ ยืนนาน, กนกวรรณ เขียมชัย และ พิมพ์พรณ เนียมหอม. (2563). การประเมินผลตามสภาพจริงในการเรียนรู้ออนไลน์: ท้าวสู่การประเมินผลการเรียนหลายรูปแบบสู่ความสำเร็จของผู้เรียน. **วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษา**, 21(3).
- สำราญ กำจัดภัย. (2559). การประเมินตามสภาพจริงในชั้นเรียน. **วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 23(8), 237–245.
- วิเชียร อินทรสมพันธ์, ปราณีต ม่วงนวล, และณัฐมน พันธุ์ชาติศรี. (2565). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักศึกษาครู. **วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร**, 12(2), 108–118.
- Bakar, E. W., & Sulaiman, F. (2023). Vision to action: Exploring online reader's theatre as an alternative assessment tool. **European Proceedings of Educational Sciences**. Form <https://doi.org/10.15405/epes.23097.5>.
- Kong, S. C., & Yuen, C. N. (2022). An analysis of the attitudes and behaviours of university students and perceived contextual factors in alternative assessment during the pandemic using the attitude–behaviour–context model. **Heliyon**, 8(10). Form <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e11180>.
- Koonkaew, A. (2022). **Test new approaches to measurement and evaluation of education**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Murphy, V., Fox, J., Freeman, S., & Hughes, N. (2017). “Keeping It Real”: A review of the benefits, challenges and steps towards implementing authentic assessment. **All Ireland Journal of Higher Education**, 9(3). Form <https://ojs.aishe.org/index.php/aishe-j/article/view/280>.
- Ritjaroon, P. (2021). **Learning measurement and evaluation techniques**. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Sotiriadou, P., Logan, D., Daly, A., & Guest, R. (2020). The role of authentic assessment to preserve academic integrity and promote skill development and employability. **Studies in Higher Education**, 45(11), 2132–2148.

- Sutadji, E., Susilo, H., Wibawa, A. P., Jabari, N. A., & Rohmad, S. N. (2021). Authentic assessment implementation in natural and social science. **Education Sciences**, 11(9), 534.
- Vlachopoulos, D., & Makri, A. (2024). A systematic literature review on authentic assessment in higher education: Best practices for the development of 21st century skills, and policy considerations. **Studies in Educational Evaluation**, 83, 101425. form <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2024.101425>.

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

Trends of Humanities and Social Sciences Research เป็นวารสารวิชาการจัดพิมพ์โดยมหาวิทยาลัยพะเยา กำหนดพิมพ์ปีละ 2 ฉบับ (เดือนมกราคม – มิถุนายน) และ (เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม) ผู้พิมพ์สามารถส่งเรื่องมาลงพิมพ์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกหรือสังกัดมหาวิทยาลัยพะเยาเท่านั้น ผลงานที่ได้รับการพิจารณาลงพิมพ์ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานที่ทบทวนความรู้เดิม หรือองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัย รวมทั้งข้อคิดเห็นทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน

นอกจากนี้สำหรับกราวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เจ้าของบทความต้องสามารถแสดงให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมในการวิจัยได้รับทราบข้อมูลและตัดสินใจเข้าร่วมในการวิจัยด้วยความสมัครใจ หรือต้องทำการขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และจะต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาลงพิมพ์ในวารสารใด ๆ บทความอาจถูกตัดแปลง แก้ไขเนื้อหา รูปแบบ และสำนวน ตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ หากผู้พิมพ์มีข้อสงสัยในการจัดเตรียมต้นฉบับสามารถตรวจสอบระเบียบการตีพิมพ์ล่าสุดของวารสาร สามารถส่งเข้ามาได้ที่ระบบ Thaijo (Trends of Humanities and Social Sciences Research)

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ แต่สิ่งที่จะต้องมียกเว้นคือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ให้หลีกเลี่ยงการเขียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น เช่น ศัพท์ทางวิชาการที่ไม่มีคำแปลหรือคำที่ใช้แล้ว ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เขียนปนภาษาไทยให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมด ยกเว้นชื่อเฉพาะสำหรับต้นฉบับภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. ขนาดของต้นฉบับ ใช้กระดาษขนาด A4 ตัวหนังสือแบบ **TH Niramit AS** และพิมพ์โดยเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านละ 1 นิ้ว โดยมีระยะห่างระหว่างบรรทัดเป็นแบบ single space เพื่อสะดวกในการอ่านและการแก้ไข

3. ชนิดและขนาดตัวอักษร ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา
- ชื่อผู้พิมพ์ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ
- หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา
- หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา
- บทคัดย่อและเนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ
- เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นที่อยู่ของผู้พิมพ์ใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. ตัวปกติ

4. การส่งต้นฉบับ ผู้เสนอบทความจะต้องส่งต้นฉบับแบบพิมพ์ ในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์แบบ “.doc” (MS Word) มาที่กองบรรณาธิการ Trends of Humanities and Social Sciences Research ในระบบ Thaijo (Trends of Humanities and Social Sciences Research)

5. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

6. รูปแบบการเขียนต้นฉบับ แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. ประเภทบทความวิจัย (Research article) บทความนำเสนอผลการวิจัยอย่างเป็นระบบมีทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยสามารถก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ
 2. ประเภทบทความวิชาการ (Academic article) ที่ทันสมัย หรือจากการทบทวนเอกสารงานวิจัยใหม่ ๆ ที่ผู้อื่นได้ทำไว้มาก่อน
 3. บทความปริทัศน์ (review article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่สามารถก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ
7. ใส่เลขหน้า กำกับทุกหน้าตรงกลางด้านบนของกระดาษ A4

การเรียงลำดับหัวข้อในบทความผลงานวิจัย

1. ชื่อเรื่อง (Title) ควรจะสั้น กระชับและสื่อเป้าหมายหลักของงานวิจัย ไม่ใช้คำยอ ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร (ประมาณ 2 บรรทัด) ชื่อเรื่องให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ต้นฉบับภาษาไทยให้พิมพ์ชื่อเรื่องภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยภาษาอังกฤษ ให้สื่อความหมายเหมือนกัน

2. ชื่อผู้พิมพ์ [Author(s)] และที่อยู่ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และระบุหน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัดและ E-mail address ของผู้พิมพ์ เพื่อกองบรรณาธิการและผู้ที่สนใจสามารถติดต่อได้ หากมีผู้พิมพ์มากกว่า 5 คนให้เรียงลำดับตามความสำคัญ

3. บทคัดย่อ (Abstract) เป็นการย่อเนื้อความงานวิจัยทั้งเรื่องให้สั้นและมีเนื้อหาครบถ้วนตามเรื่องเต็ม ความยาวไม่เกิน 250 คำ ไม่ควรมีคำย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4. คำสำคัญ (Keywords) ให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา ไม่ควรเกิน 5 คำ

5. บทนำ (Introduction) เป็นส่วนเริ่มต้นของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา เหตุผล และวัตถุประสงค์ที่นำไปสู่การวิจัยนี้ควรให้ข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากการตรวจเอกสารประกอบ

6. วัตถุประสงค์ (Objective) เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการศึกษาวิจัยในประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ดังนี้ ประเด็นที่กำหนดจะต้องมีความชัดเจน, ต้องไม่มีความซ้ำซ้อนกันในประเด็นย่อย และจัดลำดับความสัมพันธ์ระหว่างประเด็น

7. กรอบแนวคิด (Conceptual Framework) การวิจัยซึ่งประกอบด้วยตัวแปร และการระบุความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยจะต้องมีกรอบพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ศึกษา นำมาประมวลเป็นกรอบในการกำหนดตัวแปร และรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในลักษณะของกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาเป็นแบบจำลองในการวิจัยต่อไป

8. สมมุติฐาน (ถ้ามี) (Research hypothesis) แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์และแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งเปรียบเทียบของงานวิจัยในอดีต หรือเปรียบเทียบผลงานวิจัยในประเด็นที่คล้ายคลึงกันในอดีต โดยมีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้

9. วิธีการศึกษา (Methodology) วิธีการค้นหาคำตอบจะเป็นกระบวนการ ใช้ค้นหาคำตอบ เป็นแบบแผนของการวิจัย เช่น เครื่องมือการศึกษา / วิจัย,วิธีการวิเคราะห์, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือในการศึกษา, วิธีการดำเนินการวิจัย, วิธีการวิเคราะห์ผลการศึกษา เป็นต้น

10. ผลการศึกษา (Results) รายงานผลที่ค้นพบ ตามลำดับขั้นตอนของการวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความถ้าผลไม่ซับซ้อนและมีตัวเลขไม่มากควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขหรือตัวแปรมากควรใช้ตารางหรือแผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิ

11. อภิปรายและสรุปผล (Discussion and Conclusion) แสดงให้เห็นว่าผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งเปรียบเทียบของงานวิจัยในอดีต หรือเปรียบเทียบผลงานวิจัยในประเด็นที่คล้ายคลึงกันในอดีต โดยมีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้

2. รูปแบบและตัวอย่างการอ้างอิงในวิทยานิพนธ์

ผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ . (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ ปริญญาดุษฎีบัณฑิต).\ ชื่อจังหวัด: ชื่อมหาวิทยาลัย. ผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ . วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต).\ ชื่อจังหวัด: ชื่อมหาวิทยาลัย. สืบค้นวันที่ เดือน ปี, \ จาก (ระบุ URL)

เครื่องหมาย \ หมายถึงวันวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

ณัฐมา เสรีวัฒนา. (2563). **ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการ และคุณค่าตราสินค้า
ที่มีอิทธิพลต่อความภักดี และการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ค มิลค์
แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร**. (ปริญญานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการตลาดบัณฑิตวิทยาลัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

3. การอ้างอิงในวารสาร

ภาษาไทย	ผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ . ชื่อวารสาร , ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้าที่, เลขหน้า.
---------	---

เครื่องหมาย \ หมายถึงวันวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

สุตาพร ตีบपालะ และ ศานิตย์ ศรีคุณ. (2565). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบ
เปิดร่วมกับการฝึกเชิงพุทธิปัญญาเพื่อเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังเหนือวิทยา จังหวัดลำปาง. **วารสารมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา**, 10(1), 61–85.

4. รายงานจากการประชุมทางวิชาการ

ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อบทความ.\ใน ชื่อบทความ. ใน ชื่อ บรรณานุกรม, ชื่อหนังสือประชุมทางวิชาการ (เลขหน้า).\ สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

อภิวรรณ ศิรินันทนา. (2563). การจัดการการสื่อสารหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราโพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ต่อการจัดทำ
วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา. ใน เสมอ ถ้าน้อย (บ.ก.), การประชุมวิชาการ
ระดับชาติ พะเยาววิชัย 9 (2233–2244). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.

5. การอ้างจากหนังสือพิมพ์ฉบับพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง.\(ปีพิมพ์,วัน เดือน).\ชื่อหัวข้อข่าว.\ชื่อหนังสือพิมพ์,เลขหน้า.

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

พรณี รุ่งรัตน์. (2564, 3 มกราคม). โควิดทำหยุดยาวปีใหม่ 64 สุดเหงา คนเดินทางต่ำกว่าที่คาด
40.18%. ไทยรัฐออนไลน์.

6. การอ้างจากรายงานการวิจัย

ภาษาไทย	ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อเรื่อง (รายงานการวิจัย).\ สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
---------	--

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสำนักวิทยบริการ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560 (รายงานการวิจัย).
มหาสารคาม: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

7. การอ้างอิงข้อมูลเว็บไซต์

ภาษาไทย	ผู้แต่ง.\(ปีที่พิมพ์).\ชื่อเรื่อง.\ สืบค้น วันที่/เดือน/ปี,\ จาก http://www.xxxxxxxxxx .
---------	---

หมายเหตุ: เครื่องหมาย \ หมายถึงเว้นวรรค 1 ระยะ

ดังตัวอย่าง:

ไทยรัฐออนไลน์. (2565). 9 มิ.ย. ปลดล็อก "กัญชา กัญชง" พันยาเสพติด เผยแนวทางการปลูก-การนำเข้า. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2566,จาก
<https://www.thairath.co.th/news/society/2396236>.

ใบสมัครเป็นสมาชิก Trends of Humanities and Social Sciences Research

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อ-นามสกุล.....
หน่วยงาน..... สถานที่ทำงาน.....
ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... แขวง / ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์..... โทรสาร..... E-mail.....

ข้าพเจ้าขอสมัครเป็นสมาชิก Trends of Humanities and Social Sciences Research ดังนี้

☐

สมัครเป็นสมาชิกหนึ่งปี

ค่าสมาชิก 200 บาท

☐

สมัครเป็นสมาชิกห้าปีติดต่อกัน

ค่าสมาชิก 800 บาท

ลงนาม.....ผู้สมัครสมาชิก

(.....)

วันที่.....

ท่านสามารถส่งจ่ายธนาคัตหรือตัวแลกเงิน ส่งจ่าย ในนาม

นางสาวรัชฎาภรณ์ แก้วสืบ Trends of Humanities and Social Sciences Research

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา

19 หมู่ 2 ต.แม่กา อ.เมือง จ.พะเยา 56000

โทร 054-466-666 ต่อ 1047

Membership Application Form
Trends of Humanities and Social Sciences Research

Date.....

Name (Last).....(First).....

Mailing Address.....

Sub-district..... district.....Province (City state).....Country.....

E-mail.....

Telephone No.....

Fax No.....

**I would to subscribe a membership of Trends of Humanities and Social
Sciences Research For:**

☐	One – Year membership	200 Bath
☐	Five – Year membership	800 Bath

.....

(.....)

Date.....

Please send your personal check or money order to the following address:
Miss Rachadaporn Kaewsueb, Trends of Humanities and Social Sciences Research
Division of Research University of Phayao, Phayao 56000
Tel 054-466-666 Ext 1048

Division of Research Administration, University of Phayao
Muang Phayao District, Phayao Province 56000
Tel: 0 5446-6666 Ext 1048
E-mail: hu.journal.up@gmail.com